Digitized by Google

7
1-F
48

7
1 L
28

73.

B0 5.
T.2:05
Digitized by Google

Digitized by Google

Annibal Della Genga

1788

M-1-F-48-

~~M-1-F-27~~

Digitized by Google

FASTI DUCALES AB ANAFESTO I. AD SILVESTRUM VALERIUM Venetorum Ducem

Cum eorum Iconibus, Inſignibus, Nummiſmatibus Publicis, & Privatis ære ſculptis: Inſcriptionibus ex Aula M. Conſilii, ac Sepulchralibus.

ADIECTÆ SUNT
Adnotationes, ad Vitam cuiuſque Principis, rerum quæ omiſſæ fuerant,

STUDIO

IOANNIS PALATII
Olim Iuris Pontificii Profeſſoris in Patavino Gymnaſio &c.

Ad usum D. Vincentii [illegible]

VENETIIS. M.DC.XCVI.
Typis Hieronymi Albrizzi.
SUPERIORUM LICENTIA.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Duci Sereniſſimo

SILVESTRO VALERIO

SENATVI

Excellentiſsimo, Sapientiſsimoque.

IMagines veſtrorum Proauum (Sereniſs. Princeps, Conſcripti Patres) qui vobis gloriam & imperium; ſubditis Libertatem pararunt, exhibeo. Iuſtitiæ imagines, Religionis, ad tantæ molis firmamentum, in

Aquis poſitum, Solii exemplum Superni, in Mari picti, quod natura impollutum, labe nulla profanatur, imò vitia comprimit Tyrannorum; in quos ſola Reſpublica (teſte Angelico *) iuſtè Principis nomen ſeruat. Eius Opificem, præter Deum, nemo quærat vel inter Sanctos: quòd ſolus Altiſsimus veſtræ Religionis, veſtræ Vrbis ſe auctorem proferat: & ne Sanctorum aliquis, ut apud Romanos Petrus, Dionyſius Gallos, ſibi uſurparet exordium, Chriſtianos iam natos congregauit hic Chriſtus, ubi nec Religio fuerat, nec Superſtitio irrepſerat, ut ipſe Veſtrum agnoſceretur erector, parens, & educator. Euangelium cum Aquileienſibus prædicaret Marcus, ſomnio præmonitus, in vicinis paludibus excitandam Vrbem, Maris dominam, in qua eius oſſa cum veneratione quieſcerent, expergefactus verò futuræ urbis ſolum in ſalo luſtraſſet, opere deſperato in Africam*

rediit

rediit quaſi litoris oblitus Adriaci. Legem Patriæ gloriantur equidem exaraſſe Principes: nec falſum, ut Moyſes in Sina, in Sancto Dæcalogum ſcripſit dictante Deo: At vos ſorte meliori. Eodem namque tempore, quo ille de Vnius cultu ſignabat Tabulas; erecto vitulo ſuper Altaria, profanabat Populus. Vos Tabulas æterni Teſtamenti, quas ſemel accepiſtis, ſervatis virgines, cuſtoditis infractas; ac per xiii. ſæcula Dei, & Catholicæ Eccleſiæ Filii, iurato fædere ſempiterno, neminem veſtrorum Principum, aut Præſulum amiſiſtis, qui cum Heterodoxis, è Dyptichis proſcriptus iaceat: ſed omnes ſacro veneramur in albo Confeſſores, Martyres, vel Martyrum patronos. Hinc titulum Chriſtianiſsimæ *ſortita Reſpublica ante cæteros Reges Terræ, Sal. An. 620. ab Honorio II. Pontifice* Sancto*, quem ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit. Pro Deo, pro*

Digitized by Google

Eccleſia plaſmati Romana, paci tantumodo intenti, quaſi arma neſcirent veſtri Proavi, bella reſpuerunt oblata ad incrementum Imperii, donec rogante Gregorio II. R. P. emiſſa in Longobardos claſſe, Ravennam Deo, & Cæſari redemerunt. Ab hinc Advocata S. Petri Reſpublica, *aulam ſuam aperuit in refugium Pontificum; ut vel Orbe perſequente univerſo, huc ſe reciperent in Domum Marci: quòd ſecuriùs cuſtodiri non valeat Euangelium, quàm in ædibus Euangeliſtæ. Hoc clypeo Alexander III. furorem declinans Ænobarbi, calcauit aſpidem, & Baſiliſcum.* Exulta in Domino (*P. Damiani ſer. de S. Vitali.*) plaude Venetia, quia per illud pretioſi Theſauri talentum, quod in te conſtat eſſe reconditum, facta es ſuperni Regis ærarium; & dum in tuo gremio virum Apoſtolicæ gratiæ ſuſcepiſti, & ipſa quodamodo Sedes Apoſtolica fieri meruiſti. *Du-*

ratio-

Digitized by Google

ratione Eccleſiæ coæva, una die cadent: cum Chriſtus Mundum iudicaturus advenerit. Veneti emendatiores, (*Teleſph. Coſentin. de M. Tribul.*) prudentiores, Sapientiores ſupra mundi homines: Dominium eorum non deficiet uſque ad finem Mundi. Antichriſtus totum ferè Mundum ſibi ſubjiciet, paucis exceptis: nec poterit ſubiugare Venetias. *Sic in viſione Ioachim.* Scito Ioachin, quòd virgo ſum, Regina ſedeo, luctum meum non videbo. *Huius imaginem ſanctam cum Principibus ſuis, vobis expono: cuius ſub umbra non facinoroſi, ut olim Romæ, ſed Martyres, Virgines, Eccleſia tota quieſcit. Si ſacrilegium Romanis; M. Antonini populo dilecti imaginem non habere: quanto ſceleſtius, eorum nummiſmata, ſine veneratione percurrere, qui non libidine imperii, ſed pro S. Crucis exaltatione, ſanguinem effuderunt? Si enim Cæſarum, Conſu-*

lum,

lum, Seleucorum, tanto labore perquirimus, cur patriæ ignorare, quæ Chronologiam, mutamque hiſtoriam reddunt loquacem? Geſta hic Principum brevi exarata calamo, ſupplementum forſan Chronici ab aliis neglecti, gratitudinis ergà Sereniſsimam Patriam, in qua natus & honoribus enutritus, collectum offero, monimentum obſequii, ſubiectionis, humilitatis, & reverentiæ.

Humillimus, Obſequentiſs. Fideliſs. ſervus & ſubditus
Io: Palatius.

VENETIARVM ORIGO.

VEnetæ Vrbis originem Dei gratia liberè natæ præmiſsam ſatis noſtris in opuſculis *de Maris Dominio* Lector habuit; quando ſub Conſulibus & Tribunis Proavi noſtri vitam traducebant & imperium, commiſsi melioris arbitrio. Salinis, Piſcationibus incubuiſse Majores noſtros non negamus, quando Barbarorum metu per Italiam graſſantium, in hæc æſtuaria Deo Duce ſe receperunt: Nobiles tamen fuiſse Magnates, divitiis fulgidos, conſilio claros teſtatur loci inſolentia nonniſi opibus & arte expugnanda; Vrbs mediis in Aquis deſignata non amplius viſa, neque audita: quam non minùs temerè, ac Mundi Machinam caſu conſtructam fingerem; cum utraque ſolum Deum Auctorem habeat. Caſsiodorum conſule *Var. lib. 12. epiſt. 24.* quam ad ſyllabam tranſcripſimus.

Tribunis maritimorum Senator Præfectus Prætorio.

DAta pridem juſsione cenſuimus, ut Iſtria vini & olei ſpecies, quarum præſenti anno copia indulta perfruitur, ad Ravennatem feliciter dirigeret manſionem. Sed vos, qui numeroſa navigia in ejus confinio poſsidetis, pari devotionis gratia providete, ut quod illa parata eſt tradere, vos ſtudeatis ſub celeritate portare. Similis erit quippe utriuſque gratia perfectionis, quando unum ex his diſsociatum impleri non permittit effectum. Eſtote ergo promptiſsimi ad vicina, qui ſæpe ſpatia tranſmittitis infinita. Per hoſpitia quodammodo veſtra diſcurritis, qui per patriam navigatis. Accedit etiam commodis veſtris, quod vobis aliud iter aperitur perpetua ſecuritate tranquillum. Nam cùm ventis ſævientibus mare fuerit clauſum, via vobis panditur per amœniſsima fluviorum. Carinæ veſtræ flatus aſperos non paveſcunt, terram cum ſumma felicitate contingunt, & perire neſciunt, quæ frequenter impingunt. Putantur eminus quaſi per prata ferri, cùm eorum contingit alveum non videri. Tractæ funibus ambulant, quæ ſtare rudentibus conſuerunt: & conditione mutata pedibus juvant homines naves ſuas: vectrices ſine labore trahunt, & pro pavore velorum utuntur paſsu proſperiore nautarum. Iuvat referre, quemadmodum habita-

Digitized by Google

bitationes veſtras ſitas eſse proſpeximus. Venetiæ prædicabiles quondam plenæ nobilibus, ab auſtro Ravennam Padumque contingunt, ab Oriente jucunditate Ionii litoris perfruuntur: ubi alternus æſtus egrediens modò claudit, modò aperit faciem reciproca inundatione competunt. Hic vobis aliquantulum aquatilium avium more domus eſt. Namque nunc terreſtris, modò cernitur inſularis. Vt illic magis æſtimes eſse Cycladas, ubi ſubitò locorum facies reſpicis immutatas. Earum quippe ſimilitudine, per æquora longè patentia, domicilia videntur ſparſa, quæ Natura non protulit, ſed hominum cura fundavit. Viminibus enim flexibilibus illigatis terrena illic ſoliditas aggregatur, & marino fluctui tam fragilis munitio non dubitatur opponi: ſcilicet quando vadoſum littus moles ejicere neſcit undarum, & ſine viribus fertur, quod altitudinis auxilio non juvatur. Habitatoribus autem una copia eſt, ut ſolis piſcibus expleamur. Paupertas ibi cum divitibus ſub æqualitate convivit. Vnus cibus omnes reficit: habitatio ſimilis univerſa concludit: neſciunt de penatibus invidere: & ſub hac menſura degentes evadunt vitium, cui Mundum conſtat eſse obnoxium. In ſalinis autem exercendis tota contentio eſt: pro aratris, pro falcibus, cylindros voluitis: inde vobis fructus omnis enaſcitur: quando in ipſis, & quæ non facitis, poſsidetis. Moneta illic quodammodo percutitur victualis. Arti veſtræ omnis fluctus addictus eſt. Poteſt aurum aliquis minùs quærere: nemo eſt, qui ſalem non deſideret invenire: meritò, quando iſti debet omnis cibus, qui poteſt eſse gratiſsimus. Proinde naves, quas more animalium veſtris parietibus illigaſtis, diligenti cura reficite: ut cùm vos vir experientiſsimus Laurentius, qui ad procurandas ſpecies directus eſt, commonere: tentaverit, feſtinetis excurrere. Quatenus expenſas neceſsarias nulla difficultate tardetis, qui pro qualitate aeris compendium vobis eligere poteſtis itineris.

Exaratur epiſtola à M. Aurelio Caſsiodoro, qui fuit à Secretis Theodorico, & Theodato Gothorum Regibus, à quibus Senator dictus, & Prætorio Præfectus Gubernator, Anno circiter 495. poſtquàm oblectationis gratia Inſulas iſtas luſtraſset circa Annum 75. à condita Rivoalto. Ejus inſcriptionem collatis exemplaribus antiquis, & M. S. à doctiſsimis Vltramontanis reſtitutam ne prætereas, qua eos corrigas, qui loco *Tribunis*, legunt: *Nos Tribunus Venetiarum*, *Præpoſitus Senatus*. Tribunis namque ſcribit; non ad Caſsiodorum Tribuni. Corrigas, etiam ſi fortè offendas, *Al Tribuno di Venetia*, *Senator*, *& Popolo*. Pluribus namque ſcribit non uni. Nobiles fuiſse primos habitatores & divites ex iis Caſsiodori patet, *Vos qui numeroſa navigia in eius confinio poſsidetis*, *& Venetiæ plenæ nobili-*

nobili-

nobilibus. Brevi tempore latos ei terminos Imperii fuiſse ex eo habes: *Venetiæ prædicabiles quondam plenæ nobilibus ab Auſtro Ravennamque Padumque contingunt, ab Oriente jucunditate Ionii litoris perfruuntur*, Ædem etiam habuiſse Monetariam; Errarium ex eis conſtat: *Moneta illic percutitur quodammodo victualis*. Verbo præſenti *percutitur*, uſquè in diebus Caſsiodori: Ex quibus redarguas dicentes, quod ex Rudolphi I. privilegio Monetam percutiant; immo ejuſdem Rudolphi teſtimonio, circa Annum 924. Venetis eſt Nummi Moneta firmata, *ſecundum quod eorum Provinciæ Duces, à priſcis temporibus conſueto more habuerunt*. Sanſovinus lib. 13. Hic rerum Venetarum ſtatus, donec torpeſcentibus Conſulibus, placuit tanto corpori dare Caput; Ducem appellando ab odioſo abſtinentes Regis nomine, quòd invidum & ſuperbum, propterea oblatum à Federico III. Imperatore, etiam poſt ſęcula multa & non receptum. Patrem itaque cum quererent, non Principem, dixere Ducem: cujus officium, populum inſtruere, divina colere, humana diligere; & relicto penes Deum Imperio, ſervare inter cives conſortium. Ad ejus majeſtatem omnia humanæ vitæ neceſsaria ab oppidis & inſulis abundè ſubminiſtranda, decrevere Comitia: ne inopiâ juſtitia vileſceret, & pro familia ſollicitus venderę cogeretur Rempublicam. Tantæ dignitatis deſignato ſimulachro; in certamina deſcendère Conſules foro quaſi venali. Quorum diſcordia excitatus Populus, qui ſæpè Deo clangit afflante, Paulutium acclamarunt Anaſeſtum.

A 2 PAV-

Digitized by Google

PAVLVTIVS ANAFESTVS
DVX I.

Electus Anno 697. obiit Ann. 717. cum regnaſset Annos 20. Menſes ſex. Dies 8.

SCHEMA VETVS.

Heracleotes rexi Venetos, ſtatui Rempublicam, Luitprandum Conciliavi.

I

VRbem Venetam cum à principio habuiſsent Leges, non Reges: poſt Annos ducentos & quinquaginta ad præſidium ſuæ libertatis, voluere Ducem, exauctoratis Tribunis, qui minùs vigiles obdormiebant adversùs piratas. Quantum fuerit Reipublicæ corpus? ex tribus ferè ſæculis, quibus elaboratum, metire, priuſquàm caput acciperet. Anno itaque Vrbis conditæ 276. primus omnium, Ducis titulo inſignitur Paulutius Anafeſtus in natali Heracleæ ſolo; qui poſt præſtitum juramentum promovendi jure Rempub: protinùs voto potiùs officii, quàm libidine Imperii, coactis ad validam claſsem inſulis, quæ irruptiones retunderet Barbarorum, oſtia fluminum præmunivit, armavit

litora,

Digitized by Google

litora, Equilinos deſertores terruit, percuſsoque fœdere cum Luitprando Longobardorum Rege, pacem finitimis imperavit, ſibique à Superis imploravit, Torcelli Deiparæ excitato Templo, in quo D. Heliodori Altinatis, aliorumque Sanctorum exuvias piè repoſuit, tanquàm Reipublicæ Tutelares.. Anno uno ſupra vigeſimum alter Romulus Rempublicam foris gladio produxit; Domi pietate Numa gubernavit. Heraclææ quievit; ubi longo poſt tempore, cum patria pater naufragium fecit.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtin.

SVb hoc Principe, ænea tantum utebatur Moneta Populus, voluptatis odioſus, ſolius avidus libertatis & pacis. *Contarenus lib. 1. p. 3. Hiſtor. Venet.*

Digitized by Google

MARCELLVS TEGALLIANVS

DUX II.

Creatus Anno 717. Cornu poſuit 726. cum ſediſſet Annos 9. Dies 21.

ANTIQVA INSCRIPTIO A MAIORIBVS POSITA.

Patriarcham Gradi defendi, Luitprandi arma repreſsi.

II

VRbem Venetam ad ſolius Eccleſiæ firmamentum in Aquis poſuiſse Deum, ne dubites, ſecundum reſpice Venetorum Principem Marcellum Tegallianum. Ex Equitum Magiſtro ad Principatum vocatus, comitiis Heraclææ habitis, ubi natalia ſubiit; rogante Gregorio II. R.P. propulſata violentia Patriarchæ Aquileienſis, qui Longobardorum phalangibus Gradenſem angariabat Eccleſiam, Luitprandum valida claſse comprimit laſcivientem. Ita pacem Religione quæſivit, juſtitia ſervavit, quibus comitantibus ſeceſsit in ſepulchrum Heraclææ poſitum, Anno ſui Principatus ix.

Petrus Iuſtinian. Sabellicus. Sanſovinus, Marcellus.

HOR-

Digitized by Google

HORLEVS HIPATVS

Cognomento Urſus DUX III.

Electus Anno 726. obiit 737.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

Exarchatum Ravennæ vindicavi, & Gregorio Pontifici reſtitui, Plebis tumultuantis errore perii.

III

MArcellum Heracleanum Vrſus excepit Heracleanus & ipſe. Venetam iſte juventutem centuriis diſtributam, & rebus navalibus ita inſtruxit ludo præcipue Baliſtarum, ut ea, quæ timore hoſtis externi adhuc in Inſulis deliteſcerat, nunc terrorem vicinis incuteret, Vrſoque Duce cruentos ungues primùm in Longobardos exacuit Ravennæ incubantes. Parebat hæc civitas Byzantino Imperatori, habenas regiminis moderante Exarcho. Civilium autem diſcordiarum fluctibus agitatam facile ſe oppreſſurum cum agnoviſſet Luithprandus Rex Longobardorum, Ildeprandum miſit nepotem, qui fugato Exarcho Vrbem expugnavit. Is ad Venetam fi-

Digitized by Google

dem confugiens, claſsem impetravit octuaginta triremium, quam Vrſus ipſe noctu Ravennam eduxit, iactiſque pontibus ſuper mænia in incautos deſcendit eo tempore, quo Exarchus cum terreſtribus copiis, impetu aggreditur. Ildebrandus, ſomno ſepultus conſilii incapax, occiſo Petædeo Duce, in Vrſi poteſtatem devenit. Victoriæ ſpolium Cæſari ceſsit; Vrbem enim cum Veneti domuiſsent, Exarcho donarunt. In Aquileienſes poſtea Grado infeſtos vexilla direxit, quibus domitis, inſolentior victoria factus domi ſuperbire cæpit adversùs Æquilios de finibus altercantes cum Heracleanis; quibus cum nimiùm ſtudère creditur, & præſentium diſcordiarum auctor, orto tumultu interficitur. Hæc prima furori Civium victima cæſa, Anno Principatus undecimo, non ſine patricidarum horrore, qui ſedibus damnatis antiquis, in Medoacum migrarunt.

Lege *Sabellicum*, *Petrum Iuſtinianum*. Sanſovinus *Hipatum* nomen dicit fuiſse dignitatis, quam Ducibus Græcus Imperator impertiri ſolebat. Dicunt alii nomen fuiſse familiæ, quæ hodie *Dandula* appellatur.

[illegible]

Digitized by Google

Ducalis dignitas Abrogata. *An. 737.*

CÆſo Vrſo, ſedem Principis Matamaucum traduxere, damnàta Heraclea: qui cumque de creatione Ducis variarent ſuffragia irrepente ambitu, faſces placuit aboleri Ducales, ſubrogatis Militum Magiſtris, qui annuam Præfecturam ſubirent. Primus omnium, *Dominicus Leo*. Ei ſucceſſit *Fælix Cornicula*. Hinc *Theodatus* Vrſi Ducis filius nuper ab exilio revocatùs, cui in ſequentem quoque Annum, Imperium prorogarunt: verum priuſquam Magiſtratu abiret, non ſine populi mærore, vita deceſsit. Huic ſuffectus *Iulianus Cæſarius*, ſeu *Hipatus*; inde *Zianus Fabritiatius*, quem nondum annuo munere functum populus excæcavit tanquàm auctorem acerbi belli inter Ieſolanos, Heracleenſes, & Equilios, quorum ſanguine mare erubuit in loco, cui nomen relictum *Canalis Arcus*. Hinc novo Ducis deſiderio tentati populi, *Theodatum* Vrſi filium Medoacenſi conventu evexerunt. Anno 724.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtinian. Marcellus.

THEO-

THEODATUS HIPATUS

DUX IV.

Electus Anno 724. ſecedit Anno 755.

LEMMA PRISCVM.

Vigili in Republica Domi, & foris tuenda oculi mihi per fraudem eruti.

X

IIII

THeodatus Vrſi Principis filius, non hæres Principatus, liberis aſsumptus ſuffragiis, circumſcriptis Heracleæ finibus cum Aiſtulſo Longobardorum Rege, in oſtio Atheſis Brundulam excitavit arcem, vallavitque aggeribus, præſentia ſua artifices urgens, ut opus abſolverent. Hanc occaſionem nactus Galla Mathamaucenus, iniecta in populo tyrannidis ſuſpicione, parricidas manus in Ducem intulit; quem dignitate, oculiſque orbatum relegant. Ipſe autem quaſi reſtitutæ libertatis vindex Princeps aſsumitur.

Sabellicus. Petrus Iuſtin. Sanſovinus, Marcellus.

GAL.

Digitized by Google

G A L L A

DUX V.

Electus Anno 755. Deportatur Anno 756.

VETUS INSCRIPTIO.

Oculis captus patriam & lumen amiſi.

V

TYrannidem uſurpat Galla, juſtiſsimo Principe injuſtiſsimè relegato; ſed malè partam dignitatem dum peſsimè adminiſtrat, vitiis obrutus & voluptatibus, privatus & ipſe oculis, altero regiminis Anno, juſtas flagitii pœnas deportatus perſolvit. Familia Tyranni hic non exprimitur; vel nomen proprium confunderetur cum Appellativo; vel in odium violentiæ ſuppreſsum; vel in ſolatium innocentis poſteritatis præteritum. Primus iſte, qui inter Venetos tyrannidem doceret, quam ignorabant. Hinc prope prodigioſus miraculo; quod Populus liberè natus, liberè enutritus, ſupra Annum Tyrannidem ſuſtinuerit; imò Imaginem permiſerit, ſed ad infamiam.

Digitized by Google

miam. Proſperè namque ſcelus videretur patratum , ſi in ſeipſo periret ; nec in æternum punires. Galliæ itaque imago exponitur, ut eodem tempore Civitas Libera ſcelus reminiſci nequeat ſine vindicta.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtinian. Marcellus.

D O-

Digitized by Google

DOMINICVS MONEGARIVS
DVX VI.

Electus Anno 756. Pellitur Anno 761.

INSCRIPTIO NOVA.

Si mei non fuerint dominati: tunc immaculatus ero.

In aula namque Ducali Imaginem ſine Inſcriptione voluere Priſci, nobis ignota cauſa.

VI

EXpulſo Galla, Dominicus ſubrogatur Monegarius Familia Nobili, Mathamaucenus, Tiranno Tirannus; cui ob ferociſsimum ingenium annui dati Tribuni, cum quibus Rempublicam adminiſtraret. Sub eo cœpit ſtare legibus Dignitas Ducalis. Hoc fræno minimè quievit, ſed magis efferbuit bellua regnans, & in Familiam Monegariam, Venetam traducere tentavit Rempublicam. Hinc Civitas ſuæ non oblita libertatis, Anno adminiſtrationis quinto, vel octavo, orbatum lumine abire coegit: ut qui ſce-

ſceptrum ſuſtinere neſciverat, Scipione ſuſtineretur. Throno pulſus, in Inſulam deportatus filios ſecum duxit, quos dietim enutriri curavit Verbo Patriæ, non patrio, Libertatem ſcilicet ſanctè colere, non Imperium; & Rempublicam magis quærere quàm familiam, hanc enim ipſe nimium prædilexerat. Ita loquuntur quum exarmati Tyranni, quibus nec melius loqueretur Deus, ſi verſaretur inter Mortales. Moderationem facillimè docentes, quam pati neſcierunt, ſcholam aperire ſolent poſt amiſſum Imperium in qua ut erudiant; opus non habent, aliena perquirere caſtra: ſatis eis pro librorum colluvie, & Doctorum turba exemplum ſui.

Lege Petrum Iuſtinianum, Sabellicum, Io: Baptiſtam Contarenum, Sanſovinum.

Familia hæc *Menegaria* vel *Monegaria* dicta, artus deſeruit mortales circa Annum MCCCLXXI. ut in *Chron.M.S.*

MAV-

Digitized by Google

MAVRITIUS GALBAIUS
DUX VII.

Creatus Anno 761. vel 764. filios habuit Conſortes, & ſucceſſores uſque in Annum 804.

VETVS INSCRIPTIO.

Pacem colui, ditavi Rempublicam, Filii mei minus felicem reddiderunt.

REipublicæ æquè quandoque nocent Virtutes, & Vitia, ſi excedant, & Imperium reſpiciant non officium. Moribus & ingenio Mauritius cum Populi favorem ſibi conciliaſſet; frequentiſſimis Comitiis (quod ad eam diem nemo alius) Ioannem filium, Principatus conſortem impetravit, & inſano Liberorum amore, patriam liberam in ſervitutem traduxit hæreditariam. Ab hoc Principe Nauticam edoctus Venetus, infrenem ignotamque belluam Orientis, Occidentiſque laceſſivit Mare, & legem poſuit Aquis, uſque ad Herculeas columnas, ubi Gadir Europam ſeggregat & Africam, noti Orbis metam, & oſtium ignoti. Fœdus etiam cum

Cœlo

Digitized by Google

Cœlo voluit: in Olivolenſen primum inaugurato Pontificem *Obelto Marino*, Enognini Matamauci Tribuni filio, cum quo ut Dei Vicario leges conſuleret, pro Imperii & Sacerdotii concordia, unicam pro libertatis tutela legem, meditatus eſt Evangelium. His actis obdormivit in Domino Senex Sanctiſsimus. Ioannes verò alium *Mauritium* ex ſe natum Collegam aſcivit, exemplo deteſtabili, quod per Annos ducentos & ſexaginta, Rempublicam preſsit, & quaſi oppreſsit. Coniurati namque Gradi aciem (quam filii ſcelera concitaverant) cum ſola ingenii acie comprimere valuiſset, paratâ claſse Gradum cum filiis clandeſtinè adortus, *Ioannem* Gradi Præſulem, fraudis ignarum celſa turri præcipitant, exprobrantes, quod Principibus oblatraſset, de quibus nihil, vel benè loquendum. Marmora cruore infecta ad tanti ſceleris teſtimonium, pluribus ſæculis, nullatenus potuerunt abſtergi; licet Aquæ ſæpe inundaſsent, lapideſque abluiſsent. Infandum Parricidium cum Venetus Populus ferro, & igne expiandum pararet, à Mari excitatus (quod primum mugiit & intumuit uſque ad thronum Ducalem tanto pollutum ſcelere) quievit, *Fortunato* demortui Patriarchæ nepoti dignitate collata. Is nihilominus vindictam repoſcens, conjuncto ſibi *Obelerio Antenoreo*, ne iterum opprimeretur, maturavit in Galliam: Tarviſium Antenoreus, ubi ab exulibus Venetis, & Ducis hoſtibus Obelerio Tribuno Matamauci, Felice Tribuno, Demetrio Marimano, Foſcaio Georgio Princeps acclamatus, ferox rediit cædis ſpirans, atque minarum Matamaucum oppugnaturus. Ioannes & Mauritius irruentibus impares Mantuam aufugerunt, poſtquam Annos tres ſupra quadraginta, Gerionem geſsiſsent.

Lege Chronicon *Danduli*, *Sabellicum*, *Petrum Iuſtinianum*, *Sanſovinum*, *Io: Baptiſt. Contarenum*, *Marcellum*.

Fuit etiam Mauritius Hypatius, teſte *Sanſovino*, ad dignitatem traducto vocabulo, non familiam; fuit enim gente Galbaius, quæ quæ deſiit vivere in altero Mauritio Principis ex filio, nepote.

OBE-

Digitized by Google

OBELERIUS ANTENOREUS

DUX VIII.

Creatus Anno 804. abiit Anno 809.

VETUS INSCRIPTIO.

Fratris ob invidiam Rex Pipinus in Rivoaltum: venit defendi patriam ſibi gratificatus.

EX Matamauco Thronum per tyrranidem occupat Obelerius Antenoreus; conciliatoque favore populi, cum aliquandiu Reipublicæ præfuiſset, *Beatum* ſibi collegam adſcivit & *Valentinum* fratres. Exacti Galbaii Duces Nicephorum adiere Græcum Imperatorem, ut ejus ope patriam repeterent contra Obelerium, Venetiis ſedentem, qui ut clavum clavo refigeret, accitis Pipini Italiæ Regis phalangibus in Græcos rebellium auxiliares, Veneto renitente populo, (qui Græca fœdera ſanctè obſervanda clamabat) advenientium Gallorum in caſtra feceſsit, tumultum timens popularem, deſignataque hoſtibus ſemita, Mathamaucum, Albiolam, Clodiam Regi expoſuit irruenti, qui fulminis inſtar, oppidis iſtis

B expu-

expugnaſset maritimis, Vrbem ipſam deleſset, niſi in Canali, quem *Orphanum* appellant (quod in eo, Patre, Liberiſque penè viduata Patria jacuerit) occurrens Venetus, atroci pugna cum Gallo victore commiſsa Regiam claſsem profligaſset. Nec longe Pipinus ipſe ex mærore obiit. Prius tamen pace compoſita, efflagitante Rege, Obelerius in Vrbem receptus, cum comperiſset de revocandis in Vrbem Ducibus ſtudere Heracleanos, Æquiliorum ſubnixus auxiliis impigrè obſtitit lingua, manu; inculcans non priùs à civili ceſsandum diſcordia, quàm urbs ipſa Heracleanorum funditus deleretur, utrumque populum ita commiſit, ut hac voce quaſi ad claſsicum concitati, arma ponere accuſaverint, donec proprio ferro conſumpti, mutua clade, mutuoque excidio utramque urbem deleverint. Ex eo tempore Rivus Altus, Torcellum, Maiurbium Inſulæ habitatoribus auctæ. Ex hac clade concitati cives, Pipino abeunte, Obelerium eiuſque coniugem fœde trucidarunt, ambeſoque corde Sanguinem novi Catilinæ libarunt ſuſpenſo inter furcas cadavere *ad S. Martinum de Strada*; damnata trium Germanorum memoria, quorum Potentia luſtrum non exegit. Ni cum aliis, poſt Obelerium, *Beatum* ejus fratrem Principem ponas, cujus effigies inter Ducum imagines primum locum tenuit in Supremis Comitiis, Anno addito 807. cum epigraphe hic ſuprapoſita; quaſi Beatus primus omnium ſedem habuerit in inſula Rivoalti.

Sabellicus, *Sanſovinus*, *Petrus Juſtin. Marcellus*, *Chron. M.S.* in Bibliothecis *Cornelia & Throna.*

ANGE-

ANGELVS PARTICIPATIUS
DUX IX.

Electus Anno 809. *obiit Ann.* 828.

MEMORIA ANTIQVA.

Tecta palatina Communis parvula fundo
Ædifico Sanctum Zacchariamque Ilariumque.

IX

HVcuſque Venetæ Reipublicæ Adoleſcentia procedit : Iuventutem nunc promovent Angeli, ſimul & Homines, in Rivum Altum ſede traducta Ducali, ſeptaque marmore, Pontibus catenata Vrbe, vel Vrbes ſexaginta pontibus junctæ Orbem in Vrbe ad miraculum exhibuere. Suo & Gallico tinctus ſanguine, per demerſas Pipini Legiones, ſibi viam ſtravit ad culmen Imperii. Duo ei dati Tribuni, qui Sex numero hodie perſeverant Regiminis Socii, vel Conſiliarii. Ex tribus natis Iuſtum Torcelli vidit Epiſcopum: Iuſtinianum ad Leonem legavit Græcorum Imperatorem : Ioannem minorem natu, Collegam adſcivit Imperii, ea Primogeniti

indignatione, quod in patriam reverſus, domum fugiens paternam, cœnobio exceptus S. Severi cum *Felicita* coniuge, in patris conſpectum venire apertiſsimè recuſarit. Hinc pius ſenex abſentiam filii diutiùs ſuſtinere impotens, abdicato & relegato Ioanne, qui publica adminiſtratione, nec Patre jubente, ni Populus coegiſſet, abiturus erat, Iuſtinianum & Angelum ex filio nepotem collegas ſibi cooptavit. Iuſtiſsimum Principatum funeſtavit perfidia nonnullorum Civium, filio forſan conſpirante Ioanne, ſed reſte crepuit ſuſpenſa retro inſulam S. Georgii. Poſt hæc urbem ſacris turribus cinxit, erectis D. Laurentio, Zachariæ, Severo, & Hilario Templis, ut in proprias Ædes ſe reciperent Sancti, cum deſcenderet auxiliares. Dono cum accepiſset à Leone Imperatore, Chriſti laciniam languenti fœminæ panchreſtum: Crucis Lignum, quo naufragus Mundus emerſit: Prophetæ Zachariæ oſſa, in illius nominis dicatam Eccleſiam invexit. Traduxit præterea ex fano D. Servuli, Monachos in aſceterium Hilarii, quod in extrema Rivi Alti parte jacebat. Fundamenta poſuit Apoſtolorum Principi Petro in Olivolenſi inſula. Vlricum Patriarcham Gradenſi Eccleſiæ, cum auxiliari Carnorum manu incubantem, conſertis manibus fudit, in vincula traxit; ſed quia ad juſtitiam, non ad vindictam, tantæ victoriæ triumphum prohibuit. Patriarcha cæterique captivi ea conditione manumiſsi, ut decem Verres, Taurumque ſpectante Populo, Venetæ mactandos victoriæ, ut domitæ temeritatis monumenta, annuatim mitterent: quibus edocerentur victi, virtute, non ſcelere arma tractare. Hoc ritu Bellum gerere Sancti ipſi non prohibentur, cum quibus Anno duodeviginti ad Zachariæ fanum quievit. Sub hoc Principe, duo Cæſares acceſſerunt Venetæ libertatis teſtes Carolus M. Pipini pater & Nicephorus, qui Orbe ea lege diviſo, ut alter Orientis, Occidentis alter Auguſtus diceretur: medius inter duo Imperia, veluti utriuſque terminus, Veneta ſtaret Reſpublica, tertium quaſi Numen, & nulli obnoxia Maieſtas.

Lege Petrum Iuſtinianum, Sabellicum, Io: Baptiſtam Contarenum, Sanſovinum.

IVSTI-

JVSTINIANVS PARTICIPATIVS
DUX X.

Electus Anno 828. obiit 829.

SCHEMA VETVS.

Corporis alta datur mihi Sancti gratia Marci.

DEfuncto Angelo patre, Iuſtinianus cæpit ipſe Rempublicam adminiſtrare; revocatumque ab exilio fratrem Ioannem, Populo reconciliavit, & Imperii Collegam aſsumpſit. Primum ei pro Religione Bellum adversùs Sarracenos, qui occupatâ Hiſpaniâ, in Siciliam, Calabriam & Apuliam victoriis tumidi vela ferentes, barbara conabantur imponere jura Mari. In hos bis movit, rogante *Michaele* cognomento *Balbo* Græcorum Imperatore Iuſtinianus; quem Deus non ſolùm læto fine beavit, ſed ſacris muneribus auxit, allato illis diebus Alexandria, per *Bonum* Matamaucenſem, & Ruſticum Torcellanum, D. Marci Evangeliſtæ corpore, quem pro ſuo Numine Tutelari Reſpublica excepit venerabunda. In tantæ ga-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

zæ naufragium cum ventis , procelliſque conſpiraſſent Erynnes: Evangeliſta volens Venetis perpetuum præludere Maris Imperium; componi fluctus, ſuoſque cruciatus repetere Regem juſſit Infernorum. Iam enim Chriſtianæ Fidei Sedes & Turris conſtituta Venetorum Republica; ad eam Cancellarium miſerat unum ex quatuor Evangeliſtis, qui legem promulgant, cuſtodiuntque Evangelicam ante thronum Dei. Marco itaque non ampliùs hoſpiti, ſed contubernali ſuo jam facto novum Templum deſignavit, quod felici omine dictum *Capella Ducis*, ut in ea Princeps cum Evangeliſta arcana Religionis & Imperii conſuleret. Hinc & in eam introſpicere per feneſtram ſoli Principi datum: partitoque onere inter Principem & Evangeliſtam, excubaret iſte manu tenens Evangelium: Princeps verò ſub clavibus Evangeliſtam Ære tandem Principis abſoluta ſtructura Templi, nè in eo aliquid alienum paterentur Principes, ac ſoli dicerentur Domini, & Patroni. D. etiam Zachariæ & Hilarii fana reſtituit, ampliſſimaque prædiorum acceſſione ditavit; à quibus in conſortium vocatus, nondum completo Biennio, breve quamvis felix quia terreum deſpiciens Principatum, in ſepulchrum abiit patrum ſuorum, in æde poſitum D. Hilarii.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Juſtinianus, Marcellus, Chronicon Danduli, Io: Baptiſta Contarenus.

IOAN.

IOANNES PARTICIPATIVS
DUX XI.

Electus Anno 829. obiit Anno 837.

LEMMA PRISCVM.

Sub me, Sancti Marci Eccleſia conditur.
Ibique Corpus deponitur: Primicerius ordinatur.
S. Iuliani Eccleſia erigitur: tandem Clericus diem clauſi.

PArticipatiæ dignitatis non minùs hæres, quàm Religionis Ioannes accepto diademate, curas omnes impendit circa D. Marci delubrum Ducario propinquum, ut Salomonis exemplo, diu, nocuque introſpicerent Principes, & ex eo arcana Regni deducerent. Eò translatum Evangeliſtæ Corpus ſoli Deo patet; ne hominum audaciæ exponeret Fata Vrbis. Myſtas addidit, qui Deo canerent, dum ipſe legibus Rempublicam procuraret. A Templo poſtea, quaſi conſulto Numine, ad bella egreditur. In Carictam Inſulam poſt Pipini cladem ſe receperat Obelerius imperii

 cupidus,

cupidus, & dignitatis amiſsæ; Ei faventibus Mathamaucenis, quos Ioannes immiſsa claſse delevit. Inde in ſcelerum auctorem converſus vicit, ſupplicio ſuſtulit, Matamauci truncum pro roſtris expoſuit ad terrorem. In Narentanos pyratica infeſtantes Maria, etiam vela tulit, coegitque Pacem petere & Religionem, quas lubens dedit ex Marco Evangeliſta ſuo: eorumque Legatum Sacro levans ex Fonte, Ioannem dixit, nomine communicato, & Evangelio, quod uſque in eam diem Illyrici ignorabant. Vnus cum ſupereſſet hoſtis occultus quia perfidus, Carolus vel *Caroſsius* Tribunus Bonoſi filius: ut hujus invidiam declinaret Ioannes, in Galliam fugiit; & ſedem quaſi vacantem Caroſsius conſcendit. Verùm quia malè parta, peſsimè dilabuntur; auctore Baſilio Traſimundo, Ioanne Marturio, Dominico Orcianico: trucidatis Populus conſpirationis ſociis, Caroſsium excæcavit, ejecit: faſcibus in manu Vrſi Epiſcopi Olivolenſis Principis filii, Baſilii Traſimundi, & Ioannis Marturii, ſanctè depoſitis: quouſque ex Galliis rediret Ioannes: quos raro exemplo, venienti reſtituerunt. At is vel laboribus fractus, vel Senio confectus dum ſimultates diſsimulat cum *Maſtalitia* gente (nunc Baſeia) inter Venetos nobiliſsima, in Eccleſia captus S. Petri, abraſo capite, Sacris initiatus detruditur in Monaſterium, Gradique Clericus vitam poſuit.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtin.

P E-

PETRVS TRADONICVS
DVX XII.

Electus Anno 837. Obiit Anno 866.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

In Dalmatas & Saracenos Mare Superum infeſtantes claſem inſtruxi. Apud ædem S. Zachariæ interremptus occubui.

XII

IOanne mortuo Participatio Petrus ſubrogatur Tradonicus reluctans & invitus, qui Pola oriundus, ex Æquilio pulſus Gallico tumultu ſuo cruore conſperſus victor venerat RivumAltum. Vndique in eum illicò confluxere barbari, Narentani, Mauri, Saraceni, in quos movit ſed Marte infelici: Claſsem tamen inſtaurat Duce Ioanne filio ſuo, quem Collegam adſciverat, ut irruenti Fortunæ fortiorem clypeum objiceret: qui ſanè fæliciori pugnavit auſpicio. In accolas Benaci Lacus pro Veronenſibus tertia expeditio in ſpetiem potius triumphi, quàm certaminis. Pacem namque ſanguine ſcripſit hoſtili, & Belli faces, ubi exarſerant, demerſit. In Sarace-

Digitized by Google

Saracenos quarta expeditio, qui Græcas Inſulas rapinis vaſtabant. Michael Imperator ſuis diſiſus viribus, Venetos imploravit. Adfuere iſti ſexaginta triremibus, & juxta Crotonem inito certamine, poſt varium congreſsum apud fæderatos Victoria ſtetiſset, ni Græci ad primum ferè pugnæ ſignum turpiter effugiſsent. Hinc Maurorum rabies in Venetos converſa, qui pugnæ intenti, alterius cornu fugam non prius reſpexerant, quàm undique à Barbaris circumventi, animo & virtute pares ad extremum hoſtium numero, & ſuomet labori impares laſsas non victas Saraceno dedere manus. Hinc lacera claſse Princeps rediens in patriam, ut Superos placaret, Templum poſuit Paulo Doctori Gentium. Benedictum III. Chriſti Vicarium ea Venetiis veneratione excepit, qua decet pro Deum. Agneti iſte Maurocænæ in D. Zachariæ fano, Veſtalium Antiſtiti ſacros cineres donavit SS. Sabinæ, & Pancratii, libertatis pignora, & cuſtodes Reipublicæ. Ad quorum venerationem cum deſcendiſset Princeps, interceptus à conjuratis Stephano Candiano, Vrſo Grugnario, eorumque affinibus, unde tricefimo ſui Principatus Anno, cæde tollitur miſerabili, quam ſibi paraverat diſsidia fovens Barbolanorum, Selvorum, Iſcolarum adverſus Polanos, Iuſtinianos, Baſeios, quorum plures miſit in exilium, ex judice vindex factus & penè carnifex. Populus tamen Summi Magiſtratus cruore cònſperſus Triumviros (*Advocatores Communis* nunc appellamus) creavit, ut in Parricidas inquirerent; quorum alii in Græciam, alii in Galliam deportati. Vrſus Grugnarius unus ex coniuratis, dæmone vexatus cruciatu periit horribili, ut manifeſtam faceret Tradonici cædem non ſolùm hominibus, ſed & ſuperis diſplicuiſse, ſibique illatam iniuriam vindicaſse. *Per me enim* (Sapientia inquit Æterna) *Principes imperant, & potentes iuſtitiam decernunt.*

Lege Sanſovinum, Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io: Bapt. Contarenum.

In hoc Principe familia etiam petiit Tradonica. *Chron. M. S.*

VRSVS

VRSVS PARTICIPATIVS

DUX XIII.

Electus Anno 864. obiit Ann. 881.

VETVS ELOGIVM.

Furentes Dalmatas compeſcui: Saracenoſque Italiam vaſtantes apud Tarentum feliciter profligavi.

XIII

TRiumvirali judicio pacata Reſpublica Vrſum Participatium Ducem aſſumit. Illata ab Saracenis clade ſegniter uſi Narentini toto diſcurrebant palantes Adriaco, ut in Lacunis quaſi natantes piſces jacerent Veneti, gravi Populi ejulatu, cujus querelis accenſus Princeps triginta Longarum navium inſtructa Claſſe, movet in latrones. Hi ſolo nomine territi pacem ſupplices per Legatos exorant, obtinentque ea lege, ut damna illata ex æquo, & bono rependant. Aucta poſtea valida triremium apparatu Claſſe, in Saracenos Vrbi & ipſos ex vicinia incubantes progreſſus, circa Gradum acceſſu turba præpropero, ſolaque tuba fugat, fugientem non procul à Tarento profligat. Rei fæliciter geſtæ teſtis Populus,

lus, qui Principi cum manubiis revertenti Ioannem filium Victoriæ ſocium conſortem dedit Imperii. Ita Vrſus perduellium ruina, triumphis auctus, Imperio compoſito, cum Carolo Craſso Occidentis Imperatore fœdere confirmato; Doſsiduri Inſula Vrbi adiecta, & Mappalibus piſcatoriis ad inhabitandum inſtructa, primus ipſe civili ſtructura ædificia erigens, in quibus Vernas locavit pediſsequos, & prætextatos, Spina Lunga (nunc Iudaica) Barbolanis, Selvis, Iſcolis ab exilio redeuntibus in domicilium permiſsa: Campanarum uſu, & dono Græcis edoctis, quas antea neſcierant, ut Baſilio Imperatori gratus rependeret; à quo dictus Protoſpatharius; Anno initi Principatus decimo ſeptimo obiit, funus procurante Ioanna ejus filia Abbatiſsa in Cœnobio S. Zachariæ. Præficas, egerunt ſex alii filii, Ioannes & Vrſus Venetiarum futuri Principes, Petrus & Baduarius cum Victorio Patriarcha Gradenſi, & Felicita coniuge Ioannis Ducis Bononienſis.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Baptiſtam Contarenum. Chron. M. S.

IOAN.

IOANNES PARTICIPATIVS
DUX XIV.

Electus Anno 881. reliquit 887. Reaſumpſit Anno 888.

INSCRIPTIO PRISCA.

Comaclenſem vrbem Senatui Veneto infenſam victricibus armis noſtris ſubegi.

VRſo defuncto Participatio, Ioannes ejus filius & Collega ſolus Rempublicam adminiſtravit. Æmulus paternæ gloriæ Baduarium fratrem ad Ioannem Pontificem Oratorem miſit; ut eo auctore Comaclum finibus circumſcriptum Venetiæ Antiquæ, Reipublicæ cederet. Conſilia hæc ſubodoratus Marinus Comacli Comes vulneribus, vinculis Venetum Romam proficiſcentem accerſit, ab itinere retrahit, extorto ceſsionis juramento. Hinc patriæ reſtitutus Baduarius vulnere, & mærore contabuit. Ioannes verò cædem ulturus fraternam, in hoſtiles inferens arma lares, poſt

Digitized by Google

poſt longam obſidionem, evertit, Ravennatiſque agri incendio, Cædis auctores quæ ſivit, ſæviit, donec deſiderati qui cæderentur. Nec adhuc ſatis patentatum credeas, Comaclum incendio ſuſtulit, ut ampliùs Comaclum non invenias. Depoſuit poſtea venerans Altaria ferrum, fanum extruxit SS. Cornelio, & Cypriano Sacrum in Medoacenſi littore, manus forſan ut expurgaret cruentas, quod Mare inundante, Murianum translatum, cum ſuo Tutelari. Adverſa poſtea cum cœpiſset valetudine tentari, juſsu Populi, Petrum & Vrſum germanos fratres Veneti Cœli deſignavit Atlantes, parænesi ſanctè præmiſsa, Rempublicam minimè eis commendari in hæreditatem, ſed in tutelam à publico Orbis Rege, qui Venetos natura regit, dum homo Dei gratia gubernat, & ſuppletregnando, Deum, ProRex Dei, Tonanti ſimilis non tamen æqualis. Qui luet conflare valeat ex pulvere Reges, nullum tamen æqualem facit, nec facere valet. Mementote fratres, Venetorum Ducibus alium ſuperesse Regem qui lentè quidem, ſed ſecure vindicat Genus Humanum. Hic dictis, tam Cœlo placuit reverentia Ducis, quod Letho vicinus ſua funera vicit, & Mors tèrrita fugerit; Petro tamen Ducis fratre & Collega ætatis ſuæ Annorum viginti quinque, immaturè ſublato, cui Vrſum alterum ſubrogavit fratrem; cum quo tandem, novo tentatus morbo, ut fluctuantis Populi invidiam declinaret, ſponte ſeceſsit, & Ducatus inſignia liberè tradidit ſucceſsori, Petro Candiano; cujus ob cædem throno iterum vacante, Reſpublica timore concuſsa, faſces denuo ei miſit precarias, veluti in Loctarium à Patre Patriæ cuſtodiendas: donec excuſso pavore, ſedato tumultu, ad otia ſe reſtituit privatus, poſtquàm ſucceſsore ſuis manibus, Cornu impoſuiſſet Regale.

SECVNDA EPIGRAPHES EI POSITA.

Conſenſu Patrum, Populique iterum Dux electus, Menſibus ſex, diebus tredecim peractis, invaleſcente morbo, Ducatu denuò me abdicavi.

Sabellicus, Petrus Iuſtinian. Io: Bapt. Contar. Sabellicus.

PETRVS CANDIANVS
VEL
SANVTVS
DVX XV.

Electus Anno 887. cecidit menſe quinto eiuſdem Anni.

LEMMA PRISCVM.

Dum adverſus Narentanos, manus fortiter conſererem, intermicantia arma, pro Patria viriliter cecidi.

XV.

DVx Ducem creat, Candianum Participatius omine ſemper infauſto Regni bicipitis: & clivo iuſta canere ante ſepulchrum. Narentini hoſtes Reipublicæ anniverſarii cum ex Illyrico Caprulas uſque prædabundi advolaſſent; Candianus ut a rapinis eos dimoveret, longis aliquot roſtratis inſectatus, juxta Miculum Dalmatiæ promontorium offendit, ſuoque exemplo in prædones impreſſione facta, profligaverat; cum ad hoſtium caſtra Fortuna tranſ-

fuga

Digitized by Google

ſuga naſcentem freto tumulavit Victoriam: dum enim Candianus nimis avidus in conſertiſsimos ſe le hoſtes protrudit, ictu ſagittæ perimitur. Hoc caſu conſternata claſsis ſine Duce, ſine rectore in manus tota concedit rapaces. Extincti Candiani cadaver ab Hiſtris ſubtractum paulò poſt Gradum relatum ibidem humum ſubiit.

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Iuſtin. Io: Bapt. Contarenus.

DOMI-

Digitized by Google

DOMINICVS TRONVS,
VEL
TRIBVNVS
DUX XVI.

VEnetorum Princeps, adeſt Dominicus *Tronus*; vel *Tribunus*: cujus nulla memoria in Ducali Palatio, vel in Hiſtoria; ſed ſolùm in Inſtrumento Clodienſi producto, Anno 1293 contra Petrum Gradonicum Venetum Ducem regalia poſcentem à Clodienſibus, qui ad ſuæ urbis immunitatem, chartam exhibuère ſequentem, teſte Sanſovino. *In nomine Dei & Salvatoris noſtri Ieſu Chriſti &c. Rivoalti. Cartam ſecuritatis facimus nos omnes &c. de cunctis placito & altercatione, & à tempore Domini Dominici Tribuno Ducis & Senioris noſtri, nos omnes Clugienſes de Clugia Maiore & Minore, & totius Venetienſibus &c.* In fine verò ejuſdem inſtrumenti ſubſcriptiones leguntur ſequentes.

Ego Dominicus Tri buno Gratia Dei Dux confirmo.
Ego Petrus Forenti o iudex manu mea ſcripſi.
Ego Petrus Tribunus filius Ducis manu mea.
Ego Ioannes Tribuno filius Dominici Ducis.

Supplenda itaque Ducum hiſtoria, adiecto Dominico Tribuno circa Annum 887. Huic Principi (teſte *Sanſovino*) tres fuere filii; Petrus, quem collegam habuit in Principatu: Ioannes, & Dominicus Patriar cha Gradenſis: ſed teſte Ferdin. Vghello *tom.* 5.

Digitized by Google

[illegible] Sacra pag. 1185. *Dominicus Tribunus Petri Ducis Venetiarum xvi. [illegible]s, conſentiente Clero, poſt Vitalis obitum in Patriarcham aſſumptus eſt. [illegible]no* 906. *præfuit Annis* 7, *M.* 11. *diebus* 3. ex quo habes Dominicum Tribunum Patriarcham Gradenſem filium fuiſſe Petri Tribuni Venetorum Principis, non Dominici; ſed Dominici nepos.

PE

Digitized by Google

PETRVS TRONVS, VEL TRIBUNUS

DUX XVII.

Electus Anno 888. Obiit Anno 912.

INSCRIPTIO PRISCA.

Ab ingentibus undique bellis Patriam ingenti claſſe tutatus ſum.

PEtrus Dominici Principis Tribuni filius more vetuſto ſedem occupat paternam; quum Gens Scythica ſuis denuò excita ſedibus, Berengario in faucibus Italiæ devicto, fulminis inſtar per Lombardiam in noſtram provinciam erupiſset, fama Venetarum opum illecta. Hoc rerum curſu, d·reptis nobilioribus oppidis, combuſta Clodia, in unam Rivoalti expugnationem intenti, ratibus undequaque paratis ſe inſtruunt. Tribunus pe-

Digitized by Google

ctore armatus Civium, mænibus etiam cingere voluit latera Vrbis, ducto muro à Caſtelli rivulo ad ædem Virginis Iubanicam, catena ferrea ab ipſo muro ad Georgii fanum protenſâ. Ingenti poſtea audacia, Gallicæ cladis recordatione erecti, animoſi exiliunt præſente Tribuno Principe, adversùs immaniſsimum hoſtem, qui circa Albiolam conſederat. Miſsilibus primùm inito certamine, Barbari jaculatores prælio aſsueti terreſtri, in lintribus fluctuare cęperunt. Veneti locorum gnari, navibus firmi veluti ſtataria pugna, certantes: hoſtem facile ſternere, fundere, iniectiſque harpagonibus fugitivos ſiſtere potuerunt: unde Barbari univerſi gladio vel aqua perierint. Horum ſpoliis Reſpublica vulnera ſuperioribus recepta bellis lenivit, hocque Duce quievit. Regnavit iſte quatuor luſtris, domi juſtitia clarus, foris terribilis, & poſt Scythas devictos, quò altiùs aſcenderet, non haberet. Solus enim irruentes Hunnorum phalanges propulſaverat; cum vicini omnes ſub gladio corruiſsent hoſtili: totaque Italia & Lombardia incendio conflagraſset. Morientem Luxit Populus: nec ſine miraculo, quòd eum longævi non pęniteret Principatus. Cadaver Fanum D. Zachariæ excepit, nobili Ducum Sepulchro.

Lege Sanſovinum, Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io. Bapt. Contarenum.

Nec Lectorem fugiat, quod ſcribit Sanſovinus *Troni* & *Tribuni* cognomina confundi Gentilitia. Ne videamur palpare viventes, cum *Tronum* hic diximus vel *Tribunum*.

V R-

VRSVS PARTICIPATIVS

DUX XVIII.

Electus Anno 912. obiit Ann. 932.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

Quòad decuit, Iuſtitiam, & pacem colui: tandem concepto voto, in Monaſterio S. Felicis, diem clauſi.

VRſum ſed innocuum & manſuetum Gens exhibet Baduaria. Vngues exerit ſed in ſeipſum, quia Sceptrum non reſpuerit. Sapiens, Religioſus, Iuſtus, Pius cauſam nunquàm procuravit familiæ, quam Reipublicæ dicebat oppignoratam ære, ſanguine, fide. Vnicus ei filius Byzantium miſsus, & à Græco Imperatore dictus Protoſpatarius, in reditu, crudelis Reguli in Illyrico mancipium factus genitorem excitare non valuit ad vindictam; quam pater exigere ferro potens, neglexit; & ne ſanguinem funderet, per legatum Dominicum Matamauci Archidiaconum, auro redemit. Poſt hanc legationem Dominicus ex Archidiaco-

no, Epiſcopus dictus, fructu officii honeſtè præſtiti volentibus & valentibus benefacere. Pacis avidus in Clodiam vix arma tulit, etiam retraxit: ut neſcias citiùs ierit, vel redierit ſolius timore juſtitiæ, auditis legibus, quas à Majoribus pactas protulère Clodienſes. Aureum verè ſæculum, in quo pro Sapientia non pro libidine, adminiſtrantur Regna; ipſique Reges profitentur minimè conſiſtere. Cudendi Æris à Priſcis traditam facultatem, in Argentum ampliavit, Libertatis jure, qua ab initio nata, non facta Reſpublica. Solum Deum auctorem habuit, genitorem, & Regem, abſque æquitate. Cœleſtis cupidus Regni, projectis phaleris, quas invitus induerat, Monachorum in clauſtra receptus, D. Felicis aſceterio nomen dedit, ut ibi pſalmodia & jejunio ſecurior Orbes, quàm Orbem ferro revolveret. Si quæris cineres? Altini quieſcunt. Si animam? Hæc ad Superos evolavit.

Lege Sanſovinum, Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io: Bapt. Contarenum.

Sub hoc Principe (teſte *Io: Bapt. Contareno Hiſtor. lib. 3. pag. 25.*) cępit Veneta Reſpublica monetam cudere *Argenteam*: cum antea percuſſiſset ſolumodò *Æneam*.

PE.

Digitized by Google

PETRVS CANDIANVS
VEL
SANVTVS
DVX XIX.

Electus Anno 932. obiit Anno 939.

EPIGRAPHES.

Comaclum expugnavi: Iuſtinopolim cenſuariam reddidi.

PEtrus Candianus Petri Principis à Dalmatis cæſi filius(nepotibus etiam nomen hæreditarium) puellas cum vidiſset, quæ ad Connubia auro,gemmiſque divites in Templo convenerant,ab Hiſtris raptas ad libidinem traduci; è veſtigio inſequutus prædones,qui in Caprulanis paludibus dividebant ſpolia, inopinantes aggreſſus, repetita præda ad interneccionem confecit. Iuſtinopolim temeratæ Iuſtitiæ, piratarumque ſedem expugnat: Lanterium ſuperbum Marchionem Iſtriæ domat: Pacem roganti(Marino in-

Digitized by Google

tercedente Patriarcha Gradenſi) ea conditione largitur, ut qui Veneres aſportaverant, Bacchum centum doliis captivum Venetias quotannis inferrent. Victoriæ memoriam Ludi annui ſervarunt Mariarum nuncupati: duodecim ſcilicet Virgines apparatu ſolemni, frequentiſsima urbis parte circumvehebantur; more retento uſque ad Genuenſis belli tempora: tunc enim Clodiam tenente Ligure: civitate curis occupata majoribus, ludus evanuit. Grates tamen Virgini Deiparæ acturus Princeps annuatim in templum deſcendit S. Mariæ Formoſæ. Ab Iſtris poſtea ad Comaclenſes vela convertit, Vrbemque victam igne voluit expiari, aſportatis priùs SS. Saturnini & Nicodemi exuviis, quas in Virginis Formoſæ templo locavit. Hoſtibus ſeptennio domitis placuit quieſcere; ut mortuus tempori, æternitati reſurgeret.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Baptiſtam Contarenum.

PETRVS PARTICIPATIVS,

VEL

BADVARIVS

DVX XX.

Electus Anno 939. obiit 942.

PRÆCONIVM EI SCRIPTVM.

Multa Berengarius mihi privilegia fecit
Atque Monetam cudere poſſe dedit.

FOrtis adeſt Princeps, armatus, victor, læſus, lætus ne patriam bellis involveret, vindictam, quàm à Dalmatiæ Regulo exigere jure poterat, neglexit: tutiùs ducens Regnum calamo, quàm ferro tueri: & aſtu quàm haſta ſervare. Ex Illirica captivitate reverſus, in patria libera coronam facilè invenit; quod in ſervitute didiciſset libero Populo dominari. Publico præcinctus gladio vim ſibi præteriit illatam: nè ad vindictam Iuſtitià videretur abuti, & priva-

privato illatam, in Rempublicam redundaret. Vltio cum ſit doloris confeſsio: nec magnus animus, quem curvat iniuria: privatus quievit, Princeps indulſit. Suis primùm à rebus ſecedens, ut civibus otia pararet, nec ſomno vacabat, nec ſuccumbebat, ut monita conſcriberet ſalutaria: quibus cum Regibus præcipuè Longobardorum pacem coleret, & cum Græcis fædera inſtauraret, mercimonia augeret. Biennio præfuit ſedendo, dum alii pugnando. Ejus Imperium ſine ferro, ſine maleo expolitum transmiſit ad poſteros in oſculo pacis. Obiit ut vixit, ſine jurgio, ſine querela: inter Beatorum agmina ſecedens, ad D. Zachariæ fanum relictis exuviis, ſub ramis Olivarum.

Lege *Sabellicum*, *Petrum Iuſtinianum*, *Petrum Marcellum*, *Sanſovinum*. Inter fœdera cum Berengario Rege Longobardorum percuſsa, Ius illud fuit Regale naſcenti coevum Reipublicæ, ſignandi monetam propriam: cujus uſus (teſte *Caſsiod. Var. lib. 12. ep. 24.*) in Rivum Altum Sede traductà Ducali, connaturalis fuit Venetæ Reipublicæ: *Moneta illic quodammodo percutitur victualis*: ipſo ſubſcribente Rudolpho I. Imperatore (teſte Dandulo *in Annalibus*, & Sanſovino *pag. 486. lib. 11.*) Ducem Venetum *poteſtatem habere faciendi Monetam, quia eidem Imperatori conſtabat, antiquos Duces hoc continuatis temporibus perfeciſſe*.

PE-

PETRVS CANDIANVS III.

DUX XXI.

Electus Anno 942. Obiit Anno 959.

MEMORIA ANTIQVA.

Sub me Reliquiæ S. Io: Bragoræ Eccleſiæ deportantur. Obii paulò poſt ſubſtitutum filium.

PEtrus Candianus tertius, qui Patri in Collegam datus laſcivente juventa Imperium amiſit, ætate, moribuſque gravior redemit poſt obitum Baduarii. Ante Imperium ignavus, crudus, moleſtus; poſt imperium gnavus, clemens, modeſtus laſciviam exuit, cum purpuram induit. Ferocia in piratas converſa, Narentinos ſæpè domitos, nunquàm fractos, prælio frequenti delevit penitùs. Pacem ab eis petitam diſtulit, donec toto Mari collectas prædas reſtituerent. Bello liber externo, inteſtino obnoxius, ſemper infœlix ſive vincat, ſive vincatur, adversùs filium, arma exacuit, parricidam. O Imperii cœca libido; propter quam Pater, Patria, Deus ipſe cubare nequeunt ſine cuſtodibus. Adfuere

fuere

Digitized by Google

fuere Principi in ſuppetias, Aquarum inundatione Mare, hiatu Terra, fulmine Cœlum; contra omnes Parricida, armatas dirigit acies adversùs genitorem in templo clauſum; minimè contentus homines vincere, niſi Deum propria in domo laceſseret. Excitatus tunc furor Populi, impium propulſavit filium, reſteque ſuffocaſset; niſi pius pater pro ſuo parricida interceſsiſset. Hinc pax ſed bello crudelior. Genitori namque ingratus & patriæ, ad latrones confugiens, ducem eis ſe præbuit proſcriptus, ut terra marique rapinam agerent. Decreverat Pater Optimus, in quo ſemper Reſpublica familiæ prævaluit, patriæ libertati filium immolare: Sed mærore conſumptus dum in expeditione eſset, Anno Principatus undecimo vel xvii. cecidit, de Republica magis, quàm filio ſollicitus: Clero anathematizante & Populo eos, qui Parricidæ proponeret Indulgentiam.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtin.

PETRVS CANDIANVS
VEL
SANVTVS
DUX XXII.

Electus Anno 952. obiit Anno 971.

EPIGRAPHES PRISCA.

A populo ſpretus, Dux eligor, occidor ferro.

STat contra rationem, defenſor mali ſui, Populus. Favore mobilis, & inconſtans quem damnavit, laudat: & priuſquàm Sol occidat, & Luna recurrat; iiſdem in comitiis, eadem probat, & reprehendit: quem morti adjudicavit, Prætorem ponit, Principem eligit, Candianum illum; qui imperium Patris arripere malens, quàm expectare, & ſibi uni per nefas aſſerere, quàm per leges habere cum genitore commune; turbas aluit, ſeditioſos centuriavit; propterea ſpe patriæ recuperandæ præciſa, jure & jurejurando proſcriptus,

Digitized by Google

ſcriptus, cum piratis Rempublicam laceſsivit; nunc populari levitate, more triumphali, miſsa claſse revocatus in patriam, fortuna ſuffragante, repugnante virtute, inter feſtivos furentium plauſus thronum ſcandit; quem verè divitiis auxit, titulis, & honoribus. Sub eo namque Gradenſis Antiſtes. Patriarcha dictus in Romano Concilio, Primas præfuit Venetis & Iſtris. Ad repetendum Chriſti Salvatoris ſepulchrum, claſsicum canente Io: XII. R. P. renovato cum Imperatoribus fœdere, hoſtibus vetuit infidis, pretio vendi arma, alimenta, rates, ſub pęna librarum auri centum: & cui æs deficeret, in corpore lueret. Sancta hæc cæcus prophanavit Amor. Violato thoro, in thronum inducit adulteram, legitimà cum prole, Ioannà relegatà coniuge, Vualdertam Oberti Principis Hetruriæ filiam. Addit aliud pro dote ſcelus, ex Gynecæo in forum, à foro in confinia, flagitia transfert, quæſità juris ſpetie, quo libidinem obumbraret Imperii. Senatu itaque inconſulto, Opitergium nobilem urbem, caſtra ducit, prædia poſcens ex dote debita, confictiſque criminibus, arcem capit, aciem fundit, primates perdit. Scelerum inde torquente conſcientia, ut à populo ſibi caveret irato, Regiam inſtruit in arcem, præſidio munit timore Nemeſis, quam prævidit, ſed non vitavit. Venetus namque Populus memor libertatis avitæ, ex paranympho carnifex, poſtquàm Vitam porrexiſset Tyranno, vitam repetiturus flama, & ferro, ad valvas uſque Ducales irrumpens, quamvis repulſus, alti furoris arma, faces & ignem in atrium immittit. D. Marci Templum flamma correptum concidit. Candianus Aris, ad quas confugerat, incendio pulſus, in Plebis ferrum mactandus incidit cum filio parvulo, quem ſinu ſtrinxerat, & deprecabatur inſonti. At ſpretis precibus, utrique fauces eliſæ, & cadavera in macellum abiecta; ne quis ad imitandam tyrannidem ſupereſset. Ioanne tamen Gradonico rogante, tam fœdum ſpectaculum ſubtractum, & in æde D. Hilarii honorificè ſepultum.

Lege Petrum Iuſtinianum, Sabellicum, Io: Baptiſtam Contarenum, Sanſovinum M. S. Danduli.

PETRUS VRSEOLUS

DUX XXIII.

Creatus Anno 976. Obiit Anno 977.

VETUS INSCRIPTIO.

Eccleſiam S. Marci priùs ædificavi: deinde Monachus factus miracula plurima egi.

PEr rogum ad regnum aſcendit Vrſeolus. Igne ad ſolius Candiani Ducis perniciem immiſso, cum Ducarium, Vrbis Templa, tercentæque privatorum domus conflagraſsent: Ducarium, Templum ſuo ſumptu magnificentiùs reſtituit; jure, vel iniuria corruptum? incertum. E Cęlo forſan demiſsæ faces, quæ tyrannide Vrbem purgarent. Invitus ad ſedem rapitur, fluctum timens popularem, in quo rarus Innocentiæ locus. Religione tamen colligavit, juramento exacto, quod omnes ſolummodo Rempublicam procurarent. Afflictæ urbi Princeps datus patrem geſsit, ex cinere adhuc fumante ædes excitans marmoreas, & Templum Aureum; cum quo & ſæculum reformavit moribus aureis, ſub-

ditis

Digitized by Google

ditis ad Iuſtitiam, & Pietatem compoſitis. Pietati arma coniuncta. Cum enim funeſto Sarracenorum agmine, poſt ſubactam Capuam, ferro & fame Barium præmeretur in Apulia, inſtructis Vrſeolus navibus, Annonà recreavit, debellataque Barbarorum claſſe, Saracenos toto Mari fugavit: qui ab eo tempore oras Italicas appetere formidarunt. Victor rediens, faſces, quos ſemper faſtidierat, cum Annum ſuſtinuiſſet, abiecit; aula, uxore, filio relictis. Concubiis umbris connubia deſeruit, ſtellarum facem præferente eo, cujus amore diadema ſpernebat. Priuſquàm diſcederet, Clerum, Monachos, Pauperes, redditibus, donariis, Noſocomio fovit, auxit. Vitalem Candianum in patriam Gallos ſollicitantem, Angelo revelante, detexit, patienterque ſuſtinuit. Regia excedens Ioannem Gradonicum, & Ioannem Maurocænum cum D. Romualdo, & Guarino conſilii conſcios habuit & ſocios, cum quibus in Aquitaniam abiit ad tyrocinium obedientiæ. Tria ibi profeſſus, Silentium, Pſalterium, Ieiunium, Rempublicam ſpectavit, curavit etiam à longè. Ejus diſceſſu mæſtus adhuc quærit, ſed fruſtra populus, ni forſan inveniat inter Beatos. Ex alto namque noſtras audire, & exaudire preces, teſtantur Miracula.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtin. Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus.

V I-

Digitized by Google

VITALIS CANDIANVS

DUX XXIV.

Electus Anno 977. obiit Anno 979.

PRÆCONIVM VETVSTVM.

Cives diſcordes ſedo: Morior Monachatus.

XXIIII

Vitali Candiano **Candiani III.** filio vitam dedit ſalum, rogum inſani patris ſanos mores: ſolium Deus. Populi conſenſu Dux electus vota populi, & vota Dei implevit abundè, juſtitià, & abundantià pacis. Hinc patruo interprete Vitali Candiano Gradenſi Antiſtite, Othonem III. Imperatorem patriæ reconciliavit: Cives ad concordiam, abſquè murmure, blandè, leniterque coegit: iis ipſis placens, quos aliquando damnavit. Morbo petitus repentino, Anno regiminis ſecundo, plenus meritis, non Annis thronum reliquit, ut vitam ageret ſolitariam, & inter mortuos vivens diſceret, benè mori. Cupiens porrò ſecurè enatare, gazæ ſuæ ſarcinas proiecit in

pauperes, vix lectulum ſervans, in quo mori poſset. Clauſtra ingreſsus D. Hilarii, Angelos teſtes habuit ſuæ pœnitentiæ. Obiit adſtante Principe ſucceſsore ſuo Tribuno Memo, qui ad famam Sanctitatis accurrens, ſpiritum imbuere deſiderabat exeuntem, quo ſuum moderaretur Principatum. In Cœlos cum bona præmiſiſset, & ſeipſum; idcirco expeditior pervenit; die ſcilicet Monachatus ſeptimo, Chriſti verbis prolatis. *Pater in manus tuas comendo ſpiritum meum*. Exeuntem Confeſsorum turma circumdedit cum hymnis & canticis, eà pompà, quà Angeli occurrere ſolent hominibus pœnitentibus.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtin. Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus.

TRI-

Digitized by Google

TRIBVNVS MEMVS

DVX XXV.

Electus Anno 979. obiit Anno 991.

SCHEMA VETVS.

Regis ab inſidiis defendens Imperialis
othonis patriam, pondera multa tuli.

OPtimus ecce civis, ſed minor Principe: non enim ſatis optimo Principi ſancti mores. Auro dives (quod ad laſciviem, non ad Regnum) Animam potiùs hominis ſubiit: quàm Principis: cujus Spiritus, aureus exigitur in corpore ferreo. Satis homini, non ſatis Principi unica virtus: vel inter reliquas Iuſtitia una pro cunctis. Sine juſtitiâ nequit Princeps agere Pro-Regem Dei: cum ſine eâ Deus ipſe minimè in Cœlo conſiſtat. Hæc ſola Regem diſgregat à tyranno. Munera reſpuit, perſonas non reſpicit: æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumque turres. Feliciſsimus Princeps futurus Memus, niſi inno-

cens aſsumpſiſset aliena delicta, & pacto amicitiæ, vel vinculo corruptus affinitatis, in partes deſcendiſset eorum, quorum erat Iudex conſtitutus. Maurocæna & Caloprina accuſatus foviſse diſsidia (quorum claſsicum, & cædes promiſcuæ uſque in aulam inſonuère Othonis Imperatoris) ut reus languet, forſan innocens, quia indefenſus. Sed hæc venia datur Antiquitati, fabulis miſcere hiſtoriam ſinè piaculo. Vrbis potiundæ avidus Imperator, ad eum confugientibus Caloprinis occurrit, accurrit, erexit, Rei benè gerendæ occaſionem nactus, cępit immiſsà fame præludere, bello certaturus aperto; ni maligna conſilia, Cæſaris obitus intercæpiſſet repentinus: & intercedente Adheleide Imperatrice (cujus in aulà Vvaldrada degebat olim Principis Candiani coniux) Reſpublica facinoroſis Caloprinis veniam dediſset. Ab hoc Principe Ioannes Maurocænus ex Aquitanià redux Inſulam, quam D. Georgius inſederat, dono accepit, ut D Benedicti cænobiarchis aſylum eſset & domicilium; quò Memus ipſe diademate poſito vel ſpoliatus ſe recepit, ad frugem meliorem, filii inſtructus exemplo, qui vitam æmulabatur Angelicam ſub ſigno Michaelis Archangeli. Ejus exuvias S. Zaccharias excepit in ſinu ſuo.

Lege Sanſovinum, Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io. Bapt. Contarenum.

P E-

Digitized by Google

PETRUS VRSEOLUS II.

DUX XXVI.

Creatus Anno 991. Obiit Anno 1009.

VETUS ELOGIUM.

Subiugo Dalmatiam Communis commoditate: Sponte bona multi colla dedere iugo.

BEllum in Deum, divorumque Imagines geſtiente Græco,ita pręvaluere Barbari & Piratæ,quod Hiſtria, Dalmatia ſedibus quaſi exciperentur avitis. Tantis calamitatibus cum ſe eximere non valerent Illyrici, ad Venetos confugierunt Græco annuente Cæſare: quorum imperium gerebat Petrus Vrſeolus Secundus, cui parens Vrſeolus primus Cornu prædixerat,& Cornucopiam.Idea illi Principis Sancti,Imago paterna,à quà pro ſummo erat,Iuſtitià non eſſe degenerem: major tamen evaſit fœderibus, atque triumphis. Eo namque vivente,totà namque Gręcia Veneti mercatores à teloniis & vectigalibus navigarunt immunes. Italia,Syria,Ægyptus non ſine honore, D. Marci ſuſpexere vexilla. Hiſtri ad Venetæ claſsis

 appul-

appulſum, Vrſeolo fidem jurarunt. Omnium primi, Parentini, inde Polani totâ orâ ſequente maritima uſque in Dalmatiam: ubi Iaderenſes primi legem ultro acceperunt: vulgataque eorum deditione, reliquæ urbes Litoreæ & Mediteraneæ jugum ſubiere ſuave. Nulli namque vis illata, vel iniuria. Clementiâ in tutelam ſuſcepti Populi, juſtitia atque religione defenſi. Corcyra Nigra ſola cum Leſina olim Pharia maluit vim pati, quàm ſe ſe tradere. Vrſeolus nè ullum perfugium piratis relinqueret; armis uti decrevit in eos, quos pietas non exarmaſset. De Corcyra itaque Melæna ſumptum ſupplicium. Phari inſula validiſsimum piratarum aſylum, & præda refertum diutina, everſum, ſupplicio ſumpto eorum, qui deditionem diſsuaſerant. In Narentinos pro coronide itum: quorum caſtra, totaque regio diruta, deletumque cum ipſis oppidis pervicaciſsimæ gentis nomen: rabiem & ſævitiem crudeliſsimi hoſtis, pari furore mulctando. Domum inſolita fęlicitate reverſus, novo titulo Dalmatiæ Principis auctus, hoſpitio excepit Othonem III. Imperatorem: quos ut Sacramenta ſtringerent: filiam Ducis, eo tempore natam Otho de Sacro fonte levavit, muneraque remiſit Imperatoribus ex fędere dari ſolita. Libertatis porrò ſecuritatem ut Numinibus commendaret: inſtaurato Grado, corpora SS. Fortunati & Hermagoræ, & cum his Dionyſii, Largi, & Hermogenis novo condidit Sacrario. Venetias D. Barbaræ reliquias à filio Ioanne (Hic Byzantini Cæſaris neptem duxerat in uxorem) Byzantio traiectas, Tormentorum præſidem in Vrbe conſtituit: Heracliæ Templum cum ædibus excitavit. Tantis triumphis Atlas iſte in ſenectute pene nutavit, gemino appetitus hoſte, Peſte & Fame, quaſi unum ſperneret bellatorem. Hanc Annonâ ſuo ære collectâ cum ſaturaſset: illi quaſi ſuccubuit, quòd ægrotantibus, doloris particeps adeſse voluerit, Nuru amiſsis & filio, uno eodemque funere. Bona ſua teſtamento partitus, Liberis, Pauperibus, Republica ex æquo ſcriptis hæredibus: in atrio D. Zachariæ condi voluit, ne profano, ut aiebat, cinere Sacrum pollueret.

Lege Petrum Iuſtinianum, Sabellicum, Io: Baptiſtam Contarenum, Sanſovinum.

OTHO

OTHO VRSEOLVS

DUX XXVII.

Electus Anno 1009. Obiit Anno 1026.

VETUS INSCRIPTIO.

Marte gradum redimens, quem vi Patriarcha tenebat Vrbis Aquileiæ demum de ſede repellor.

OTho Vrſeolus bellicoſo patre, juſto avo natus ab uno arma, ab altero leges edoctus, avi Sanctitatem, patris triumphos æquavit. Nondum quartum impleverat ætatis luſtrum, cum Princeps inauguratus, Latus patris Collega ſtipavit. Ejus fama impulſus Geica Rex Pannoniæ filiam illi matrimonio locavit. Nec Venus Martem corrupit, ſed in Hadrienſes accendit, qui in Rempublicam auſi animos tollere, ſpolia coacti deponere & pacem rogare, habuere, ferro, flamma conciſi, ut deinceps lacertos movere non valuerint. Murcimirus etiam Croaciæ Regulus Iadrenſibus infeſtus, cum Othone congredi auſus exutus caſtris & commeatu, vix

fugâ intra rupes elapſus, ſupplex pacem obtinuit, quam cum potentioribus colendam ſuo malo didicit. Poſt victoriam Otho luſtravit Hiſtriam, Dalmatiam, novoque fidelitatis juramento exacto aſtrinxit populos. Sed heu quàm citò patriæ fœlicitati invident Fata. Ex Dalmatia reverſum Dominicus Flabanicus iniquâ coniuratione incautum opprimit, & juſtitiâ ſecurum; captumque abrasâ barbâ, Anno quinto, ex quo ſolus Rempublicam adminiſtrabat, ſecundò in Græciam relegant. Ibi vitæ fabulam perſolvit humanæ.

Lege Sabellicum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Bapt. Contar.

Sanſovinus in vita hujus Principis Othonem ſcribit bis pulſum in exilium. Primò quando ex Dalmatiâ reducem, orto cum civibus diſsidio relegarunt cum fratre Patriarcha Gradenſe. Reſtitutus & Pepone Patriarcha devicto Aquileienſi, iterum Byzantium deportatur, occaſione poſtea ſurgentis diſcordiæ inter eum, & Epiſcopum Olivolenſem.

Digitized by Google

PETRUS CENTRANICUS

D V X XXVIII.

Electus Anno 1026. obiit Anno 1032.

MEMORIA ANTIQVA.

Præceſſore meo privato ſceptra guberno.

IVſtitia Veneto pulſa Cœlo, Othonis exilio, locum pellicibus dederat. In partes diviſa Republica; trahebat ſua quemque voluptas. Horum fortior Petrus Centranicus ad Principatum aſſumptus, vel intruſus, Bello occurrere civili tutiùs ducens, quàm hoſtibus externis, arcem amiſit Gradenſem à Pepone occupatam Patriarcha Aquileienſi, qui ſpecie tutelæ, favente ignavia Centranici, armatus irrepſerat. Hinc irati cives Trabea exutum Ducali, abraſà barbà, quarto Magiſtratus Anno, in carcerem detruſerunt, vel in Clauſtrum; miſſis Byzantium Legatis, qui Othonem revocarent Vrſo interim fratre Gradenſi Antiſtite ſubrogato, qui precariò Rempublicam adminiſtrare, ſed eum invenere

venere

venere defunctum: Cœlo forſan exigente vindictam; ne ingrata civitas Principem ſuis, avorumque meritis clariſsimum reciperet, quem impunitis parricidis exulem patiebatur otioſa. Morte cognita fratris, Vrſus ſe adminiſtrationi ſubtraxit, ut ex carminibus ad ejus depictum ſimulacrum in Ducali proſtat palatio.

Othonem fratrem ſupplet Patriarcha Gradenſis
Donec ab exilio defunctum comperit eſſe.

Et Dominicus Vrſeolus Principatum invaſit, unaque nocte retinuit; furente pro libertate populo, à quo uſque ad ſanguinem flagellatus ejectus, Ravennam fugiit, ubi contabuit. Princeps & nihil, humanæ viciſsitudinis rotam ſola nocte ſuſtinuit: Et inter maximum & minimum unica Luna fuit.

Sabellicus, Petrus Iuſtin. Sanſovinus, Petrus Marcellus, Io: Bapt. Contarenus.

Tot Reges & Principes cum ſuſpicis Clericali tonſura redimitos; pietatem nè credas & Religionem, ſed ſupplicium: Cœnobia namque Antiquis, & Clauſtra carceres fuere Regales.

Digitized by Google

DOMINICVS FLABANICVS

D V X XXIX.

Electus Anno 1032. obiit Anno 1042.

INSCRIPTIO PRISCA.

Sub me ſalubre decretum: ne quis conſortem, ſeu ſucceſſorem in Ducatu ſibi vivens faciat.

DOminicus Flabanicus ob iniquam in Vrſeolos conjurationem, exul & profugus, fluctuantis Populi ſuffragiis revocatus in Patriam, & in Patrem aſsumptus, ſui Principatus decennio, Reipublicæ plus attulerit, vel abſtulerit? incertum. Gemina ſub eo Comitia, Propnana, & Sacra: utriſque Principe aditante, favente, vel promovente. In his diſciplinà reſtitutà Eccleſiaſticà, & ſine ſuperſtitione Religione firmatà, ſuas habuit Cultus leges, quibus ad ſyllabam & menſuram homo laudes perſolveret Deo. In Comitiis Civilibus, poſtquam Othonis optimi Principis in exilium ejiciendi auctor fuiſset: Vrſeolæ gentis, quam *Magnam Vrſam* accuſabat futuram

turam

Digitized by Google

turam populo plaudente inſano, qui hujus familiæ veterum meritorum oblitus, alieni odii miniſter, proſcriptioni (nullo reclamante, ſubſcripſit, nec amplius de reſtitutione cogitavit) hoſtis acerrimus, ſcelera uno penſat facinore: quòd Principatus hæredes, conſortes, collegas ſub pœna perduellionis, cum Patre Liberos interdixerit. Libertas (quæ una pro cunctis) laudat extollit, Flabanicum, nec ad colluviem Tyrannorum rejici permittit. Imò poſt Legem latam Mortales deſeruit protinùs; quod opus abſolviſset immortale: ratione inſtituta regnandi, quà omnes regnant, & Libertas cubat ſine cuſtodibus. Ab hac die dicitur redemiſse Deus populum ſuum, vigilem deſcendiſse ad oſtium Libertatis: nec ullum permiſiſse ProRegem Dei, niſi à Deo datum. Anno x. vel xI. Principatus Flabanicus Fato ceſsit, ſepulchro exceptus in templo S. Zaccharia, vel in Cœnobio S. Crucis.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Sanſovinus, Io: Bapt. Contarenus.

D O.

Digitized by Google

DOMINICVS CONTARENVS

DUX XXX.

Electus Anno 1042. obiit Anno 1068.

EPIGRAPHES PRISCA.

Bello convictam Iadram caſtigo rebellum.

ANno tertio ſuper quinquageſimum ſervatæ fidei, Iaderenſes abiuratâ Republicâ, ad fraudis imitationem, totum ſollicitabant Illyricum. Hinc Dominicus Contarenus Flabanico ſubrogatus expeditâ claſſe Iaderam navigans, eo impetu oppugnavit, ut illa muralibus concuſſa tormentis, fugatiſque Pannonis Regis ſuppetiis, cui ſe ſe dederat, nè à fundamentis exciſa ignominiæ ſuæ teſtis ſupereſset ſempiterna, novum præſtitit fidei ſacramentum. Ejus expugnatione vulgatâ, de cæteris Dalmatiæ oppidis triumphavit. Adversùs Normannos ſecunda fuit Contareni expeditio, qui Macedoniam maritimam cædibus ac rapinis replebant, torpente

Græco

Digitized by Google

Græco ſuperbiâ, & ignaviâ. Pepum etiam Aquileiæ Præſulem; qui Grado inſederat denuò, ſternere placuit, ſed anathemate immiſſo à Romano Pontifice. Inito tandem fœdere cum Henrico III. Imperatore, pacis hoſtiam litavit gemino in templo, quod ipſe excitavit. Alterum D. Nicolao in litore, D. Benedicti vallatum cohorte. In Vrbe alterum D. Michaeli, cujus phalangibus commiſsâ Vrbis cuſtodiâ; ipſe Anno Imperii xxvi. ad Deum abjit, relictis ad D. Nicolai, exuviis.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtin. Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus.

DO.

Digitized by Google

DOMINICVS SILVIVS
VEL
SELVVS
DUX XXXI.

Electus Anno 1068. obiit Ann. 1084.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

Armatum repuli Guiſcardum Marte Robertum
Dyrachii hinc Dominum me vocat Praſul Alexis.

XXXI

HVmanę viciſsitudinis accipe hiſtoriam, non fabulam ut legas, & lugeas. Contareno Duci cum Nenias canerent, non adhuc abſoluto funere, in eodem Templo ludit populus, Ioquè canit Dominico Silvio. Luctu in citharam verſo, ſubita acclamatione ſalutant Principem. Habuit iſte coniugem Gręci faſtus & ſuperbiæ plenam, Byzantii natam, quæ ad lavandum aqua ſpreta communi, floribus aurantiis, Roſarumque uteretur, ut adeun-

Digitized by Google

adeuntium ſenſus obrueret. At cum nil immoderatà luxurià brevius: in fœtidiſsimam tabem cultus ille declinavit inſolentiſsimus; ut nec aquà, nec alià ope, tabidi corporis ſaniem valeret abſtergere. Ex adverſo pius Princeps Religioni totus intentus, D. Iacobi in Rivoalto primum Vrbis Templum vetuſtate fatiſcens reſtituit. D. Marci ædem, quàm lateritiam invenerat, pretioſo fulcivit marmore, ſubſtrato auro Muſivis ornavit; & ad miraculum, totam ibi Cœli molem atomis compegit lapideis. Gemina ei in Normannos expeditio alternante fortunà ſuſceptà: pugnà namque navali Dyrachio pulſus, dum repetità acie hoſtem ferox inſequitur; ferociùs repulſus, parvo navigio fugitivus revertitur, claſse reliquà diſsipatà. Belli cladem Princeps ſui exauctoratione perſolvit reus fortunæ, non virtutis. Defunctum tanquam innocuum D. Marcus in gremio Templi ſuſcepit, Imperii Anno XVI.

Petrus Iuſtinianus. Sabellicus. Petrus Marcellus. Sanſovinus. Io: Bapt. Contarenus. Chron. M. S. Danduli.

VI.

VITALIS PHALETRVS DE DONIS

DVX XXXII.

Electus Anno 1084. Obiit Anno 1097.

VETVS INSCRIPTIO.

Clare ſit occultum Corpus mihi Sancti Marci.

ADverſùs Normannos reparatà claſse, alteram primà non minorem prope Corcyram, cædem Venetus ſubjit. Hinc fædere, & affinitate Phaletrus, quod ferro non valuit, Fata ſubvertere tentans, vel deludere. Orientis, & Occidentis manu valvas occluſit. Illyrici regnum, quod belli jure piratis perditis, majores noſtri ſibi aſseruerant, firmavit ipſe duorum Cæſarum decreto, Alexii Conſtantinopolitani, & Henrici Germani. Venetias iſte deſcenderat in adorationem Marci Evangeliſtæ, qui in aliam ſedem cum dubitaretur migraſse, bracchio ex columna exerto, Rempublicam

ſuccollare oſtendit in quadro poſitam Religionis. Hac occaſione Phaletri natam de ſacro fonte ſuſcipiens, cum eà Rempublicam adoptare profeſsus, egit deinceps magis, amore paterno, quàm majeſtate Regali. Surrepentibus autem cum Annonæ caritate in Vrbem vitiis, quæ nunquàm ſine patrocinio: Cenſores præpoſuit nomine *Proprii*, cum gladii facultate; cujus timore ad normam naturæ, Populus honeſtè viveret; alterum non læderet: ſuum cuiquè tribueret. Hoc Magiſtratu reddita eſt tranquilitas magna; qui & ſæculo vigens currenti *Proprii* nomen ſervat, licet coniugibus & affinibus vigilans, a criminibus ad civilia deſcenderit: eo tamen inſcio; nullus adhuc peccator morti deſtinatur. Anno XIII. vel XXII. Princeps vitam poſuit, tumbâ exceptus lapideâ, in oſtio D. Marci, quum Aer, Tellus, Aſtra, Pontus inſanirent, & ſolo Contagio ſe contererent. Vigebat Fames, & ſolà ſterilitate nutriebatur. Cum Elementis inſanis geſtiebat Populus, micisquè panis operiendo ſepulchrum Principis, clamabat: *Satiare mortuus, qui nec pane vivos ſatiare valuiſti.*

Petrus Iuſtinianus. Sabellicus. Petrus Marcellus. Sanſovinus. Io: Bapt. Contarenus. Chron. M. S. Danduli.

EPITAPHIVM.

Moribus inſignis, titulis celeberrime dignis,
Cultor honeſtatis, Dux omnimode probitatis
In commune bonus, ſemper ad omnia pronus,
Publica conſervans meliora boni coacervans,
Dum veterum geſta renovans, plus reddis honeſtas.
Cunctaque iucunde faciens das ſemper abunde,
Vt fieret plenus quicunque veniret egenus,
Plus quoque longinquo refovens, quàm carne propinquos.
Vita fuit cuius patria tremor hoſtibus huius,
Reddens tranquillos, hos lingua viribus illos,
Cuius erat ſcire populos pro pace ſubire,
In quocunque fores expendia ſive labores,
Decretis legum muniens .... regum,
Vt fieres horum Rex & corrector eorum,
Fama ſuper cædros cuius dedit ire Faledros,
Chriſti natalis peragis dum feſta Vitalis,
Duceris ad funus factus dolor omnibus unus,
Obiit V. Fale. DL. De.. Domin. Ven.
Dux.... Ann..... D.
. . . . . Indict. IIII.

V I-

VITALIS MICHAEL

DUX XXXIII.

Electus Anno 1097. obiit Anno 1100.

PRÆCONIVM VETVSTVM.

Piſanam Claſſem Sacræ Telluris, ut hoſtes
Præpoſitum Caiſam Ægypti iure repulſi.

AD redimendum Salvatoris Sepulchrum cum Orbem exciret Vrbanus Pontifex. Veneti ne Chriſto viderentur deeſſe; CC navium claſsem ſub Ioanne filio Principis Vitalis Michaelis, & Henrico Contareno Caſtellano Antiſtite compararunt. Diviſo tunc Orbe Terrarum, ab una pietas, ab altera ſuperſtitio pugnabat. Belli votum, Hieroſolymæ expugnatio, pro quà noſter penè Orbis ſub ſignis peragravit. Veneti ſacræ militiæ teſſerà aſsumptà, Rhodum navigarunt, ubi à Piſanis probro excepti invidià inſtigante, vel Græco Cęſare (qui Syriacam expeditionem invidebat Latinis) ferro propulſarunt; ex quinquaginta navium

 claſse

claſse Piſanâ, vix duabus & viginti fugâ ſervatis. Captivæ tamen redditæ, quod in Turcas inſervirent: & Veneto ſatis eſset, viciſse. Ioppen inde navigantes, Gothofredum ſalutavere Bulionium totius Belli moderatorèm; à quo laudatâ Venetorum virtute, Porphyriten expugnandum accepere. Eo victo Tyberiadem (quam nullo ſucceſsu Galli tentaverant) occuparunt. Sacro tandem adorato Sepulchro, Barbaris onuſti ſpoliis, triumphi ſpetie in Adriacum rediere; ſacra D. Nicolai, & Theodori corpora referentes. Huic in æde Salvatoris; illi, in litore datus locus. Et quia repetitâ irruptione litora Græciæ & Dalmatiæ exhauriebant Normanni: Michaelius icto cum Pannonibus fædere, in Apuliam movit, ut hoſtem ad ſua tutanda, ab alienis invadendis retraheret. Ad primum claſsicum ſe dedere Brunduſium; caſtraque viciniora, cum opimo ſpolio. Ita ſupplici & avocato hoſti Michael pacem dedit, ſibique & Græcis priſtinam reſtituit ſecuritatem. Matildi etiam Grandi per Italiam Principi, Ferrariam agmine reſtituit auxiliario; immunitate ibidem Venetis acquiſitâ, victoriæ & amicitiæ teſtimonio. Victrices palmas D. Benedicto appendit, cui D. Cypriani Templum cum cenſibus, & latifundiis largitus, militiæ pretium quam Sanctus geſserat in Venetorum caſtris. Annos quatuor cum fœlix regnaſset, fælicior obdormivit in Domino. Cineres D. Zacharias excepit.

Lege Sanſovinum, Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io: Bapt. Contarenum.

OR.

Digitized by Google

ORDELAPHUS PHALETRUS

DVX XXXIV.

Electus Anno 1102. obiit Anno 1117.

MEMORIA ANTIQVA.

Addo Croatiam titulo, iungoque Ducali.

XXXIII

IN Ordelaphum Vitalis Principis Phaletri filium, cum Michaelis fortuna, dignitate tranſlatà, Sacri Belli inſtauratà face; centum navium claſsis inſtruitur; quam bellicus Princeps Ptolemaidem mirà celeritate traducit; ubi Balduinus terreſtribus copiis fruſtra ſedebat. Iunctis itaque viribus inexpugnabilem urbem ita obſidione fatigavit maritimà, ut ſuprà ſpem, etiam expugnaverit. Poſt Ptolemaidem Sidonem trajectum, quę viſà claſse portas aperuit. Acceſsit inde Berythus victorià tamē non incruentà: quibus adiecta Farania ad Nili oſtià arx munitiſsima, quà à fundamentis everſà, Mare in Syriam navigantibus liberum patuit. Strenuis commilitonibus à Balduino fixa trophæa, ut toto regno Hieroſolymitano, Regio uterentur jure. In patriam reverſus obvios habuit Patavinos, qui Tarviſii & Ravennæ auxiliis tumidi, circa Bebianam arcem, limina uſurpaverant. Pugnà initâ,

E 3 pro

pro Venetis Victoria ſtetit magnà hoſtium cæde. Fugitivis ab Henrico Imperatore Veronæ ſtante auxilia rogantibus Cęſar conſilio profuit; ferro poſito, certarent legibus. Patavinos veluti decrepitos patres foverent Veneti. Patavini glorię non invidentes Venetorum, gloriarentur potiùs eos genuiſſe, qui ad eam diem tantum terræ mariſque eſſent adepti. Sic lapidibus poſitis (Cęſare ipſo Agrimenſore) Finium Regundorum actio quievit. Inter triumphos geſtientibus Superis; Inferi ad vindictam civitatem ferè totam gemino deturparunt incendio. Cum quibus ne Superi crederentur conſpiraſſe; eo tempore, quo Eccleſia reſtituebatur Ioannis Baptiſtæ, igne conſumpta, voluit Præcurſor Chriſti, dexteram ſuam, quà Deum Hominem baptizavit, Hieroſolymis Venetias deferri, & in templo ſibi ſacro locari; pignus fidei, & fęderis ſempiterni, quod Ioannes eà manu in Cęlo ſubſcripſerat. Poſt incendium Crinitus Cometes mæſtitiam auxit, Iaderenſium indicens defectionem; quam Rex Pannoniæ excitaverat non tam illecebris, & donariis, quàm ſpecioſo libertatis nomine. Dalmatiam propterea repente, Ordelapho: Pannones qui in pręſidio erant, claſsiarios provocantes ad terreſtre certamen, obviũ illicò habuere Ordelaphum, qui tanto impetu deſcendit è navibus, ut fuſi diſsipatique Pannones totà brevi Dalmatià cederent. Eadem ſemper ęſt virtus, aquis vel terra provocata dimicet. Fautorum ſtrage exanimata Iadera ad obſequium rediit, conditionibus arbitrio victoris receptis. Sebenicum inde receptum, murorum reparatione prohibità, ne iterum arce confiſum deſiceret. Victoriæ inſtans, Liburniæ montibus ſuperatis, hoſtium adhuc palantes reliquias vel cæcidit, vel duxit captivas. Hinc nouo Croatię vel Liburnię Principatus titulo auctus, Venetias rediit; triumphum captiuorum pompà nobilem, nec antea in urbe viſum primus ducens. Diviſo ſpolio Tabulam Aræ Maximæ unionibus contextam atque lapillis Marcus accepit Evangeliſta, portionem manubii Superis debitum. Hoſtium vexilla in templo ſuſpenſa ad excitanda inpoſteris virtutis memoriam. Cladis fama ad vindictam excitavit totam Pannoniam. Phaletrus de retinendà Dalmatia ſollicitus Iaderam repetit caſtris circumfuſam hoſtilibus, & vallo profundo: quem dum Phaletrus ſuperare cogitat, & inter dimicandum intromittere auxilia, ad pugnam Barbaros è munitionibus elicit, ſtrage mutuà, & ferò ad neutram partem inclinante victoria: donec Veneti Ducis interitus, ſagitta transfixi (dum manu præſens conſilia demonſtrat) noſtrorum animos turbat, & victoriam hoſtibus cedit. Cadaver Venetias delatum D. Marcus ſuà in æde recepit, Anno bis nono Principatus.

Lege Sabellicum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Bapt. Contar.

DOMINICVS MICHAELIVS

D V X XXXV.

Electus Anno 1117. obiit Anno 1130.

INSCRIPTIO PRISCA.

Tyrium cum Syria præſens tibi Chriſte redemi.

IN Principem aſsumptus Dominicus Michaelius, quamvis ætate grandævus Balduini Regis Hieruſalem cognità captivitate, cum ad tuendam Dalmatiam, arma teneretur toto torpeſcente Chriſtiano Orbe convertere; ſociis accurrere maluit, & ſolus pro Religione, quàm pro Imperio dìmicare. Ducentis itaquè diverſi generis inſtructis navigiis Cyprum navigat, ubi auditâ obſidione Ioppenſi, quam ſeptingentæ ligneæ Vrbes Mari innatantes, pluresque & ferreæ Provinciæ urbem unam quatiebant, ad eam ſolvendam proras convertit. Certior, in portu ſedère hoſtes ſecuros, quòd intercepto commeatu oppidum acciperent fame domitum, incitato remige ſe ſe imittit, validaque impreſsione facta, favore opprimit, cædit, priuſquàm Barbari ſe ſe ad tutelam colligerent,

 naufra-

Digitized by Google

naufragi & incenſi operuère Mare. Prætoria capta Triremis, Obſidio ſoluta, Ioppes magna Venetorum gloria ab excidio vindicata. E triumphato Mari Tyrum cōvolavit hactenus inexpugnabilem creditam. At dum ſpe longiùs in obſidione tempus protrahitur, terreſtres inter ſociorum copias rumor emanat; expeditiſsimum obſeſsis adventare auxilium, & hinc fugam Venetos meditari. Calumniâ Michaelius cognitâ, ut Venetam ſociis teſtaretur conſtantiam, ademptum ſingulis ſuis navibus omnem nauticum apparatum, apud confæderatos ceu fidei pignus depoſuit; ut indè conſtatet, inviolabilem apud eos, fæderis ſanctitatem, neque eorum animos vel adverſà vel proſperà nutare fortunà. Hoc Fidei documento confirmati ſocii Venetum *Terræ Sanctæ Servatorem* acclamantes, cæperunt inſtare fortiùs, donec exacto quinto obſidionis Menſe, deditione acceperunt obſeſsos. Vrbem ingreſsi, Turrium pinnis Venetà Hieroſolymitanis immixta ſigna præfigunt: Tyri & Aſcalonis tertiâ parte libero jure receptâ. Victoriis oneratâ Claſse, Princeps domum repetit. In viâ non defuere triumphi; Caloiannes namque Imperator ob partam de Tyro victoriam, Venetâ offenſus fælicitate, in vicina Vrbi loca irrumpens, cuncta ferro miſcebat. Hinc Michaelius ſubito recurſu deflectens in Græciam, Rhodum primò, Chium exinde præcipua Orientalis propugnacula Imperii, pari mox fortunâ Samos, Mitylenem, Andros in Ęgæo Mari Inſulas expugnat, occupataque Methone, Græcorum repreſsit inſultus. Iaderam tandem tertiò transfugam, ſpoliavit mænibus, cujus exemplo totum Illyricum in fide permanſit. Numinibus quoque cum Græciam ſpoliaſset, D. Theodori oſsa in Æde D. Marci depoſuit: D. Donati Corpus ex Perà advectum novo intulit fano. Charitatis autem ſuę erga Patriam perenne volens monumentum, Ædem Charitatis Canonicis excitavit Lateranenſibus; in quà publicè ſago rejecto, ſaccum induit pęnitentiæ, depoſitâ melior quàm fuit ante coronâ. Ejus funus pompâ inſolitâ duxit Succeſsor ejus Petrus Polanus, Anno Imperii decimo primo; quievitque in Templo D. Georgii.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Sanſovinus, Io: Bapt. Contarinus.

PETRUS POLANUS

DUX XXXVI.

Creatus Anno 1130. Obiit Anno 1148.

VETUS ELOGIUM.

Fanum ſub me tributarium efficitur: Monaſteria Sanctorum Clementis, & Iacobi de Palude conſtruuntur.

REiectis per Michaelem infulis ejus gener ſubrogatur Petrus Polanus: cujus tempore Fanum Fortunæ, proprio Numine deſertum à proximis Piſauri, & Senogalliæ populis, crebris oppugnationibus infeſtatum, hoſti manus dabat, ni ad Venetæ virtutis fortunam confugiſset. Hac unà favente ſervatum; nam immiſsà claſse, cæſo hoſte, urbs libertate redemptà ad memoriam beneficii, ſtato pro viribus tributo, Veneti Imperii facta eſt vectigalis. In Patavinos etiam, qui aggeres Meduaci fluminis ſubvertebant, ut aquæ ſterilibus paludibus urbem Venetam obſepirent, ad Tumbam pugnatum ſtrenuè, & quantum aquæ Patavini infuderant; tantum ſanguinis profuderunt, captis eorum tercentis quinquaginta nobilibus.

Digitized by Google

bus. Primatibus tamen Patavii teſtantibus, id in Veneti nominis odium non factum, captivi ad unum remiſsi ſunt. Nec longè; excidium Græciæ, Rege meditante Rogerio, occupatis pro libidine, in Ionio Mari, Thebis, Chalcide, Corcyrà; per Græci Imperatoris Legatos exorata Reſpublica, veterum iniuriarum oblita adfuit validà navium claſse, quà Corcyrenſes primò, captis Siculis triremibus XIX. exempti hoſtili jugo; mox in Siciliam translata Belli face, ſtrage cruentà, vaſtatis pagis Incolis in captivitatem abductis Græco Imperio, Venetis armis, eſt reſtituta Majeſtas. Claſsis reditum præceſsit interitus Principis, quo inclytæ victoriæ conturbata lætitià ludicris abſtinuit Civitas. Præfuit ille Reipublicæ, Annis undeviginti, Morbo in caſtris contracto ſuccubuit, grandi mœrore Populi.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtin.

Digitized by Google

DOMINICVS MAVROCÆNVS

DVX XXXVII.

Electus Anno 1148. obiit Anno 1156.

EPIGRAPHES PRISCA.

Sub me admirandi operis Campanilis S. Marci conſtruitur: & univerſæ Hiſtriæ tributa renovantur.

EOdem Sydere cadit Rogerius Siculus Venetorum Hoſtis, & Princeps ſurgit Dominicus Maurocænus. Arma iſte tractavit in Syrià, ſuoque conſilio, & manu, Chriſto Redentori reſtitutus Thalamus, & Tumulus. Victoriam ut Deo aſſereret, & cum commilitonibus Angelis trophæa miſceret, Turrim tam altè erexit, ut Gigantum dicerem, ni ut eam prodigioſo miraculo dirutam; hanc ex æquo tam ſupra, quàm infra terram ſtare ſcirem. Alta ſuperat cacumina Montium, & tanquàm Sydus ſalutiſerum longè lateque venientibus occurrit ab ortu, & occaſu. Novus Nimrod fulmina

mina pietate fulminaturus cogitavit, gladio in terram projecto, Deum propiùs venerari. In hac ſola Ægyptus, Babylon confuſa receſsit. Ab hac mole ad Templa conſtruenda converſus pius Princeps, alterum Dei Genitrici Mariæ; alterum Mathæo ſacrat Apoſtolo: quorum auſpiciis ad bella filium direxit, ſex longis navibus in piratas Anconitanos quibus totidem biremes interceptæ, rapinâ redemptâ, fune ſublato eorum Duce Guiſcardo, maritimis rebus ea tempeſtate illuſtri Latrones Illyrici Polę obſeſsi annuo vectigali pacem redemerunt: eademquè pęnâ mulctati Æmonenſes. Demum cum Anconitanis contracta ſocietas, & in communem hoſtem cum Siculis fœdus percuſsum. Sic metu, vel amore vicinis, remotiſque pacatis nationibus, ad requiem Princeps tranſiit æternam, Anno Principatus octavo, in Luprìò ad fanum Crucis receptus.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Baptiſtam Contarenum.

VITALIS MICHAEL II.

Anno 1156. Electus DUX XXXVIII. *obiit Ann. 1173.*

INSCRIPTIO ANTIQVA.

Imperium vaſto triremibus undique miſsis
Vrbis Aquileiæ Patriarcham trado tributis.

AD clavum regiminis aſsumptus Vitalis Michaelius II. Rempublicam protinùs populo aſsociavit Piſano. Legitimâ namque repudiatâ coniuge ab Imperatore amente potius, quàm amante Friderico Ænobarbo; Orbe in partes diviſo, dirum ſcindebat ſciſma tunicam Chriſti. Alex. III. R. P. contra Victorem Antip. quia adorarent Veneti, Aenobarbum concitaverant, & cum eo Patavinos, Veronenſes, Ferrarienſes, Aquileienſes. Hoſtium tamen numerus victorias multiplicavit. Primus omnium in foveam cecidit, quam ipſe foderat, Vlricus Patriarcha Aquileienſis, qui cum auxiliaribus Carnorum copiis Gradum occupaverat. Fugatis namq; turpiſsimè Carnis, Vlricus in captivitatem ductus anniverſaria Venetiis fovet bacchanalia, cęſo ad memoriā Tauro, cum duodecim apris, Patriarcha ſcilicet & duodecim Canonicis. Adrienſes qui Lauretum vaſtaverant & Caputaggeris: tubà auditâ militari, fugâ ſe ſubduxerunt. Purgato itaque Adriaco piratis, producto Imperio, cum pax ſperaretur diuturna; Cæſar exurgit

Digitized by Google

git Pelaſgus. Bellum iſte moturus in Siculum, cum quo Reſpublica fædus inierat, in ſocietatem Venetos provocat. Hi fæderis jura ſanctè colentes, adversùs amicum negarunt auxilia. Emanuel ea propter verſus in rabiem, arma in Guillielmum parata, in Rempublicam abſque aliâ Belli denuntiatione convertens, vocato in Belli aleam Pannone, Tragurium, Spalatum, aliaque uſurpat Dalmatiæ oppida. Plus cladium ab ejus fide; quàm ab armorum illatum perfidiâ. Equi namque Troiani renovatâ fraude, Venetos mercatores iterum in Græciam invitat: qui fide decepti Legatos misère, unà cum mercimoniis. Cum veniſsent Legati, non admiſsi; Mercatores navibus interceptis, in vincula dati. Hinc inſidiarum ultrix intra centum dies, centum navium enata claſsis, Michaelio Duce, primùm Dalmatas compreſsit, poſt in Eubœam delata eàm occupaſſet, ſi Græcas fallendi artes noviſset. Præfecto Inſulæ dum ſanctè juranti, & pacem credit offerenti, militem cohibet: Legatoſque mittit ad Cæſarem; qui præ monitus, quæ callidè cum Veneto acta eſsent, reſpondere moratur; ut interim miles otio corrumperetur; ſpatiumque daretur iis, quibus jam mandaverat, fontes, ac flumina, unde claſsis aquabatur, venenatis ſuccis imbuerent. Interim; dum ſiti cogente læti bibunt Veneti, Lethum bibunt. Ex hoc potu infecta Veneta Claſsis, militem amiſit univerſum. Ex C. & LX. navibus, ſolumodo decem & ſeptem, eæque propugnatoribus nudatæ ac remige, funeſto remigravere ſpectaculo. Hac miſeranda lue tota eſt Gens Iuſtiniana deleta; ut etiam Venetiæ ſuis Fabiis ſuperbirent. Mortuos tamen ſuſcitavit mortuus Nicolaus Iuſtinianus, inter Monacos ſacris addictus, qui (thalamum Pontifice indulgente Romano) juncta ſibi in coniugē Annà Michaeliâ Principis filiâ, uberem & beatam prolem ſuſcepit, ex qua tot Heroum agmina emanarunt. Dux interim, qui nimiâ credulitate militem perdiderat, conſilii inops, diſsipatæ claſsis reliquias in patriam reduxit pernicie civium deplorabili. Suo namquè adventu ſæva peſtilentia adeò urbem invaſit, ut paucos intra dies penè habitatoribus vacua remanſerit. Hinc furens populus, quaſi ex condicto claſsem Princeps Græco perdendam obiecisset, volentē ſe purgare ex ſuggeſtu, exertis gladiis coegit è mediâ concione deſcendere, fugientem ad D. Zachariæ fanum, confodiunt; ritè tamen Confeſsione peracta, Anno XIIX. ſui Principatus. In gravem poſtea mærorem, populi furore converſo, publico excipitur funere, teſtimonium populi pœnitentis. Decemviri etiam adiecti, ut atroci ſupplicio in eum inſurgerent, qui adversùs ſummum Magiſtratum peccaret.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtin. Petrus Marcellus, Io. Baptiſta Contarenus.

SEBASTIANVS CIANVS

DVX XXXIX.

Electus Anno 1173. obiit Anno 1180.

SCHEMA VETVS.

Ducatum titulis dotavi ingentibus; atque
Papa minis liber ſit, Federice tuis.

ABſoluto Michaelis funere, Aureum Maſtropetrum Comitia vocabant in Principem, virum ſingularis conſilii & innocentiæ. At iſte Rempublicam familiæ præferens, ut incredibili erat erga Patriam charitate, in utiliorem Reipublicæ civem ſuffragia verterent, rogavit. Sebaſtianum reſpicerent Cianum, virum Septuagenarium, divitiis potentem, qui non ſolùm conſilio, ſed & auro populum juvare poſset. Maripetri conſilium ſequuti Patres, Cianum declaravere Principem; quem miro conſenſu populus probavit. Magna ſub hoc Principe, domi, foriſque geſta. Tres primo columnas miſit Græcia, quarum una ſuperato artifi-

cum

cum ingenio, nimio pondere preſsa jacet ſub aquis. Reliquæ in foro poſitæ D. Marci, ſuo intercolumnio præſtant, aleis vel dolo malo impunè ludere. Opificem nunc habes infamem, qui pro mercede, tàm turpi Ordini conſultum voluit. Primus etiam Rivi Alti fluctus ſub immenſi Pontis jugum miſit, arcumque paravit, quaſi compedem totius Maris, cui brevi nuptura erat Veneta Virgo. Reipublicæ gloriæ Emmanuel invidens Imperator poſtquàm toto Orbe, hoſtem ei quæſiiſset, Henricum Dandulum, alterum ex Legatis ab Senatu repetitum miſsis, quæ Venetis per fraudem ablata fuerant, ſub colloquii ſpetie, ad ſe vocatum candenti ære obcæcalset; Anconitanos noſtrà ſenjunxit amicitià. Cianus ex adverſo, inità cum Ariminenſibus ſocietate, eductà claſse hoſtes ita conclúſit, ut damni reparatione pacem iſti petere coacti fuerint. Triumphi gloriam caſus cumulavit Alexandri III. R. P. Roma profugus Chriſti Vicarius timore Aenobarbi Imperatoris, qui ſubrogato Antipapà illum ad necem inquirebat, Venetias in unicum confugerat libertatis aſyllum, coqui veſte larvatus. Hic hortulo præpoſitus S. Mariæ de Charitate, quaſi gregarius homo culturæ incubuit, donec detectus Sebaſtianum Ducem; totumque Senatum magno cum honore in adorationem traxit. Miſsique ad Cæſarem Legati, pacem rogantes dari Pro Deo. Reſpondit tumidus Fridericus: mala omnia expectarent, ni quamprimùm hoſtem tranſmitterent fugitivum. Religio tamen apud majores prævaluit, ad duriſsima quæque promptos, potius quàm fidem erga Romanum Antiſtitem profanare. Præcipiti ergo furore actus Imperator, immiſso filio Othone, cum octoginta roſtratis navibus in oram Venetam, totam Hiſtriam devaſtat. Cianus non minori uſus celeritate, cum triginta longis navibus in hoſtem occurrit, & juxta Salborium in Piranenſi tractu, Deo adjuvante Vicarium ſuum, Cæſarianos quamvis numero Superiores profligat, Othone capto filio Aenobarbi: qui cladem nonniſi ab irato Numine religiosè faſsus, libertatem ſibi dari rogavit, ut de pacis conditionibus cum patre ageret, quibus non impetratis, ad conſtitutum diem ſe reverſurum ſpopondit. Abire permiſsus patrem expugnavit, qui Venetias deſcendens, accidens ad pedes Alexandri, calcato collo verba audiit Prophetæ. *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, conculcabis Leonem & Draconem*: quibus reſpondens, *Non ſibi, ſed Petro*: rependit Papa, *Et mihi, & Petro*. Cæſare poſtea abeunte; Alexander priuſquam Romam rediret, ad memoriam recepti beneficii, Principem & Rempublicam auguſtis illuſtravit inſignibus: quorum unum, annua deſponſatio Maris; in ſignum Dominii ſanguine parti: publicarum literarum plumbea obſignatio, cum cæteris inſignibus,

gnibus, & ornamentis, quibus Princeps decoratur, cum Regià maieſtate in apertum prodit. Tantà gloriià Sebaſtianus auctus, aureo in populum effuſo congiario, quo Imperium teſtaretur Ariſtocraticum, Principatum apparatu clauſit domus Aureæ (Ita vocant ædem D. Marci: quòd auro tota fulgeat puriſsimo) Nam ſenio confectus cum adversà valetudine laborare cępiſset, ut ſe ad iter pararet æternum; in clauſtra ſeceſsit D. Georgii, ut ab eo diſceret ſanctè mori. Ibi domibus diſtributis, quas tenebat circa forum D. Marci, inter Clerum & Monachos, cucullo indutus ſceptrum remiſit, quod coram Vivorũ, & Mortuorũ judice minimè juvat. Anno Ducatus ſeptimo, vel octavo deceſsit, auro abundè collato Procuratoribus D. Marci, quo Viduis, Orphanis conſulerent & indigenis.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Sanſovinus, Io: Bapt. Cont.

Epitaphiũ ejus Statuæ inſcriptum jacenti in portis Eccleſiæ veteris.

Hic Dux egregius, ſapiens, dives, ceneteſcit,
Vivit cum Chriſto, mundo ſua fama niteſcit,
Sebaſtianus vocitatus in orbe Zianus,
Cum Papa, Princeps, Clerus, plebs hunc recolebant,
Iuſtus, purus, caſtus, mitis, cuique placebat.
Conſilio pollens, bona plantans, & mala tollens,
Robur amicorum, patriæ lux, ſpes miſerorum,
Et flos cunctorum, Dux electus Venetorum.
Binos coniunxit gladios, & more refulſit,
Eloquium ſenſus, bonitas clementia cenſus,
Illi parebant, nulla virtute carebat.
Obiit anno Domini MCLXXVIII. Menſ. Aprilis.

Novũ Epitaphiũ inſtaurato ſepulchro in Eccleſià novà S. Georgii.

Memoriæ Sebaſtiani Ziani Invicti Ducis, cuius
Armis fracta pius Frider. Ænobarb. Caſ.
Pertinacia, mox officiis delinita, eundem
Inter ſe, & Alexandrum III. Pont. Max.
Pacis arbitrum voluit, quà nutans Chriſtiana Reſp.
Tandem ſublato diſſidio conquievit.
Monachi pluribus obſtricti Beneficiis
Celebriori loco monumentum reſtituere. MDCX.
Obiit MCLXXVIII.

Vivit adhuc, & perſeverat *Ciana* Gens (corrupto tamen *Ciano* in *Zane* vocabulo teſte *Faroldo*, & *Dogliono* Hiſtor. Venet. lib. 5.) in Marino Zane Senatore ampliſsimo, qui poſt nobiles Veronæ, Brixiæ Præturas, & Generalatum Palmæ, in patrià modò Magiſtratus regit ſupre mos, dulci Iuſtitiæ plauſu.

Lege quæ dedimus *lib. x. Monarchiæ noſtræ cap. 2.*

F AN-

Digitized by Google

ANDREAS Vel AVRIUS MARIPETRVS VEL MASTROPETRVS.

DVX XXXX.

Electus die 19. Apr. Ann. 1178. abiit Ann. 1189. obiit Ann. 1194.

PRÆCONIVM EI SCRIPTVM.

Deſero Ducatum, Monachus vivo, moriorque.

XXXX

AVreo reſtituto ſæculo ab Aurio Maſtropetro in Principem per viros aſſumpto quadraginta, Pax rediit cum Pannonibus, Ferrarienſibus, & Piſanis. Iadera inſigni levitate clara ad Belam Pannoniæ Regem deſciverat. Perfidiæ, ac temeritati cum obviam pergere tam celeriter prohiberetur Reſpublica, publico laborante ærrario; Civium locupletiores in publicam cau-

ſam

Digitized by Google

ſam opes erogavere privatas: quibus auxiliis in Illyricum transfretatum, Iadera acri obſidione cincta, cum in deditionem nutaret, hortatu Clementis R. P. ſervatur, partæque cum Pannone in biennium induciæ, ut in Syriam convenirent. Acquievit Venetus de Religione magis, quàm de triumpho ſollicitus, apparataque lectiſsimà claſse Ptolemaidem quarto venit, quam Saladinus occupaverat Sultanus Ægypti, qui ut ſe Brutorum monſtruoſum ducem oſtenderet, Serpentes ſuis phalangibus centuriaverat. Aquis tamen præfocata ſunt monſtra, & poſt unius Anni obſidionem, urbis denuò jure belli redemptæ privilegia ad Venetos rediere, cum maritimis oppidis, & opimo Barbarorum ſpolio. In dedititios à victore ſævitum, quod S. Crucis dimidium ab eis promiſsum, ſit nuſquàm repertum. Dum hæc foris; Domi, Princeps urbem in ſex Claſses diviſit; quibus totidem dati Conſiliarii ad cuſtodiam. Mortale tandem faſtidiens imperium, Cornu ad pedes appenſo Redemptoris, Crucem manu tenuit, ejuſque in ædibus Monachus vitam poſuit, & inferias recepit.

Sub hoc Principe, teſte Sabellico, & Petro Iuſtiniano nummus percuſsus, quem ab Auctoris nomine *Aurellum* dixere.

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Iuſtin. Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus.

Contradictionem temporis, quæ conſurgere videtur in morte Sebaſtiani Ciani, cum in ejus Epitaphio mortuus dicatur Anno 1178. in noſtrà verò Chronologià Anno 1180. ita conciliabis. Naturaliter moritur Princeps Sebaſtianus Cianus Anno 1180. Civiliter, quando Throno ſcilicet ſeceſsit, Anno 1178. quo tempore Quadraginta virali Collegio committi cœpit Ducis electio. *Sanſovin. lib.* 11. *de dignit. Princip.* quà methodo *Maſtropetrus* primus eligitur.

HENRICVS DANDVLVS

DUX XLI.

Electus Anno 1191. obiit Anno 1205.

MEMORIA ANTIQVA.

Henrico Duci eſt titulus. Quarta partis, & dimidia totius Imperii Romania Dominatori.

IN Principem Cęcus aſſumitur, Henricus Dandulus, & nè cęcos electores diceres; Quadraginta Virali ſuffragio creatur, juxta Sibyllæ vaticinium, De expugnatione Byzantii, ſub cęco Duce. Candenti laminà ei oculos hebetaverat periurus Emmanuel, quum jure & Gentium fide Legatum advocaſſet. Cruci pro Scipione innixus, Imperii fines latè promovit. Verona primũ Veneto interdicta commertio, quia Atheſim navigantibus vim feciſset, ad inopiam coacta, ferro poſito pacem rogavit. Piſani & ipſi Syriæ auxiliatores ex invidià bellicæ laudis, occupatà Polà Venetorum tributarià, hyberna ibi meditabantur; cum in pu-

gnam

gnam vocati oppidum amiſere cum pluribus navibus: repetitoque ad Methonem certamine victi, ſinu excedunt Adriaco, & à Victoris manſuetudine pacem impetrant honeſtiſsimam. His domitis, ad Transmarina vocatus trophæa ab Innocentio III. R.P. (qui Hieroſolymis adversùs irruentem Turcam, totum congregabat Occidentem) Balduino Flandriæ Comiti, Bonifacio Montis Ferrati, aliiſque ſacræ expeditionis Ducibus pecunia deficientibus, tranſitum fortiſsimus ſenex obtulit gratuitum; dumodo Iadera (quæ per eos dies defecerat, Veneto reſtitueretur Imperio. Hiſce firmato legibus fędere, Dandulus quamvis cęcus ut ſuos ſi non manu, conſilio juvaret, Claſsem 240. navium (ex quibus 60. roſtratæ) conſcendit. Cujus ſolo conſpectu territi Hiſtri annuo iterum ſe ſubmisère tributo. Eorum ſocii Tergeſtini legem & ipſi tunc primùm ſubiere. Poſt hæc Iaderam itum: cujus obſidio longior, quia milite defenſa Vngarico. Victa tandem Venetum quartò accepit imperium Romano adverſante Pontifice, qui in gratiam Pannoni Regis omnes excommunicavit, ſed ſtatim abſolvit, quia fortes, & gratia non indignos. Iaderæ ſtantes Alexium quindecim Annorum adoleſcentem Iſaaci Imperatoris filium, à patruo tyrannide pulſum, & auxilia implorantem audierunt. Magna iſte promittebat, inter cætera reconciliationem Eccleſiæ Græcæ cum Latinis, ſi eorum armis Imperio reſtitueretur paterno. Fœderatis conditio placuit: & licet expeditionem primùm damnarit Innocentius, mox probavit ad Syriacam non utilem modò, ſed neceſsariam. Ex Dalmatià itaque Conſtantinopolim ſolvunt, expoſitoque exercitu, terra Franci, pelago Veneti perruptà catenà, quam ad utrumque Boſphori caput Tyrannus impoſuerat, mari primum urbs regia invaditur, triremibus aliquot intercepit: exinde colligatis ſimulantennis, e corbibus in muros iacti pontes, è quibus noſtri miſsilibus, igneque in proxima tecta coniectis, ita terruere hoſtem, ut eodem trepidè ſe recipiente, primi intra męnia deſilierint. Rem non minùs impigrè geſsere Franci, proſtratis erumpentium Græcorum turmis, retroque cedentibus, urbem victores ingrediuntur tumultuariè. Fugiit tyrannus Alexius; eductus è carcere ſenex & excęcatus Iſaacius, cum Alexio filio ſpetiem retinuit priſtinæ dignitatis. Anno ſequenti dum Veneti ſtant in Anchoris; Franci in hybernis Ver expectant, ſeditione excitata à Murtzuphulo, uno è proceribus Imperium affectantibus; uterque obtruncatur Imperator, collectoque ſeditioſi agmine in caſtra irrumpunt fœderatorum. At gens Græca novandis aptior quàm gerendis facile repellitur, fugaturque Murtzuphulus. Renovato tunc fœdere, eo pacto arma parantur: ut quid-

quid gladio acquirerent, æquo jure dividerent. Repetità ergo oppugnatione Byzantii; eadem enituit Venetorum virtus: Priores enim, pulſisè muro Græcis, urbem intrant, fęderatis portas recludunt: exceptique utriuſque ductores exercitus triumphali acclamatione, Anno belli tertio convenere: ut quindecim viri crearentur, quibus jus eſset eligendi Imperatorem eà conditione; ut ſi Veneti nominis Imperator non eſset; quem ipſi vellent, darent Antiſtitem. Quini ergo à Venetis electores dati; totidem a Flandrenſi & S. Pauli Comitibus: Monſerratenſis, & Allobrogum Duces numerum expleverunt; quorum ſuffragiis Balduinus Flandrenſis Imperator declaratur. Veneti Thomam Maurocænum ſubiecerunt Antiſtitem. Ceſsere eiſdem Inſulæ Aegei Maris: Bonifacio præter Cretam jam ſibi ab Alexio juniore datam Theſsalia, & Peloponneſus cum Regis titulo. Cretam quoque emit Reſpublica auro repenſo. E minoribus, quæ in mari erant Inſulæ, Senatus Conſulto occupanti datæ ad vitandum publicum diſpendium, eaſque ſervandas à piratarum incurſu, ope privata. Vnius Anni curſu poſt captum Byzantium, omnia Græcanici Imperii loca Latinis ceſsere, unà exceptà Hadrianopoli, cujus in obſidione Balduinus periit à Valachis captus inter inſidias: paucoſque poſt dies etiam Dandulus Venetorum Princeps, Byzantii expiravit ex morbo, vel ex vulneribus, Anno ſui Principatus XIII. in D. Sophiæ atrio ſepultus.

Sub hoc Principe nummus percuſsus, quem Octonis taxatum ab initio, ut nunc Groſsum nuncupavere, teſte *Sabellico lib.8.*

Sabellicus, Sanſovinus, Petrus Juſtin. Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus.

PETRVS CIANVS

DUX X[illegible]

Electus Anno 1205. obiit A[illegible]

PRÆCONIVM VETVSTVM.

Belli potens tota mihi ſubditur inſula Creta.

XXXXII

SEbaſtiani Ciani proles auguſta *Petrus Cianus* faſces ſtringit Reipublicæ, ex Arbæ Comitatu ad Principatum aſſumptus. Primum novi Principis facinus; Prætorem Byzantii *Marinum Zenum* deſtinare: à quo Aenei Equi veluti libertatis quadriga, in foro D. Marci effrenes hinniant in fornice Templi. Vnius & triginta Triremium in Helleſpontum educta claſſis, obvios in Adriaco ſortita Ligures piratas, qui *Vetrano* Duce, litora noſtra depredabantur, in eos tanto impetu irruit; ut Ligur noſtrorum impreſſionem minimè ſuſtinens, victus trepidè aufugerit, *Vetrano* latronum capite in noſtra poteſtate relicto, qui Corcyram ductus ſcelera morte ſolvit. Inde Methonem, Coronemque piratarum latibula ducens, eiectis graſſato-

F 4 ribus,

ribus,caſtra recepit; Corcyram traductâ Coloniâ,quæ tutum foret adversùs indigenas,& hoſtes munimentum.Gravior ſubinde Cretæ rebellantis ſollicitudo; quæ nonniſi poſt varios caſus, & diſcrimina rerum,Veneto iterum ſe ſubmiſitImperio.Pacatam inſulam primus omnium adminiſtravit Ducis titulo, *Iacobus Theupolus*: cui hoſtis non defuit civilis. Ageſtephanitarum,ſcilicet familia,quę luxu geſtiens & ambitu Cretenſes iterum ad defectionem incitavit. Hinc à Theupolo in auxilium accitus Marcus Sanutus, qui Cycladibus imperabat,turbarum auctorem facilè repreſsit,hoſte tamen excitato majore. *Sanutus* namque quaſi non patriæ,ſed ſibi viciſset, annonæ deficientis prætextu,pulſo legitimo Duce *Theupolo*, Cydonem occupavit. Venetias rumore delato, Claſsis brevi in inſulam navigavit: quà fortior Theupolus Themeno egreſsus,quò ſe receperat, noctu Cydonem irrumpit, ſomnoque ſepultis excubatoribus,conſcentis męnibus urbem repentè occupat,in Aegeum retrocedente Sanuto.Poſt Theupolum,Ducatum tenuerę Paulus Quirinus,Ioannes Storlatus, Bartholomæus Gradonicus, ſub quibus in Ianuenſes, primò, qui vi & fraude totam penè Inſulam occupaverant, ter concurſum, præcipuè ſub architalaſso Io: Triviſano, qui ad Drepanum,quamvis claſse impar animo maior,viginti eorum inſectatus rates,duodecim cępit, reliquas fugavit. Victoria pacem peperit,eam ſupplice petente Ligure, donec ad novum certamen ambitio gloriæ vel imperii provocaret. In Vatazium etiam Lesbii Principem pari fęlicitate certatum; ejus triginta navibus ferro, vel naufragio ſubmerſis, Creta quinto ſeditioſa poſt Annos ſex & viginti domita quievit.Eodem tẽpore,quo Cretæ ſeditio graſsabatur civilis; pugnatum cum Patavinis tertiò: quos Tarviſinus luxus ad ſpectacula vocatos fœminea, in libidinem concitaverat & ſuperbiam. Caſtellum media urbe purpureis ſtragulis murorum loco munitum, ingenuæ Virgines aureas pro galeis geſtantes coronas, pro thoracibus armillas,propugnabant. Nobiliſsimi adoleſcentes virginibus non diſsimiles arcem oppugnabant. Miſsilia, poma, moſcatæ nuces, lillia, roſæ, aliique flores in pilarum ſpetiem conglobati; eiaculationes aquæ Roſaceæ,aliaque odoramentorum genera. Ad ludum venerant Venetiis, & Patavio non pauci: initoque certamine contigit, ut Venetorum juvenum globus occupata repentè portâ,jam jam eſset illaturus ſigna. Patavini,qui in proximo & ipſi oppugnabant gloriæ invidi, facto in ſigniferum impetu, vexillum D.Marci ignominioſè lacerarunt. Hinc rixa, nec ſine cæde futura; niſi Arbitri, & Caſtrorum Præfecti ſpectaculum edicto ſolviſsent. Patavini ſuæ culpæ conſcii, quaſi iniuriam accepiſſent,iurato cum Tarviſinis fœdere, Veneta ingreſsi limina, Bebia-
nam

nam uſquè turrim irrepsère: ibi occurrente Veneto manus conſeritur tanto hoſtium pavore, ut fugà præcipiti, quadringenti eorum cum quatuor vexillis in poteſtatem ceciderint Venetorum. Tarviſini auditâ ſociorum clade, retro abierunt pacem efflagitantes, interprete Patriarcha Aquileienſi, quam utrique populo clementiſsimè Cianus indulſit. Pacato Marte, Venerem Princeps accendit nuptiis *Conſtantiæ* Tancredi Siciliæ Regis filiæ, quam bigamus ſuperinduxit ad prolem, non ad libidinem; Cultor namque virginitatis, cœnobium ei à fundamentis paravit, & *Virginum* dixit. Fidei vindex Catholicæ, Byzantii curavit una cum Collega Roberto Imperatore (ea namque concordia Byzantini Cæſares cum Venetis ſtudiosè perſeverarunt, ut Venetum Ducem Collegam chariſsimum appellarent) Romanum Pontificem Græcis patrem reſtituere; ſed pertinaciſsimi Græci coire maluerunt cum infidelibus, quàm cum Romanis. Cianus interim cum conſenuiſset, poſt Annos Imperii duos ſupra viginti Euboea, Achaia, & Cephalene ſub imperio receptis, in D. Giorgii cœnobio, otia quæſivit, ubi paucos poſt dies Religioſus Princeps & Regalis Monachus decubuit, exceptus ad fanum D. Georgii in patrio ſepulchro.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtin.

I A-

JACOBVS THEUPOLUS
DVX XLIII.

Electus Anno 1228. obiit Anno 1249.

EPIGRAPHES PRISCA.

Armis recupero Ladera, legeſque reformo.

PAri merito, parique urnà cum Principatum prænſarent Iacobus Theupolus, & Rainerius Dandulus; datum Fortunæ arbitrium, quæ meritis omen addidit, Iacobi Theupoli. Genio iſte ferox, conſilio prudens, manu validus ex Cretę Ducatu, Dux totius Reipublicæ aſsumptus, Cretenſes qui altera manu ferebant lapides, panem alterà oſtentabat; par pari referens, gladio exarmavit, aſtu decepit. Audità obſidione Byzantii à *Ioanne Vatazio* Lesbi Principe, qui cum Ponti Rege Imperium dividere pactus erat, viginti quinque triremium adornatà Claſse, ducibus *Leonardo Quirino*, & *Marco Guſſono* vix Helleſpontum venit, quod in illius faucibus hoſtem offendens, pugnà initā cruentà locum tenuit, & victoriam.

Acce-

Digitized by Google

Accepere vindices loco præmii, Lanceam quæ Chriſti mortui latus aperuit: Spongiam quà potatus; & Sudarium, quo involutus, cum parte SS.Crucis, quæ poſtea S.Ludovicus redemit. Proſtratus *Vatazius* ſurrexit audacior; Claſſe namque Venetà redeunte, graviore ipſe apparatu Vrbem aggreditur, ut à *Ioanne Michaele* Byzantii Prætore vinceretur tertiò, paucis in eum eductis triremibus, tentataque veriùs quàm initâ pugnâ, clade funditur miſerabili: victoriam procurante haud militum multitudine, ſed animorum conſtantiâ. Sub hæc tempora, propter Imperii & Sacerdotii diſcordiam in factiones Italiâ diſcerpta; Pontifici quæ ſtudebat Romano, *Guelfa* dicta; quæ Cæſari, *Gibellina*. Gallia Ciſalpina præcipuè tyrannidem paſſa Ezellini ſatellitis Cæſarei, qui Patavio incubaverat, cum Vicario Chriſti malediceret: Veneti ex innatâ pietate adornatam claſſem ſub Ioanne Theupolo Principis filio, in Apuliam immiſerunt, quò profectus, Thermolas & Biſtricem aliaque Pontificiæ ditionis caſtra Sedi reſtituit Apoſtolicæ; Cæteam (navium ea tempeſtate nobiliſsimam, quæ mille viros ad pugnam ferebat inſtructos, in Sipontino portu diripuit, incendit. A Mari poſtea in continentem bellum translatum, Duce *Petro Theupolo* Ioannis fratre, Principis filio, quem Mediolanenſes in Prætorem aſciverant. At non eadem ubique fortuna. Dum enim ad Curtem Novam in Cæſarianos ſigna confert, capitur, miſsuſque in Apuliam à populo diſcerpitur furenti. Bebianam eodem tempore ex agro Patavino turrim quatiebat Cæſar, cujus impreſſionibus profectò illa ceſsiſſet; niſi confeſtim magna navicularum copia in ſubſidium miſsa turrim ſervaſſet. Anno ſequenti (Salutis 1240) Ferrariam *Fridericus* ademit Eccleſiæ. Veneti qui patriam ipſam Summo Antiſtiti devoverant, repetitis armis ſub ejuſdem Principis auſpiciis per Padum claſſem ducunt; dum terrà Legatus Pontificis, & *Actius Ateſtinus* urbem perſtringere adnituntur: Veneti tormentis bellicis muro diſiecto, per ruinas ingreſſi portas recluſerunt terreſtribus copiis, capto *Salinguerra Taurelio* Cæſaris Præfecto. Victoria hæc pluribus decorata privilegiis, Venetum etiam Prætorem à Ferrarienſibus eligendum perpetuò firmavit: elegeruntque primum *Stephanum Baduarium*, qui turmas deduxerat Pontificias. In regreſsu erat Veneta Claſsis ſpolia dividens; quum Iaderæ nova defectio. In eam miſsus *Rainerius Zenus*, terra marique rebellem urbem, duobus menſibus flagellavit, domuit, & jam ſextum Imperio Venetorum ſubſtravit, Colon a eò traductâ, quæ fidem Barbaros edocèret. Legionariis tandem Feciales adiecit, quinque viris, qui domi pacem curarent

rent domeſticam. Officium etiam *Petitionis* erectum, quod Venetis jura diceret, non jura daret. Et quoniam veteres Legum tabulas malus Ignis ademit: ingenio Princeps nova edidit jura ſuo. Exemplum addidit moderationis, diademate poſito: ut tutiùs viveret inter privatos, & ibi diſceret, Imperare ſibi. Glorioſum Principatum Templo abſolvit DD. Ioanni & Paulo poſito: ubi ſe humandum juſsit, ut in conſortio gemellorum Martyrum, Carnis expectaret Reſurrectionem.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Baptiſtam Contarenum.

EPITAPHIVM.

Quos natura pares, ſtudiis, virtutibus atque
Ædidit illuſtres Genitor, Natuſque ſepulti
Hac ſub rupe Duces Venetum clariſsima proles
Theupula, collatis dedit hos celebranda triumphis.
Omnia præſentis donavit prædia Templi
Dux Iacobus, valido fixit moderamine leges
Vrbis, & ingratam redimens certamine Iadram,
Dalmatioſque dedit patriæ poſt Marte ſubactos
Graiorum pelago maculavit ſanguine claſſes
Suſcipit oblatos Princeps Laurentius Iſtros,
Et domuit rigidos ingenti clade cadentes
Bononiæ populos: hinc ſubdita Cervia ceſsit,
Fundavere vias pacis, fortiſque relicta
Re, ſuperos ſacris petierunt mentibus ambo.
Dominus Iacobus obiit MCCLI.
Dominus Laurentius obiit MCCLXXIII.

Digitized by Google

MARINVS MAVROCÆNVS

DUX XXXXIV.

Electus die 13. Iunii 12 49. obiit Anno 1252.

SCHEMA VETVS.

Primiceriatum baculo, Mitraque ornavi.

MArinus Maurocænus, primus eorum, qui novo electionis genere Princeps dictus Reipublicæ, quam ipſe Præturis, & Legationibus procuraverat. Annis quatuor Imperium abſolvit, ſed legibus munivit æternis, Tyrannis domitis, qui undiquè ſolium lacerabant. Nutantem Cretam ſeptuaginta quinque Patrum, Civiumque Coloniâ veluti columnâ fulcivit, & Feudi jure Fidem firmavit, reſtitutis accolarum frequentiâ ædificiis, ut veterem Cydonem in Cydone quæreres. Claſsicum Romano canente Pontifice in *Ecclinum*, Patavii tyrannum, Crucem ſumpſit, qui ex obſcuris natalibus ad Regiam propè evectus Majeſtatem univerſam penè Galliam præmebat Ciſalpinam, annuente Friderico.

Digitized by Google

rico II. Imperatore, cujus partes impigrè tuebatur Tirannus adversùs Ecclesiã, ac Impius, & audax ſupra triginta hominum millia teterrimis ſuſtulerat ſuppliciis. In hoc monſtrum junctæ Venetorum copiæ cum milite Pontificio, *Anſedinum* Ecelini nepotem, Patavii prefectum ad Corregiolam obvium habuere; ſed inde ſubmotum, viciniſque caſtris expoliatum, fugientem incluſere Patavii, in quod admotis machinis, per Pontem Corvum Veneti irrepſere, poſtea per Altinatem portam, urbem totam expugnarunt. Hoc recepto *Ecelinus* nuntio, Mantuanam ſolvit obſidionem, Patavium accurrens, quod grandi vallo circundatum furenti, & irruenti nihil reſpondit. Quare ſpe urbis redimendæ fruſtratus, in ultionem verſus, quos ad duodecim millia ſuis habebat in caſtris Patavinos, ad unum necari juſsit. Meritas tamen non evaſit pœnas; ad Abduam namque intercluſus à fœderatis, vulneratus mortem ſibi conſcivit. Pontifex Deo, & Venetis victoriam teſtatus, D. Marci Primicerium Phaleris decoravit Pontificiis. Inter triumphos Maurocænus ex Curià morte deceſsit, in veſtibulo exceptus D. Marci. Ejus Teſsera Gentilitia prima omnium, Senatus Conſulto, delubri pariete pependit, ut in eo veluti in ſpeculo ſe adornarent poſteri; & moribus non aberrarent ab eo, cuius ſtemmate gloriarentur.

Lege Sanſovinum, Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io: Bapt. Contarenum.

EPITAPHIVM.

Hic requieſcit Marinus
Morocenus Dux.

RANERIUS ZENUS

DUX XXXXV.

Creatus die 25. Ianuarii Anno 1252. obiit Anno 1268.

VETVS ELOGIVM.

Ex Acre pulſos Genuenſes das Mare victos.

VEnetiis Roma reſurgit; & in eam, Ianuæ refloret Carthago. Hic multos Annibales; ibi plures Scipiones, quorum unus Ranerius Zenus. Bis iſte merito, ac ſuffragio Princeps, nihil Fortunæ intulit in thronum, à quà poſt obitum Theupoli prohibitus, ſcandit tandem virtute. Ex Firmanæ Vrbis præturà, ad thronum vocatus, Venetias deſcendit quatuor ſtipatus triremibus, Marco comitante Ziano. Sub hoc Principe Ecelini deleta propago; ne in domo nefarià ſcelera renovarentur, & vindictæ. Levis inde cauſa cum duas potentiſsimas nationes in apertum concitaſset; odium tandem Ligurum erupit, & invidia adversùs Venetam Maieſtatem. Tyri & Ptolemaide cum Forum, Curiam, Ædes poſsiderent Veneti, teſtimonia per eos *Syriæ Redemptæ*, & nihil cum Ligure tenerent commune præter templa; de cęnobio S. Sabbæ exorta

con-

contentio utrumque Romam traxit,ubi Papa tam Venetis, quàm Ianuenſibus declaravit commune: ſed minimè iſti acquieſcentes decreto,cum ſacram domum,pulſis Venetis, in arcem erexiſsent, æmulum iniuriâ provocarunt illatâ. Claſse itaque xiii. triremium è Tyri portu eductâ, Ptolemaidem venère, ubi tres & viginti novem Ligurum onerariæ jacebant in anchoris, ſubitoque tumultu refractâ catenâ,omnes oppreſserunt incautas:indè Sabbæ fanum, quod opere communiverant tumultuario; eodem impetu recipiunt,receptum diruunt. Eâ clade magis irritatus Ligur quàm territus,quadraginta triremes, naves cæteas decem ex Italiâ in Venetos ducit. Veneti & ipſi mirâ celeritate triremes quindecim, onerarias decē, duce Andrea Zeno inſtruxere. Qui Ptolemaide erant, minora & ipſi navigia circiter quadraginta ,cæteas decem adiecère. Iuxta Ptolemaidem concurſum magnis utrinque viribus & odiis, ad Venetos tamen inclinante Fortunâ tanquam validiores, Piſanæ ſocietatis incremento. Fuſo itaque fugatoque hoſte,pluribus demerſis triremibus, naves viginti quinque captæ dicuntur. Victoriæ appendix incendium fuit omnium ædium, quas Ptolemaide tenebant Ligures: donec Pontifice intercedente aliquot captivorum millia manumiſsa ſunt. Non diu tamen Venetis victoria ſtetit. Michael Paleologus junctus Liguriè Byzantino ſolio Baldovinum, Venetumque Prætorem Græcorum proditione deturbat Anno octavo & quinquageſimo poſtquàm illud Galli, Venetique coniunctim habuiſsent. Pari ſydere in ſinu Teſsalonico agitati Veneti palmam ceſsere Liguri. Vices tamen alternante Fortuna, Venetus Eubœa potitur, & Ianuenſi cruore Propontis erubuit. Ad Drepanum totis viribus concurſum,ubi Mare penè concuſsum. Vtraque natio pugnandi avida, ſpectantibus Siculis, per multas horas,certamen miſcuit incerto Marte. Venetis tandem adhæſit Victoria, captis xx. triremibus, combuſtis reliquis, remigum militumque ad ſatietatem numero in vincula abducto. Ex noſtris non paucos Mars, Mare abſorbuit. Palæologus auditâ Ianuenſium clade, de ſe, ſociiſque actum timens, cum Veneto victore inducias iuravit quinquennales excluſo Ligure; qui in adverſis ferocior, ad piraticam verſus, Cydonem in inſulà Cretæ diripuit, mercatoriam navem ſpoliavit. Veneti ut oram Græciæ maritimam ab incurſu ſervarent hoſtili; circa Methonem triremes locarunt, quibus tutam multos Annos habuere provinciam. Tantis bellis ærarium exaruit; cumque ad inſtruendos navales apparatus pecunia deficeret; niſi pro communi ſalute nova vectigalia populo imponerentur: Is ea non tàm indignatione, quam ſeditione reiecit, directis in Curiam armis, lapidibuſque in

Prin-

Principem, qui plebi occurrerat furenti. Plures etiam Patritiorum domus expilatæ; Senatores ad necem quæſiti, donec promiſsâ abrogatione tributi, ſeditioſa turba quievit; habitâ tamen in contumaces quæſtione, atque ſupplicio, ut cæteris exemplo eſsent: ſeditiones auctori ſuo numquàm ceſsiſse fœlices. Ab hac die Princeps ſemper mæſtus apparuit, & tædio Mortalitatis conſumptus in Gemellorum æde, exuviis poſitis, Cœlos conſcendit, Anno ſui Principatus Decimo ſeptimo.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Baptiſtam Contarenum.

Ranerium Zenum primum in coronatione ſuâ Cornu novaſſe Ducale, coronâ adiecta vel circulo aureo, Sanſovinus eſt auctor *lib.xi. d· dignitate Principis* minimè ſibi conſcius hanc novitatem per eumdem Sanſovinum, contigiſse Anno 1249. Ranerium verò Zenum regnare cœpiſse, Anno ſolumodo 1252.

LAVRENTIVS THEVPOLVS

DVX XLVI.

Electus die 23. Iulii 1268. obiit 16. Augusti. Anno 1273. Principatus Anno V.

MONIMENTVM ANTIQVVM.

Clauſtra Marina tuens, proſligo Bononienſes.

XLVI.

THronum Iacobi patris occupat filius Laurentius Theupolus,electionis jure non ſanguinis.Non alium namque Regem habent Veneti, præter Deum. Vterque Princeps,merito genitor,Fortunâ genitus. Inter namque Ranerium Dandulum, & Iacobum Theupolum æquè diviſo Quadraginta Virali Collegio, ut à Calendis Martii, ad Nonas Maii nullus eorum excederet viginti ſuffragia: in Iudicem adſcita Sors Theupolum prætulit, quem propterea Zianus Princeps adhuc viuens in aſceterio D. Georgii, quamvis affinem Bizantini Cæſaris, cuius filiam Laurentius in vxorem duxerat; & Ianuenſibus illatâ clade fulgidum ſprevit tamquam Fortunæ filium, non Iuſtitiæ; quæ in poſterum ut ſacræ Ducum electioni ſola præeſset; unum ſupra quadraginta addidere ſuffragium; diſpar namque numero Deus gaudet, & ſicut Vnitas in Trinitate, ita Trinitas in Vnitate perficitur. A *Iacobo Baſeio* Eligentium ſeniore, populo expoſitus, in occurſum & obſe-

quium

Digitized by Google

quium habuit Capita Artium, more vetuſto. Regia illi conjunx Raſcæ Regis filia, convivio exhibito, juxta leges patrias, dum ſimiles nuptas Natis afferre parabat, Iacobo nempe primogenito, Illyricam Principem, auri gazà, & oppidorum dominio prædivitem: Petro ſecundògenito matronam Vicentinam: Patres non adprobauère conjugia, imò lege Ducibus interdixère futuris, eorumque filiis; fœminas nè ducerent alienigenas. Princeps aſsumptus, Hominum, Deorum, Naturæ petitus fulminibus, adverſùs ſteriles campos, ingratos homines, feroces hoſtes conſerere cogitur. Ligur primus inter Tyrum, & Ptolemaidem quamvis numero fortior ſuccubuit, inducias rogavit, ut vires inſtauraret ad vindictam. In Mari prævalente pirata, à quo infida & periculoſa noſtrorum ad frumentationem in Apuliam navigatio; ad gentes placuit vicinas confugere, quæ paulò ante Ecelini tyrannide liberatæ, cum gratæ & memores ſperarentur beneficii, immemores & ingratæ repertæ. Ferrarienſes, Tarviſini, præcipuè Patavini non ęre, non precibus flecti potuerunt, ut frumentationem ſuis in agris permitterent. Ad vindictam itaquè Senatus novam de Portoriis legem vulgavit in eos, qui cum navibus intra Phànaticum ſinum, & Padi oſtia navigarent. Id ægrè paſsi Bononienſes, bellum illicò indixère, niſi decretum vectigal Senatus revocaret. Riſit Princeps minas populi inſanientis, ad triennium bello protracto, ut ſenſim hoſtis dilaberet. Primo impetu cladem Venetus ſubiit funeſtam: quadraginta nàmque hominum millia in caſtris Bononienſes habuiſse proditum eſt: alterà tamen pugnà, cæſæ aciei dedecus, hoſtium ſanguine delevit. Fracti Bononienſes pacem his conditionibus acceperunt: ut ſuo diruto ad Primatium caſtello, quarumdam rerum aſportatione permiſsà, libera Padi oſtia Veneto relinquerent. Anconitani & ipſi Bononienſium exemplo non nihil movere auſi, ad Gregorium X. R. P. appellarunt; ſed nihil innovatum. Princeps ſeptem Annos cum Fatis luctatus, inſidiis petitus *Dolce* gentis, mœrore cotabuit ad DD. Ioan: & Paulum tumulatur.

Lege Sabellicum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtinianum, Sanſovinum, apud quem legimus *lib. xi. de dignitate Principis*, in electione Laurentii Theupoli, Anno 1268. morem coaluiſse creandi Principem, quem adhuc Patria ſervat inconcuſſum, præcipuè Electorum quemlibet adprobandum vel reprobandum ſuffragiis Supremi Conſilii.

EPITAPHIVM.

Commune duobus Principibus Iacobo, & Laurentio Theupolis lege ſup. pag. 92.

IACOBVS CONTARENVS

DVX XLVII.

Electus die 6. Septembris: Anno 1273. Cornu poſuit die 5. Martii. obiit die 6. Aprilis. Anno 1280.

ELOGIVM VETVSTVM.

Fit Iuſtinopolis Venetorum ſubdita regnis.

XLVII.

THeupolo Iacobus Cõtarenus ex Procuratore D. Marci octuagenarius ſubrogatur, Dominici Contareni olim Venetorum Principis recta propago, quum inter Bellum & Pacem nutaret Sæculum. Iuſtinopolis ſpecioſo libertatis titulo, Veneto ejecto Prætore in obſequium declinaverat Patriarchæ Aquileienſis, qui imperii avidus adversùs Andream Baſejum urbem repetentem armatus accurrerat. Sed quia bellum facilius geritur quàm fœliciùs, primo certamine in fugam actus hoc unum profuit; quod noſtràm geminavit victoriam. In Anconitanos etiam jam lata de Por-

Portoriis lex iterum in pugnam traxit, minimè eis ſuffragante tutelâ Pontificis. Noſtrâ namque victi conſtantiâ pacem ea conditione acceperunt, ne onus detrectarent impoſitum. Ligures prędâ reſtitutâ, quam ab onerariis noſtris extorſerant, pacta ſanctè ſervarunt. Domi nè Venetæ purpuræ, ſpurio ſanguine ſplendor occumberet, Nothis Magiſtratus interdixit. Murano in ſpeciem urbis, Templis, cœnobiis, ac viridariis producto Prætorem dedit: Ioannis Saraceni conſpirationem diſsipavit, conjuratorum ſumpto ſupplicio. Patavinis & Tarviſinis, qui ingrati ſæviente caritate, Annonam negaverant, magnificè indulſit, minimè penſatâ ſceleris attrocitate, ſed Principis maieſtate. Mantuanos civili diſcordiâ laborantes, interprete Marco Seſendulo compoſuit. Solam ætatem cum ſuperare haud poſset Nonagenarius, Principatu ſponte depoſito, in domum ſeceſsit Boccaſsam, in vico poſitam S. Lucæ, ubi donatus ſumptibus publicis, paulò poſt naturæ conceſsit, ad Minores ſepultus.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Sanſovinus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus.

IOANNES DANDVLVS

D U X XLVIII.

Electus Menſe Aprili; Anno 1280. Obiit Menſe Novembr, Anno 1289. Principatus IX.

EPIGRAPHES ANTIQVA

Inſula Piranum Subduntur: cudo Ducatum.

XLVIII

HAbent ſua Sydera vitia; nō tàm hominum iſta, quàm temporum: Homines propterea purgantur & tempora. Vrbs adeò ſorduerat Veneta, ut dilui haud poſſet abſque diluvio: ita inundavit Mare, ut penè enatare viſa ſit civitas. Ingens ad hæc Motus terræ alluvionem ſequitur, ejuſque tremore excuſsæ corruere moles. Hoc Claſsico Cœlum, Chriſti fideles excitabat in Syriam, ubi ſuperba Babylon Æthiopes armabat in Deum. Dandulus ex Cherſonæ Comitatu ad thronum vocatus, quo Idumeæ minùs accurreret, Bello Carnico moratur & Aquileienſi. Ad coercendos Hiſtriæ rebelles progreſsa Claſsis, principem ſeditionis habuit

Patriar-

Patriarcham Aquileienſem, qui impetu territus Venetorum in fugam dilapſus, Hiſtros domino permiſit priori. Claſse recedente, Aquileienſis iterum non tam ſuis, quàm Goritiani Comitis auxiliis ad ſpem melioris fortunæ reverſus, Hiſtriam ſecundò ad defectionem compulit. Hinc denuò immiſsà Claſse Tergeſtum rebelle oppidum promotis machinis impetitum, ſed fruſtra: ad minora officià noſtris Ducibus cum maximà copiarum parte dilapſis. In Syrià etiam peius res geſta; gliſcentibus Chriſtianorum diſsidiis, Hieroſolyma Chriſti natalibus, morte, reſurrectione ſanctiſsima, à Saladino expugnatur, pactis illicò cum Veneto induciis, nè in ſe totam concitaret Europam. Paratur interim à Romano Pontifice miles, & apud Venetos ſtabat in anchoris claſsis, quæ dum lento gradu Ptolemaidem petit, elapſo induciarum tẽpore, Sultanus Babylonicus Tyrum, Sidonem, Tripolim, Berythum expugnat, diruit: indè Ptolemaidem cum ſexaginta equitum, peditum centum ſexaginta millibus ducit, Non. Aprilis. 1291. Stetit hæc aliquandiu ſola Venetorum virtute: & innumeris cincta legionibus, nulliſque ab Europà allatis ſuppetiis urbs corruit miſeranda, non ſine infami Europeorum notà, totà amiſsà Syrià, quæ Annorum fermè CC. labore à majoribus noſtris parta fuerat. Ita namque in eà vivebant Chriſtiani, ut maluerit Deus eam ab inimicis ſuis incoli, quàm à viris conſecratis prophanari. Agnovit Dandulus iram Dei, quam ut declinaret, ſeveris legibus laſcivam morum licentiam cohibuit. Primus is, qui Aurum Venetiis cudendum voluerit; argumentum ſæculi ferrei; quòd peſtillenti metallo Iuſtitia ipſa vix incorrupta reſiſtat. Novem Annos Reipublicæ præfuit, & ad DD. Io: & Paulum ſepelitur.

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont.

EPITAPHIVM.

Dandalei Generis magna virtute Ioannem
Hæc brevis illuſtrem continet urna Ducem.
Claruit in magnis eius ſapientia rebus,
Quem monſtraverunt ardua facta probum;
Conſilio pollens, ſenſu maturus, acutus
Ingenio prudens, eloquioque potens.
Præcunctis patriam ſummo dilexit amore
Illius ad regimen providus, atque vigil.
Anni dum Chriſti currebant mille ducenti
Octogintanovem, ſpiritus aſtra petit.
Qui defunctorum fruitur ſuffragio, luce
Decedens mundo conſociatur eis.

PETRUS GRADONICUS

DUX XLIX.

Electus die 25. Novembris Anno 1289. obiit xiii. Auguſti. Anno 1313.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

A faciendo ſalem Paduanos Marte coegi
Vrbem purgavi, propulſis ſeditioſis.

XLVIIII

Mortuo Dandulo, Iacobus Theupolus à ſeditioſo populo poſtulatur in Ducem. Is autem ſibi imperare malens, quàm Reipublicę cum tumultu, Marochium ſeceſsit, ibique latuit, donec Patritiorum ſuffragiis ex Iuſtinopolitanà Præturà vocaretur ad ſolium Petrus Gradonicus ætatis Annorum duo de quadraginta, qui diem S. Catharinæ ſacrum feſtum volvit, uti ſuæ aſsumptionis anniverſarium. Andreas per id tempus, Rex Pannoniæ, Stephani ex Tomaſinà Maurocenà filius Venetum ingreſsus theatrum non tàm domum ſubiit maternam, quàm ſigna uſurpavit gentilitia, albà tantùm Cruce cum parvo circulo illis adjectà. Sequutum inde

Bellum

Digitized by Google

Bellum cum Genuenſibus quintum (quamvis à Barbaris occupatà Ptolemaide, quæ odiorum cauſa videbatur) ex ſolo livore, & Imperii libidine, Maris Imperium ſibi arrogante Ligure. Huius prima in Piſanos injuria Venetorum ſocios ad Làmellam inſulam: quorum ultio Rogerio commiſsa Mauroceno cum LX. triremium claſse. In Ponto iſte Euxino, Peram combuſsit hoſtium refugium, Folia vetera iniectis flammis ſolo æquavit. Pari fęlicitate *Ioannes Superantius* in Thracià Caffan debellavit negotiationis emporium. Inde in Tauricam Cherſoneſum progreſsum, ubi frigore nautæ & milites debilitati & penè debellati, liberum aperuere Mare *Lampadio Auriæ*, qui cum lxx roſtratis litora omnia perturbavit. In eum xc navigia armata tumultuariè, Duce *Carolo Dandulo*. Ad Corcyram Melæan occurrerunt forti quidem, ſed infauſto Marte, noſtrà profligatà claſse, *Dandulus* ipſe captiuus hoſtilem ornaturus triumphum, niſi generoſà morte ſe eripuiſset ignominiæ, Venetis tamen non inultis: hoſtis namque ſuo ſanguine madens, majora non auſus fugienti ſimilis Adriaco exceſsit. Mutato Duce in *Marcum Baſcium*, non eſt mutata Fortuna. Ad Helleſpontum petitus ab hoſte, & numero circumventus, fortiter præliando ceſsit numero, non virtuti. Tantis malis minimè proſtrata Reſpublica, viribus tertiò refectis, Duce *Dominico Slauvo* cum paucis navigiis in Liguriam tranſmiſit, cuius oram maritimam rapinis, incendiis vaſtavit, in ipſoque Genuæ portu ad ciuium contumeliam plura demerſit: inde recedens duas triremes oppreſsit, & more triumphantis puppibus adligatas Venetias remulcavit. Pax tandem magis neceſsaria quàm voluntaria compoſita; cum ambarum nationum vires extremo penè conſumptæ eſsent excidio. Ex orà Liguſticà Patavium navigavit Bellum, cum quo fœlicius decertatum; & Patavio in Cretam remeavit adversùs *Andronicum Paleologum*, quòd vectigal, vel acceptam mutuò pecuniam ſolvere recuſaſſet. Septem ſupra viginti triremes miſsæ Duce *Benedicto Iuſtiniano*, qui tractum maritimum Byzantini Imperii deſolavit, pluribus occupatis navigiis, Græcorumque pluribus in captivitatem ductis, quos omnes laqueo ſuſtulit memor fraudis, quà Veneti cum Balduino fuerant eiecti Byzantio. Hoc metu Paleologus debita ſolvit. Bello ſedato externo, pluſquàm Civile Domi graſsatur, *Marino Bocchonio* adversùs Principem plebem excitante. At cum auctore repentè opprimitur, qui unà cum ſociis ſupplicio ſublatus capitali. Populari ſeditioni Patritia ſucceſsit, diem ultimum dictura Reipublicæ; niſi Cœlum in Parricidam, Ventorum, Imbriumque armis depugnaſset. Baiamons Theupolus ſanguine

clarus

clarus, divitiis affluens laxatis inſolentiæ habenis cum pares negligeret, ſuperiores nō admitteret, totam tandem cępit abhorrere Rempublicam. Origo diſcordiæ à ſimultate cum Dandulà familià cui Princeps *Petrus Gradonicus* nimio plus fauere videbatur, quique *Iacobo Theupolo* Baiamontis patri (fruſtra eum in Principem populo depoſcēte) prælatus fuerat; ipſum propterea Principē primò, Baiamons cæteroſque ſibi inviſos confodere cogitavit, & ſi quà cederet, Imperium occupare. Sceleris inſtante die, Cœlū denſatis nubibus procelloſoque tonitruū gemitu, & crebra fulgurum corruſcatione damnavit, diſſuaſitque. Minimè tamen contumaces terruere portenta, nec fama patefactæ conſpirationis. Tumultuariè namque ad arma vocati, qui libertatem patriæ deſiderarent: in Foro Marcianò manus conſeritur: Libertas in medio conſtituta à civibus amittenda, vel conſervanda. Huic poſt cruentam pugnam victoria adfuit, fugiente Theupolo cum perduellibus, per viam mercatoriam, quem manus muliereulæ mortario è feneſtra projecto concidiſset; ni vexillum in alterius manu vetulam decepiſset. Conjuratione extinctà, de proditoribus ſumptum judicium, publicatis eorum bonis, ædibuſque dirutis. In parricidam peſsimis artibus reditum molientem in patriam rogata lex; ut quovis ære proſcriptus interficeretur. Decemviri inſuper conſtituti ad patriæ munimentum, quibus datum ius ligata ſolvendi, ligandique ſoluta. Victoriæ monimentum ſervant adhuc Convivium Anniverſarium die 15. Iunii D. Vito & Modeſto ſacra à Duce exhibitum: portæque ligneæ palatii Theupoli dono datæ Templo dictorum Martyrum. Lapidea columna erecta ad angulum Eccleſiæ parochialis S. Auguſtini. Tantis malis hoc unum deerat, ut ſextò quoque Iadera deficeret. Tantis motibus concuſsus Princeps, non ſine veneni ſuſpicione Anno Imperii XXIV. Muriani quievit ad D. Cypriani ædem.

Lege Sabellicum, Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Io. Bapt. Contaren.

Sub hoc Principe cum diem clauſiſset extremum Bertucius ejus filius; mandavit Senatus eadem pompà funeris, ad tumulum duci, quà Procuratores D. Marci. *Sanſovinus lib.* 11. *de Princip. dignitate*. Carmina Italica inciſa columnæ.

De Bagiamonte Tiepolo fù queſto terreno,
E mo è poſto in commun, acciochè ſia
A chiaſchedun ſpavento per ſempre, e ſempre mai.
Del mille treſento, e dieſe
A mezo il meſe delle cerieſe
Bagiamonte paſsò il ponte,
E per eſſo fò fatto il Conſegio di Dieſe.

M A

MARINVS GEORGIVS
D V X L.

Electus Menſe Septembri Anno 1313. obiit die 14. Iulii. Anno 1314.

ELOGIVM PRIMVM.

Tempore meo rexi Iaderam, & rebellantem purgavi.

AD Marini Georgii promotionem conveniunt Sanctitas, & diſcordia. A morum probitate ſortitus cognomen *Sancti*, ſolo aſpectu Electores diſcordes ad ſui compulit electionem. Auram captantes ad feneſtram, Georgium cum inſpicerent caſu prætereuntem, tamquam à Deo miſſum, voce iubilationis, *Io: Sancto*, acclamarunt in Ducem. Ab illà die cautum, vt Electores in Conclavi clauſi, occluſis ianuis atque feneſtris, nec prætereuntes videant, nec videantur. Toto ſuo Principatu Solem numquam aſpexit ſerenum, nec mare tranquillum. In Iaderam rebellem imiſsa claſse, Duce Philippo Belegnio, & *Dalmaſo* homine Hiſpano, qui caſtris præeſset, auro iſte pollutà fide,

fide, rebelles potiùs firmavit. Fraude tandem detectâ, dum proditor ſeditioſis ipſis inviſus aufugit, ulciſcente Numine, mari penè obrutus, gazâ naufragio amiſsâ nudus appulit in Apuliam. Iaderenſes ſpe nullâ in armis doliſvè repertâ, deditione factâ eas conditiones acceperunt, quibus cohiberi ſolet levitas ſeditioſa. Fulmen acceſsit Clementis V. R. P. ob Ferrarienſem cauſam, cujus clavibus cum deſperaret Cœlum reſerare Georgius, D. prænſavit Dominicum, ei privato ſumptu Fanum ædificando, ubi frequens Collegium, quod ſacris operaretur inſtituit, adjuncto Noſocomio, in quo languentibus Procuratores D. Marci, victum ſubminiſtrarent, hoc voto Curatores perpetuò deſignati. Ipſe verò quum per hæc pia opera, decem Menſes Reipublicæ præfuiſset, octuagenario major cadens ad ſepulchri ſaxum, ad DD. Io: & Pauli alliditur, occulto ſarcophago, nè populi pietate cadaver diſcerperetur, quod turba inquirebat devota.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus, Sanſovinus in ejus vitâ, & *lib. xi. de Principis dignitate.*

IO:

IO: SVPERANTIVS
DVX LI.

Electus Menſe Auguſti, Ann. 1314. ætatis ſuæ 71. Obiit cadente Decembri 1328. Principatus ſui Ann. 14.

VETVS ELOGIVM.

Tragurium, Spalatrum, & Sebenicum ſub iuga mitto.

LI.

IO: Superantius ſanguine clarus, divitiis affluens, vultu ſeverus, ingenio mitis, fortunæ, hominum, Elementorumque ferociam, quæ in Rempublicam conſpiraverant, ſuperavit, eaque indulgentiâ Iaderenſes in fidem recepit, ut januam eis quaſi aperuerit ſeptimò rebellandi. Procuratorum tunc D. Marci numerus auctus: Sacris Reſpublica reſtituta, interprete *Franciſco Dandulo*, cognomento *Cane*; non quod ferreâ vinctus catenâ ad menſam proſtratus Pontificis jacuerit; hoc enim & in Sacerdote ſuperbiam; & in Legato abiectionem argueret; ſed ex cognomine, quod in Republicâ familias quandoque ſecernit. Victâ Clementis irâ, in Venetos verè clemens reſcripto prohibuit; ne

ampliùs

Digitized by Google

ampliùs à Romano Pontifice Veneti ſpiculo tam lethifero peterentur. In piratas poſteà miſsus eſt *Iuſtinianus Iuſtinianus* cum quadraginta triremibus, vectus in Ponticum, aliquot prædonum naves circa Boſphorum Thracium, incendit, Peram obſedit, cujus oppidani penſatis damnis pacem rogarunt, & impetrarunt. Hæc foris: Domi urbs in urbe poſita, in quâ Martis, Vulcani, Neptunique triregnum. Eò nullus alius ingreditur. Iupiter ipſe inter ipſorum imbres nonniſi fulmina conflaturus & tonitrua. Ab hoc navali armamentario educta iterum Claſsis, quæ novam Cretenſium defectionem compreſsit. In *Martinum Scaligerum* tandem bellum recruduit, cujus tyrannide Patavium premebatur; nec priùs arma poſita, quàm Patavinis etſi ingratis libertas reſtituta. Venetis namque anathemate Clementino notatis, nullus Patavinis infeſtior fuit. Sexdecim Annos, & ſex Menſes Superantius Rempublicam geſsit, eà abundantià in urbe relictà, ut cibaria vileſcerent; & paucis obulis menſam inſtrueres ad ſaturitatem. In eo nunc Sacello D. Marci jacet, ubi Baptiſmi lavacrum viſitur, ſine Epitaphio, cum inſignibus tamen Gentilitiis.

Sabellicus, *Sanſovinus*, *Petrus Iuſtin.* *Petrus Marcellus*, *Io: Baptiſta Contarenus*, quo teſte, Anno 1328. decrevère Patres, ut ad decorem publicæ Maieſtatis ornaretur Cornu Ducale, pretio ducatorum 1500. *lib. 11. de dignit. Principis*, quamvis hodie pretio æſtimatum ducatorum centum & quinquaginta mille, pro ſolà Coronatione reſervetur. Minoris pretii, ſed ejuſdem formæ alio dietim permiſſo, ſine quo ex lege in publicum prodire Dux non permittitur *Sanſovin. lib. 11. de dignit. Princip.* Eodem proponente Principe Superantio, Anno 1320. decretum; teneri Principem decies ſaltem in Anno exire cum Alpino ſuperpelliceo, vel Monili, ita appellatur à Bernardo Iuſtiniano, quo humeros pectuſque cooperit uſque ad cingulum; Legum argumentum, quas Princeps in pectore claudit imperio Legiſlator, moribus executor, quorum candorem excitat candido ſuperpelliceo.

FRAN-

FRANCISCVS DANDVLVS
D V X LII.

Electus die 8 Ianuarii 1328. Obiit Menſe Novemb. 1339.

EPIGRAPHES ANTIQVA

Marchia tota diu mecum bellando ſubacta
Tarviſium tandem ſub mea iura dedi.

FRanciſcus Dandulus cognomento Canis, domi conſilio latrans, foris hoſtem dente lacerans, ſemper fidelis patriam quaſi familiam pater potius, quàm Princeps diſtribuens, Vallenſes & Polanos, qui olim defecerant, ad ultroneam deditionem revocavit, gravi Patriarchæ Aquileienſis indignatione, qui repentè illapſus in Hiſtriam, ut illam armis repeteret, Iuſtinianum obvium habuit cum copiis, à quo fuſus & turpiter victus Hiſtriam deſeruit, & provinciam ſuam nobis diripiendam aperuit. Per ea tempora *Thomas Viarus* quamvis claſſe validior dum temerè in Ligures irruit, ictu oculi, amiſſis triremibus, parvo ipſe navigio Venetias receſſit, ubi truſus in carcerem vitam poſuit, memorabili exemplo ducibus, non ſpecioſa ſed neceſſaria ſequendi conſilia. Turcæ interim ſub Amurathe, Ligurum ope, in Europam traducti,

Digitized by Google

cti, occupatis nonnullis Græcorum provinciis, ita Mari prævalebant Ægeo,ut in Orientem navigantibus nil tutum relinquerent. Legationibus excitati Reges; irruenti tempeſtivè occurrere, ſi ſalvam vellent Italiam: Contulit Gallus nomen vires Pontifex & Reſpublica ad Italicæ præſidium libertatis. *Petrus* enim *Zenus* Venetarum triremium ductor hoſtem in Ionio navigantem demerſit, Græca litora Barbarorum prædis referta ſpoliavit, & omnium primus de Turcis triumphavit. Piratis tandem cum Mare purgaſſet, Smyrnam applicuit, urbem fœliciter expugnavit, ingreſſuſque Aſiæ Mediterranea, dum ſacris de more operam daret, à convolantibus undique aggreſtibus interceptus in templo opprimitur; & tanti viri occaſu, ſpes omnis evanuit melioris fortunæ. In Scaligeros tandem Veronæ Principes, qui per aliorum opprobrium, fines dilatabant imperii & in ſtagnis prope Clodiam, arcem munierant, ut per Padum & Atheſim navigantes ad portorii ſolutionem adſtringerent, Legatione pra miſsà, quia turpiter ſpretà & irriſà, arma decreta, Dandulo reclamante Principe, percuſso cum Florentinis fœdere, qui antea Venetam opem in Scaligeros imploraverant. Expeditione vulgatà Ateſtini, Gonzagæ, Rex Boemiæ ſuos Legatos Venetias misère, undè unà die ſexaginta Europæorum Principum Oratores adfuerunt in urbe. Curà *Petro Rubeo* Parmenſi Principi, caſtrorum cōmiſsà, geminoque Legato *Marco Cornelio*, & *Andrea Maurocano*, qui brevi Tarviſino Patavinos ſpoliarunt imperio; Patavii in Principem *Marſilio* ſubrogato *Carrarienſi*, quo magis conſtaret, in Scaligerum Venetos claſsicum cecinisse, ſolius libertatis voto; & ut vicini populi pace fruerentur à Deo datà. His geſtis Dandulus ætatem complevit, & Principatū, ad Fratres Minores illatus, ubi in Maiorum quieſcit ſepulchro.

EPITAPHIVM.

Laudibus innumeris, meritiſque parentibus iſte
Franciſcus virtute nitens clariſsima proles
Dandula quem genuit, patriæ venerabilis huius
Dux fuit illuſtris, qui libertatis amore.
Edomuit faſtus tumidos, & vincla re ſolvit.
Marchia quas dudum nimium quoque preſſa iacebat;
Terviſina quidem, vicinaque caſtra Salinis
Attentata ruit, clara dum rexit habenas,
Quaque decus terraque Mari ſucceſsibus auxit,
Hic Venetum patriam hoſti magis eſſe timenda
Fecit; at undeno ſolii præſignis in anno
Deceſsit fœlix, domini tunc mille trecentos
Ter deno ſque novem Phœbus devolverat annos
Luxque Novembris erat cunctis celeberrima Sanctis.

Digitized by Google

Canis nomine, quod hic offendis, cognomen habeas ejus genitori Ioanni, & avo Franciſco commune, ut de Franciſco ex Scripturis patet privatis. De Ioanne verò ſcripturà publicà apud Sanſovinum; epiſtola nempe Ioannis Danduli Venetorum Principis, Anno 1280. In quà legitur. *Nos Ioannes Dandulus Dux &c. Facimus, confirmamus, & ordinamus NN. & Sapientes VV. Mathaum Quirino, Ioannem Can Dandulo, & Iacobum Theupulum Ambaſciatores &c.* Conſonat *Petrus Gulombardus*, coetaneus Franciſci Danduli, apud quem legitur: *Franciſcus Dandulus filius quondam D. Ioannis Can electus fuit Dux Venetiarum & poſitus in Ducatu, die Veneris octavo Ianuarii* 1328.

Lege Sabellicum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtinianum, Sanſovinum.

EPITAPHIVM.

Laudibus innumeris meritiſque parentibus iſte
Franciſcus virtute nitens clariſsima proles
Dandula quem genuit, patria venerabilis huius
Dux fuit illuſtris, qui libertatis amore
Edomuit faſtus tumidos, & vincla reſolvit.
Marchia quis dudum nimium quoque preſſa iacebat:
Terviſina quidem, vicinaque Caſtra Salinis
Attentata ruit claris dum rexit habenas
Quaque decus terra, marique ſucceſſibus auxit.
Hic Venetam patriam hoſti magis eſſe timendam
Fecit, at undeno ſolii praſignis in Anno
Deceſsit felix; Domini tunc mille trecentos,
Ter denoſque novem Phœbus devolverat Annos:
Luxque Novembris erat cunctis celeberrima Sanctis.

BARTHOLOMÆVS GRADONICUS
DUX LIII.

Electus die 7. Novemb. 1339. obiit 28. Decemb. Ann. 1343.

MEMORIA ANTIQVA.

Pacificè rexi, publicumque & mente protexi.

ANdream Dandulum V.I. Doctorem, D. Marci Procuratorem, ætate florente, Annorum ſcilicet undetriginta, poſtulante populo, ne videretur cum eo adversùs Reipublicæ libertatem conſpirare, extra urbem ſeceſsit, donec à Patribus, quadraginta virali comitio, Bartholomæus Gradonicus D. Marci Procurator in Principem ſubrogatur, uno & trigintà ſuffragiis. Ætate iſte & conſilio grandævus, & penè octogenarius, ſceptrum ſubiit rugientibus Furiis, Igne, Ferro, Aquâ. Templa, Turres, Regiam, antè Martias Calendas, quatientibus undis, ut ſupra tres cubitus præteritas inundationes præſens excederet, novo ex hoc Cataclyſmo civitas non enataſset, ni ei auxiliatores accùr-

riſsent

Digitized by Google

riſent Marcus Evangeliſta cum D. Nicolao, & Georgio, qui urbis patroni Venetæ Reipublicę vigiles Fata cuſtodiunt. Ad fauces Mathamauci portus, navis appulerat Cacodæmonum, ut urbem ſubmergerent iam puræ Religionis aſyllũ. In eos opportunè adfuere Cælites cum cymbà piſcatorià, quam reluctante ſene (qui ex horridà tempeſtate retrò erarium ſe noctu receperat) conſcenderant, piſcatorē urgentes, ut quamprimùm eos ad Mare trajiceret. Quod cũ negaret tempeſtate deterritus; illi verò arreptis remibus, vellent ſoli in altum ducere; invitus ſe remigen prębuit uſque ad portũ, ubi rugiebant Dæmones: in quos facto ſigno Crucis, navem fluctuantī pelago de merſerunt; ad quod protinus aquarũ tempeſtate ſecutà, unus eorũ ædem proximam ſubiit; alter ad D. Georgii fanũ devectus; tertius priſtinam cymbæ ſtationem cum piſcatore repetiit, à quo licet non religione vacuus ob ea, quæ viderat, naulũ tamen audax petere non dubitavit. Cui ille: *Ad Principem ibis, qui tibi mercedem cumulatiſſimam ſolvet.* Haud mihi Patres fidem præſtabunt: replicantī Piſcatori. *Pignus accipe*, ait Marcus, ſimulque ei annulum, quem in manu habebat, tradidit inquiens: Nuncia Duci & Patribus, urbē noſtrà operà, nocte hac horrendo liberatā diluvio. Et ne quid erres, cũ quem vidiſti ædem Nicolai ſubire, D. Nicolaum eſse non ignores: Georgium alterum: me verò Marcum *Evangeliſtam*; quibus dictis evanuit. Eo pignore confirmatus ſenex Curià aſcendit, quę viderat, & audierat, enarrat, Annulũ exhibet. Defixit primo Miraculi magnitudo, inde publicæ gratulationes Cęlitibus redditæ. Seni ſtipendium decretum. Annulus Evangeliſtæ ex illà die *Piſcatoris* dictus. Ex Italia verò cum in Cretam adversùs Græcam inconſtantiam bellum translatum eſset; ubi ſaltu dumiſque fortis Seditio, apertè congredi denegabat; velut anguis in foveà quæſitus, & oppreſsus vetus iterum ſubiit imperium. Noviſsima omnium Fames acceſsit, quæ jejuna jejunis cadaveribus enutrita, quartam miſeræ plebis partem abſumpſit. Per hæc tempora Regium illud Conclāve, in quo, octavo quoque die Patritiorum recurrunt pro retinendā libertate Comitia, erectum eſt: ex quo Popiliam, Peleſtrinam, Mathamaucum, Torcellum, Medoacum miſsi ſunt Magiſtratus, ut annonam providerent; cum antea urbes illas maritimas Dux ipſe per Gaſtaldiones gubernaret. Princeps porrò tantis malis impar, mærore ſublatus in D. Marci veſtibulo conditus jacuit.

EPITAPHIVM.

Moribus inſignis recti baſis, indole clarus:
Clarior & meritis, patrii ſervator honoris:
Clauditur hoc tumulo, Gradenigo Bartholomaus,
Dux fuit is Venetum, quarto defunctus in Anno.

H 2 AN-

ANDREAS DANDVLVS

DVX LIV.

Electus Anno 1343. obiit octavo Idus Septemb. Anno 1354.

SCHEMA VETVS.

Alta trium probitas mihi quarto ſuggerit inſtar,
Qui de Dandulea prole fuere Duces.

ANdreas Dandulus Henrici Danduli, qui plenus triumphis, patriæ Byzantinum adiecit imperium, generoſa propago, Rempublicam ornat gladio, calamo ſuſtinet. Ætate adhuc immaturâ Procurator dictus D. Marci, munificentiâ & comitate, quâ purpuram Principatum etiam ſibi conciliavit, Annorumque tantumodo tertii ſupra trigeſimum, Senioribus & Senatoribus præfuit. Octava recurrebat Iaderenſium anniverſaria defectio, quaſi de occiſorum capitum ſanguine renaſceretur: quorum exemplo nè tota Provincia deficeret; *Petrus Canalius*, & *Marcus Iuſtinianus* immiſsi, ut terra marique pugnam rebellibus inferrent: Strenuè iſti rem geſserunt; quamvis expeditæ copiæ cum ipſo Rege è Panno-

Digitized by Google

è Pannonia in rebellium ſubſidium advenisſent; ſed Annonâ laborantes rediere fugienti ſimiles. Victoriam cumulavit urbis deditio, quæ impetratâ veniâ victori & domino ſe reſtituit. Sub idem tempus cũ Ægypti Sultano pacta (Romano permittente Pōtifice) navigatio Syriaca ad mercium commercium. Domi *tres Auditores* creati, & *Veteres* appellati, ut Advocatorum loco, jura provocationum perquirerent. Leges patrias Princeps ipſe proprio ſtylo notavit, in Codicem congeſsit, quem *Sextum* appellavit. Libera namque nata Reſpublica legibus voluit vivere propriis; cum priſci Romani ſub Rege nati, à Græcis mutuaverint. Eodem auctore Supremi Conſilii leges diſpoſitæ, ſub rubricâ collectæ, & temporibus diſtributæ. Pacis otium turbavit Bellum à Superis immiſsum, Motu Terræ, Agrorum ſterilitate, Aeris peſtilentiâ. Primo, ruinâ turrium, templorumq; urbs tota concuſsa, dehoneſtata. Secundâ, quæ à Gradonici principatu invaluerat, peſti aſsociata ferocior reddita urbem penè vacuam reddidit & inanem, ut ad propagationem opus fuerit, oblato jure civitatis extraneos invitare. Nova etiam bellorum funera iſta indixère Præficæ: quorum exordium Iuſtinopolis, quam *Marcus Iuſtinianus* (priuſquàm externarum gentium robora coirent) in fidem retraxit. *Albertum* Carnorum Regulum, qui Hiſtriam totam cædibus everterat, ex ſaltibus catenâ illigatum Venetias traxit; ubi eiuratâ audaciâ, veniam impetravit & libertatem. In Ligures tandem adornata Claſsis (qui piraticæ aſsueti naves Venetorum onerarias prædati fuerant in Helleſponto) duce *Marco Ruzino*, in Caryſtio portu quatuordecim eorum navibus demerſis temerarios caſtigavit, Chalcidem ductis captivis. Reſumptis tamen viribus Ligur Chalcidem reſtitutus, urbis incendio, cladem penſavit receptam. Exordia hæc durioris diſsidii: icto namque inter Græcos, Venetos, & Aragones fœdere, dum *Nicolaus Piſanus*, è Dalmatiâ in Siciliam ſolvit, ut Aragoniis ſe conſociaret, turbato mari penè naufragus Methonem tenuit, ubi refectis navibus, curato milite ad obſidendam Peràm reverſus, in faucibus Boſphori, cuius inter anguſtias non poterat fœderatorum claſsis tota in certamen explicari, Ligurem obvium habet ſub auſpiciis Pagani Auriæ. Ibi neceſsariò concurſum tanto animo, ut pugnam ſummo mane initam cadētes tenebræ dirimere non potuerint; ſed lux altera expectata ad judicium victoriæ. Initio Græci linguâ, quàm manu promptiores ad primam Ligurum impreſsionem avertèrunt. Aragonii, qui ſecundum in congreſsu locum tenebant, Græcorum ignaviâ exterriti, & ipſi prælio ſe ſubtraxère. Conatus omnis in ſolos Venetos recruduit; continuataque pugna, quoad feſsi, nulloque recreati ſubſidio, victi à victoribus cæſi unà cum *Pancratio*

Iuſtiniano, qui mori pugnando maluit, quàm turpiter fugiendo gloriam fedare. Auditâ clade Reſpublica, pudore magis quàm timore reſperſa novam inſtruit ad vindictam claſsem, eodem *Piſano* duce, qui fato meliore, ad Peram repetito certamine, hoſticis nonnullis diſperſis; cum cognoviſset triginta Aragonias juxta Cyrnum perculſas eſse, ita opportunè adfuit opreſsis ſociis, ut hoſtem accurſu terruerit inopinato, fugientemque harpagonibus remoratus, plurimarum navium ſpolio iniuriam vindicavit præteritam: Non propterea ſuperbiam depoſuere Ligures, nativâ ipſâ libertate neglectâ, Io: V. Comiti Mediolanenſium Duci ſe ac Rempublicam permitentes: ut ita quæſitus ab invidia hoſtis adverſùs Venetos decertaret. Aleam porro V. Comiti detrectanti, & honeſtis conditionibus pacem petenti negarunt, fato forſan cogente, ut eorum elatio clade proximâ retruderetur. Sinum itaque Ligures ingreſsi Adriacum cum quatuor triremibus, Pharum, Curzulam, incendio abſumunt. Veneti dum contra Ligurem, & Inſubrem arma ſocioſque procurant; Dandulus Anno Imperii XII. integrâ adhuc ætate ex humanis deceſsit, præclarum ſortitus tumulum in æde D. Marci, ad lavacrum Baptiſmi; ſpecioſius verò in ſuis Hiſtoriæ monimentis.

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont.

EPITAPHIVM.

Quem reverenda cohors virtutum tempore nullo
Deſeruit, gelidi brevis hac tenet aula ſepulchri,
Membra valentis erant probitas, cui dogmata ſenſus,
Ingenium penetrans modos, atque profaminis alti.
Nobilitatis opus, morum ſerieſque vetuſtas,
Qui dedit aſsiduos patriæ memorandus honores.
Et quia clara ſonant populis ſua geſta per orbem,
Plura ſinit calamus meritò recitanda notare.
Dandula quem ſoboles peperit generoſa Ducatum,
Andream omnimodam Venetum ratione mentem.
Septima dumque dies Septembris mille trecentos,
Quatuor at decies iam quinque dediſſet obivit.

Corrigentibus Franciſco Petrarcha, & Benintendi magno Reipublicæ Cancellario, inciſa fuiſse præſentia carmina, auctor eſt *Io: Stringa.*

M A-

MARINUS vel FALERIUS PHALETRVS DUX LIV.

Electus 11. Septembris Anno 1354. Capite plectitur xv. April. 1355.

IVDICIVM PVBLICVM.

Temeritatis meæ pœnas lui.

DEſuncto Dandulo, Principatum accepit Marinus Phaletrus Eques & Comes Marinæ Vallis, ingenio, divitiis, natalibus, regimine clarus etiam apud externos, ſed uſque ad inſaniam iracundus & furenti ſimilis. Prætor namque cum eſset Tarviſii, & publicæ ſupplicationi intereſse deberet, in quâ Sacratiſsimam Euchariſtiam deferre ſolebant Epiſcopi; moræ impatiens, Epiſcopum ſerò advenientem alapà percuſsit graviſsimà, ut ſenem præſulem quaſi in terram deiecerit. Abſens Princeps aſſu-

mitur, dum Avenione apud Pontificem, Legati munere fungeretur. De ſuâ clanculò electione inſtructus rediit, duodecim ei occurrentibus Legatis, qui in patriam reducerent: Noctu in urbem acceſsit. Mare ſævientibus & tempeſtate prohibitus ad ripas Ducales appellere, ſub obſcuram noctem per geminas columnas, ubi reis capitale irrogatur ſupplicium, medius incedens, quaſi greſsu fatidico Dux præmoneretur ſuperbus recta agere, & gladium timere juſtitiæ, quæ in ſolo libertatis, æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumque turres. A Ligure primum vulnus, qui auro V. Comitis reparatâ claſse mercenariâ, poſtquam Pontifice interprete tributarius pacē rogaſset adhuc ferociebat. In portu Sphagiæ ſtabat Piſanus cum navibus triginta quinque, ultra minora navigia, nil hoſtile cogitans, ſomno ſepultus. Paganinus autem cum ſex & triginta Liguſticis triremibus caſu diſcurrens per exploratores monitus, Venetos facile deleri dormientes poſse, inſtructâ continuò claſse, portum tacitè ingreſsus, ſine cęde, ſine ſanguine omnes opprimit incautos, unâ exceptâ triremi, quæ fortè ſeceſserat. Piſanus ipſe cum quinque hominum millibus Ianuam ductus hoſtilem nobilitavit triumphum. Tantam cladem portendère prodigia; Corvi in aere crocitantes, ſeque adinvicem dilaniantes, quorum cruore Venetæ aſperſæ triremes. Eodem in portu hominem caſu lapſum bellua monſtruoſa voravit. Poſt homines ſævière Elementa, quæ contagioſo halitu, concuſsione terræ Vrbem penè quaſsarunt. Princeps ipſe immani concitus irâ, decoris oblitus, neceſsitudinum immemor, vanis agitatus cauſis in patriā conſpiravit ingratus, tyrannidem cogitans, vindictæ libidine magis (quia octogenarius) quàm imperii adverſus nobilem adoleſcentulum, qui cornibus appenſis ad oſtium gynecæi, vel libello Sedi adiecto Ducali, peccaverat circa coniugis parum pudicæ famam, & leni admodum pœnâ, menſtrui ſcilicet carceris, à triumviris Advocatoribus correptus fuerat. Facinus ut exequeretur faciliùs, pluresex infimâ plebe ſibi ſocios adiunxit, quos Patritiis cognoſcebat infeſtos, præcipuè *Bertutium Iſraelum* trierarcham, & nautarum Magiſtrum, qui à Ioanne Dandulo viro patritio, in publico *Armamento* (locus remigum expediendorum) alapâ percuſsus, ſatellitum manu ſtipatus, Danduli vitæ inſidiabatur. Propterea timidus Dandulus Principem rogaverat, ut inſidiatorem amoveret. Vocavit Princeps in Curiam Bertutium, increpavitque verbis amariſsimis, ſed ſimulatè; nocte namque ſequenti clanculò evocatum lenivit, ſuoque odio in Nobiles communicato ad eorum cædem inflammavit, quam communi conſilio implere decreverunt electis ſexdecim plebeis audaciſsimis, quorum ſinguli

li

li armatos ducerent ſexaginta, qui ad ſignum campanæ, ſimulato Liguſticæ claſsis adventu, in Curiam irrumperent, inſeſsiſque liminibus obvium quemque ex ordine patritio trucidarent, inde per eorum domos diſcurrerent, filios eorum maſculos occiderent, ut Phaletrus non Dux amplius, ſed Dominus ſalutaretur. Interim ad augendum in Optimates plebis odium, profundà nocte ex his aliqui diſcurrebant per urbem, qui in plebeios coniurationis ignaros altis vocibus convicia iactabant, eorumque uxores, & filias ad ſtuprum obſceniter invitabant; datoque ſibili ſigno, inter ſe cachinantes cognomina enunciabant Patritiorum; ut plebem in eos concitarent. Tanto Reſpublica cribrata diſcrimine Marcum habuit Evangeliſtam auxiliatorem: à quo in ſomnis perterefactus Beltrandus Pellio ex vico S. Silveſtri, unus ex coniuratis pridie cœdi deſtinato, primis tenebris, ad ædes accedens Nicolai Leonis viri patritii cuncta aperit. Obſtupuit Leonus ſceleris novitate defixus, poſtmodum publici memor periculi, ſeniores adit, in ædem Salvatoris, Decemviros evocat, dum eodem tempore M. Niger alter ex coniuratis per Iacobum Contarenum cognomento Longum coniurationem indicavit. Adfuere itaque ſex Conſiliarii Io: Mocenicus, Hermolaus Venerius, Thomas Viarus, Io: Sanutus, Petrus Triviſanus, Pantaleo Barbus. Triumviri Advocatores Zusfreus Maurocenus, Aurius Paſqualicus, & Nicolaus Phaletrus. Decemviralis Conſilii præſides, Io: Marcellus, Thomas Sanutus, Michaletus Delphinus. Reliqui huius Conſilii, Lucas Leggius, Petrus Muſtius, M. Pollanus, Marinus Venerius, Landus Lambartus, Nic. Triviſanus, M. Phaletrus. His additi viginti ex Patrum primoribus conſilio & prudentià eminentes, nempe M. Iuſtinianus, Andreas Eritius, M. Superantius, Ganzanus Marcellus, Raynerius Muſtius, And. Contarenus, Io: Lauredanus, Nicolaus Vulpius, M. Diedus, Io: Gradonicus, Simeon Dandulus, Bar. Iuſtinianus, And. Cornelius, Nic. Leonus, Marinus Maurocænus, Stephanus Bellegnus, Philippus Aurius, Iac. Bràgadinus, M. Triviſanus, & Io: Foſcarenus. Ab hac die Decemviralis Additio inſtituta dicitur. Abeuntibus verò ex Conſilio duobus Faleriis tanquàm de familià Principis, reliquorum iuſſu fortiſsimi ſtatim vocantur Patritii, ac cives qui armati Patribus adſint: miraque celeritate ſexdecim ex quadringentis, eà nocte capiuntur Coniuratorum Principes, qui ad unum omnes laqueo præfocati, reſte ex ipſis columnis, ſuperiori parte Curiæ dimiſsi, & vivent ad infamiam Bertutius Iſraelo, M. Torellus, Stephanelus Triviſano, Nicolaus Zucholus, Philippus Calendario ſtatuarius inſignis & architectus, Nicoletus Brazadoro, Antonius Bindi, M. Polinius, Nicolaus Roſa, Io: Corſus, M. Muda,

da, Iacobus Dogollinus, Nicoletus Blondo, & Ioanella Bruno. Falerius ipſe Princeps detecti ſceleris adhuc ignarus opprimitur, exutuſque publicis ornamentis ſummo mane in Curià percutitur, ſuper Giganteos gradus. Eius truncum loculo ſtatim impoſitum ad Gemellorum ædem parvà cimbà, octo viatoribus cęreos pręferentibus delatū in ſacello Pacis humi conditur caveà effoſsà, vel in areà D. Zachariæ. Locus, ubi inter Principes, more majorum, ejus reponenda erat imago, nigro opertus velo nunc ad ignominiam vacat ſub epigraphe. *Hic eſt locus Marini Falerii decapitati pro criminibus.* Dicunt alii ibidem fuiſse antiquitùs imaginem cum eulogio, *Temeritatis mea pœnas lui*, perduellionis ſcilicet & ſacrilegii, adverſus Patriam & Eccleſiam, Epiſcopum percutiendo, tyrannidem procurando. Bona Principis Fiſco adiecta, & pretio diſtracta, exceptis duobus Ducatorum millibus. Statutum etiam, ut ſingulis diebus Mercurii, publica haberetur ſupplicatio à Clero D. Marci, pro gratiarum actione. Et dies xv. Aprilis D. Iſidoro Sacra ſolemniter celebraretur à Duce Clero totius Venetæ Civitatis. Coniuratorum Indici annuum mille aureorum ſtipendium in præmium datum unà cum Falerii ædibus ad fanum Apoſtoli; imò & ad Ordinem aſſumptus Patritium. Ille verò quaſi minimà mercede repenſus, patres accuſans ingratos, obſtrepere nunquàm ceſsabat. Tantà impudentià commoti, capitali damnaſsent ſupplicio, ſed recenti beneficii memorià deliniti Raguſium relegarunt, unde impatiens & inquietus dum in Pannoniam fugeret in itinere periit. Plures Coniuratorum, inter quos Victor Niger, Chriſtophorus Fontana, Iacobellus Blondo, & Franciſcus Belliſari viri nequiſſimi fugæ ſe ſubduxerunt.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecà Thronà, & Cornelia.

Decreti fides, & veritas, quo Petrus Marcellus refert, Faleriam Gentem in poſterum excluſam à Principatu; ſit penes Auctorem.

IO. GRADONICVS

DVX LV.

Electus die 29. Aprilis Anno 1355. ætatis ſuæ lxxvi.
Anno 1356. cum rexiſſet An. 1 Menſe 3. dies 14.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

Memoria & Iuris peritia clarui,
Cum Ianuenſibus utile fœdus inii.

Conſternatâ Republicâ ob Phaletri conſpirationem; Marcus Cornarius ProPrinceps Rempublicàm adminiſtravit; donec Comitiis habitis Ioannes Gradonicus, cui *Naſonis* cognomen, Dux declaratur. Rebus iſte domi compoſitis, cum externis etiam nempe Ianuenſibus pacem inivit. Vix tamen Liguſtico ſedato turbine, pacis Solem aſpexit; quod ab Aquilone (unde panditur omne malum) novi Belli conflatur fulmen. Ludovicus Rex Pannonum in Liburniam ruens, uno momento Iadram, Spalatrum, Tragurium, Enonam obſidione cingit, Italiam Barbarorum colluvie inundaturus, Auſtrii, Aquileienſis,

Digitized by Google

Carrarienſis viribus fortis. Hiſce Bellonæ facibus, Gradonici Principis celebrantur inferiæ, poſtquam Annum unum, Menſes 3. dies XIV. inter bonam, & malam famam, auri cupidus, & agreſtis Reipublicæ præfuiſset, legumque peritià juvaſset. Ad Fratres Minores, cineres Marmor excepit Sepulchralis.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Sanſovinus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus Vianolus

Sub hoc Principe tertius D. Marci Procurator refertur inſtitutus, electuſque Nicolaus Leonius, qui Falerianam [illegible] oppreſſit proditionem. *M. S. in Biblioth. Thronà.*

IO: DELPHINVS

DVX LVI.

Electus Anno 1356. Obiit Anno 1361.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Tarviſium obſidione liberum feci, pace cum Vngaris initâ.

LVII.

GRadonico extincto Patres Io: Delphinum Byzantinâ legatione clarum ex Procuratore D. Marci ſubrogavere, abſentẽ, & obſeſſũ Tarviſii à Phalangibus Regis Pannoniæ, qui eà feritate in Venetos arma gerebat, quod tranſitũ roganti Delphino, ut tutò ad thronũ aſcenderet; negaverit. Delphinus porrò quamvis ferreà Pannonũ nube circumfuſus, ex aversà parte urbis equitum cuneo vallatus in tutum abiit. Rex Ludovicus cum in urbẽ fruſtra irrumpere tentaſſet, ſuorum pluribus cæſis, relictis caſtris in Pannoniam rediit. Patuere tunc ad vindictam Carrarienſes ingrati, cum quibus pla-

cuit

cuit prohibere commertia, & Marcum Maurocænum Patavinæ urbis Prætorem Venetias evocari: Dalmatiam verò, quæ integra perierat, Regi permittere; ut Reſpublica viribus, opibuſque exhauſta reſpiraret. Pacem, quam Barbari jurarunt, eodem contextu polluerunt: nè cauſa nobis futura deeſset repetendi urbes extortas. Verre ſequente lues repetita ſæviit, cujus aflatu Princeps ipſe ſublatus poſtquam civium luxum, legum ſeveritate compeſcuiſset, ad DD. Io: & Paulum ſepelitur.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Sanſovinus, Io: Bapt. Contar. Vianolus.

LAV-

Digitized by Google

LAVRENTIVS CELSVS
DVX LVII.

Electus 16. Iulii Ann. 1361. Obiit die 18. Iulii Ann. 1365.

VETVS ELOGIVM.

E Mari Dux vocor, Creta liberator opimꝰ.

DElphino extincto, & titulis abrogatis, quibus ornari ſolebant Venetorum Principes, Ducis tantùm permiſſo nomine; Cornu prænſare cœperunt Petrus Gradonicus Principis Bartholomæi filius, Leonardus Dandulus, & Marcus Cornarius qui captivus detinebatur in Auſtria; fama verò vulgatâ Lyguris profligatæ claſſiſa Laurentio Celſo, qui in Mari Supero, validis navigabat triremibus; Falſæ victoriæ lenocinio deliniti Patres, Senioribus poſthabitis, qui ære, ſanguine, expeditionibuſque plurimis Rempublicam promoverant; Celſum Annos ſex ſupra quadraginta natum ſupremo decorarunt honore, duodecim miſsis Patritiis, qui ei publico nomine dignitatem gratularentur, triremique acceptum

ptum Venetias reducerent. Suburbanis vicinum litoribus Senatus excepit in Bucentauro: inde Civitas gratulabunda in occurſum exiit. Solus ejus parens,qui Procurator erat D.Marci, credens nec publicis ædibus, Magiſtratui cedere dignitatem paternam,ſalutationis abſtinuit officio, nec priùs nudo capite ad gratulationem adduci potuit; quàm Cruce adiectà Cornu Ducali, cui ſe pater inclinare profitebatur, non filio. Suſcepit mox Auſtriæ Ducem,qui huc venerat, ut urbem admiraretur in aquis fundatam, deduxitque in ædes Cornarias in vico D Lucæ, publico nomine inſtructas. Ibidem hybernavit Rex Cyprius, dum in Galliam pergeret, ut Chriſtianos ſollicitaret in Turcas. Abeuntem Celſus Princeps cum Senatu *Margariam* uſque ſequutus eſt. Audivit poſtea Franciſcum Petrarcham, Inſubrum nomine orantem; ſuo verò bibliothecam dono offerentem D.Marco Evangeliſtæ, in gratiam ſtudioſæ juventutis, cui ipſe & Senatus tanquàm Moralium Philoſophorum,Poetarumque Principi, in teſtimonium gratitudinis, domum ære publico inhabitandam deſignavit, publicamque erexit Bibliothecam,in quà ſub D.Marci Procuratorum cuſtodià,libri reponerentur oblati. Anno exeunte, Creta defecit, in ſeditionem abeunte Colonià patritià. Oblita hæc genitorem ſuum Græcam induerat inconſtantiam. Defectionis cauſa, quod nullis vectigalibus ſe vellent obnoxii ex tranſactione majorum: quaſi Dominium Inſulæ non amplius ad unam ſpectaret Rempublicam. Diſtricto itaque gladio, Præfectis Venetis coniectis in vincula, leges pro arbitrio mutarunt,Grecumque ritum ubique pretulere Romano,quo Inſulanorũ animos captarent facilius. Tentavit Senatus per Andream Contarenum facinoroſos ad obſequium retrahere: at cum obſtinatis nil perſuaſiſset, obtinuit poſtremò deſtinatus ad Europæos Principes Legatus, ne rebellibus ſubminiſtrarentur auxilia. Adornatà interim quadraginta longarum navium claſse ſub Dominico Michaelio, præter onerarias in quibus pedeſtris apparatus cui Luchinus Vermius præfectus, Cydonem venere rebellium caput. In eà incluſi ſeditioſi deſperatà ſpe pacis & veniæ, horribili feritate in eos ſævierunt,qui cum Veneto ſentirent,in ſubſidium,& imperium Ianuenſibus evocatis, Chriſtum ipſum eiuraſent nè ad obſequium redirent. Verùm à Ligure ipſo deſerti, qui vel pacti memor, vel Punicæ quidem fidei ſat virium in proditoribus non inveniebat: terra marique clauſi,clade conſpectà ſociorum,quæ ſub ipſis mænibus contigit, veniam rogarunt. Receptæ inſulæ nuncius ſummà lætitià Senatum complevit, qui actis Deo gratiis, ludos in foro D. Marci ſpectavit Martiales aliàs inviſos. Haſtiludio præfuit, luſitque Rex Cypri, cum Luchini genito;

quo

quo peracto conſcensà Venetorum claſse Alexandriã venit, nobiliſsimum Ægypti emporium,expugnavitque, diripuit. Triduo tamen poſt,ingruente Barbarorum colluvie, coactus recedere, claſſem prædà onuſtam in Cyprum reduxit. Celſus poſtquàm Annos tres, Menſes decem,Reipublicæ præfuiſset, vitâ excedit ad Cœleſtinam ædem delatus gravi mærore populi,cui ob animi celſitudinem, & regium vitæ cultum maximè charus erat: Vltra namque nobiles & pretioſos equos, quos alebat in ſtabulo; aves etiam Leones, Vrſos, aliaque huius generis animalia in deliciis habuit *M.S. in biblioth. Thronà.*

De eo lege *Sabellicum*, *Petrum Iuſtin. Io: Baptiſtam Contarenum*, *Petrarcham*, 4. *Senilium*,apud quem habes libellum donationis à Petrarcha factæ, & Veneti Senatus decretum.

EPITAPHIVM.

Quod cum Templo S. Mariæ Cœleſtis ex finitimo Navalis incendio conflagravit Anno Sal. 1570.*ſequens erat.*

Funera Dux Venetum Laurentii ultima Celſi
Hoc habet in ſaxo titulis clariſsimus altis
Magnanimus Patriæ pater, iuſtiſsimus heros
Hic moderans animis vigilantibus urbis habenas
Hoſtibus ut fulmen, ut amenum ſidus amicis
Subiugat mox Cretam revocavit priſca rebellem
Tranquilla tandem patria ſub pace relicta
Ad Cœlum æterna celebrandus nomine migrat
Vixit Annis 44. *In Principatu* 4. *Ob. An.* 1365.

I MAR-

MARCVS CORNELIVS
DVX LVIII.

Electus Anno 1365. obiit Anno 1367. die 12. Ianuarii.

ELOGIVM VETVSTVM.

Reſidua rebellantis Cretæ funditùs extinxi.

MArcus Cornelius Legum Doctor ſemel Procurator, bis Princeps Celſo ſubrogatur defuncto. Is enim, qui Falerianâ coniuratione ſæviente, Proprinceps, peneque Dictator Rempublicam adminiſtravit, armatiſque ſeptus comitia habuit, donec proditoribus ſublatis, Ioannem Gradonicum cognomento *Naſonem* dixere Ducem, Anno 1355. In electione ſuâ contradictorem paſſus *Ioannem Darpinum*, qui ultra ſenectutem, & paupertatem, uxoris ſtema homini objiciebat ignobile (Ex populari namque ordine ea erat) Concione advocatâ Cornelius itâ de ætate ſuâ octuagenaria, cenſus tenuitate, matrimonii iure, natalium genere, magno elatoque animo diſſeruit, ut omnibus penè ſuffragiis

Princeps

Princeps plauderetur. Paucis poſtea menſibus interiectis, cum ſeditioſis Cretenſibus rem arduam ſubiit, Ioannes Calergius maximi apud ſuos nominis, Græcanici Imperii erecto vexillo, ad libertatem Cretenſes excitabat. Hoc dulci nomine decepti plurimi, ſceleratis acquieſcentes conſiliis Venetos expulère Rectores, fruſtra obnitente Nicolao Iuſtiniano, & Dominico Molino Legatis; cum Calergius præmunitis validâ ſuorum turmâ montibus, intra rupes ſe teneret, nec anſam daret certamini. Penuria tandem rei frumentariæ Venetis adfuit auxiliatrix, quæ Laſythanos primùm, deindè Orientalem tractum compulit ad obſequium. Anopolim Calergius ſe receperat, acceſſu difficilem & penè inviam: cum à Venetis occupata ſemitâ, quæ unica erat ad arcem, diſcordia rebelles cribravit: dum per deditionem alii Venetam clementiam, extremam alii fortunam pugnæ mallent experiri, quotidie in anguſtias redacti, poſtremo victi omnes & vincti; laqueo, ſecuri percuſſis Calergis cum aliis principibus ſeditionis. Ita exacto quinquennio edomitæ inſulæ præmium Iuſtinianus à Senatu retulit, ut domeſtico ſtemmati Aquilam adderet Auream, Græci ſignum Imperii, quod in vexillis pinxerat Calergius. Quietâ Cretâ Princeps ipſe quievit Anno Imperii tertio, in Gemellorum æde ſepultus.

Lege Sabellicum, Sanſovinum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Io: Baptiſtam Contarenum, Vianolum, Doglionum.

ANDREAS CONTARENVS

DVX LIX.

Electus Anno 1367. obiit Anno 1382.

MONIMENTVM ANTIQVVM.

Me nulla tacebit ætas, cum Ianuenſes profligaverim Clodiamque receperim, & à maximis periculis Patriam liberaverim.

RAdium divinitatis, quod ad noſtram tutelam,animæ contulit Immortali, plaſmator Generis Humani , Andream Contarenum à Principatu retrahebat , quem Electores nullo obtulerant diſcrepante. Sapiens, aſtrorum dominator, funeſtas patriæ calamitates cum prævideret, in agrum ſecceſserat Patavinum,quoad novi Ducis publicaretur electio. Quum autem nec publicis, nec privatis literis in urbem retrahi poſset,per cognatos monitus Patrum nomine,vel clavum capeſcere, vel publicatis bonis in exilium pergere (Non minùs enim peccat, qui dignitarem temerè ambit, quàm qui ſuperbè recuſat,cũ non in privatorum comodum,ſed ad Reipublicæ conferatur utilitatem) ſedit invitus. Tergeſtini illicò defece-

defecere, & quadam rapti veſaniâ naves Venetas in portu ſtantes diripiunt, vectigalium exactores diſcerpunt, Reipublicæ ſigna convellunt; deditione factâ Auſtriaco Principi, qui ad prædam magno exercitu feſtinavit. Caſtris poſitis Veneti urbem obſederunt, unde inito certamine, caſtris ingruente Auſtrio, penè exceſſere, cum acitis properè navalibus turmis, reintegrato meliore fortunâ bello, coactus eſt Auſtrius fugienti ſimilis obſeſſos deſerere, qui veniâ impetrata ferro poſito, ad fidem rediere. Aſſumpſit illud Franciſcus Carrarienſis qui Reipublicæ beneficio, primus ex ſuâ familiâ Patavinis imperabat, & ſuis minimè contentus finibus in Venetam libertatem conſpirans, per facinoroſos homines, puteos veneno infecit, certorum optimatum necem quæſivit, alios oblatâ pecuniâ corrumpere tentavit, ut arcana extorqueret Senatus. Ad propulſandas iniurias immiſſi Legati cum phalangibus, in eas Carrarienſem redigère anguſtias, ut Regem Pannoniæ precibus, auro in ſubſidium traxerit. Adverſus Regem armarunt Veneti Albertum Corregium virum æquè armis, & prudentiâ illuſtrem. Irruenti hoſti Thadæus primò objicitur Iuſtinianus ad Plavis ripam, ubi de pedeſtri legione victor, ab equitibus circumventus, catenas ſubiit. Ad Baſſanum etiam Michael Delphinus pari fortunâ certavit. In Tarviſinis felicius pugnatum cum Stephano Pannonici ductore equitatus. Ab eo provocatus Corregius, qui Legatorum conſilio bellum ſolumodo propulſabat, militem in apertum ducit, cæde pugnat promiſcuâ, cumque receptui canere ſuſpicaretur juſſis cataphractis ab equo deſcendere, unà cum peditibus bellum inſtaurat, ſuoque exemplo milites tam ferociter irruunt, ut ad ſatietatem necati ſint hoſtes, raptis inſignibus omnibus, Imperatores caſtris, exuti caſtra Ducibus, & libertate. Bino pulſo hoſte, tertius inſurgit, Leopoldus Dux Auſtrię ab ipſo excitatus Carrarienſi, poſtquam is ſupplex pacem juraſſet. Armorum impetus Tarviſinos corripuit: Venetias ipſas terror afflavit. Hac de causâ Germani mercatores Veneto carceri mancipati bonis ſuis, damnum paſſos reſarcierunt. Tarviſio interim egreſſus Iacobus Caballus Veronenſis ad Vnigum hoſtes cecidit palantes, & ad prædam intentos, fugientes Belluni includit, ad pacem cogit, & arma quieſcunt; donec in nos iterum coiere Ligures, Pannones, Aquileienſes, Carrarienſes. Ad Tenedos Ægei Maris inſulam prima diſſidia. Eam Venetis Caloiannes Græcorum Imperator (non inutili uſus Venetorum operà in filium Andronicum regni avidum) donaverat. Eamdem Andronici munere uſurpabant Ligures, & cum XI. triremibus ut eam occuparent, acceſſerant, ſed Veneta claſſe territi receſſerunt. Byzantii interim in Venetos mercatores atrociter ſævijt Andronicus:

Patavini irruunt & Aquileienſes. Veneti ſoli innixi virtuti, duce Victore Piſano oram aggreſsi Liguſticam,apud Antium, obvium habuere Ludovicum Fliſcum. Suis collibus elata Roma crudelem ſpectavit Naumachiam. Ligurum plagas miſertum mare cum eis intumuit, undè in eum magis, quàm in Ligurem dimicatio fuit: Quæ verò tempeſtati victoria & naufragio ſuperfuit,ea pro Piſano ſtetit.Fliſcus ipſe captivus traducitur.Mortuos ut nuncient;tres tantum fugiere triremes. Victrix Claſsis Vngaros quoque ſpoliavit Aſcrivio. Dum hæc Mari fiunt: in Tarviſinos agros excurrebat Carrarienſis.Meſtrium deditionem feciſset; ni Franciſci Delphini vigilantia ſervaſset.Piſanus in Dalmatiā Sicco domito,in Hiſtriā ad Hybernandum ſeceſsit;ubi aeris inclementià diminutà claſse, Vere adveniente ex triginta ſelectarum triremium, milite ac remige vix duodecim reſtauravit. Submiſsæ tamen ex urbe aliæ,quibus in Cretam Piſanus navigare juſsus,inopinà tempeſtate agitatus(quaſi cum fluctibus Ligures fędus iniiſsent) laceram, & penè quaſsatam huc,illucque vagantem amiſit. Duas, quæ ex onerariis in portum Anconitanum incolumes ſe receperant,ſcelere oppidanorum,Lygur occupavit: cumque cognoviſset Piſanū cum recollectà claſse circa Polam in anchoris ſtare; duce Luciano Aurià deſcendit, decem navibus inter inſidias relictis,retro promontorium, quod portui ſurgit adverſum.Piſanus Auriam ut vidit ex inſolito certaminis appetentem,in audacià fraudem ſuſpicatus,prœlium recuſavit gravi ſuorum indignatione: propterea iterū provocanti occurrit,iuſsis in portu ſtare quinque triremibus, quæ tempeſtivè ſuccederent. Pugnatum cęde promiſcuà, donec inter inſidias raptus Piſanus, nullis auxiliaribus in ſubſidium prodeuntibus, circumvallanti Liguri victoriam cedere coactus eſt; Venetiis verò in quæſtionē vocatus & in carcerē, quod temerè pugnaſset unà cum iis, qui Ducis imperio minimè paruerant. Triumphū Liguris cædes obſcuravit Luciani ducis; cujus funeris ultor exurgens Petrus Auria tanquàm fulmen inſulis omnibus expugnatis,Clodiā uſque furibundus enavigat,quà quippe captà occaſum urbis dominæ certò ſperabat. Reſtitit ſupra vires Petrus Stenus Prætor donec deſperato auxilio, fame expugnatus hoſtibus oppidum ceſsit, qui immani ſævitià finem dedere cędibus,cum deficerent qui cæderentur. Sex hominū millia periere;ingens fuit captivorum numerus. Victoriam tamen virtute partam nimia perdidit fiducia. Miſsis namque à Senatu Legatis,qui integram tantùm libertatem à Ligure, & Carrarienſi quibuſcumque legibus impetrarent,reſponſum: *ut victi libero iure victoribus ſe permitterent*. Profuit Veneto Ligurum inſolentia: conclamatumque ad arma claſsico populi ad valvas carceris repoſcentis

unà

unà voce Piſanum Belli ducem. *Io: Piſano*; quo reponente *Io: Marco non Piſano*, voce fidelitatis commoti Patres Victorem è vinculis evocarunt, eique occurrerunt venienti uſque ad gradus marmoreos. Cuſtodià ſolutus, ceu alter Marius bello præfectus, Cęlum, elementa, Inferos ipſos habuit ſub ſignis. Averni namque in officinis conflatum fulmen in hoſtes vibravit, & primus ſub Italo Cęlo, in mari tormenta explodit Mavortia. Thaddæus Iuſtinianus ex hoſtium vinculis elapſus, juxta Brundulum roſtra fatigabat hoſtilia. In Tarviſinos Pannonem evocaverat Carrar enſis, qui à Senatu de pace rogatus: quia conditiones repoſcerentur iniquæ, reiectæ, creſcentibus ex deſperatione animis. In caſtris porrò ut qualecumque ſubmoveret diſsidium Senatus, penès Principem, cujus præſentià excitabatur miles, imperium voluit: inſuper in Patritiorum album invitavit eos, qui privatis impendiis Rempublicam adiuviſsent. Contareno itaque præeunte, poſt varios pugnæ caſus, verſatà ſortis urnà, ab obſeſsis obſidentes obſeſsi: & ad Lupam, & Brundulum eruptionem meditantes, utrobique cum clade repulſi. Tertiam effugii viam ex tranſverſo ſcilicet litore, quà in Mare proſpicit, alterum veluti portum ſibi fodere, magno ſane labore decrevere. Mole tamen detectà, occurrit Carolus Zenus, qui ex Grecià venerat, cum navalibus copiis ad terreſtre certamen, inſeſſamque ab hoſtibus medio litore turrim ſubvertit, & dum victor ulterius procedit, armatas offendit acies, quæ Brundulo, Clodiaque effuſæ in Venetos irruebant. Brundulani occurrère primi, ſed turpiſsimè victi, Clodienſes turbarunt ſupervenientes Duce Aurià, quo occiſo ab ipſo Contareno Principe noſtro, facile fuit Zeno, hoſtem ſine duce uſque ad pontem, quo in alteram ripam, Clodiam versùs trajicitur, præmere. Pons necem attulit obſeſsis & ſalutem: pondere namque fugientiũ preſsus, eorumque qui ex oppido accurrebant in ſubſidium, in ſubiectas aquas plures dimiſit; Venetum tamen retinuit, ne Clodià potiretur. Ex pontis jacturà, & prælii calamitate tria hominum millia periere: capti ferè ſexcenti. Ligur tunc patriã, parentes, amicos per nuncium monuit, Claſsem Clodiano portu obſeſsam, ſperatam excidiſse victoriam, miſerà cives premi calamitate, ni novo apparatu à convicibus eriperentur. Immiſsus propterea cum XIII. triremibus Matthæus Maruſſius ad liberandos obſeſsos. In itinere Thaddæum Iuſtinianum ex Apuliæ frumentatione redeuntem, tanquàm viribus imparem in portu oppreſsit Sipontino. Inde victor, & ſpolio onuſtus Clodiam navigat, Venetos importunis clamoribus provocans. Adfuit protinùs Piſanus, quo conſpecto, Ligur in Dalmatiam ſe recepit ſollicitus, conſerere non audens. Obſeſsi cognito amicæ claſsis adventu, in uſum novorum

lintrium tecta, parietes reſciderant, quibus per internas aquas clanculum in mare delati ad ſuos aufugerent. Vafrum opus cum detexiſset Zenus, parvis myoparonibus fugientes compulit Clodiam repetere, ſuccenſis eorum naviculis; qui extremà victi inedià, auro etià Venetorum duces corrumpere tentarunt, ſed incaſsum. Zenus namque ſemper vigil reos ſub hoſtium oculis ſuſpendio ſuſtulit. Hinc decimo obſidionis menſe, fame devicti venere ſupplices nudis pedibus, aperto capite, reſte collo appenſà coram Venetorum Duce, Miſericordiam altà voce implorantes, & conditiones ſubeuntes, quas ipſi ante victo victores obtulerant. Receptà Clodià, quatuor hoſtium millia carceri data: unde viginti triremes captæ: biduo facta prædæ licitatio. Sævire tamen abhorruit, & fortunà inſoleſcere Venetus: ita propterea captivi habiti, ut eos diceres, non qui paulo ante Venetà opprimere tentaſsent libertatem, ſed propugnare. Tanta clade minimè domitus pervicaciſsimus Ligur cũ xx. roſtratis in Hiſtriam irrupit denuò & in ſeditionem pronos Tergeſtinos ac Iuſtinopolitanos accepit. In eum immiſsus Piſanus & Zenus: iſte in ſolum delatus hoſtile oppida, vicoſque ſecundùm Lunæ portum evertit. Ille Pirano diſpulit incubantem; miraque celeritate Iuſtinopoli in poteſtatem compulsà, Liguſticæ claſsis reliquias in Pelignis litoribus laceravit, ſumpta de Polæ, Arbæque vaſtatione, & de abducto in captivitatem Ludovico Contareno vindictà. Tantis triumphis contentus, naturæ conceſsit, fortiſsimi viri mortem collacrymantibus univerſis, excepto Ligure, qui propinato veneno Piſanum ſuſtulit. Carolus Zenus Piſano ſubrogatus in hoſtilem irrepſit Provinciam, ut hoſtem qui novà XXVII. triremium claſse Iuſtinopolim occupaverat, retraheret. Eodem tempore Tarviſium Carrarienſis adortus, poſitis ad mænia caſtris, commeatibus interceptis, urbem fatigabat. Veneti bello impliciti Ianuenſi, inutile & periculoſum credentes ſe immiſcere terreſtri, urbem Leopoldo Duci Auſtriaco per Legatos obtulerunt. Feſtivus adfuit Auſtriacus cum decem millibus armatorum, invectaque in urbem magnà vi tritici, vini, ac bellici commeatus, eam bello & fame liberavit. Recollectis interim Carrarienſis viribus, Leopoldum nil cogitantem necdum firmatum auxiliis circumſedit, preces adiungit, ut ſaltem vel auro cederet: quo victus Auſtrius Carrarienſibus Tarviſium conceſsit, Venetis inconſultis, à quibus dono acceperat. Indignum facinus patienter ſuſtinuère Patres pace recreati inità cum Ianuenſibus, interprete Sabaudiæ Duce. Hanc dum agitaret pius Princeps, rabie percitus inhumanà Ligur Venetos, quos carcere macerabat, veneno in cibariis immixto, ſupra tercentos ſuſtulit: eorum corpòra in mare proiecit. Cognito ſcelere in Terram

Novam

Novam, locum publici carceris irrupit populus, refractiſque portis ſævisſet, niſi ab armatis cuſtodibus fuiſset prohibitus. In ultionem parvus panis cum modicà aquà in cibum datus: mulierum miniſterium ademptum, quæ piè eis ad vitæ commoda opus præſtabant. Non diu tamen in hac auſteritate civitas perſeveravit, quin priſtinæ reſtituta clementiæ, omnia illis commoda priora reſtituit; Vulgataque pace, cum ſeminudi exirent è carcere numero mille & quingenti; Venetæ Matronæ collatà pecunià indumenta omnibus præbuère cum viatico, nè in itinere cogerentur mendicare. Publicà itaque inſtructà ſupplicatione; candelas in manibus geſtantes accenſas bini & bini in Eccleſiam proceſserunt S. Mariæ Magdalenæ, ubi actis gratiis liberi diſceſserunt. Princeps Contarenus adſcriptis inter Patritios iis, qui in adverſis ſe Patriæ filios præſtiterant, quartodecimo faſcium Anno, plenus glorià ad Proto-Martyris ædem quievit. Filii Scutum tenuère coriaceum, imagine S. Georgii Equitis inſignitum, Ianuenſium patroni, quo Auriam Ligurum Ducem Contarenus ſpoliavit, veluti gloriæ Feudum, & ſervatæ libertatis teſtimonium civibus & hæredibus, Supremi Comitii lege decretum. Primus iſte Venetorum Principum, qui oratione laudaretur funebri.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Sanſovinus, Io: Bapt. Contar. Vianolus, Doglionus.

EPITAPHIVM.

Hic Sacer Andreas ſtirps Contarena moratur.
Dux Patriæ precibus Senior, qui Ianua cives
Marte tuos ſundens, & victor claſſe potitus
Amiſſa Veneto, Clugiam, pacemque reduxit.

Memoria publica in Supremis Comitiis: ubi Pauli Calliarii penicillo triumphus expreſsus Andreę Contareni Principis cum manubiis redeuntis, atque captivis.

Andreas Contareno Dux, qui Clodianæ Claſsis Imperator, ſervatà patrià attrociſsimos hoſtes feliciſsimè debellavit. MCCCLXXVIII.

M I-

Digitized by Google

MICHAEL MAUROCENUS

DUX LX.

Electus die x. Iunii 1382. Obiit eodem Anno 1382. die xv. Octobris, cum ſediſſet Menſes iv. dies v.

IVDICIVM PVBLICVM.

Pauca damus Patriæ, feſtinà morte repreſsi.

LXI

VEnètæ Vrbi incubante Ligure, occupatà jam Clodià; Neapoli ſubſiſtebat Michael Maurocenus pronepos Marini Maurocæni olim Venetiarum Ducis, ubi congregatâ divitiarum copià ſupra privatam ſortem, charus omnibus vitam ducens, dulcis patriæ audito diſcrimine, vaſa illicò collegit, malens cum cæteris occumbere pro aris & focis; quàm ſolus à longe, in pace & otio, funera ſpectare Reipublicæ. Amicis itaque diſsuadentibus, reſtitutus in patriam, gazam ſuam prædivitem obtulit, quà auro plus pugnavit in hoſtem, quàm cæteri ferro. Hinc à gratiſsimà Patrià Procurator dictus D. Marci, & brevi Dux aſsumptus competitorem habuit Leonardum Dandulum meritis, & ætate confectum.

Digitized by Google

fectum. Ea tamen fuit erga Maurocænum, Patrum propenſio, ut juniorem ſeniori prætulerint, Naturâ forſan abhorrente judicium, quæ ætati ſenili illatam vindicavit iniuriam Maurocæni morte importunà. Princeps namque quadrimeſtris hanc unam de ſicariis legem ferre potuit ad optimum Reipublicæ gradum; ut ſecuri ſubjicerentur, quum ad eam diem laqueo pœnas darent. Quo itaque ſpei plenior, eo brevior ad Gemellorum ædem ſarcophago clauditur.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecà Thronà, & Cornelia Piſcopia.

EPITAPHIVM.

Inclita vitales Michael quem duxit in auras
Maurocena domus Venetum Dux civibus ingens
Spes erat, alta parans, intercipit ardua Fatum
Capta Ducis, virtute potens, fuit acutus
Iuſtitiæ, heu moriens patria per ſæcula luctus
Qua cinis eſt, iacet hic, mens gaudet, fama corruſcat.
MCCCLXXXII. die XVI. Octobris fuit ſepultus.

A N-

ANTONIVS VENERIUS

D V X LXI.

Electus die 21. Octobris Anno 1382. ætatis ſuæ 64. obiit 23. Novemb. 1400.

VETVS ELOGIVM.

Cretæ Præfectus Dux eligitur; meque auctore unicus in vinculis damnatur filius: & ſi triſte, ſalubre tamen exemplum Iuſtitiæ, poſteritati mandandum.

LXII.

ANtonius Venerius natalibus clarus, ingenio amabilis, regimini aſsuetus, dignitate ipſum ambiente, non ipſe dignitatem, ex Cretenſi Prætura ad clavum accerſitus Reipublicæ, electione cognità, per aulicum, illius Regni Ducam ad ſe evocavit; ſed quia Venerio, dignitatis iſte prærogativà præcederet ſprevit vocantis imperium. Venerius verò remiſso nuntio juſsit non ad Cretæ Præfectum, ſed ad Venetiarum Principem accederet. Quo audito *Duca* ſimultate depoſità, quæ inter eos

tacita

Digitized by Google

tacita gliſcebat, celerrimè in palatium aſcendens, Principem nudo capite veneratus ſalutavit, invicemque complexi, in priſtinam rediere amicitiam. Venetias cum appuliſſet, Senatum obvium habuit cum Buccentauro, ad D.Nicolai fanum, poſtquàm ſeptem Annis cum totâ familiâ abſuiſſet, Reipublicæ gratiâ, ad Tenedos præcipuè adversùs Ligurem. Fuit eius Principatus officium, non imperium, & tanquàm alienum bonum cœpit juſtitiam adminiſtrare primò contra ſeipſum, domus ſuæ (quæ Aloyſii unici filii capite nitebatur) ruinam ſpectando ſiccis oculis, ne Matronæ famam negligeret, quam filius adoleſcens, amoris inſaniâ, & zelotypia fœdaverat appenſis cornibus ad poſtes mariti: quem propterea pater vinculis mancipatum, publico pudori victimam adolevit. In carcere namque expiravit, ſilente & conſentiente genitore, non rigido ſed juſto legum judicio, quod alter Minos ex Cretâ ſecum tulerat Iovis patriâ. In Carrarienſem poſtea reaſſumpſit fulmina, inito adversùs turbidum Principem fœdere cum Galeacio V. Comite Mediolanenſium, ut faciliùs iniurias propulſaret. Admotis itaque proſperè ad Patavii mœnia tormentis, Franciſcus odioſus jam Deo & hominibus facile libertatem amiſit & Principatum, ductus in Inſubriam, ibique carcere clauſus anguſto, qui paulò ante auguſtâ urbe non capiebatur. Veneti occupatis arcibus, quæ erant in ſtagno, Tarviſium uſque ſigna explicavere fœlices. Tarviſini Venetæ clementiæ memores, expulſis Carrarienſibus, legem ſubiere Reipublicæ, tantâ conſtantiâ, ut nec fidelior in poſterum gens ulla reperta, quæ vel in ſummâ rerum Venetarum deſperatione, Rempublicam coleret. Galeacius tanti Principatus alluvione tumidus, Veronam enim & Vicentiam expulſis Scaligeris etiam invaſerat, totius Italiæ meditabatur Imperium. Hinc odium & reprimendæ libidinis conſenſus Mantuanos, Florentinos, Bononienſes, Venetos ad propulſandam iniuriam colligavit. Primi omnium Veneti per Padum, in Mincium (quòd in Mantuanum ſocium hoſtis primò crederetur moturus Galeacius) claſſem educunt, & unico conflictu claſſicum Mediolanenſis apparatum profligant, ſolique Mantuam ſervant. Fortitudini adiecère clementiam: Franciſcus namque Carrarienſis Iunior dictus, qui fugâ elapſus apud Bavaros latitabat, Italicâ conſpiratione cognitâ, Venetias larvatus deſcendens, exoratâ pietate Senatus, Patriæ iterum adminiſtrationem impetravit, & beneficio Reipublicæ, imperavit denuò, ingratus iterum adversùs benefactorem moliturus. Contrito Serpente, ſerpere ceſſavere bella in Continenti, ſed non in Mari contra Turcas, in gratiam duorum Cæſarum Emanuelis, & Sigiſmundi, quem à Barbaris victum, Veneti per Dalmatiam, in

Panno-

Digitized by Google

Pannoniam traiecère ſecurum. Corcyra etiam Argos, Nauplia Peloponneſi Veneto adiecta Imperio. Vrbs ipſa ſpecioſis aucta ædificiis, areà præcipuè Rivaltinà; & quæ ante Ædem ſpatiatur auream, lateribus exornatur lapide inſtratis quadrato. Alberto Auſtriæ Duci piè & civiliter fruſtulum Protomartyris, in æde quieſcentis Benedictinà, eflagitanti, ſanctà incivilitate negavit, ne Fata confunderet Reipublicæ. Rupertum Imperatorem cum coniuge Venetias venientem; nec longè poſt Francorum Regis nepotes, ſolito excepit hoſpitio, & in Apolline tractavit. Tandem ætate ingraveſcente, Anno Ducatus ſui XIIX. occubuit; cujus funus frequens civitas ad Fanum extulit Gemellorum, ſub Horologio.

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont.

EPITAPHIVM.

Quiſquis ad inſignem tumulum tua lumina flectis
Ingentem cui cineres hac marmora ſervant
Contemplare Ducem. Princeps hic ille per omnem
Venerio volitans fama Antonius Orbem
Qui tribus hanc urbem luſtris, totidemque per Annos
Rexerat, eternis muniens ea tempora factis
Tarviſina ſua Caſtella & mænia matri
Reddita, Dyracchium, Corciraque & oppida forti
Plurima parta manu, pœnas ſibi ſumpſit ab illo
Quem genuit nomen metuit dum perdere iuſti
Ipſius ut clarum micuit clementia ſidus
Reddidit Vngaria Regina ſceptra ſuorum
Rapta dolis; ne triſte iugum Furlane ſubires
Obſtitit; Italiam pacavit multa per oram
Turbida, poſt terris abiens ſe ſe intulit aſtris.
Mille quadrigenti Chriſti cedentibus Annis
Inſtitit atra dies vigeſima trina Novembris.

Ad latus huius Mauſolæi, aliud habes, ſtructuræ minoris, in quo acet ejus coniux ſine Epitaphio.

Mortuo Venerio Duce, decretum in Supremis Comitiis, proponentibus Legum Correctoribus, nè in poſterum Dux Veneſorum *Senior noſter*, Italicè *Signor noſtro* appellaretur; eo quod *Senioris* titulus plenus invidia, & patriæ libertatis inimicus teſte *Sanſov. lib. x. de Princ. dign.* ſed tantumodo *Meſſer lo Doge*, quod latinè exprimebant vocabulo *Domini*: idemque valeat Latinè *Dominus*, ac *Meſſer* Italicè: ut in *c. 5 lib. 1. Statut. Venet.*

Ejus *Monetam* ſupra habes pag. 140.

MICHAEL STENVS

DUX LXII.

Electus die 30. Novemb. Anno 1400. Ætatis ſuæ lxix. obiit 26. Decemb. Anno 1413.

INSCRIPTIO ANTIQVA.

Sub me capta venit Genuenſis plurima claſsis.
Saxoſa & dominum me noſti pulchra Verona.
Tu quoque Patavium, tu Vicentina propago.

MIchael Stenus D. Marci Procurator, ineunte Decembri Princeps eligitur, ſed morbo impediente IV. Id. Ianuar. Curiam aſcendit eà populi lætitià, ut Anno integro feſtivis ignium linguis, Fata futuros voluerint præfari triumphos. Civium gaudia geminavit Ligur rupto ex invidia fœdere, quaſi cum Veneto naturale haberet diſsidium, caſtigatuſque ſupplicio, quod Superi in eum jam indignati decreverant. *Buccicaldus* Gallus (qui rem Li-

gurem

gurem adminiſtrabat) cum unà & xx. triremibus ex Tyrrheno navigans, in itinere naufragium paſſus, cum duodecim in Syriam appulit, ubi Beritum urbem occupans maritimam, violato fœdere Venetas naves in portu ſtantes diripit. Inde prædà onuſtus in Peloponeſſum venit, ubi Carolus Zenus cum xi. triremibus ſtationem habebat, qui Ligures vincere aſſuetus in temerarium hoſtem ſuo more detonuit, cum à tribus Liguſticis circumventus gravi agitatus diſcrimine, impotens ad dextrum, ſiniſtrumque latus, & ad proram in fronte ſolus pugnare cum tribus triremibus, in tam pernicioſà, & impari pugnà nec viribus, nec aſtu deſtitutus militari, dato ſigno remiges omnes, milites, nautas ſuæ circumſeſſæ triremis à dextro in ſiniſtrum revocat latus, quorum pondere depreſſa triremi, Ligures, Gallos qui in dextero latere ſtabant, lapſu proſtrati præcipiti in ſubiectum mare collapſi; pars in remos impacti & tranſtrà, magnà cæde ruerunt. Hæſitante tamen adhuc de triumpho fortuna; Hermolai Lombardi adventus rem Venetam aſtu firmavit. Plenis velis cum duabus triremibus in hoſtilem claſſem quũ iſte irrupiſſet, jamque inimicas contingeret, momento juſſit, velorum funes incidi; quæ ventorum vi rapta hoſtilẽ unam retis inſtar involvunt, omneſque ejus milites ad unum Marte opprimunt incruento; aliam infeſto ictu percuſſam cum propugnatoribus Hermolaus demerſit. Quatuor horis pugnatum; tandẽ fremẽte Buccicaldo victi Ligures ſex amiſſis triremibus, quingentis eorum cęſis, captis octingentis, in quibus *Paulus Saulus*, ac *Caſtermorantius* genere Gallus inſignes ambo. Ex hac victoria quantus Liguri incuſſus metus? ex eo conſtat: quod nulla amplius ab ipſis Reipublicæ vis illata. Ex Mari in Continentem Mars rediit continuò. *Franciſcus Carrarienſis* paternæ ambitionis hæres atque perfidiæ, primùm ſublatis veneno Scaligeris, cœpit armis urgère Vincentiam. Cives tyrannidem deteſtati, miſſis per Legatos clavibus urbis, quos Princeps totus in veſtibus albis audivit orantes, Veneto ſe dedidere Senatui. Monitus poſtea per Caduceatorem tyrannus ab iniurià deſiſtere, Legatum per obſcænam contumeliam, Gentium violato jure, naſo ei, auribuſque præciſis remiſit. Stenus immiſſis ad vindictam turmis, ſub imperio Franciſci Gonzagæ Mantuani Principis, ut perfidam iſte retunderet temeritatem, diviſis caſtris, Veronam movit eà ſolertià, ut ipsà pene die quà cæpta eſt obſideri Verona, ſit etiam capta, fugiente Carrarienſis filio, quem prope Hoſtiliam captum traxere Venetias. Deſperatus Franciſcus ad externa converſus auxilia, *Albertum Ateſtinum* Ferrarienſium Ducem concitavit. Huic fratrem *Actium* exulem, libertatem & Polyneſum jure repetentem obiecere

cere

cere Veneti, cuius irruptione Ferraria ipſa metu nutavit. Albertus nè Carrarienſium ruinà traheretur, ſupplex veniam petiit, & poſitis armis, jubente Senatu, à fratre pacem redemit. Promotis poſtea Patavium caſtris, brevi ad portam S. Crucis irrepſere Veneti, in arcẽ aufugiente Franciſco, cujus contumaciam abhorrentes cives, versà in rabiem fide, Principem in manus tradidere Reipublicæ, qui Venetiis jugulatus dignam ingratis pęnam perſolvit. Patris & Avi Fatum quinquennio poſt ſubivit etiam Marſilius, in quo domus deleta Carrarienſium, ne ullus ſupereſset hæres perfidiæ. Hinc Feltri Baſsani, Bellunique ſequuta deditio. Iadera, quæ Veneto nunquã,, domita ferro illius tandem ceſsit auro, venditione pactà à Ladislao Pannoniæ Rege in Apuliã navigante. Siccũ tamen & Sebeniccum plebe furente Sigiſmundi Imperatoris exictatà ſtudiis, defecit: à quorum obſidione ut Cæſar Venetos retraheret, magno equitatu per Carniam ingreſsus, Feltrium, Bellunium, Serravallium non indecora belli Carrarienſis ſpolia adimit, expulſiſque Vtino Savornianis, patriam occupat Fori Iulii. Tarviſium ſupererat, cujus in agro Carolus Malateſta cunctando magis, quàm bellando, ſuperbientem rapinis hoſtem integro remoratus triennio, tandem compulit ad inducias. Bello confecto ad pacem abiit æternam Stenus Princeps (cujus ſub aſtro, tam latè Imperii fines Patria protulerat) Anno Ducatus XIII. ad D. Marinæ ſepultus.

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont. Doglion. Vianol.

EPITAPHIVM.

Iacet in hoc tumulo Sereniſs. Princeps & D. D. Michael Steno, olim Dux Venet. amicus Iuſtitiæ, pacis, & ubertatis; anima cuius requieſcat in pace. Obiit MCCCCXIII. D. xxvi. Decemb.

Epitaphium Marinæ Gallinæ coniugis Principis Michaelis Steno in Eccleſia S. Andreæ.

Hic iacet corpus Sereniſsimæ D. Marinæ, uxoris q. Sereniſs. & Excellentiſs. Principis D. D. Michaelis Steno olim Incliti Ducis Venetiarum, quæ obiit die 4. Mer. Maii MCCCCXXII. Anima cuius requieſcat in pace.

Digitized by Google

THOMAS MOCENICVS

DVX LXIII.

Electus die 7. Ianuarii Anno 1413. obiit die 3. April. Anno 1423. ætatis ſuæ 79.

SCHEMA VETVS.

Vngaros bello domui, Turcarum claſſem delevi, Pyratas ubique fugavi, Imperio noſtro Tragurium, Spalatrum, Catharum, Feltram, Cenetamque adiunxi.

LXIIII

THomas Mocenicus in Stenni locum ſubrogatur, dum abſens Legati munere Cremonæ, apud Gabrinum Fundulum fungeretur, quà in urbe aderant tunc Ioannes XXII. Pontifex Rom. Sigiſmundus Imperator, Thomas ipſe Mocenicus Venetorum Princeps electus. Poſt quorum diſceſsum infremuiſse dicitur Fundulus, quia tres Summos Orbis Principes cum intercipere valuiſset, liberos dimiſiſset. Recenti huius àdminiſtratione, Magiſtratus quidam in Rivum altum translati: tribus menſis vel Magiſtratibus, quæ ibi

àb

Digitized by Google

ab initio fuerant, addita quarta Proſenetica ſcilicet, vulgo Miſſetaria. Erectæ ad id ædes ampliſsimæ, quæ Ferrariæ imminent ripæ in quibus, quatuor continentur Magiſtratus. Fuit illic antiquum urbis vectigal: mox ex uno duo vectigalia facta, rerum terreſtrium quod immobile perſeverat, & rerum Maritimarum, ad fanum Trinitatis translatum. Nec diu Civitas in otio fuit; bello in Carnorum ora renato ex Vtinenſium diſcordià, Savornianos repoſcente populo; eorum reſtitutionem Techio contradicēte Patriarcha Aquileienſi, quo devicto, Sacilium, & gradatim tota Fori Iulii provincia ad libertatem rediit ſub Venetorum Imperio. Lętitiam clades temperavit ex incendio receptá, quo Aurea D. Marci Ædes correpta. Templum cum proximis ædificiis egre defenſum. Ducarium verò cum vetus diruendum, & in meliorem formam ædificandum pœna prohiberet pecuniaria à Patribus decreta; publicum privato comodo præferens Mocenicus Princeps, aurum clanculò in Senatum tulit, propoſitaque de inſtaurando Ducario lege, ornatu ſumptuoſiore; Triumviri Advocatores mulctam exegère violati decreti; quà continuò Mocenicus ſolutà, actione non deſtitit intentatà, donec penà abrogata Senatus juxta Principis voluntatem, Ducarium decrevit inſtaurandum. Sub hæc tempora Petrus Lauredanus totam Dalmatiam jugo excuſso Pannonico, Reipublicæ dominationi reſtituit, poſtquã per Annos oppreſsa quinquagintaocto barbaræ genti paruiſset. In Helleſpontum poſtea fœlicitet trajectus Turcas piratas ad Callipolim adeò contrivit, ut totius penè Claſsis incendio mulctaverit. Annos decem, & Menſes tres Rempub. cum adminiſtraſset Mocenicus, ad Gemellorum ædem abiit, cineribus Mauſolæo exceptis; eloquentiæ ad poſteros, & vaticinii memorià celebris, ne pro terreſtri imperium Reſpublica negligeret navale.

Lege Sabellicum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtinianum, Sanſovinum.

EPITAPHIVM.

Hæc brevis illuſtri Moceniga ab origine Thomam
Magnanimum tenet Vrna Ducem. Gravis iſte modeſtus
Iuſtitiæ, Princepſque fuit, decus ipſe Senatus
Æternos Venetum titulos ſuper aſtra locavit.
Hic Teucrum tumidam delevit in æquore claſſem,
Oppida Tarviſi, Cenetæ, Feltrique redemit.
Vngaricam domuit rabiem, Patriamque ſubegit
Inde Fori Iulii, Cattarum, Spalatumque, Tragurum,
Æquora piratis patefecit clauſa peremptis,
Digna polum ſubiit patriis mens feſſa triumphis.

Digitized by Google

FRANCISCVS FOSCARVS

DUX LXIV.

Electus Anno 1423. obiit 9. Octob. Anno 1457.

ELOGIVM VETVSTVM.

Poſt mare perdomitum, poſt urbes Marte ſubactas
Florentem patriam longævus pace reliqui.

INter ambitus & prænſationes Marini Caravelli, Petri Laurèdani, Franc. Barbari, Fantini Michaelis, Albani Baduarii, & Iacobi Triviſani, qui Annorum pondere, & meritorum virtute, jure ſibi debitam aſſerebant chlamidem, Franciſcum Foſcarum florenti adhuc ætate, & qui omnia Fortunæ incrementa ſuæ debebat virtuti, ad thronum Aſtra vocarunt ab augure in Ægypto, Franciſci genitori prædictum, eà populi gratulatione, ut haſtarum certamina, aurigationes, variique generis ſpectacula, per Annum integrum, in ſingulos dies feſtos fuerint inſtaurata. Tullius iſte Venetus non orationis laſcivià, quæ publicæ eſt argumentum luxuriæ, ſed virili fortique ſermone, producere cum aſſumpſiſſet terreſtres Reipublicæ terminos, iuvenis adhuc Quadra-

ginta

ginta virali præeſset Concilio, Vicentinos in fidem & tutelam aſſumendos adversùs Carrarienſem, Senatui eà Thomæ Mocenici indignatione ſuaſit, ut poſteà Dux creatus Conſiliarios monuerit, diligenter adverterent, Foſcarum in Principem non eligere, & ab ejus ſuadà & oratorià cavere. Ter ad Reges Legatus, primò ad Sigiſmundum Imperatorem cum Antonio Cornario, & Thomà Mocenico Duce futuro inducias retulit quinquennales. Inde à Mehemete Turcarum Rege ſingulariter vocatus, legatus abiit, & pacem firmavit non minùs Reipublicæ, quàm Bizantino Cæſari utilem & neceſsariam. In patriā reſtitutus, navigationem, negotiationem, cum Orientalibus certis legibus ordinavit, quibus tantum apud Patres promeruit, ut Procurator crearetur D. Marci Annorum quadragenarius, quà ætate nullus adhuc tantā fuerat aſsecutus dignitatem. Orator tandem ad Martinū V. R.P. coram Conſtantienſi Concilio adorationem ſolvit eà pietate, & religione, quæ Rempub. comprobaret Chriſti filiam, & Petri advocatam. Princeps dictus pluribus urbem ornavit ædificiis, præcipuè Rivoaltina porticu ex integro reſtauratà. Foris ut tyrannidem comprimeret Philippi V.C. Mediolanenſis, qui Florentinos fatigabat; poſt legationē, bellum indixit, & Duce Franciſco Carmignola Brixiā occupavit. In agro Cremonenſi alternante Fortunà; cædes hinc inde repoſitæ. Ad Maclodium agmine pugnatum univerſo, pari ardore & aſtu. Poſt duas horàs acies ſtetere immotæ (Fortuna dubia quid ageret) donec repetito certamine, ad Venetos declinavit, occupatis impedimentis eorumque Duce Malateſta, cum octo millibus bellatorum, quos omnes Senatu inconſulto, perfidus Carmignola libertate donavit, nè Philippum veterem dominū Principatu ſpoliaret. Coactus tamen iſte pacem precari, Bergomum, Brixiam, aliaque Cremonenſis agri oppida, Venetis, jure belli permiſit. Hæc foris, dum domi ferro tentatus Princeps Foſcarus cum ex Ducario in Eccleſiam deſcenderet, ab amente Andreà Contareno repulſam paſso præfecturæ maritimæ, etiā ſub percuſsoris gladio cecidiſset, niſi ictū avertiſset Senenſium Legatus. Facinus cū furor excuſaret, placuit præſciſsà manu vitam adimere, ut ſacrum Reipublicæ Caput nulla cauſa profanum fieret. Mærorem auxit expugnatæ à Turcis Theſsalonicæ nuncius; in quos, furente adhuc bello Inſubrico immiſsa Claſsis Chryſopolim & Caſsandrū, in Aſiæ litore, eripuit barbaris, caſtigatiſque piratis, communicationē Adriaci cum Ægæo reſtituit. In continenti ad tyrannidem cum rediiſset Philippus, Florentinæ incubans libertati; Carmignolàm obiecere Patres cum pedeſtri militia; in Pado verò Nicolaum Triviſanum; cujus claſsis à Ligure circumventa (qui duce Grimaldo, ſecundo

K 3 amne,

amne,noctu irruebat) Carmignolam advocavit auxiliatorē. Riſit iſte Triviſani ignaviā; undè ab utraque Padi ripà Veneta oppreſsa navigia in prædam ceſsere irruenti, deſideratis octo millibus hominum. Hinc perfidiæ tertia in Carmignolā acceſsit ſuſpicio. Excitatus à Cavalcabove ſtrenuo milite,qui parvo manipulo Cremonę portā inſederat negavit auxilia.Spetie itaque cōſilii, Venetias accitus,& vinculis datus,quæſtioni ſubiectus,cum reintegratam fateretum cum Philippo amicitiam,morte perfidiā diluit. Poſtquam Senatus menſibus octo ſupplicium diſtuliſset ducentis Senatoribus jam præcognitum;unde æquè mireris Venetam taciturnitatem, & juſtitiam. In Ianuenſes poſtea inſtructis xx. triremibus ſub Petro Lauredano,ad ſinum Repalitanum concurſum,ubi Spinula occurrit paribus armis,& odiis. Brevis pugna fuit, ſed grandis victoria. Aſtu namque Lauredani deceptus Spinula,amiſsā claſse,vivus trahitur in triumphum.In Vallē Tellinam poſtea arma converſa, ubi victor Georgius Cornelius,dum per ignaviā cuſtodiam caſtrorum negligit,à Picinino circumventus cæſus occubuit cum tribus millibus hominum.Ad Padum tamen Legati manibus parentatū, Caſalis & Brixili arcium everſione. Brumà ſequenti pax agitatur, & dubia protrahitur per Annos quinque; donec Venetis antiquà cōditione Brixià,Bergomo,Veronà relictis Philippus quievit, deſpōſatà Franciſco Sfortiæ,quē ex hoſte generum aſcivit,Blancà nothà ſuà cum dote urbis Cremonæ. Ravennates etiam pulſo Hoſtaſio Polentone tyranno, & Cervienſes miſsis ad Foſcarum Principem legatis,Venetæ ſe commendavere tutelæ. Tanta erat vel apud populos longè remotos Reipublicæ exiſtimatio, ut ſponte ejus legem repoſcerent.Lætitiam geminarunt nuptiæ inter Iacobum Foſcarū Principis primogenitum,& ...... filiam Leonardi Contareni q. Petri invidià non minore, quàm apparatu celebres. Ponte extructo ſublicio inter SS.Samuelis, & Barnabæ ripas,ut equeſtri pompa in ædes Contarenas tranſiret ſponſus, mare calcavit cum tercentis equitibus ultra calones & famulos, ſerico indutis coccineo cū doſſualibus vermiculatis & lemniſcis aureis; interim remigānte *Bucentauro*,in quà cum Sponsà ſedebant Matronæ oſtro, gemmiſque fulgidæ,ex eà magnam conſcenderunt Foſcarorū ędem inter ſymphoniam & choros, ubi legitimè celebratis nuptiis, noctem inter choreas traduxère ſequentem, accenſis ubique cæreis & facibus, more regali. Nudiuſtertius,procurante Comite Franciſco Sfortia, apertum eſt Torneamentum, in quo certarunt præclariſsimi Duces,qui ex totà Italià convenerant,in præmium victoriæ Panno deſignato Coccineo Aureorum 140. Principe poſtea jubente Foſcaro,repetitum eſt Haſtiludium,in quo per biduū velitari haſtà luſit ipſe

ipſe Sfortia. Supra quadraginta hominum millia in plateâ D. Marci adfuere ſpectatores. Eſtuaria porrò Fortuna, quæ nec ſemper claro æthere fulget, gaudiũ Principis, filii calamitate revolvit. In quæſtionem à Decemviris evocatus, accuſante infimæ plebis homine Michaele Bevilacqua, Iacobus Principis primogenitus munera à quibuſdam accepiſse Regulis, quia ad diem non affuit (teſte *Sabellico*) abſens damnatur: ejus poſtea vulgatâ innocentiâ, ex Tergeſte, quò ſe contulerat, publico decreto Tarviſium revocatur cum facultate, ut etiam ex urbe egredi liceret, & in Melitana deſcendere prædia. Mox verò hominis innocentia probatâ Tarviſio in patriam reſtituitur. Minimum tamen rigoris ſui remittente Fortuna, quæ ut ſævire cœpit, ſemper crudelior urget; novâ quæſtione innocentiam vexavit nobilis adoleſcentis; quaſi auctor iſte fuiſset cœdis noctu patratæ, Hermolai Donati Triumviri Advocatoris, dum ex Curiâ domum repeteret (Præfuerat iſte Foſcari inquiſitioni tanquàm Advocator Communis) ex hoc violenta ſuſpicio cum Foſcarum quaſi reum accuſaret homicidii; acerbiſsimæ quæſtioni ſubjicitur, & quamvis negatione conſtanti obiecta purgaret, Naupliam iterum relegatur; donec pœnitentiâ ductus Nicolaus Ericcius mandavit moriens publicari, ſe in vindictam interfeciſse Donatum, quia eo declamante tanquàm *Communi Advocatore* Ericcius ipſe damnatus fuerat à Quadraginta Virali Collegio. Hac tubâ voluit Deus Foſcari purgari innocentiam; in gratiam juſtiſsimi genitoris, & innocentiſsimi filii. Cœpit exinde Princeps vitam meditari privatam, unde Conſiliariis ſignificavit, de ſucceſsore providerent, qui Rempublicam fœlicius adminiſtraret. Illi verò abdicationem maturè conſideratam, nocuam potiùs, quàm utilem Reipublicæ unanimes reiecere. Clavo itaque reaſsumpto Reipublicæ, ad Sigiſmundum Imperatorem Veronâ tranſeuntem, duodecim deſignatis Legatis cum decem Aureorum millibus mutuo datis; non minùs fortis, quàm pius, ſacrâ eloquentiâ ad tutelam Eugenii Romani Pontificis excitavit Senatum, adversùs Sfortiam V. Comitem Mediolanenſem, cuius inſidiis circumventus Papa, Romà fugientis more ſeceſserat. Miſit inſuper ſex triremes Byzantium, quibus Ioannes Paleologus Orientis Imperator cum Patriarchâ, & Primatibus Conſtantinopolitanis ad nonningentos traiecère Venetias, pro unione Eccleſiæ Græcæ cum Latinis, quam Eugenius IV. P. R. procurabat in Ferrarienſi Concilio. Per ſex dies ſubmiſit cibaria Foſcarus, æreque publico paravit hoſpitium eâ pompâ, quâ Romani excepiſsent Auguſtum. Eodem tempore in Cathelanos qui ſciente, & minimè prohibente Alphonſo Rege

Digitized by Google

Neapolitano ad rapinam in portubus latitabant Calabriæ, armavit Antonium Diedum, Franciſcum Quirinum; quorum alter dum Aſtonium in orâ Ferrentinâ, rapaciſsimæ gentis aſyllum expugnare conatur, procellâ exortâ horribili, cum tota claſse littori alliditur, fitque miſerabile hoſtium ſpolium. Legatus alter Antibarim Ægypti urbem non levi commiſso conflictu, è manibus Turcarum extorſit: auctaque claſse ſub imperio Aloyſii Lauredani Amurathem fatigavit eâ tempeſtate, quâ contra Infidelem arma ſumpſerat Ladiſlaus Rex Poloniæ. Sfortia verò celebratis nuptiis, Cremonam dotis nomine acceptam cum Venetorũ tutelæ commendaſset, Philippi arma in ſe concitavit. Veneti non immemores quid Sfortiæ deberent, in Philippum priùs monitum, ſigna intulere tanto impetu, ut poſt brevem ſed cruentiſsimam pugnam, caſtris exutum, cæſiſque quatuor millibus equitum, intra muros reiecerint, ſpoliaverintque oppidis omnibus agri Cremonenſis, brevi etiam toto imperio; niſi Sfortia ex invidia Eugenii R.P. & Alphonſi Regis Neapolitani, Philippi partibus improbè ſe addixiſset. Anno ſequenti Philippus moritur, ditionum ſuarum hærede ſcripto Franciſco Sfortia; Alphonſo reclamante, qui impotens propriis viribus dominium aſsequi Mediolanenſe, in Venetos opē denegantes irrupit voce magis, quàm ferro: vulgato edicto ut Gens Veneta Regno excederet. Iniuriam vindicarunt Victor Capellus & Aloyſius Lauredanus orâ Apuliæ incenſâ maritimâ, demerſâ claſse in portu Meſsanæ, urbem ipſam expugnaſsent: ni à Patribus revocatus fuiſset Legatus qualicumque vindictâ contentis. Tantâ humanitate victi Italiæ populi, præcipue Laudenſes, Placentini, Anconitani Veneto paruerunt. Mediolanenſibus ex adverſo urgentibus urbium reſtitutionem, reſponſum: *Venetos omnia reddituros, cum eis tantum auri reſtitueretur, quantum Vicecomitum ſuperbia, & rei alienæ libido ærario extorſerat*. Propterea evocato in ſubſidium Sfortiæ, mercedem navandæ operæ, Principatum promittunt. Cum eo, vario Marte certatum: pactum tandem Inſubre prodito: ut quidquid ultra Abduam Padumque caperetur, illi cederet: quidquid citra, ipſi tenerent. Tantis ſociis oppida omnia brevi ceſsere. Allobrogum Ducem pro Mediolanenſibus pugnantem Bartholomæus Coleonius profligavit. Mediolano imminebat Sfortia; cum Veneti ſuſpicati unius Principis ambitu totam peſsundari libertatem Italiæ; Mediolanenſibus tentarunt Sfortiam reconciliare: renuentem gladio reprimere. Pronior tamen Sfortiæ fortuna fuit, Mediolanenſibus turbidè rem ſuam gerentibus, & contumeliâ in Venetos auxiliatores laſcivientibus, opinione citius in victoris poteſtatem venère. Creſcentis potentiæ metus, vel invidia Alphonſum Neapolita-

politanum Regem, Ludovicum Allobrogum Ducem, Foſcarum Venetorum Principem, Guillielmum Montisferrati dominum armavit in Sfortiam. Iſte Florentinorum innixus opibus, Mantuanâ ſubnixus amicitiâ ſe obiecit intrepidè. Velitationibus hinc inde certatum; donec à majoribus cladibus temperatum ad nuncium amiſsi Byzantii. Eum obſeſsurus Mehemetes Turcarum Imperator àrcem extruxit ad Boſphorum non longè ab urbe. Qui opus impedire potuerant Græci nullo negotio, promoverunt ſuffectis cæmentis, atque cibariis: tantus erat vel à Turcis metus, vel à ſuæ civitatis munitione fiducia. Vere ineunte, urbem vallo cinxit, 13. milliarium ambitus; Illam propugnabant ſex millia Græcorum, tria Venetorum ac Ianuenſium adverſus Turcarum ducenta quinquaginta octo millia, & naves tercentas ac viginti, duce Amurate: illinc Conſtantino Helenæ filio: qui ab alio Conſtantino tantum fortitudine & fortunâ diverſus, quantum Anni mille centum & viginti inter primum & ultimum recurrere ſupputantur. Habuit civitas in propugnatoribus Hectorem ſuum, ſed temporaneum, Io: Iuſtinianum cognomento *Longum* natu Ligurem, qui navium præfectus, Græcorum miſeratus ignaviam, urbis tuendæ curam ſuſcepit tantâ fortitudine, & induſtriâ, ut illa tantùm hoc deſtituta ceciderit, ſicut eo ſteterat pro pugnante. Veneti ſuo & totius Eccleſiæ periculo moniti, viginti roſtratarum claſsem traducunt, quibus totidem onerarias adiungunt Romani, Ligures, Neapolitani, Iacobo Lauredano duce, qui navibus præmiſsis, ad portus cuſtodiam, ad Helleſponti fauces irruit in Barbaros. Clamore pugnantium excitus Paleologus irrupit & ipſe, ſed CCC armatorum millibus fortis Turca, Græcos facile propulſavit. Pugnatum iterum Mari ſtrenuè, ſed iuſta cauſa minimè placuit irato Deo. Quarto Kal. Iunii, feria 3. ante feſtum Corporis Chriſti, urbem pulſante Barbaro, Iuſtinianus Longus ſagittâ leviter in crure vulneratus, nullo qui loco ſuo præeſset, imprudenter relicto, quaſi vulnus obligaturus recedens, fruſtra eum enixe rogante Imperatore, Peram, Chium inde traiecit, ubi ad ſe rediens, ex mærore & flagitii recordatione obiit, initio ſuſceptæ propugnationis, ſupra hominem fortis; in fine, infra mulierem ignavus & abiectus. Græcis ergo magis fugientibus, quàm repugnantibus urbs capta. Conſtantinus Imperator vulneratus, abreptus à multitudine conculcatus interiit & obtritus. Quadraginta hominum millia trucidata: ſexaginta millia capta & vendita. Eorũ theſauri refoſsi ceſsere Turcis. Ligures eodem die etiam non rogati Peram Mehemeti reddidere, meritò ab eo bonis omnibus exuti; qui ſi Græcis vires ſuas coniunxiſsent, Turcas magnâ gloriâ repuliſsent. Sed pecuniæ avi-

diores

Digitized by Google

diores quàm gloriæ,utramque perdiderunt milites turpiſsimi, ſordidiſsimi mercatores. Foſcarus de ſuorum civium ſalute ſollicitus Bartholomæum Marcellum ad Mehemetum miſit, qui publico nomine cives ſuos,eorumque bona repeteret: omnia benignè impetrata, imò & pax, quam nec probare; nec rejicere voluere Patres,exempla expectantes Principum Chriſtianorum. Imò Lauredanus amiſso Byzantio, circa Eubœam, quatuor Turcarum triremes,biremes tredecim oppreſsit; earumque remiges in terram delapſi à proximis accolis trucidantur. Ad majora cum aſpiraret Nicolaus P. R. bellum Inſubricum, quod inter Sfortianos gerebatur & Venetos,tollere ſtatuit eà conditione, ut Venetis reſtituerentur quæcumque præter Abduæ Glaream Sfortia cępiſset: quo facto, Mediolani imperium Sfortia longà poſterorum ſerie retinuit. Die publicatæ pacis, Principem Foſcarum Romanus Pontifex aurato enſe,balteo,pileoque donavit;domum munera referente Nicolao Canalio, qui Oratoris titulum Romæ geſserat. Venetias tunc appulit Dux Auſtriæ,frater Imperatoris,cui obviavit Princeps in Buccentauro,cum Patribus,ædibuſque excepit Eſtenſibus. Venere etiã Aloyſius Aquileienſis Antiſtes, Petrus Barbus Cardinalis, Chriſti Vicarius futurus; utrique obviam itum magnis honoribus:ſed longè majoribus Federico Imperatori,& Leonoræ coniugi. Præter Bucentaurum aureo inſtratam panno, quà Princeps cum Patribus vehebatur, quatuor grandiora navigia à puppibus auro, cætera purpurà adoperta ſequebantur. Longo inde ordine ſuccedebant triremes, Ganzariæ, Paraſchermi centum & viginti, cantoribus ubique diſpoſitis. Ad Clementis ædem proceſsit Foſcarus, ubi ex Eſtenſi navi Imperatorem excepit in Buccẽtauro, aureoque throno locavit: ipſe ſenex juxta aſsedit, per mediamque urbẽ ad Ædes Eſtenſes deduxit. Leonoræ, Ducis coniunx, matrona inſignis, ducentæque patritiæ eleganti formà, gemmis, purpurà, auroque fulgentes cum Buccentauro occurrerunt ad D.Nicolai fanum,inde ad Domum Vetturiam in vico S.Euſtachii deduxere,mane veſperique ſalutantes. Ludi, Choreæ editæ in aula maiori, in quibus uterque ad tibias ſaltavit. Bulla adhæc aurea tribus prædita gemmis, duorum millium, ac ſexcentorum aureorum pretio, Leonoræ donata, unà cum palliolo,& ſtragulo cunali unionibus intexto & margaritis. Dux Foſcarus Imperatorẽ epulo excepit lautiſsimo. Plura intercedenti Imperatori Foſcarus auctoritate Senatus non diſsenſit, duobus exceptis: Ordine ſcilicet patritio in gratiam *Auguſtini Ciera*, cognomento *dal Banco*, & reſtitutione *Andreæ Donati* Cretenſi adminiſtratione ſubmoti ob ſuſpicionem amicitiæ cum Sfortia Inſubrum V. Comite. Vtrumque negavit juſtiſsimus Princeps, quam-

quamvis Donato arctiſsimo ſanguinis nexu iunctus, cum ei filiam nuptui dediſset. Laudavit Cæſar legum obſervantiam, & zelum Principis, ad quem inter gravia colloquia dixiſse fertur: *ſe perpetuò Venetorum amicum futurum, omniaque eis proſpera nunciare. Cautè tamen Poſteros obſervarent Auſtriacos, à quibus plures calamitates prævidebat per armorum fragores, Veneto inſligendas imperio.* Quod plenè adimpletum ſub ejus filio Maximiliano. Imperatore abeunte, ad ſuſtinenda Inſubris Belli onera, lex lata: ut ultra Decimas Vrbani ædificii, quas ſub hoc Principe Veneti in publicum erarium conferre coacti: Vrbani omnes ac Peregrini judices in Magiſtratibus conſtituti, Scribæ, Miniſtri, Artium Legumque Patavii Profeſsores publicum merentes ſalarium, vectigal Fiſco penderent, gratuitamque Reipublicæ operam annui Magiſtratus in urbe per ſex menſes proximos præſtarent. Foſcarus verò ſummæ ſapientiæ Princeps, excellentis memoriæ, memor omnium, quæ poſt infantiam vidiſset, vel audiviſset, facundiâ copioſus, ingenio promptus, corporis maieſtate venerabilis, ætate nonnagenarius, poſtquam ſummâ cum laude Annos triginta quinque, Reipublicæ præfuiſset, aucto terrâ, marique Imperio, Philippo Mediolanenſium Duci Brixiam ademiſset & Bergomum, decrevere Decemviri, ut ei abrogatâ dignitate, novus in ejus locum Princeps ſubrogaretur. Abrogationis non una cauſa, in quà Inferi convenerunt & Superi, ſed voto diverſo: Aſtra palam, & abſque inſidiis; clanculò homines. Superni tubicen decreti Baptiſta Blaſius Cremenſis Aſtronomus, qui pluribus ante Menſibus vaticinium per Orbem vulgavit, indixitque inexorabile Fatũ, ut Foſcarus olim D. Marci Procurator promotus, in locum Io: Barbi, ſenectutis prætextu, Magiſtratu remiſsi; legem pateretur, quam ſuâ facundiâ non diſsuaſerat. In eamdem ſententiam acceſsère homines libidine Imperii atque vindictæ, interprete Iacobo Lauredano Petri filio incliti Architalaſsi, qui poſt fractos Ligures, Domum reſtitutus cũ in Comitiis eloquentiâ quandoque certaret adverſus Principem; æmulatio gliſcebat, quaſi unus pro cunctis in Principem declamaret. Foſcarus pacis avidus, æmulam tentavit conciliare familiam, nuptiis filiæ cum dote prædivite oblatis ſecundogenito Petri Lauredani, qui amore captus alterius matronæ, coniugiũ reiecit oblatum. Hinc angor, ſimultas, & geminæ mortis ſuſpicio familiã Principis fatigabat: quòd per idẽ tempus Petrus Lauredanus, Padanæ claſsis præfectus, Ducis Mediolanenſis veneno peremptus: eiuſque frater Marcus Eques, & Advocator Communis, repentino Fato ſublatus, dum ex mandato Decemvirum, de violentiâ inquireret in Andream Triviſanum Ducis generum, & proviſorem Lemniaci, quaſi Mors poculo indigeat,

geat, vel ſpatio, ut homines interficiat quinquagenarios. Iniurias omnes quamvis imaginarias non tam ad animum revocaverat. Iacobus Lauredanus defunctorum nepos, quàm in abecedarium vindictam quærens oportunam. Nec ſera defuit. Adſcriptus inter Decemviros cum Triumvir occurreret, obſervatâ Ducis abſentiâ in Collegio, vel in Senatu, cauſari cœpit cum Hieronymis Barbadico & Donato collegis Triumviris jacturam, quæ ex ſenio & abſentiâ Principis ſubiret Reſpublica, nec tanto vulneri occurrendũ, quàm novi Principis ſubrogatione. Hac ſententiâ abrepti, vel quod longævi tæderet Principatus, unde ſolito plures eſsent ambientes, arcanum aperuere Conſilio, exacto ſilentii iuramento, ut ad declinandum rumorem populi, qui per Annos triginta quinque Foſcarum venerabatur, auctoritate Supremi Conſilii, Decemviris Senatores adjicerentur vigintiquinque, quorum voto & conſilio arcanum cribraretur graviſsimum. Placuit propoſitio abſque ullà contradictione Comitiis, unde adiecti Decẽviris Senatores viginti quinque, inter quos Marcus Foſcarus Principis frater, cui ne ſuſpicionem injicerent rem agi contra familiam, ſi eum præterirent, ad Comitia vocarunt, vocatum in cubiculo clauſère vicino, ſub pœna capitis Sacramento adſtrictum ad ſilentium; vel ſpe ſucceſsionis & Principatus, quæ ad leniendum dolorem fraternum in eo veriſimilis erat, lactarunt, ut muteſceret. Illa namque cautela adversùs ſolũ Marcum præſumptio erat violenta, eo in conclavi Foſcaram agitari familiã. Lege itaque degradationis propoſitâ, quaſi Reſpublica trunca jaceret & ſine capite ob Foſcari ſenectutem; Senator obiecit prudentiſsimus, conſiderando *rem novam, plenam diſcrimine nec citra ſcandalum, per homines finem imponi ei dignitati, cuius auctor eſt Deus. Dei namque gratiâ ducem dixere Patres noſtri. Sponſus Reipublicæ Princeps ſi ab eà non eſt divertire permiſsus, quàm coniuge permittente? quomodo eo inſcio & invito ipſa poterit divortire? Sola Mors finem fecit, finem faciet. Erectus ad thronum, cum glorià, iniurià maiori expellitur indictà causà. Senectus non eſt hominum culpa, ſed natura; imò naturæ venerabilis partus, cui ex lege divina, adoratio impoſita ſub pænà omnium graviſsimà,* ſi vis longævus eſse ſuper terram. *Cani ſunt ſenſus hominum. Satis nobis quod canitie venerabili Princeps nox excitet in exemplum. Senem abijcitis, abijcite voſmetipſos, ſenes futuros. Glorioſum quia longævum damnatis principatum, facite ergo anniverſarium, vel Menſtruum. Senem declamatis inutilem propterea remittendum; Auctorem accuſate Naturæ; eum redarguite, quod terminos ipſe conſtituerit, qui præteriri non poſſunt. Novum hoc genus homicidii, Parricidii ſepulchro præcurrere, & vivo, tantoque Principi nænias canere. Idem omnibus; calamo vel ferro ſævire, & minùs benemerito Principi vitam auferre, quàm diadema:*

Quibus

Quibus omnibus præteritis, die 20. Octob. 1455. degradatio decreta, & per Iacobum Lauredanum decreti auctorem, tanquam hebdomadarium Triumvirũ ſignificata, *ætatem accuſans, quæ conſilium illud Decemviris ſuaſerat. Poſt multos animi, corporiſque labores, quibus per triginta quatuor Annos Rempublicam geſſerat tantà cum gloria, optatam quietem, quam ipſe repetità abdicatione ſponte procuraverat; nunc exauditus, tanquàm è turbido Mari in portum delatus, Mille & quingentis ducatis annuis contentus, mirabili obedientia ad poſteros teſtimonio, perciperet. Eius enim divinas laudes atque virtutes nulla Ætas unquàm conticeſceret.* Foſcarus ut conſtanti, infractoque erat ingenio, nil animo commotus, ad Lauredanum hilari converſus vultu, ait: *Quis credidiſſet extremis vitæ Annis, Foſcarum indictà causà ex throno evocari? Causà inquam indictà; publica namque ſi hoc urgeret utilitas; ingratus eſſem & iniquus, ſi Rempublicam bono haud præferrem privato. Ampliſſimi Magiſtratus decreto (quando ita placuit) obſequi paratus ſum; privatamque vitam, quæ iam curſum implevit, curis agam ſolutus, qui publicam adminiſtrationem (abſit verbo invidia) per eos Annos fœliciter geſſi.* Poſtridie ſummo mane, Inſignibus ducatus Depoſitis, monitus à Conſiliariis per ſcalas deſcendere ocultas negavit, ſed per Giganteos gradus magnà propinquorum, affiniumque ſtipatus catervà, & populi commiſeratione, quum Scipioni innixus ad infimos ſcalæ gradus perveniſset, *Aliorum iniquitas* (inquit) *me hinc expellit, quo mea merita perduxerunt*, Ac per medium forum multitudine refertum populi tranſiens, parvà cimbà cum Marco fratre ad domeſticos lares, in vico S. Pantaleonis delatus, paucos poſt dies, auditò campanarum ſono de novi Principis creatione, lætitià, magno ædito gemitu, generoſus ille ſpiritus vinculis mortalitatis ſolutus ad Superos evolavit. Defuncti coniunx cadaver Senatui negavit ad ſepulturam, volens ſuà dote funera ſolvere, nec niſi coacta reddidit. Ducalibus inſignibus Reſpublica funus ornatum voluit, & quæ vivo abſtulit, defuncto reſtituit, lege latà Supremi Conſilii, *nè amplius contingeret*; duorum millium ducatorum mulctà decretà cum dignitatis ſpolio, in eum, qui Principis depoſitionem, exceptà perfidiæ causà, diſputandam aſſumeret. Princeps Principem novo exemplo comitatus eſt ad ſepulchrum, ſed ſine inſignibus, in habitu Senatorio; quia cum unicum caput corpus habeat Reipublicæ, unicumque diadema unitatis argumentum; Inſignibus decorari haud poterat vivens Princeps, quæ ex S. C. Principem ornabant defunctum. Laudavit eum in funere Bernardus Iuſtinianus nepos S. Laurentii Venetiarum Proto Patriarchæ, Leonardi Procuratoris filius, audiente novo Principe cum Senatu; adſtanteque uſque ad ultimum vale, Sancto Bernardino Senenſi, qui Foſcaro fuerat à ſecretis Confeſsionis. Sepulchrum ex pario marmore

more

more auroque puriſsimo, in æde Minorum, ad Aram Maximam poſuere Nepotes cum ſequenti Epitaphio.

Accipite Cives Franciſci Foſcari veſtri Ducis imaginem, ingenio, memoria, eloquentia, adhæc iuſtitia, fortitudinem animi, ſi nihil amplius, certè ſummorum Principum gloriam æmulari contendi. Pietati erga patriam, meæ ſatisfeci nunquam. Maxima bella pro veſtra ſalute, & dignitate, terra, marique per annos pluſquam triginta geſsi, ſumma fœlicitate confeci. Labentem ſuffulſi Italiæ libertatem, Turbatores quietis compeſcui; Brixiam, Bergomum, Ravennam, Cremam Imperio adiunxi veſtro. Omnibus ornamentis patriam auxi. Pace vobis parta, Italia in tranquillum fœdere redacta, poſt tot labores exhauſtos, ætatis anno LXXXIV. Ducatus quarto ſupra triceſimum, Salutiſque MCCCCLVII. Kal. Novemb. ad æternam requiem commigravi.

Vos Iuſtitiam, & Concordiam, quo ſempiternum hoc ſit Imperium, conſervate.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus, M.S. in Bibliothecà Thronà, & Cornelia Piſcopia, Doglion. Vianol. Spondanus.

Geminam coniugem Foſcarus habuit, & cum primà defunctà ...... thronum aſcendiſset, novam duxit..... Nani non ſine murmure: quaſi cœlibatus aptiùs Principi conveniret quàm coniugium.

Nummiſma Foſcari Ducis.

Supra habes pag. 148. cujus in fronte nomen & Imago affabre ſculpta; à tergo Venetia ſedet inter Leones cum parmà Leone inſignità, qui ſimbolum Reipublicæ. Tenet dexterà gladium evaginatum, ſupremæ ſuæ poteſtatis argumentum, more Regum, qui ſolum Deum ultorem habent & judicem. Quod ad differentiam Veneti Ducis', qui (teſte *Ægnatio lib. 2. Exempl. Venet.*) vaginà aureà reconditum pone gerit: ut nec celeritatem ad ulciſcenda facinora præmaturam ſignificet; nec auctoritatem ſupremam; unde ſui arbitrii non eſse totam Rempublicam, ſed ſubſequentis Senatus ſummam eſse poteſtatem: quod etiam Conſulum Romanorum præligati faſces oſtendebant. Iacent ſub pedibus eiuſdem Reginæ, in eodem nummiſmate, *Invidia*, quę ſibi viſcera agitata diſcerpit, & *Mars*. Argumentum: ad tantam Maieſtatem conſcendiſse *Venetia Magna* (hæc ibi epigraphes) Violentià devictà & Invidià Principũ exterorum. A. N. cœlatoris hic habes nomen. Quæ cum auſpiciis Foſcari Ducis & conſilio contigerint: ſibi jure adſcribere valens, modeſtiæ plenus, Patriæ tranſcripſit & Reipublicæ. Eumdem ſymbolum marmore ſculptum habes in porticis Ducalis Palatii, quæ

foro

foro eminent deambulatorio, erectis ab eo angulo, ubi torquentur malefici, uſque ad Portam Principem, templo inhærentem, ſedente Foſcaro: quà in portà ejus occurrit imago lapidea cum inſignibus Foſcaræ gentis, & hieroglyphicis hinc inde poſitis virtures annuentibus eiuſdem Principis.

INSCRIPTIO

Poſita in aulà Scrutinii, ſub inſignibus Ducis Franciſci Foſcari.

Qui Patriæ pericula ſuo periculo expetunt, Hi Sapientes putandi ſunt. Cum & eum, quem debent honorem, Reip. reddunt, & pro multis perire malunt, quàm cum multis. Etenim vehementer eſt iniquum: Vitam, quam à Naturà acceptam propter Patriam, conſervaverimus naturæ, cum cogat reddere patriæ, cum roget non dare. Sapientes igitur exiſtimandi ſunt, qui nullum pro ſalute Patriæ, periculum vitant. Hoc vinculum eſt huius dignitatis, quà fruimur in Republicà: Hoc fundamentum libertatis: Hinc fons æquitatis mens, & animus, & conſilium, & ſententia civitatis poſita eſt in legibus. Vt corpora noſtra ſine mente; ſic civitas ſine lege, ſuis partibus ut nervis, ac ſanguine, & membris uti non poteſt. Legum miniſtri, Magiſtratus, Legum Interpretes, Iudices, Legum denique iccirco omnes ſervi ſumus, ut liberi eſſe poſſimus.

PAS-

PASCHALIS MARIPETRVS

DVX LXV.

Electus die 30. Octobris Anno 1457. obiit die 6. Maii Anno 1462. ætatis 77.

MONIMENTVM ANTIQVVM.

Me Duce Pax Patriæ data eſt, & tempora fauſta.

LXVI

DVcatum prænſantibus Marco Foſcaro defuncti Principis fratre, Chriſtophoro Mauro, Paulo Throno, Paſchalis Maripetrus ex D. Marci Procuratore Dux creatur. Poſtquam æquè clarus togâ, & ſago, Orator Reipublicæ duos adoraſset Romanos Pontifices Nicolaum V. & Callixtum III. Legatus in caſtris adverſus Inſubres juratâ pace, tunc domi ſederet inter Sapientes. Vnus iſte & ſolus, qui poſt abrogatam filiorum ſucceſsionem, Princeps Principem comitaretur ad ſepulchrum. Sanum in eo ingenium, nihil ficti habens vel ſimulati, pacis ſtudioſus, religionis zelantiſsimus cultor, ſcelerum inſectator acerrimus, pacem à Foſcaro Principe quaſi per manus acceptam, nec domi nec foris violatam tradidit ſucceſſori.

Digitized by Google

ſori. Sub hoc Principe revixère Athenæ,& mortui viſi ſunt vivere, ac typis loqui tantà frequentià, ut ſub judice lis vigeat acerrima; an expedierit Librorum impreſsio? cum per eam quaſi per curſorem & tabellarium Calvinus, Lutherus, aliæque Averni furiæ viam ſibi ſtraverint,& per typos ictu oculi, Mundum deceperint. Anno ſui Principatus ſecundo, throno erecto in ſoro D. Marci, Comitem inauguravit Goritiæ, ritu priſco,& ſolemni. Semel in hebdomadà ad Iudices deſcendens pedaneos, juſtitiam urgens, & Viduarum tutelam, toto ſuo principatu nunquàm dicitur aberraſse. Eius leges quaſi Cœlo delapſas, & Dei digito exaratas populus veneratus, etiam poſt mortem teſtatum voluit vel in ſepulchro. Per luſtrum Reipublicæ præfuit, ſed non explevit, pace Vrbi non Orbi relictà. Eius cineres cuſtodiunt Monaci, Sanctorum in æde Ioannis, & Pauli.

EPITAPHIVM.

Paſchalis Maripetrus P. Maximis Reip. Senatoribus bonitat: & eloquentià ſemper par, Religionis ac rerum uſu, nulli ſecundus, & cum iis laudibus in civitate, in locum Franciſci Foſcari adhuc viventis à patribus ſuffectus, quod antea domi debilitatum erat, ſuà auctoritate in priſtinum ſtatum divinitùs reſtituit. Vixit in Principatu An.iv. Menſ.vi. dies 6. obiit MCCCCLXII.

Nummiſma Paſchalis Maripetri D.V.

Privatum quidem; in quo Imago Principis & nomen. *Paſchalis Maripetrus Venetum. D. Dux*. A tergo Imaginem habes Iohannæ ejus coniugis, ſub epigraphe. *Iohanna Almæ Vrbis Venetiarum Duciſsæ Inclita.*

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Sanſovinus, Io: Bapt. Contar. Vianolus, Doglionus.

Digitized by Google

CHRISTOPHORUS MAURUS

D V X LXVI.

Anno ætatis ſuæ 72. Salutis 1462. Menſe Maio Electus obiit Menſe Septembri Aono 1470.

VETVS ELOGIVM.

Iuſtitiam colui prius, & ſi fata fuiſſent
Pro Patria in Turcas Dux moriturus eram.

CHriſtophorus Maurus jam Legatus extraordinarius pro Italiæ pace ad Romanum Pontificem Pium II. pietate & religione illuſtris, Chriſto patiēte, Principatū obtinet, promovente. Haud enim fallitur Via, Veritas, & Vita. Veſtalem virginem, Chriſti Sponſam cum violare potuiſset, & noluiſset; illibati thori à Chriſto Crucifixo gratias & thronum accepit: Mauro pertranſeunti caput inclinante ligneà Salvatoris imagine, & gratias agente, quòd thorum non polluiſset Deo ſacrum. Luſit populus præ lætitià in electione Mauri, cujus coniunx Chriſtina Sanuta excelſæ indolis Princeps, pietate in pauperes cæteris matronis anteibat.

Digitized by Google

teibat. Anno ſui Principatus altero, evocatus Mehemetes II. à Demetrio Peloponneſi Principe in ſuppetias adversùs fratrem; cucurrit ad rapinam, & inter duos litigantes tertius gaudens peninſulã occupavit, exceptis oppidis, quæ in litore Venetus poſsidebat, quibus tandem inhiante Barbaro claſsis objicitur octoginta navium, in Iſthimo, muro inter utrumque mare porrecto, quo ab Achaià irrumpere prohiberetur Tirannus. Primo itaque congreſsu, magnà ſtrage repulſus, ad Corinthum cladem repoſuit Bertoldi Ateſtini cæde conſpicuam. Ex tribus Chriſtianorum millibus unus tantum ſuperſtes noſtram nuntiavit ruinam. A Claſsiariis poſtea terreſtri expeditione ſuſceptà, Argos direptum, ubi Chriſtiani iterum circumventi Naupliam aufugère cruore madentes. Refectis viribus, aleam denuò ſubire placuit in hoſtem incompoſitum, & prædæ intentum; qui propterea inopinatò petitus colla ſubdidit ad victoris ſaturitatem. Dum hiſce eventibus vaſtatur Peninſula: laſcivire cœperunt Tergeſtini, nundinas avertentes, quæ Iuſtinopoli celebrari ſolebant. Inſolentiam caſtigavit Senatus admotis ad eorum mænia caſtris, donec intercedente Pio II. R. P. qui Tergeſti Epiſcopus fuerat, fame domiti, pacem impetrarunt eà lege, ne in Iuſtinopolitanos quid novarent. Repetità interim irruit in Peloponneſum irruptione Turca, muro deſtructo, quem Veneti magno ſumptu, ſummoq; erexerant labore. Fato pari Vrſatus Iuſtinianus, & Victor Capellus, ille ad Mitylenem, ad Patras iſte inito certamine, uterque cum cæde repulſus, ex mærore contabuit. Conventum interim Mantuæ agebant Chriſtiani proceres, duce Philippo Burgundo, qui proavum inſiſtens veſtigiis, pro Chriſti fide anhelabat ad gloriam. Cardinalis Nicænus Venetias miſsus à Pio II. & more inſolito in ſupremis admiſsus Comitiis, apertà urnà ſortem eluſit aureo extracto globulo, officium electione complevit. Lectæ poſtea literæ tenoris fuere ſequentis.

Pius II. Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio nobili viro Chriſtophoro Mauro, Duci Venetiarum ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Quod iampridem occulto concepimus animo, nunc in lucem venit, & omnibus patefactum eſt. Æſtate proximà in expeditionem contra Turcos exibimus, & Apoſtolicus ſacer Senatus comes erit, nec deerunt robuſtæ militum cohortes, quæ nobis oratione pugnantibus, ferro dimicent. Decretum noſtrum publicè lectum eſt XI. Kalendas Novembris, in auditorio noſtro: quod promiſimus, favente Altiſsimo, perficiemus; neque irrita invenientur verba noſtra, quanto per facultates licebit, tanto fortiores in bellum proficiſcemur. Comitabitur & nos, Deo propitio, dilectus filius Philippus, Burgundiæ Dux, ex alto Francorum genere natus, quem validas, & expertas in armis copias adducturum non dubitamus: ſpem non parvam in eius exercitu collocabimus, nec minorem in claſſe tuà, quam paulo antè in Peloponeſum navigare

L 2 *iuſsiſti,*

iuſsiſti, cuius egregia facinora, & priſcis æquanda mirabilibus referuntur, perſeveraturam hanc in bello contra Turcos nobiſcum, & cum præfato Duce, fiduciam gerimus: quoniam cum Oratore tuo ita conventum eſt, nec dubium nos habet, quin totis conatibus hoc bellum adiuves, quod pro fide Catholicà ſuſcipitur. Hæc quamvis magna ſint, proſperitatemque haud dubiam promittere videantur, multa tamen maiora, & clariora eſſent, victoriæque certiorem ſpem præseferrent, ſi tu ipſe in bellum ires, teque nobis adiungeres, Reip. Venetæ Ductor, & Princeps. Multum in rebus bellicis auctoritas valet & maieſtas, ac gloria Principum, terrenturque ſæpe magnis nominibus hoſtes, & fama magis, quàm re ipſa diſsipantur. Multum (crede nobis) afferet terroris inimicis noſtris magni Burgundiæ Ducis præſentia: nos quoque propter Apoſtolicæ Sedis dignitatem hoſtilem metum non nihil augebimus, quòd ſi tu pariter acceſſeris, Bucinatoria navi, & Ducalibus ſublimis inſignibus, non Græcia ſolùm, ſed Aſia quoque, & omnis exterrebitur Oriens: nec dubium, quin ſimul iuncti pro Sancto Evangelio, proque gloria noſtri Dei, authore ipſo, res clariſsimas gerere valeamus. Hortamur igitur nobilitatem tuam, ut noſtro in hac parte deſiderio ſatisfacere non poſtponas, accingere huic bello, atque, res tuas ita diſponito, ut nobis mare ingredientibus præſto adſis apud Anconam, te nobis coniungere, erit Reip. Venetæ valde glorioſum, & Reip. Chriſtianæ admodum ſalutare, tu vero æternæ vitæ præmia conſequeris. Scimus apud Venetos non eſſe novum, urbis Principem in claſſem deſcendere, ac bellum gerere: quod ſi unquam licuit, nunc maxime licet, quando pro Religione certamen adeſt, & Chriſti Salvatoris cauſa geritur, veni ergo fili, neque laborem recuſes, quem nos ſponte ſubimus, neque te ſenem dixeris, tanquam propter ætatem debeat excuſari. Philippus quoque ſenex eſt, & multo longiorem, quàm tu ipſe, facturus eſt viam; & nos etiam ſenectus invaſit, annos duos de ſexaginta natos: accedunt morbi, qui nos dies, ac noctes urgent, nec tamen detrectamus in bellum ire, noli tanquam ſenem, & debilem, huic tam ſancto, & tam neceſſario bello te ſubtrahere: conſilium tuum, & authoritatem quærimus, non lacertorum robur, aut alias corporis vires, quod Philippus in bello præſtabit, hoc ex te deſideramus: cura, ut venias: tres erimus in bello ſenes, in trinitate Deus gaudet, trinitatem noſtram cæleſtis Trinitas adiuvabit, & ante oculos noſtros conteret hoſtes. Expeditio iſta ſenum appellabitur, quia ſenes bello præerimus, iuvenes tamen brachia exercebunt, & pugnam conſerent, atque hoſtem conficient: verum ductu, conſilioque noſtro præclara res eſt, ad quam te invitamus, nec mortem metuas, quæ vitam tribuit meliorem, moriendum eſt etiam omnibus in hoc ſeculo, nec quicquam melius eſt, quàm bene mori, nec honeſtius mori licet, quàm in cauſa Dei: veni ergo, & conſolare nos, aut cum victoria revertemur, præſtante Domino, aut ſi aliter in cælo decretum fuerit, eam ſortem feremus, quam dabit divina pietas, nobis malè eſſe non poterit, voluntatem noſtram cæleſti beneplacito ſubiicientibus. Dat. Romæ, Anno incarnationis Dominicæ, 1463. octavo Idus Novembris. Occurrit venerabundus

Digitized by Google

bundus & plaudens Senatus, cum ex centum & ſeptem ſuffragiis, quinque ſolumodo contraria, duo verò ſupra centum propitia. Eaſdem relectas in Maiori Conſilio Princeps ſequentibus fulcivit.

Duo inter cætera cũ maximè debeamus rerum omnium Auctori & Domino; Electionem noſtram in Principem liberæ civitatis, unum: eoque tempore contuliſſe, quum ad eius gloriam, & exaltationem Chriſtianæ fidei vires & conſilium exercere valeamus, alterum; certant hæc harmonicà diſcordià, quarum alteri magis teneamur. Principatus equidem ut nos Dei gratià ſuper extollit; ita imperium, & diſcrimina rerum, quorum fieri participes gaudemus, mercedem iuſtitià geminant, & ſicut nos debitores Deo, Deum nobis debitorem faciunt. Vivunt omnes, præcipuè Principes, non ad ventrem, & ad laxiviem, ſed ad gloriam, & gloriam imarceſcibilem, cuius diadema manibus acquiritur propriis, non ab alienis imponitur. Coronam gerimus ſed Reipublicæ: propriam quærimus, & habebimus in caſtris Religionis, accincti gladio ſub Crucis vexillo. Longævum vitæ curſum cum nobis Natura indulſerit; extremum vitæ vovimus Deo; cuius commilitones in aciem deſcendimus pro Fide, & Patrià. Faveat ille, ut inter Sacerdotes aſpergatur Sanctuariũ ſanguine noſtro. Refloreat ſepulchrum, in quo iacuit Vita Redemptor: ut ſicut noſtri dicitur, & eſt ille Redemptor, ſimus nos liberatores, Redemptores Sacri Sepulchri.

Hiſce vocibus recreata Comitia exultaverunt, planctu jubilationis, & gaudii. Ex mille & triginta quatuor, qui convenerant, admiſſis etiam Procuratoribus S. Marci; ſoli vigintiſeptem ſuis adverſati ſunt calculis, lege pro fœdere latà, cuius inſcriptio. *An. 1463. Ind. ii. die xix. Octob. Pontific. Pii II. An. vi. Conventio inter Summum Pontificem, Chriſtophorum Maurum Ducem Venetiarum, & Philippum Ducem Burgundiæ.* Hoc audito Pontifex in pleno Conciſtorio, expanſis in Cœlum manibus piè prorupiſſe legitur. *Benedicti ſint filii noſtri Veneti: benedicta ſit eorum tam pia, tam ſancta intentio. Benedicat Deus Chriſtianiſſimam Rempublicam, & Senatum eorum adiuvet, eiſque honorificentiſſimè adversùs Turcas præſtet victoriam:* protinuſque Romà Anconem ſecedens, ut Ducem expectaret; brevi iſte adfuit cum decem triremibus, Ducalibus cultus inſignibus. Deſcendẽtem excepere plures Cardinales, & medium in palatium duxère Apoſtolicum, ubi pridie Pontifex occubuerat triſtitià confectus non habens, unde aleret Crucefignatos qui deficiente commeatu, venditis armis, & equis defluebant. Vel quod exemplo Philippi Burgundi literis ad expeditionem excitati Pontificiis, Maurus ſenectutis prætextu ſperaretur abſuturus: cum vicinum audivit Pontifex, & ſe expeditioni adſtrictum mœrore cõtabuit. Mortuo Pontifice; traſmiſſus Nicolaus Canalius in Eubœã ut claſſi præeſſet. Cũ appuliſſet, agro vaſtato Theſſalonicenſi, Ænũ munitiſſimum Thraciæ caſtrum victorià expugnavit incruentà, quam ſævitià fœdavit & avaritià pluſquam barbarà, fræmentibus Superis, qui Chalcidis amiſſione, Imperatoris exilio ſcelus expia-

runt. Æno combuſto, in Lemnum Canalius navigat, relictâ Chalcide, quam cum tercentis navibus, & centum ac viginti armatorũ millibus circumſepſit. Euripi anguſtias tenebat Canalius, cuius timore, & oppidanorum virtute territus, meditabatur Ottomanus vaſa colligere: ſed ab Aſiæ Præfecto, aſsultibus repetitis nocturnis Chalcidenſes, qui per 30. dies pugnando feſsi hoſtẽ pertulerant ferocem, ad Canalium extenſis ex muro navibus opẽ implorabant. Potuiſset ſanè Canalius pontẽ dejicere, quo inſula Continenti jungitur, ſicq; Mehemetem in ultimã adducere deſperationẽ, ut Bartholomæus Minius vir fortiſsimus cum ſuis triremibus, & Picemani fratres Cretenſes cum navi onerariâ offerebãt; ſed Fato urbiũ, vel filii adoleſcentuli amore captus, quem ſecũ vehebat, animo ſuperſedens pervicaci, negavit adverſus hoſtẽ incurſum, ni prius Claſsis altera appelleret à Senatu decreta. Obſeſsi propterea deſperato ſubſidio, poſt irrequietam ſexaginta dierum oppugnationem, in Barbarorum prædam venere. Paulus Erizzius urbis propugnator factâ deditione per medium corpus ſectus eſt, crudelis Mahometis ioco dicentis, *Capiti non lateribus* incolumitatem promiſsam. Filia ejus formoſiſsima Sultano obiecta ad laſciviem, negans libidini ſatisfacere, jugulata purum Chriſto reddidit ſpiritum. Canalius ut ſe negligentiâ purgaret, claſsem inſequutus Othomanicam invida ludibunda retractus fortunâ (illudente à tergo hoſte, *ſe ſatis hoſpitaliter à Venetis acceptum eo in itinere*) Eubœam revertitur, ut oppidum redimeret: ſed à pedeſtribus copiis nimis properanter in expeditionem ruentibus, exeunte Turca, cædes tanta comittitur, ut conſternatæ navales trepidè in proximam confugerint Aulidem. Canalius ob rem peſsimè geſtam maritimo exutus imperio deportatur. Turcarum victoria Chriſtiani concuſsi centum inſtruxere triremes: quinquaginta Sixtus IV. P.R. & Rex Neapolis Ferdinandus, reliquas Veneti Mocenico duce. Accitis iſte Cypriis, & Rhodiorũ auxiliis, Ionium diripuit, Cariam ſpoliavit, Athaliam Pamphiliæ urbẽ tentavit irrito tamen ſucceſsu; Perſarum Rex à Venetis excitatus ereptâ Turcis Armeniâ, præclarâ legatione Chriſtianos urgebat noſtro gravi dedecore, cum nullo ſollicitante nos in Barbarum urgere deberent acceptæ clades, adempta regna, & ſupra omnia, quam profitemur, Religio. Hæc inter funera Martis ſuum Pallas thronum non deſeruit. Cardinalis Beſsarion, cuius pectus fuit eruditionis ſacrarium, eiuſque ædes Muſarum domicilium refertiſsimam Græcis libris Bibliothecam Chriſtophoro Mauro Principi donavit, credens non alibi Græcis Athænis eſse perfugium. Fulget hæc in Ducali locata illuſtre urbis ſpectaculum. Non multò poſt, Maurus Anno ſui regiminis ix. Menſe vi. decubuit ad Iobi fanum,

quod

quod ipſe privato ſumptu cum proximo extruxerat cœnobio, Iuſtitiâ in clauſtro depictâ, circa quam deambulans quondam cum D.Bernardino Senenſi, ſermone inter eos recurrente de Regnis Imperiiſque periodicis, & ab eo Sanctus interrogatus *quouſque Veneta duratura eſſet Reſpublica?* uno ſatisfecit adverbio, *donec*: Iuſtitiam digito monſtrans ibi depictam. Sub eius Principatu pars interior Ducarii veſtibuli ad ſummum deducta: cujus in fronte circa faſtigium, Mauri ſtatua ex Pario marmore erecta cum duabus aliis primorum parentum, viſitur.

Conſule Sabelicum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Sanſovinum, Io: Baptiſtam Contarenum, Tarcagnotam 2.par. lib.20. Igliescam 2.p.lib.6.cap.16. uſque ad 18. Vianolum, Doglionum.

Epitaphium in lapide Sepulchrali.

Chriſtophorus Maurus Princeps. MCCCCLXX. Septembris.

Vbi Maurum Sanſovinus ſepultum dicit die ii. Novemb. quod minimè concordat cum epitaphio.

Sepulto Mauro, interdixère Patres Ducibus futuris, nè Inſignia pingerent vel ſculperent gentilitia cum Cornu Ducali in triremium alpuſtriis, nec in parietibus privatis, ſed ſolum in ædibus publicis, teſte *Sanſovino de Principis dignit. lib.* 11.

Symbolum Chriſtophori Mauri Dux Venetiarum.

Religionis & Iuſtitiæ cultor.

Ita in privato Nummiſmate, cujus in fronte Ducis Imago: In obliquo verò lemma ſupraſcriptum, ut ſupra pag. 162.

NICOLAVS TRONVS vel TRIBVNVS II.
DVX LXVII.

Electus die 23. Novemb. Anno 1471. obiit 28. Iulii Anno 1473.

MONIMENTVM ANTIQVVM.

Hic Thronus æthereis Dux eſt demiſsus ab aſtris,
Vt Perſam Veneto iungeret Imperio.

IN Turcas ferociente Perſa, Maurus Princeps decumbit, eiuſq; in ſacrâ expeditione ſocius Nicolaus Thronus ſubrogatur, Legatus olim extraordinarius ad Romanum Pontificem, & D.Marci Procurator. Perſarũ iſte Legatos audiit, quibus nomine Vſumcaſſani bellica tormenta petentibus ſatisfecit, adiunctis muneribus, quæ ergà Regem Venetam teſtarentur amicitiam & munificentiã. Veneti & Põtificii rubore ſuffuſi, quod nil adhuc preclarè geſsiſsent, Smyrnam eo ardore appulerunt *Mocenico* Duce, quod unicâ impreſsione, deletis propugnatoribus arcem expugnaverint munitiſsimam. In Ciliciam inde nunc Caramaniam navigarunt (cuius Reguli inopiâ fatigati, Turcico præmebantur imperio) & Corcyrũ æneis proſtratum machinis, Seleuciamque urbem ſuo ſatis conditore illuſtrem expugnarunt, ſuiſq; dominis reſtituerunt. Ad Mycrã munitiſsimã arcem, in quam Venetus caſtra poſuerat, Aiasbegus occurrit validi ductor exercitus, initoq; certamine, anceps victoria nutavit, donec

cadente

cadente Aiasbego,proiectoque in Mycræ muros occiſi capite, arx eſt dedita. Traduxerat Mocenicus Catharinã Corneliam M. Cornelii ſummi Senatoris filiam Iacobi Regis thalamo deſtinatam in Cyprum;cum indignata Venus ſedibus ſuis externam Venerẽ imperare,mors Regis nunciatur,qui Catherinã coniugem cum poſthumà prole prægnantem hæredem ſcripſerat,tutelà Venetæ commiſsà Reipub.Venère tamen Legati à Carlotà Cypri Regis ſorore (quæ in Rhodum è Cypro a fratre pulſa fuerat)poſtulantes, *ut quando Regnum illi tanquàm ſorori legitimè iure ſpectaret hæreditario; vellet Venetus amici Regis olim filiam,& Aloyſii Sabaudi Ducis uxorem à fratre illegitimè nato, throno pulſam,auxiliis iuvare, atque in paternum Principatum reſtituere.* His Mocenicus,veteri Luſignanę Domus cum Venetis repetita amicitià,omnia obtulit,quæ ſalvo Gentium jure merito præſtare poſset. Id tamen minime reticendum;Catherinam(ut eidem Carlotæ cõſtabat) defuncti Regis coniugem, filiã eſse adoptivã Veneti Senatus,& hæredem Cypri Regni cum poſthumà ſobole, à Rege inſtitutam: propterea in aſserendo Regno, ei Venetos non defuturos. Mocenici deliberationem laudavit Thronus cũ Senatu,qui Domi novo excuſo nummiſmate, fraudatam pecuniam vivà, propriaq; ſuimet effigie ſignavit,(quod nulli poſtea permiſsũ Principi) Tronumque appellavit; nec longè poſt vivere deſiit Menſe xx. ſui Principatus, in Minoritanà æde ſepultus ad aram maximam, Mauſolæo nobiliſsimo cum imagine Principis Optimi, quam Philippus filius,vir alti ingenii ſculpi curavit.

EPITAPHIVM.

Nicolaus Thronus,Optimus civis,Optimus Senator,Optimus Ariſtocratiæ Princeps fuit. Quo fælicisſimo Duce florentiſs.Venetorum Reſp.Cyprum Imperio aſcivit,cum Rege Parthorum contra Turcam ſocia arma coniunxit: fraudatam pecuniam viva illius effigie reſignavit, cuius innocentiſs. manibus hanc meritam divini operis molem,Philippus filius perenni æternitate poſuit.

Laudavit in funere Thronum Io: Franciſcus Paſchalicus Doctor egregius.

Lege Sabellicum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtinianum, Sanſovinum.

EPITAPHIVM.

Deæ Maurocenæ poſitum, coniugi Nicolai Throni Ducis Venet. in clauſtro S. Iob.

Deæ cariſs. mulieris Illuſt. D. Nicolai Throni Incliti Ducis Venetiarum coniugis,humili hoc in loco,corpus iuſſu ſuo conditum eſt: animum verò eius propter vitæ,virtutum,& morum ſanctitatem,ad cœleſtem patriam advolaſſe credendum eſt. Ann. Salutis. MCCCCXXVIII.

Monetam Nicolai Throni D.V.in quà imago ad vivum excul-pta, ſupra habes pag. 168.

NI-

NICOLAVS MARCELLVS

D V X LXVIII.

Electus die xiii. Auguſti Anno 1473. Obiit die i. Decemb. Anno 1474. ætatis ſuæ lxxvii.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Me populi pietas & opes exponere novit,
Et vitam cives colere, Scodramque recepi,
Obſeſſam Turcis, ſervavi in pace Latinos.
LXIX.

IVſtis defunĉto ſolutis: Ducalem Maieſtatem expoliêre Patres, permiſsà in nummiſmatibus Ducis imagine non perſonæ, & eà flexis genibus coram Marco Evangeliſta, cui pallium electus offerat valoris Ducatorum 40. Filio vel Fratri Principis pari lege, Decemvirum occluſa voluere Conſilia; Rogatorum comitiis ſolumodò apertis filio Principis, ubi de regimine,non de crimine quæſtio recurrit . Cum de ſucceſsore actum, Aloyſius Foſcarenus,Franciſcus Zanius D. Marci Procurator, Petrus Mocenicus,Andreas Vendramenus D.Marci Procurator, viſi omnes

omnes merito Principes,niſi unicus & individuus Pricipatus. Marcellũ reliquis prętulere Pietas, Reipub. vſus, Legationes, Senectus. Aureis voluit inaugurari Cornu, Trabe, Paludamento, cum antea coccineo uterentur Duces;morum argumento, qui Principi nonniſi aurei conveniant. Vetuſta ſub hoc Principe, Alexandri III. inſtauratur hiſtoria,excellentique penicillo Gentilis Bellini,erga Romanam Sedem Friderici Ænobarbi traducitur teſtimonium, Venetorum ſanguine partum. Receptis faſcibus, Ambroſium Contarenum legavit ad Vſumcaſſanum Perſarum Regem, qui magnis difficultatibus, per montes, & flumina, inter latronum, ferarumque pericula terreſtri itinere ſuperatis,ad Regem pervenit, expoſitiſque mandatis, poſt Annos quatuor in urbem rediit. In Inſulà Cypri ſacer homo ſacri facinoris auctor, qui apud Ferdinandum Regem,legati munere fungebatur, regni libidine captus, ut faciliùs aſſequeretur,Ferdinando ſuaſit,filium ſuum ex concubinà natum,Iacobi Regis filiæ & ipſi ſpuriæ, ſe duce, matrimonio locare. Placuit arcanum Regi; acceptiſque Antiſtes duabus triremibus, cum Conſiliario Cyprum navigat,noctu ferro irrumpit in aulam, & Marte comite, Venerem adeunt numen impudicum. Ibi obtruncatis Gentilibus,Reginæque cuſtodibus,Iacobi Cyprii, & Ferdinandi Regis Neapolitani nothos matrimonio jungunt, ſolio inaugurant,ut in Veneris patrià adulteria regnarẽt. Petri tamen Mocenici Maris Anchitalaſſi vigilantià,ſeditione,compreſsà;cęſis perduellibus,Reginæ Regnum, Regina Reipublicæ, & libertati reſtituta. Rebus domi compoſitis in extraneos Marcellus arma direxit. Scodram Liburniæ opidum in arduo monte collocatum adoriebatur Turca cum centum millibus armatorum, eo ſperans diruto,Epirum facile & Illyricum ſub jugo ponere. Tanto claſſico evocatus Mocenicus è Peloponneſo properat auxiliaris. Concutiebantur interim muri Scodrenſes, Antonio Lauredano præfecto ad tutelam excubante. Claſſiarii àſcito in belli ſocietatem Illyrico Principe,quinque roſtratis Drilonem fluvium,Lyſſamque Scodræ proximam muniverant,ex quà crebra cum hoſte certamina, præcipuè ad Bobianam,ubi Turca fuſus. Vis major ingruebat in mœnia,quibus dirutis,corpora obiecere oppidani eà pertinacià,ut majus periculum ſubirent Turcæ in Semidirutà Scodrà, quàm cum integrà. Venere tandem à Matthià Vngarorum Rege copiæ auxiliares mercede conductæ, quibus tertio Scodra menſe liberatur, poſtquàm obſeſſa fuerat. Poſt hæc in Patriam opportunè rediit Mocenicus,Principe ægrotante,cujus demortui locum ipſe tenuit. Quindecim Menſes Reipublicæ Marcellus præfuit Iuſtitià & Pie-

tate,

Digitized by Google

tate,quibus comitantibus, ad D.Marinæ, claro fulget tumulo & Epitaphio.

Nummum Marcellus percuſsit argenteum ad pondus aurei Ducatus,quem à Principis nomine dixere *Marcellum*.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Sanſovinus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus, Vianolus.

EPITAPHIVM.

Nicolaus Marcellus Dux Clariſsimus,iuſtus,pacificus, cunctis gratus, ubertatis annonæ errario publico,Conſervator; Cypro in poteſtate recepto; Scodra acerrimà Theucrorum obſidione liberatà curis R. P. Anxius vivens, morienſque in pauperes piiſs. animam Cœlo, hic tradidit oſsa.

Marcellus Princeps (teſte Sanſovino *lib.xi.de Princip.dignit.*) tubas argenteas,cum quibus tibicines præcedunt Principem exeuntem, ad præſentem menſuram,& longitudinem extendi decrevit.

Nummiſma Privatum Nicolai Marcelli D.Venet.

Cujus in fronte Imago,& Marcelli nomen *Nicolaus Marcellus Dux*. A tergo literis Gothicis & Longobardis *Ieſus* in medio. In peripherià verò.*In nomine Ieſu,omne genuflectatur Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum*.Supra habes pag.170.

Moneta Publica.

Percuſſa ſedente Marcello, ſupra eſt pag.170.

PETRVS MOCENICVS

DUX LXIX.

Electus die 15. Decemb. Anno 1474. ætatis ſuæ 69. obiit die 23. Febr. 1475. cum ſediſſet Anno 1. Menſ. 2. dies 9.

SCHEMA VETVS.

Ille ego qui Phrygias urbes Aſiæque potentis
Oppida, qui Cilicum claſſe, Cyprumque recepi,
Æquora piratis, Scodram obſidione levavi,
Patrum conſenſu, populi Dux voce creatus.

LXX.

PEtrum Mocenicum ætate gravē, victoriis graviorem, quibus Annos ſuos dinumerabis, nec adhuc deficiēt; Principem habes unde ſeptuageſimum. Magiſtratum gerat, vel legationes, de ſcelere domi cenſura triumphat: foris eloquentia certat, & expugnat. Manu cum pugnaſset ante adeptū Principatū; propugnavit poſt auſpiciis, obſidione Naupacti ſolutà, quē triginta armatorum millibus Solimanus intercluſerat. Eadem fęlicitate Lemnum ſervavit,

ubi

Digitized by Google

ubi puellæ ipſæ armato brachio haſtam tractabant. Harum una *Marulla* nomine, cæſo in portis Coccini parente, ubi ferrum miſcebatur, accurrens, ſcuto jacentis arrepto, & enſe, in hoſtes jam portam occupantes irruens, ſuorum adiuvante caterva repellit, uſque ad navem inſequitur. Mocenicus altero ſui Principatus Anno, Menſe tertio, nummo percuſſo, quem ex cognomine *Mocenicum* dixit, decubuit, ad Gemellorum ædem, ſepulchro exceptus ex Aſiaticæ prædæ manubiis conſtructo. Laudavit eum in funere Dominicus Bollanus Candiani filius.

EPITAPHIVM.

Petro Mocenico Leonardi F. omnibus, non minus optimi quam eloquentiſsimi Senatoris muneribus domi, foriſque functo, maris Imperatori, qui Aſia à faucis Helleſponti uſque in Syriam ferro, ignique vaſtata, Caramannis Regibus Venetorum ſociis, ab Othomanno opreſsis, Regno reſtituto, piratis undiq; ſublatis, Cypro à coniuratis non minori celeritate, quàm prudentia recepta, Scodra ductu, & auſpiciis ſuis obſidione liberata, cum Remp. fæliciter geſsiſſet, abſens D. Marci Procurator inde Dux grato Patrum conſenſu creatus eſt. Ioannes tertius ab hoc Dux & Nicolaus Mocenighi Fratres pientiſs. B.M.D. Vixit annos lxx. Menſ. I. dies xx. Obiit non ſine ſummo populi gemitu, Ducatus ſui Anno primo, Menſe ſecundo, die xv. Anno ſalutis, MCCCCLXXVI.

Lege Sabellicum, Ioannem Baptiſtam Contarenum, Petrum Marcellum, Petrum Iuſtinianum, Sanſovinum.

AN-

Digitized by Google

ANDREAS VENDRAMINVS

DUX LXX.

Electus die 5. Martii Anno 1476. obiit die 6. Maii Anno 1478. ætatis 86.

ELOGIVM VETVSTVM.

Senio iam confectus Rempublicam diuturno bello vexatam intrepidè gubernavi. Domi Iuſtitiam adeò colui, ut proprio nec pepercerim filio. Foris quidem Naupactum, formidanda hoſtium obſidione liberavi.

LXXI.

ANdreas Vendraminus illius Andreæ nepos, qui cum liberis, in Bello Clodienſi Patriam fulcivit auro, & ferro, poſt Mocenicũ, thronũ ſcandit eo gradu, quo avus inter Patritios, opes congerens pro patriâ magis, quàm pro familiâ. Duodecim ei filii, quorum neminem cœlibem voluit, ut tot ex uno prodirent ſanguine cives, qui vel ſoli Rempublicã propagarent. Hinc uno ex ſtipite quinque ſtirpes agnatæ, quæ more fluminũ ad Mare redundant, & ſanguine non impediente iterum coaleſcunt. Septẽ etiam Cognati, filiarum nuptiis, acceſsere affines Zaccharias Barbadicus, Petrus de Priolis q. Laurentii, Nicolaus Donatus q. Hieronymi, Antonius

tonius Marcellus q.Donati, Antonius Contarenus q.Georgii, Michael Valerius,& Io:AndreasContarenus.Ipſe ſpecioſus formâ,opibus fulgens,facundus fœcundus Magiſtratus omnes calcavit in Curiâ,donec octuagenario maior, abſque competitore ad clavũ ſedit Reipublicæ,Virtute duce,comite Fortuna,quę more ſuo in luctum citharâ versâ nuntiavit ſtatim Croiam amiſsam,Chaoniæ montanum oppidum. In Tyranna planitie (cujus nomen calamitatis omen) congreſsi Veneti Turcas multa cæde profligarunt uſque ad caſtra; ubi prædâ impediti à Barbaris repetito certamine, uno relicto cladis nuncio, internecione mactantur. Avaritia! quæ ſecum traxit Croiæ deditionem fame, non armis domitæ. Cædes non tam illa Barbaro adſcripta ferro, quàm Epirotarum perfidiæ, quorum octo milla,quaſi pugnæ ſpectatores toto die; immotâ ſteterant acie,donec Fortunâ ad Barbaros inclinante; hoſtibus ferociores in ſylvis, & circa flumina in Venetos graſsati ſunt. Alia & major in Italiâ clades acceſsit ad Liciniſium ſaltum; Turcarum inſidiis Legiones noſtræ deletæ Tylevemptum amnẽ cruentarunt. Hoc gemino vulnere confoſsus Princeps interiit, ad Servorum ædem, Regio tumulo conditus, Ducatus Anno II. & cum eo Faſti rariores reconditi,quos in Elogio ſupra leges, & non intelliges.

Vt proprio nec pepercerim filio. Hiſtoria mihi incognita.

EPITAPHIVM.

Andreæ Vendrameno Duci Opt. opum ſplendore claro, ſed ex mirâ in patriam pietate, opum uſu longè clariſsimo, qui Croiâ Turcarum obſidiono liberata eor umdemque irruptione in Carniam reiectâ, fœlix inſigni prole, impletis omnibus & Fortunæ, Naturæ, & Virtutis numeris, Principatus brevitatem ſempiternâ Cæli gloriâ compenſat. Vixit Annos 85. *Menſ.*8. *obiit pridie Non.Maii. Anno* 1478. *Principatus ſui Anno ſecundo.*

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont. Doglion.Vianol.

O:

IO. MOCENICVS
DUX LXXI.

Electus die 18. Maii Anno 1477. obiit 4. Novemb. Anni 1485. ætatis ſuæ 76.

SCHEMA VETVS.

Hic bellum Herculeum extinxit, Italiam totam, terra marique
Furentem repreſſit, Imperium auxit, auctumque reliquit.

IOannes Mocenicus Petri Principis frater, & Thomæ filius ſpectatæ vir innocentiæ, miro omnium conſenſu Dux aſsumitur, quum lues baccharetur per urbem, & Scodræ olim obſidio infeliciter ab Othomano tentata vi repetiretur majore. Quindena mortalium millia arcem circumvallarunt: Intrepidè tamen rem bellicam adminiſtrante oppidi Præfecto Antonio Legio, barbari horrenda ſtrage repulſi, & ne per diſiecta mænia irrumperent Turcæ, ex ſolis miſsilibus, machinarumque pilis, in deturbati muri locum, novum obſeſsi aggerem extruxère. Noviſsimè adfuit Turcarum ipſe Impera-

tor, urgens præſentiâ milites, expugnatiſque vicinis caſtris, captivos ante Scodræ mœnia medios ſecuit. Vallato denique binis arcibus, fluminis oſtio; ſubſidium Veneti inferre prohibiti, ad pacem ea conditione inclinarunt, ut Scodrâ deditâ & Lemno, Ponticam navigationem retinerent immunem. Vulgatâ pace, Turcicum Scodrenſes deteſtati dominium ſolum patrium ad unum deſeruere, non ſine Chriſtianorum dedecore, qui per Annos ſexdecim, Venetis, nullas vel exiguas contulere ſuppetias, ſed potius diſtraxerunt, ut feritas Turcica Chriſtianâ vinceretur immanitate. Pro Florentinâ libertate in Aragonios Pontifici fœdere iunctos motum eſt. Mutuis cladibus Etruſcum Romanumque ſolum erubuit. Ferrarienſis mox regiâ Aragoniæ gentis affinitate tumidus, Venetum Magiſtratum (qui titulo Vice Domini in multos Annos, Ferrariæ vigebat) cum primo negligeret, ſperneret, â Mocenico non unâ legatione monitus mitiùs agere, cum inſolentiùs peccaret, petitus armis, paludibus expoliatur, Ferrariam uſque, quæ Venetis obtigiſset, ni Papa, qui primus huic Bello faces accenderat, inopinatò divulſus cum hoſtibus utroque gladio ſpirituali & civili coijſset. Nihil tamen â Mocenico Principe in bello remiſsum; quinimo ad maiora facinora elati animi, contendente per ea tempora Galeatii Mediolanenſis Ducis uxore cum Ludovico Sfortiâ, qui ſpetie tutelæ, nepotis invaſerat Principatum, e Ferrarienſibus in Inſubriam, ſuperato Abdua tranſmiſere legiones. In Mari, claſse Dalmatiam vexante Ferdinando Rege Neapolis; immiſsus Marcellus Callipolim Calabriæ oppidum dum oppugnat tormento percuſsus interiit: cui ſubrogatus Dominicus Maripetrus, captâ Callipoli, occupatiſque Apuliæ & Calabriæ oppidis, ne ulterius in Regni viſcera penetraret: Ferdinandus cum ſociis ad pacem deflexit, Venetæ ditioni accedente Rhodigio, totoque Polyneſo, & Vetsâ Illyrici inſula. Indicta pro lætitia haſtarum certamina ſub feriis Carnisprivii, magnâ Principum frequentiâ. Ad centum hominum millia interdum ſpectaſse dicuntur; quibus Mocenicus Princeps cum primoribus Patrum, & urbis Magiſtratibus præſedit. Pacem hanc nonnihil mæſtam reddidit adveniens peſtilentia, & naves onerariæ in Mari direptæ Britannico. Ea enim humana viciſsitudo, ut nunquàm ſolida obveniat fœlicitas. Tot palmarum Princeps Anno ſui Ducatus ſeptimo tollitur, & ad DD. Io: & Pauli in Maiorum ſuorum tumulo quievit.

Sabellicus, Petrus Iuſtinianus, Sanſovinus, Petrus Marcellus, Io: Baptiſta Contarenus, Vianolus, Doglion.

EPITAPHIVM.

Dux Ioannes Mocenicus Thomæ Patrui, & Petri fratris Ducum ſecutus veſtigia, bellum Ferrarienſe invitus geſſit, & Rodigii peninſulam adiecit Imperio, pacem coluit, Remp. Venetam adminiſtravit, iuſtitia, probitate, & prudentia, Dux Opt. & amantiſs. Reip. habitus eſt. L. F. P. Obiit Anno MCDXLV. vixit annos LXXVI. Duc. annos VII. menſ. VI.

Moneta Io: Mocenici.

Supra inciſa pag. 177. cuius in fronte Dux cum vexillo Reipublicæ, ſub epigraphe *Ioannes Mocenico Dux.* Ibidem F. F. Franciſcus Foſcari, qui rei præerat Monetariæ.

Sepulto Io: Mocenico Principe, decrevere Patres, nè amplius Principes Veneti viva imagine nummiſma ſignarent Nicolaus namque Thronus ad ſecernendam monetam adulterinam, quæ ſub ſuo irrepſerat Principatu, monetam ſuimet verà effigie percuſſerat. Cum enim apud Romanos viva Principis Imago ſupremi fuerit argumentum dominii; libertatis zelotypi, nomen Ducis non imaginem permiſerunt lege lata Anno 1485. *Sanſovin. lib. xi. de Principis dignitate.*

Digitized by Google

MARCVS BARBADICVS

DUX LXXII.

Electus Anno 1485. eodem obiit Anno; cum præfuiſſet Menſ. ix. ætatis ſuæ 72.

MONIMENTVM ANTIQVVM.

Servavi morbo patriam, belloque, fameque
Iuſtitiam colui, plus dare non potui.

O Clara pietas, O'rara Imperii ac Sacerdotii concordia! ò fœlix ſæculum; quādo idem hominum, Phœbique Sacerdos. Redit Reſpublica ad ſæculum Aureum creatione in Principem, Marci Barbadici, cujus innocentiâ vincti Thraces gratulatorem cum muneribus miſerunt in urbem. Natura ipſa geſtire viſa, rerum omnium ubertate & copiâ. Adiecit ipſe de ſuo Iuſtitiam, cuius voto ſemel in hebdomadâ, litigantium nomina extrahebat ſorte, ne cultum pauperis ſecernet à potentibus. Primus hic Principū, qui ſpectante populo diadema ſuſcepit. Domi plura bella geſsit, nullum civile, ſed in ſcelera incivilia. Eo ſedente exuſlata potius quā erecta Græco marmore Palatina moles, cujus in ornatum Alpes enatavere Numidiæ.

Adver-

Digitized by Google

Adverſus Elementa, Terram præcipuè, quæ ipſis in aquis inanis conſurgebat & arida, Ligone certatum; ipſo in Mari effoſſa Maria, aquâ ab aquis diviſâ purgavit rivos aquarum; ne ſalum ſolo nutaret, ſed medio in Mari ſtaret Firmamentum. Tantis intentus, diſcordiam nô præteriit, quæ poſt Orbem diviſum terrarum, ſpecioſis Guelphorum & Gibellinorũ titulis involuta, Venetias etiam irrepſerat. Hanc declamatione in Comitiis habitâ lacrymis intermixtâ, & cingulo, quo erat præcinctus, ad collum expanſo, eliminavit. Ab increpatione exorſus cum Paulo, *Sciſſuras audio eſſe inter vos, quia unuſquiſque veſtrum dicit: Ego quidem ſum Pauli: ego autem Apollo: ego verò Cephæ: ego autem Chriſti. Numquid in vobis diviſus eſt Chriſtus?* Cives ad Rempublicam revocavit, & Rempublicam ad ſeipſam, quæ Ingenua nata, non facta, ſolius Dei nomina colit Venetæ libertatis auctoris. Ab illâ die abſtinuit civitas ab inſignibus Aquilæ Nigræ, vel Rubeæ Draconem præmentis, quas ut genium exprimeret erga Cæſarem vel Pontificem, ornabat parietes, vel ſuperliminaria domorum. Princeps verò ſanguine ferveſcente, quem motu violento, & orationis ardore concitaverat, decubuit nullo tamen mærore; imò lætus ſobolem ad ſe evocatam monuit, Rempublicam plus diligere, quàm familiam. Quibus dictis Princeps novimeſtris incredibili urbis luctu, ad ædem Charitatis, urnà excipitur ſepulchrali.

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont. Doglion. Vianol.

EPITAPHIVM.

Marci Barbadici Principis oſſa hic ſunt, eiuſdem rectè factorum inter homines nunquàm interitura laus, quem cum diu in Principatu admirari non potuiſſent, ut eundem penè viventem, Patria iterum reſtituerent, Auguſtinum fratrem ei ſuffecerunt debitum virtuti teſtimonium, quod antea inauditum Poſteros ad gloriam ſemper excitabit. Præfuit Menſes ix.

Vixit Annos lxxii. MCCCCLXXXVI.

Poſt obitum Barbadici Principis, interdixère Comitia, proponentibus Legum Correctoribus, nè Dux Patritiis alloquens, ullum eorum appellaret *Magnifico Meſſere.* Puritati namque Sermonis ſtudentes Majores noſtri, faſtoſa, ventoſa abhorruere vocabula, ſolius avidi libertatis. *Sanſovin. lib. xi. de Princ. dignit.*

Nummiſma Privatum.

In quo nomen & Ducis imago. In alterâ parte legitur: *Srevavi bello Patriam, morboque, fameque Iuſtitiam fovi; plus dare non poſſit.*

AVGVSTIN. BARBADICVS

DUX LXXIII.

Electus Anno 1486. ætatis 76. obiit Anno 1501. cum ſediſſet Annos 15. dies xxiix.

ELOGIVM VETVSTVM.

Rheticum bellum confeci, Cyprum recepi, Ferdinandumque iuniorem in regnum reſtitui, hinc maritimis Apuliæ urbibus, Cremona inde Abduanaque Glarea Imperio adiectis, publicæ tranquillitatis conſervator, quum nullos in liberà civitate titulos, præter civium meorum benevolentiam, quod eſt veri Principis, reſpexerim.

MArco Barbadico Auguſtinus D. Marci Procurator ſufficitur, frater fratri, idem ſibi; pro Auguſtino meritis ſuffragantibus etiam fratris defuncti, cujus perennis memoria. Vir & iſte vitæ innocentià, gravitate Senatorià inſignis ex D. Marci Procuratore, Princeps eligitur, quòd mortuo Principi totà in urbe nemo ſimilior. Digna ſpeties imperio, maieſtatem augebat præſentia, canaque barba, & ad pectus propexà, ſuprà hominem ſe exhibebat. Ocio ne abuteretur & luxu, fratris veſtigia ſecutus, à Ducarii inſtauratione auſpicatus,

picatus,

Digitized by Google

picatus, frontem quà veſtibulum ſpectat, ſumptuoſo apparatu confecit. Exortà poſtea de finibus controverſià ab Arcuanis Comitibus adversùs Benaci accolas, unaque de argenti fodinis; Sigiſmundus Auſtrius Tirolenſis Comes primus erupit in oppidum Roverenſe velitationibus plurimis, in quibus alternante fortunà, Veneti tranſmiſſo Atheſi ad oppugnationem movere Tridenti. In itinere dulcedine prædæ diſperſi palanteſque ab hoſte oppreſſi, fracto ponte, quem fluvio ſuperextruxerant, aquis abſorpti periere cum Severinate impigro duce. Sedato bello Germanico; curavit Barbadicus, ne Catherina Cornelia Marci Cornelii Veneti patritii filia, cum poſthumà prole Regni hæres inſtituta à viro ſuo Iacobo Cypri Rege, natoq; viduata, Regno quoque orbaretur. Ad lares propterea revocata paternos, Regni fræna Reipublicæ commendavit. Per eos dies Romæ mortuo Marco Barbo Cardinali, & Patriarcha Aquileienſi Innocentius VIII. P. R. Hermolaum Barbarum Venetum apud ſe Oratorem ſubrogavit: quod ubi Barbadicus cognovit, tametſi Barbarus ſe excuſaret ordinem mutaſse cogente Pontifice, juxta leges patrias, quibus Sacerdotiis cooptari prohibentur Romæ Legati, cum Decemviris ſeverè reſcripſit; morà omni, excuſationeque ſublatà Sacerdotium repudiaret, ſub pœnà publicationis bonorum, & degradationis à Magiſtratu paternæ. Nec ullum ei fuere præſidium opes, neceſsitudines, affinitates, clientelæ, literarum optimarumque artium præſtantia, vel vitæ innocentia, quibus pollebat: cum pluris à Patribus una legum charitas atque majeſtas, quàm ullorum civium omnibus aucta nominibus dignitas fieret. Pater perſpectà Principis voluntate, cum eam poſse flecti diffideret animi cecidit ægritudine. Filius non multo poſt, Romæ, editis Plinianis caſtigationibus, immenſi laboris opere, privatus periit morbo populari. Evocatus poſtea in Italiam Carolus VIII. Rex Galliæ à Ludovico Sfortia, ut pulſis Aragoniis Neapolim occuparet: Gallus eà celeritate venit, ut Regnum Neapolitanum priùs vicerit, quàm viderit. Hiſce Gallorum ſucceſsibus concitati Itali, & cum eis Europa univerſa, Inſubrem ipſum, & Venetos traxit ſub ſignis, ut duce Gonzagà, Regis in Galliam reditum intercluderent. Carolus ſuperato Apennino, in dexteram Tari amnis juxta Forum Novum deſcenderat. Ibi diſsuadente Veneto, Gonzaga pugnam deſignat, deſperatos Gallos ad facinora concitat ſtrage plurimà, noſtriſque certe faviſset fors, ni Franciſci Severinatis mora, Sfortiani militis ductor, tertiam phalangem ſubmittere renuiſset in prælium, non auſus tentare vada fluminis, vel monitus à Sfortia Venetis invidente qui fruſtrati ſperatis auxiliis, loco moveri cœperunt pluribus viris egregiis amiſsis, & ad tria

M 4 millia

millia hominum cæſa. Vterque exercitus victoriam iactabat. Sanè Veneti bellica omnia intercæperunt tormenta, opimaque ditati prædà Regem præ timore, nocte ſubſequente, ſub dio agere, fugamque moliri victo ſimilem coegerunt. Aſta fugitivum excepit, ubi Veneti Ludovicum Aurelianenſem Ducem obſedere, qui fame maceratus extremà, ad ſordida quæque alimenta compulſus pace receptà Novariam Sforțiæ reſtituit. Venetà urgente claſſe, Ferdinandus regno recuperato, Thranum, Hydruntum, Brunduſium Reipublicæ tradidit auxilianti, donec expenſas ſolveret expeditionis. Ex Supero ad Inferum Mare pro Piſanis in Florentinos, Inſubreſque bellum traductum, cujus impetu Cremona Abduæque Glarea ſubactæ: Piſanis etiam reſtituta libertas ſi pax ab Ateſtino promiſſa ſervata fuiſset. Veneti cum poſsent uſque in Liguſticum Mare imperium producere, noluerunt impenſis belli contenti, & alienà pro libertate pugnaſſe. Nova tandem Sforțiæ perfidia, qui furtim nobis Cremonam eripuit, Gallos & Venetos fœdere junxit, ut Rex eiecto Sforțià, Principatum obtineret Mediolanenſem, Cremonam Reſpublica totamque Abduæ Glaream. Dictum factum aufugiente in Germaniam Sforția; in Gallos Maximilianus concitatus Auguſtus; cum jam in Venetos Baiazetes Turcarum Rex impià legatione quæſitus. In Turcas, ducentas penè naves inſtruxit Reſpublica, Duce Antonio Grimano, qui vaſtatà Dalmatià, eductaque ex Helleſponto claſſe bellum intulerant, non indixerant. In Peloponneſo Turcis obviam factus Grimanus, incertum, cur viribus ſuperior non conflixerit. Subinde opportuniorem alteram rei benè gerendæ occaſionem, apud Sporadas Inſulas declinaverit, facile oppreſſurus incautos. Pugnavit ſanè cum Veneti Ducis inertià Baiazethi fortuna. Zacynthi, Rhodiarum navium viribus auctus, juxta Torneſium Turcas litori incubantes & fugam meditantes aggreſſus aliquandiu proſperé dimicavit: donec vel ſui infortunio, vel navarcharum negligentià imperium non exequentium, Turcæ metu diſcuſſo, tranſgreſſas naves facile oppugnant, capiunt, ac denique per apertum Mare Naupactum navigant, ubi Baiazethus pedeſtri robore jam antea conſtiterat. Vrbs noſtræ claſſis deſperato auxilio deditionem fecit. Grimanus vinculis adductus in patriam, poſtea in exilium miſſus rei turpiter geſtæ pœnam ſolvit. Exauctorato Grimano, Claſſi præfuit Marcus Triviſanus; Mioparonibus Thomas Zenus manu promptus, & magni Conſilii quamvis obſtrictus ære publico incapax eſset publici muneris, ob Canones non ſolutos. Barbadico namque ſuadente Duce, decrevere Decemviri, hoc in caſu, paupertatem vim non inferre virtuti. Turca victoriis victo-

riam

riam cumulans, Naupacto Dyrrachium in Epiro adiecit, & inſulam Cephaleniam. In Foro Iulio, altiſsimis ſuperatis fluminibus decem Barbarorum millia, nullo reſiſtente agrum devaſtarunt Tarviſinum, trucidatis in ripà Tilavempti, quatuor captivorum millibus, quos gravior ætas præpediebat. In Mari, Grimano ſubrogatus Contarenus bis, ter hoſtem fortiter petiit, quando turbine, vel malacia adverſante victoriam amiſit. Methonem interim percutientibus Turcis, obſeſsi mænia propugnabant fame ſolum domandi: quò Contarenus accurrens cum tribus navibus, ope ipsà interitum attulit: Dum enim oppidani ſimul omnes ad portum deſcendunt, ut citiùs naves exonerent; hoſtis mænia conſcendit propugnatoribus vacua; ut Græcia contumax atque ſuperba Barbaris deſerviret, & cum religione imperium mutaret. Tantis cladibus exciti Chriſtiani Principes validas dicti parare claſses, quarum metu revocatis Turcæ cohortibus, in Thraciam ſeceſserunt. Piſaurus ex hac Turcarum trepidatione Ægium petens, oppidum Reipublicæ rurſus addixit. Mitylenem, Tenedumque prædatus, opulentiſsima ſpolia militibus diſtribuit, interceptiſque pluribus navigiis, captivos ad unum reſte ſuſpendi juſsit: Samothraciam inſulam deditione recepit: tandem auxiliari Hiſpanorum claſse, duce Conſalvo, Cephalenem expugnavit. Tantis curis preſsus & opprеſsus Barbadicus Princeps rogavit Senatum, ei miſsionem concedere nec impetravit; quod in ejus innocentià plus virium crederetur, quàm in phalangibus. Hoc uno voto Romanus Pontifex ſenem ut erigeret Roſà donavit Aureà. Ætati tamen ingraveſcenti ſuccubuit Anno Ducatus xv. ad delubrum Charitatis repoſitus. Defunctum laudavit in funere Dominicus Venerius Andreæ Procuratoris filius.

Conſule Sabelicum, Petrum Iuſtinian. Petrum Marcellum, Sanſovinum, Io: Baptiſtam Contarenum, Vianolum, Doglionum.

Epitaphium in lapide Sepulchrali.

Auguſtinus Barbadicus, fratri Duci optimo incredibili totius civitatis conſenſu ſuffectus Rhetico bello confecto, Cypro recepta, Piratis toto mari ſublatis, rebus Italiæ poſt fuſos ad Tarum Gallos, Ferdinandumque Iuniorem in Regnum reſtitutum compoſitis, maritimis Apuliæ oppidis, Imperio adiunctis, Hetruſco tumultu ſedato, Cremona, Abduanaque Glarea receptis, Cephalenia de Turcis capta, florentiſs. Reipub. ſtatu vivens M. H. P. Vixit ann. LXXXII. præfuit XV. D.XXVIII. Obiit M D I.

Poſt

Poſt obitum Barbadici Principis, novà lege tres Inquiſitores creavit Reſpublica, poteſtate eis ampliſsimà traditâ, qui æconomicam inquirerent adminiſtrationem Ducis defuncti: non (ut calumniatur *Guicciardinus lib. 3. & 5.*) quia Barbadicus limites ſuæ fuiſſet ſupergreſsus Iuriſdictionis; cum ipſo *Guicciardino* teſte, gloriam ille Reipublicæ quæreret non familiæ.

Sub hoc Principe, poſt publicum convivium, Caſsandra Fidelis virgo natu illuſtris, ſcientiarum profeſsione illuſtrior, coram Senatoribus, ad Lyram carmina latinè cecinit imparata, magnà cum laude & admiratione.

N V M M I S M A.

Privatum, cujus in fronte nomen, & Ducis Imago. Tenet retrò eumdem Ducem flexis genibus cum vexillo Reipublicæ coram allato Leone, cujus in dextera Liber apertus, pacis ſymbolum.

Digitized by Google

LEONARDVS LAVREDANVS

D V X LXXIV.

Electus die. . . Anno 1501. Obiit die . . . An. 1519.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Pace cum Baiazethe Turcarum Rege conſtitutà, omnium prope Europæ Principum in Rempublicam conſpirantium arma compreſſi, liberos, & fortunas pro Reipublicæ incolumitate devovi, eo exitu, ut quum ad exemplum Romanæ conſtantiæ, atque virtutis nunquàm de Republicà deſperarim, ab omnibus Europæ Regibus oppugnatus, ac pluribus prælsis penè victus, univerſo demum bello victor evaſerim.

IN Venetos Orbe conſpirante univerſo, ipſis cum homine Elementis; iniuſto fœderi ſolus Deus non ſubſcripſit: imò Pro Dei ſui Iulii II. R.P. improbato decreto, ad tutelam deſcendit Reipublicæ, quæ ſola quod ore prædicat Evangelium, gladio defendit. Principem propterea deſignavit ipſe Leonardum Lauredanum, virum conſilio, prudentià, pietate inſignem, quarum unà deficiente virtutum, Reſpublica toto ab Orbe circumventa ſtare minimè poterat. Acceſsit per hos dies uxor Vladislai Panno-

niæ

Digitized by Google

ſolutis innumerabilibus, quod tribuant, non habent. Provinciales novâ imperatâ pecuniâ, agriſque ſuis præter morem cenſui addictis, conqueruntur, nec niſi coacti bonorum venditione quicquam conferunt in erarium. Vectigalia portoriis ob bellum impeditis, anguſtè redimuntur. Mercatores noſtri ad exteras nationes, exteri ad nos mari commeare non permittuntur. Niſi nos ergo, quorum maximè intereſt, belli fluctibus occurramus, quis opem ferat? Legem hanc inviti quidem & cum dolore ferimus, ſed ſine pecuniâ, quæ eſt belli nervus, arma non tractantur. Quid gravius? portionem mercedis pro ſua quemque parte remittere, vel urbes noſtras ab hoſtibus dirui, regiones vaſtari, populos diſſipari, cives interfici, in ſervitutem abduci? Deus ipſe fana, templa ſpoliari non reſiſtit, ut hoſtem propulſemus impuriſſimum, qui Chriſtum Redemptorem noſtrum, unigenitum Dei filium, tanquam mendacem irridet & impoſtorem. Deos Minius nobis annuntiat iratos, iratos oppido ſed iis, qui malè agunt, qui improbe Rempublicam gerunt: ſed iſti partim interierunt, partim exilio mulctati pœnas luerunt condignas. Vos ſi quæ decet, ad publicæ libertatis præſidium ſtatueritis, proſpera omnia ſperate. Iniuſta vobis Minius prænuntians legis occaſione propoſitæ, quaſi ad quæſtum converſuri ſint iudices, coniecturam de aliorum moribus à ſeipſo deſumſit, qui linguam, ingenium ab incunabulis uſque ad ſenium venalem habuit, opeſque tam grandes eâ ſibi ratione conciliavit. Cives noſtros Minius tres diſtribuit in claſſes locupletum, pauperum, mediorum; eoſque ita ſecerni, ut primi nil ſolvant, reliqui onera omnia ſuſtineant. Regnare illos dixiſti, hos ſervire; quod in eâ civitate, quæ libera nata eſt, te non puduit eſſe in concione mentitum. Tria eſſe genera civium, non impedio; id enim in civitatibus omnibus: non aliter ſocietas humana conſiſtit: Divites nihil conferre: cæteros omnia, falſum & iniurioſum. Nulli enim parcit Fiſcus: qui & nolentes comprimit, bonorum venditione frequenti. Quare à Magiſtratibus Fiſci, rationes ſupputa, & querelas tuas ſeditioſas agnoſces, & falſas. Quod bona divitum ſub haſtâ non veneunt, pauperum autem quotidie: illos non iſtos arguis debitores? malè. Si urbis morem agnoſcis, vel non agnoſcere ſimulas: divites quia ſolvendo ſunt, ſua diſtrahi non ſinunt, ſponte conferunt in erarium: quod cum reliqui non faciant, prædia eorum per præconem publicantur. At quid tandem regni, & ſervitutis odioſa vocabula in Rempublicam induxiſti? niſi ut civem in cives concitares, alteramque civium partem in alterius invidiam impuris vocibus cogitaſti? An qui ab Vrbe conditâ uni atque iidem ſemper fuimus, nunc ut diſſideamus, conaris & poſtulas? Vos appello Magiſtri Decemvirum, quibus improbos coercendi cives attributa poteſtas, cauſam à Minio repoſcite, cur in eo, quod cum Ligure bellum geſſimus, quarto, erario exhauſto, iura non tam civitatis, quàm Comitiorum contulerint iis, qui Rempublicam pecuniâ iuvaſſent, & hoſte devicto, familias triginta ad Rempublicam admiſerint, qui nobiſcum imperii arcana communicant. Nobis hoc tempore bellum cum barbaris cum Infidelibus, qui totius Orbis meditantur imperium, & pecuniæ portionem Reipublicæ donatrici reſtituere pigebit? illi civitatem, imperium, comitia in exteros erario conferentes, libentiſſimè tranſtulerunt; vos veſtrorum ſtipendiorum partem

tem patria libertati, filiis, Aris, focis ſedere gravabimini? Hæc omnia prætcrire Minius inculcat;ſed illum ſua mens, ſui mores, ſuus animus punient. Vos autem cives,cives inquam ad veſtra libertatis tutelam, ad imperii præſidium legem firmate propoſitam, & veſtro ſtatuite iudicio; quod cuique chara eſſe debeat patriæ libertas.Oſtendite Provincialibus,cæteriſque,qui veſtro parent imperio;quid ipſi facere debeant, quando vos qui alios cogere poteſtis, communis omnium utilitatis causà, leges vobis unis oneroſas imponitis. Nemo erit in urbe,nemo in opidis ubi Venetum viget imperium, qui vos non ſummis laudibus efferat, ac dignos exaltent imperio,cum intelliget, legem veſtro firmari exemplo, & imperium exordiri contra vosipſos. His dictis conſedit Princeps,& lege ſuffragiis expoſità,cum 1442.ad comitia convenisſent: 1088.legem probarunt 347.reiecerunt: dubii ſeptẽ. Poſtridie Minius ob ſeditioſam concionem à Decemviris, Arbem Illyrici inſulam deportatur. Nec longè Turcarum ſignificata cædes urbem recreavit. Eos Piſaurus,in Ambracio ſinu repertos prælio fuderat ingenti,captis eorum undecim triremibus,totidẽ ſubmerſis,laceratis aliis,Leucadiam duxerat,cujus in oppidi expugnatione totam inſulam ſuperavit. Vtinam Galli, Anno altero,qui ſpetie accurrerant auxiliatores,manus conſerere voluiſsent.Hac victorià fracta Baiazethi audacia ad pacem deflexit, ut Cephalenem Venetus haberet; Leucadiam ille reciperet. Mortuo Alexandro VI.Æmilia & Flaminia Cęſaris Borgiæ excusſà tyrannide ad libertatem proclamavit, tutelà imploratà Reipublicę.Primus omnium Ariminũ ceſsit Pandulphus Malateſta,cujus exemplo oppida illecta vicina Veneto ſe permiſerunt. Sola Faventia à Florentinis corrupta Venetos non admiſit Legatos. Hinc armis expugnata in obſequii teſtimonium oratores deſtinavit. Æſtuantibus tamen invidià Principibus vicinis; Flaminiæ imperium non fuit diuturnum. Gravius inde cum Maximiliano Imperatore diſcrimen,nè fœdus frangerent quod Gallo iuraverant.Provocati itaque terreſtres deſtinant copias Duce Nicolao Vrſino Petiliani Comite & Bartholomæo Liviano, per quos Cadubrio & Tergeſto expugnatis,ad pacem Venetos Cæſar ſollicitavit. Hæc una cauſa novitates quærenti oblata eſt Ludovico XII. Gallorum Regi,qui primùm apud Savonam,indignè ruptis amicitiæ legibus, periuratoque fœdere, de invadendà Venetorum Republicà conſilia cum omnibus Europæ Regibus communicavit,Cameracenſemque illam conflavit tempeſtatem, quà ad nihilum redigenda erat Reſpublica præclaro prætextu, quaſi de bello ſacro ipſi cogitarent priùs tamen retundendos Venetos,per quos ſtabat,ne appeterentur Saraceni. Manus dedere Paulus II. P. R. Ariminum, Faventiam ,aliaque Flaminiæ oppidà Eccleſiæ repoſcens erepta Romanæ. Sic Veronam, Patavium Maximilianus Imperator:

Digitized by Google

tor: Cremonam Gallus; oram maritimam Neapolitanam Hiſpanus, ſua Ferrarienſis & Mantuanus. Dux Allobrogum Cypri titulum Regium. Cum his ſentiebant Vngari, Britanni. Turca ſolus repertus ad notandam cæterorum perfidiam, qui memor datæ pacis indignè oppreſsis auxilia obtulit, ſed (ut decebat) reiecta à Republica Chriſtianiſsima, à Deo violatorum fœderum ultore certiſsimo victoriam expectante. Ludovicus Gallorum Rex, qui belli aſsumpſerat exordium, per præconem bellum indixit. Cum veniſſet in urbem, ad evitandam in populo turbam, jubente Lauredano Principe, porta deviâ in veſtibulo Curiæ admiſsus, veſte indutus Liliis aureis intertextâ, ſtans (inquit) ante Patrum ſubſellia. *Bellum Lauredane Venetorum Dux, cæterique huius urbis cives, Ludovicus Gallorum Rex indicere me vobis iuſsit tanquàm infidis hominibus, Pontificiſque Max. & reliquorum Regum oppida per vim, perque iniuriam capta poſsidentibus, omniumque omnia dolo malo ſub veſtram ditionem rapere, atque redigere feſtinantibus. Ipſe ad vos armatus ea repetiturus venit.* Ad hæc Lauredanus Patrum medius ſedens reſpondit. *Reſpublica hæc Galle, quam adiiſti nihil iniuſtè poſsidet: Iure agit, nec fidem fallit cuiquam. Quam certè fidem niſi valdè plus iuſto ſervaviſſemus Regi tuo: pedem minimè haberet in Italiâ. Sed præſtat nos cum periculo eſſe, qui ſemper fuimus. Abi, & Regi tuo nuncia: Bellum, quod nobis tam arroganter indicis, ope Dei Immortalis fortiter propulſabimus, quem vindicem habiturus eſt hic, vel apud Inferos ob ſcelus rupti fœderis.* Nuncio remiſso; cum undique adventantem hoſtem tabellarii nunciarent, & ad tot & tantas expeditiones terreſtrem, atque navalem pecunia deficeret, coacto Senatu, Lauredanus Princeps auri libras decem mutuo obtulit, civeſque reliquos, ut idem facerent, cohortatus; eo die, poſteroque multum auri in errarium collatum, urbem metu levavit. Non longè poſt irruère Galli cum 40. armatorum millibus, anathemate Iulius, Idibuſque Martii ad Abduæ Glaream (quæ Veneto ut olim Romano Canna fuit) ubi Petiliani Comes & Livianus cum triginta peditum, ac decem levis, graviſque armaturæ equitum millibus ſub Legatis Georgio Cornelio, & Andrea Gritti viris ampliſsimis, manus conſeruit, Venetorum adiuvante diſcordiâ: Pitilianus namque belli uſu, ſenilique experientiâ dubios bellorum eventus conſiderans, Livianum retrahebat à pugnâ, ſperans Gallos inopiâ coactos brevi exceſsuros cum ignominiâ. Ex adverſo Livianus iuvenis, animo ferox, pugnandi cupidus temerè ruebat in pugnam clamans cunctando, & ſedendo perdi Rempublicam, quæ fruſtra tantum conflaſset exercitum, tot opes, theſauroſque profudiſset, ſi ante ipſorum oculos oppida nullo reclamante expugnarentur. Quibus Petilianus impulſus caſtra movit magnâ omnium alacritate, ob quam trepidus Gallus bello relicto voluiſse pa-

ciſci conſtat: ſed erant, quæ Venetus lueret. Primus itaque Livianus cum ſuis certamen aggreditur, primoque conflictu, viro audaci viſa eſt arridere fortuna; turbata namque Gallorum acie, ad ipſa Regis caſtra penetravit: cum famâ mendaci vulgatum per infidos Veneti equitatus ductores, qui transfugæ in nos pugnabant profligatas eſſe pedeſtres Venetorum copias; Galli erexerunt animos, Petilianum verò ſubſidio retraxit. Hinc circumfuſus Livianus dum fortiter dimicat, amiſſo ex vulnere oculo, vincula ſubit. Hac funeſtiſsimâ clade deſiderati optimi quiq; duces, cæſa militum decem millia, vaſtata caſtra, impedimenta direpta, illuſtratuſq; Gallorum victoriâ Aignadelli apud Caravagium vicus ignobilis: Hoc ultimum Reipublicæ vulnus fuiſset, ni Numina ſolidaſsent. Nemine namque reſiſtente, Brixia, Bergomum, Cremona mœnibus non manibus propugnata cedunt. Piſcaria diu oppugnata tandem expugnata, Mediolani dum Gallus canit triumphos, ex Germaniâ erupit Maximilianus, eiuſque phalangibus, Iſtriæ, Fori Iulii laceratæ urbes, Patavium quoque Vincentia, Verona cedunt. Æmiliæ arces Pontifex occupat. Ferrarienſis de Venetâ claſſe ad Padum triumphat. Tantum impetum, cum ſuſtinere minimè poſſent urbes terreſtres: eas Senatus fidei Sacramento prudentiſsimè liberavit, unoque temporis momento, terreſtri abivit imperio, quod majorum providentia, integro ſæculo poſteris tranſmiſerat. Vtinum ſolum in Foro Iulio, & Tarviſium plebeio ſtudio animatum, Venetam ſortem ſequi maluit, etiam cum ejus libertas ſpiritum traheret extremum. Hoſte foris cladibus ſaturato; domi fameſcebat Ærarium, ut conſcribendo militi nervi deſſent. Adfuit porro opportunè Princeps Lauredanus lingua aurea, opes ad Patriæ opē in medium proferens, ſuoque exemplo Patres, Civeſque provocans: quo brevi factum, ut aurum privatum, Civium oblatione publicum verteretur in ferrum; centuriatiſque cohortibus, Patavium Andreæ Gritti vigilantia redimeret. Reliquæ urbes pari celeritate quà amiſſæ, etiam reſtitutæ. Patavium tanquàm in ſcopulum impegère fœderati: ibique fortuna inſtabili, Maximilianus Imperator cum centum & viginti armatorum millibus, adverſus Venetos (qui ſola tria equitum, & peditum xv. millia alebant in caſtris) Patavium fruſtra obſidet, ad cujus tutelam Lauredanus Princeps proprios filios ſubmiſerat cum primariis ex Patricio ordine adoleſcentulis, qui in humeris lapides aſportabant pro aggeris extructione, quem media in urbe Petilianus erigi curavit. Totis viribus concurſum à fœderatis Gallis, Hiſpanis, qui in ſubſidium Maximiliani convenerant, ſed ſtrage cruentâ repulſi, quadrageſimo obſidionis die, Calendis Octobribus, ſublatis caſtris deſperatus, & in-

glorius

glorius per Vicentinos colles Alpes traiecit. Hinc de Romano P. conciliando Reipublicæ, Lauredanus ſollicitus Hieronymo Donato iniunxit, cum omni obſequii genere demulcire, ut coniunctis armis Italicæ proſpiceret libertati. Placuit Iulio conſilium, iuratoque fœdere Ferrarienſibus bellum indixit, ſi deinceps rem Venetam infeſtarent. Annis octo, bello hoc (quod Cameracenſe dictũ) Italia miſerè deflagravit, Gallis cum Veneto quandoq; coeuntibus, diſſentientibus. Pace inità Bruxellis inter Franciſcum Gallorum Regem, & Maximiliani Cæſaris nepotem Carolũ, in eas conventiones cum Carolo itum: ut perſolutis ducentis Aureorum millibus Reſpublica Veronam haberet, quæ ſola Cæſaris fulciebatur præſidio. Et hic Cameracenſis fœderis exitus, quo in Venetum tota cõverſa Europa conſtantiam, prudentiam Veneti Senatus frangere minimè valuit, nec Imperio ſpoliare. Conflagrarunt per eos dies Crucigerorum Monaſterium, & Rivoaltinæ ædes gravi mercium jactura; unde plures mercatores coacti cedere bonis. Faces hæ præluſerunt Lauredani Principis funera, poſtquàm Anno ſui Principatus vigeſimo, liberos, opes pro libertate effuſiſset, Spiritum etiam palmarum plenum in hoſtes efflavit. Laudatus in funere ab Andrea Navagerio ad DD.Io:& Pauli Principe dignà ſub mole jacet.

EPITAPHIVM.

D.O.M. Leonardo Lauredano Principi. Totius ferè Europæ Virium Cameracenſi fœdere in rem Venetam conſpirantium furore compreſſo, Patavio obſidione levato, fortunis, & filiis pro communi ſalute obiectis, Terreſtris imperii poſt acerbiſſimum bellum, priſtinà amplitudine vindicatà dignitate, & pace Reipublicæ reſtitutà, eoque difficillimo tempore conſervata, & optimè geſtà Pio, Forti, Prudenti, Leonardus abnepos P.C. Vixit Annos lxxxiii. In Ducatu xix. obiit M. D. XIX.

NVMMISMATA.

Duo occurrunt. Tenent in fronte Imaginem Principis ad vivũ ſculptam, ſub epigraphe *Leonardus Lauredanus Dux Venetiarum &c.* In poſtico ſtat *Æquitas* ſiniſtrà haſtæ innixà; dexterà bilancem levans æquilibratam ſub lemmate *Æquitas Principis*. In altero nummiſmate legitur *optimis Principis Memoria*.

Vtrumq; privatum dicitur, quia utrobique deficiat S.C. & quod Reſp. non conſueverit in honorẽ Principũ nummos cudere. Legitur tamen in M.S. Zilioli, cui titulus *Due Corone della Nobiltà Veneta. in Bibl otheca Cornelia Piſcopia*. Romanorũ exemplo, ex publico decreto, nummiſma fuiſse percuſsum. Hæc non pro veritate, ſed pro inquiſitione. Hoc citra dubium; quod mortuo Principe Inquiſitores creati ſoliti cęperunt acerbius geſta Principis indagare; cumq; nullũ ſupereſset veſtigiũ Principatus non ſanctè adminiſtrati, vix ab inſtituto recedere potuerunt, non ſine totius civitatis querela, quòd in memoriam tanti Principis, tàm acres videri vellent. *Ægnat. p. 168.*

ANTONIVS GRIMANVS

DUX LXXVI.

Electus Anno 1521. die 7. Iulii, obiit die 7. Maii An. 1523. ætatis ſuæ An. 88. cum regnaſſet An. 1. Menſ. x. dies ii.

MONIMENTVM ANTIQVVM.

Attollentis præmentiſque fortunæ mirabiles ludos ſemper deſpexi, quum infracto animi vigore firmus & conſtans, ab hoc ſalubri temperamento me ipſo maior & clarior evaſerim.

ANtonius Grimanus civis ſi quis alius proſperis, adverſiſque rebus adeo iactatus, ut illum ad ſuæ inconſtantiæ ſpectaculum, Fortuna ſpeculum exhibuerit. Patre mortuo, ſub patrui tutelà, à primà ſtatim adoleſcentià nauticæ adſcriptus, Syriæ, Ægypti, Africæ monſtra luſtravit, nec timuit vitiorum monſtra gladio debellaturus Iuſtitiæ. Venetias reverſus, togà ſumptà virili, Magiſtratus omnes excurrit Vrbanos eo plauſu, ut nunquàm repulſam tulerit, maiora ſemper atque ampliora quàm peteret, ſuffragantium conſenſu promeritus. Legatione exornatus ad Federicum Imperatorem, (quod plerique Senatores ejus experientiam domi, quàm fo-

ris

Digitized by Google

ris utiliorem judicarent) non ſine pudore recuſavit, ſubrogato Dominico filio(ita permittente Senatu) Cardinali futuro. Exinde partes ſuas erga Rempublicã, ſummà implens moderatione, apud populum gratioſus tenore perpetuo, maximeque probatus apud proceres, eo præſertim tempore, quo Veneti pro Aragoniis adversùs Carolum VIII. Gallorum Regem, accepto Maris imperio, in Apuliam profectus, compluribus expugnatis oppidis, Monopolim urbem, Polygnanum, Molam, Brunduſium, in Salentinis Hydruntem, Veneto adiecit imperio, ſuaſitque Senatui, pecuniâ levare Aragonium, quouſque mutui reſtitutione, Rex oppida ſupradicta redimeret. Quo conſilio res fractæ Gallorum, & Aragonia in melius reſtituta. His geſtis purpuram meruit D. Marci Procuratoriam. Paulo poſt Senatus reiectâ Sfortiæ amicitiâ, cum Ludovico Gallorum Rege fœdus percuſſit, libero ore reclamante Grimano, qui invidiam & graviora pericula veritus ſuadebat, infirmum Regulum potiùs, quàm potentiſsimum externæ gentis accolam ſuſtinere vicinum. À Veneto itaque reiectus Sfortia, ab Alexandro deceptus Romano Pontifice, à Cæſare penè præteritus ad Baiazetem confugit Turcarum Regem. Placuit occaſio Barbaro calcandi Venetos jam ſibi inviſos, & ſuæ imperii libidini obicem tollere, immiſsis protinùs Schenderbaſſa Illyrici, & Deuthe ampliſsimæ claſſis præfectis, ut Græciã obruerent. In hoc rerum periculo Grimanus omnium ſuffragiis iterum Imperator delectus priuſquam navigaret in hoſtem, centum & ſexaginta libris auri, mutuo datis Reipublicæ, inopiam publici ſublevavit errarii, & in arrham ſanguinis, quem patriæ in hoſtes devoverat, aurum depoſuit pignus Fidei & cœdis, quam ſpirabat in Thraces. Tantis auſpiciis navigavit forte variâ. Cum enim apud Sporadas inſulas congreſsuris claſſibus, non dubio eventu ſuperari Turcas poſſe appareret, mutatis ventis, nec opportunè parentibus quibuſdam Trierarchis, Grimanus ſpe victoriæ dejicitur, amiſsis duabus onerariis, in quibus Andreas Lauredanus, & Albanus Armerius fortes periere patritii. Inde in Naupacteum ſinum illapſus Turca, dum per ignaviam Veneti Trierarchæ aleam declinant, arcem occupat Naupacti, Mocenico dedente Præfecto timide, aut avarè. Ea propter criminationibus Grimanus expoſitus, Melchiore Triviſano in imperium ſibi ſubrogato non expectato, qui mandante Senatu compedes afferebat, eos ſibi ultro injiciens, peculiari triremi Venetias devectus Patribus ſe ſe obtulit compeditum ſpectaculo planè miſerabili. Compede namque vinctus ſervili, cauſam dicere coactus coram totius Nobilitatis Comitiis, filium habuit conſolatorem, qui brachio purpureo ſuſtinebat gradientem, & manu ſacrâ levabat

N 2 cate-

catenas. Patris loco cum in carcerem poſtularet recludi, non auditus, ut ſuum tenerent auctorē delicta: permiſsus tamen liberè adire parentem. Ne in Rogatorum Conſilio agitaretur cauſa, ſed in ſupremis Comitiis, zelotypia voluit, in quibus, affinium, & propinquorum caterva longe inferior civium multitudine, rigorem minimè impediebat juſtitiæ. Triumviro itaque declamante Advocatore Communis, ſorte deſignato (fuit iſte Nicolaus Michaelius Doctor, & Eques) tertio Idus Iunii, Ann. 1500. dignitate ademptà Procuratoris S. Marci in inſulas Apſorum & Crepſam deportatur; Eius in locum Michaelium ſubrogavere, quo interprete memorabile exemplum Iuſtitiæ ad poſteros emanavit. Grimanus excelſi elatique vir animi ægrè tam vile paſsus exilium, clanculò Romam ex inſulà elapſus, ad Cardinalem ſe contulit filium non immemor ſe civem, & Reipublicæ filium, cujus arcana per novem Annos tractavit fidelis, ſupplens Legati vicem, præcipuè Cameracenſi ſæviente fœdere, à quo cœpit reſpirare Reſpublica, cum adnitente Grimano (qui charus Pontifici, & à cunctis Ordinibus crebrò ſalutatus, villam ædificaverat ſub Quirinali luculentiſsimam, adhuc Grimanam dictam) Iulius II. P. R. abiurato Cameracenſi fœdere, Venetos anathemate ſolvit, & cum eis ad libertatem conſpiravit Italiæ. Tantis Grimani meritis, Fatorum revolutà ſerie, deliniti Patres ſpecioſo decreto, Menſe Iunio, quo fuerat expulſus, Patriæ reſtituerunt & dignitati. Hæc enim verba fuere decreti. *Quod nuſquàm præclaram iuſti officii pietatem ullà in re erga patriæ decus intermiſiſſet.* Ex mille, tercentis, & ſexaginta quinque, qui in Comitiis convenerant, ſoli quinque ſupra nonnaginta adverſati leguntur. Quorum judicio, calcatà Fortunæ inſolentià, ad gloriā emerſit duce virtute. Bis itaq; Procurator, graviſsimam poſtea ac ſplendidiſsimam legationem ſubiit ad Franciſcum Gallorum Regem, unà cum Dominico Triviſano, Georgio Cornelio, & Andrea Gritti, ut Senatus nomine victoriam ei gratularentur de Helvetiis partam. Exinde Magni Sapientis continuato honore uſque ad Lauredani Principis mortem, poſt longam Candidatorum contentionem Antonii Throni, Dominici Triviſani, Petri Capelli, Aloyſii Molini, Leonardi Mocenici, Aloyſii Prioli, Georgii Cornarii, ad clavum collocatus Reipubl. biennium luctavit adverſus Mortē; cui, peſte graſsante Italia penè tota ſuccubuit. In ædibus D. Io: & Pauli, perorante Federico Valareſſo, juſta ſuſcepit, & in templo D. Antonii (ſi *Petro Iuſtiniano* fides) quieſcit prope aram maximam; poſtea ad D. Franciſci de Vineà translatum. *Ex M. S. in bibliothecà Cornelià.*

Lege Petrum Marcell. Paulum Iovium lib. 5. elog. Andræam Mauroc. Petr: Iuſtin. Vianol. Io: Bapt. Contar. Ægnatium. Orationem M. S... Oratoris ab Hiſtris miſsi, quem lauro Dux coronavit Grimanus teſte Sanſovino.

Sub

Digitized by Google

Sub hoc Principe lege cautum M.Conſilii, die 18.Iunii 1521. & 13.Maii.1522.ut in *Promiſsione Ducali*, quod nummus percutiatur argenteus, qui lingua vernaculà *oſella* dicitur, quia loco ſuccedat Cibariorum & Avium, quas civibus ſolebant Duces dono mittere: quemadmodum & Cappones qui uſque in hodiernum diem donari ſolent à Principe Procuratoribus D.Marci & Iudicibus Proprij. *Congiarium* nummus iſte ab aliquibus appellatur ſed peſsimè; quia Populo illud Romani Cęſares elargiri conſueverant: *oſella* autem ſolis Patritiis, uti à Patre filiis, teſte *Sanſovino lib. xi. de Principis dignit. Hinc Principis munus* antiqua fuit in hiſce nummiſmatibus epigraphes; ſolo mutato nomine Principis; ut videre eſt in Gritto, Lando & aliis.

Nummus ergo primus, quem auium, Gallinarum, Folicarum loco Grimanus ſubſtituit, habet in recto Salvatorem in throno ſedentem & benedicentem. Infra thronum ſtat Marcus Euangeliſta vexillum porrigens (cui inſcriptum S.M. ideſt *Sanctus Marcus*,) Grimano Duci flexis genibus imploranti, *Benedic populum tuum Domine*. Nummiſma Grimani eſse nè dubites; ſubſegitur *Antonius Grim. Dux*. In obliquà nummi parte iungunt palmas *Iuſtitia & Pax* ſub Lemmate *Iuſtitia & Pax oſculatæ ſunt*: cum tamen toto Grimani principatu, Bello quaſsata fuerit externo Reſpublica. Suæ ego crederem voluiſse Principem vitæ exprimere periculum; & metamorphoſim, quæ Iuſtitià tandem & Pace, in patrià armata triumphat.

Nummus alius recurrit privatus, in quo imago Principis ad vivum exculpta ſed cum eodem ſymbolo in poſtico, quem habes in nummo publico.

Digitized by Google

ANDREAS GRITTVS

DUX LXXVII.

Electus die xx. Maij Anno 1523. obiit Anno 1538. ætatis 84. cum regnaſſet Annos 15. Menſes tres, dies viij.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Imperium quod armatus foris, ſummis meis periculis amiſſum reſtitueram, domi Princeps, & acerrimis hoſtibus, & fame ſæpè oppugnatum ita conſervavi, ut nulla ex parte imminutum moriens reliquerim.

Militiam eſse vitam hominis ſuper terram, ſi neſcis, attende. In caſtris natus Andreas, ferocem prius edoctus ſonitum Martis, quàm vocē hominis, ex utero venit ululans potius, quàm lugens. Teſselatam expertus fortunam, eam fletu nunquàm excepit ſed furore, vindictam cogitans. Byzantium miſsus à genitore, ut mercimonijs præeſset, regnante Baiazethe, qui ſimulatà amicitià cum Andreà Zancanio Veneto Legato, fœdus

Digitized by Google

dus ſubſcripſerat litteris tamen Latinis, Grittus Zancanium monuit, qui nationi charus, omnia Turcarum callebat inſtituta. (Nemo ſiquidem civium æqualium ſuorum, in ipſo iuventutis flore pulchrior: nemo quum vir eſset, & Senator, ſtaturæ proceritate, membrorumque amplitudine celſior, atque formoſior) ut cartam fęderis, ſcriptā requireret characteribus Thraciis. Quod cum Zancanius re tentatà non impetraſset, in patriam nè inofficioſus redijſse videretur, Gritti monita Senatui reticuit. Palam poſtea irrumpente Turcà coniectis in vincula civibus Venetis; duriore conditione habitus Grittus, patrum abſuit, quin interficeretur, detectus charitate patriæ iuvenilem animum ſtimulante, literas ſiglis conſcriptas ad Magiſtratum Naupacti dediſse, per quas Turcarum ſignificabat conſilia. Zoagrià poſtea redemptus, patriæ reſtitutus totius civitatis gaudio Legatus ad Baiazethem redijt Reipublicæ nomine, cum quo pacem firmavit ſed Leucadis pretio redemptam. Eodem anno Romam miſsus ad Iulium II. R.P. cum aliis Legatis, de Finibus controverſiam amicè compoſuit. Inter Præturas, Patavinam magnà geſsit ſui nominis glorià. Caſtris præfectus Rhetiam ab incurſionibus Maximiliani Imperatoris ſervavit, hoſte ſæpè repulſo, finibuſque protractis. Imperium tandem Venetum, omnium Principum Chriſtianorum Cameracenſi tentatum fœdere ut propugnaret, Legatus iterum deſignatus poſtquàm deſcendiſset in caſtra, ob mortem Antonii Mauroceni, purpurà decoratur Procuratorià D. Marci, ut eo munere ad procurandam Rempublicam rebus tam dubiis accenderetur; Andrea Venerio cive prudente, publicique iuris retinente octo Suffragiis præterito. His incitatus ad Abduæ Glaream (quæ Venetis Canna fuit) tam impavidè occurrit Gallis, ut trepidans Rex vaſa colligeret, niſi nimio Liviani revocatus ardore, ipſa penè in fugà inveniſset caſu victoriam, & cum eà terreſtris Venetorum Imperii ſpolium, atque triumphum. Tanto in diſcrimine Grittus vires non deſervit & conſilium. Maximo namque Reipublicæ comodo, Tarviſii incluſus, vrbem ſervavit aſtuque fortiſsimo recuperato Patavio, cuius antea cū laude Prætor fuerat, viam ſtravit ad priſtinum repetendum imperium. Brixiam uſque pervenerat, quà aſsertà, deficientibus tormentis, à Foxejo cum urbe vinctus, & in Galliam captivus abductus, novo cum Gallis inito fędere, ſe & Patriam in libertatem redemit. Caſtris reſtitutus ad Creatium, novà Liviani temeritate ab Hiſpanis victus hærentem tergo Mortem declinavit, funibus intra Vicentinos muros aſsumptus. Octavo poſt Anno, expugnatà Veronà, Cameracenſi bello finem triumphator impoſuit, &

contra totius Europæ impetum amiſsa recepit. Hiſce gradibus ferro compactis, ſuoque cruore conſperſis alter Titus ſolium conſcendit; cujus Regnum ut breve Roma cupiit cum Regem accepit; longum cum perdidit; ſic Gritto Antonium Tronum Populus præferri deſiderans, luxit poſtea tanquàm ſerò cognitum cum amiſit. Clavo accepto, domi ſedendo, non minori Sapientià leges diſponens, ac fortitudine caſtra curavit, prudentiam prævidentiam appellabat. *Conſtantinum* cum audiſset *Cavaciam* unum ex quatuor Scribis, & Decemvirali Conſilio delectum, (Locus iſte honeſtiſsimus, & Summæ infra Patritium Ordinem dignitatis) *Utinam* (inquit) *Patres Reipublicæ conſuluiſſent maturius*. Hoc namque decreto laqueum video collo appenſum Cavaciæ. Quod ſane illi contigiſset; niſi exilio voluntario, peſsimè de Republicà meritus, fugam arripuiſset. Hoc Principis reſponſo quid gravius? Eius quandoq; publico munere expertus operam, facile ingenii pravitatē agnoverat. Odia autem cū minimè remiſiſsent Reges; Gallo ipſe quandoq; junctus vel Aquilæ, infirmiorem ſemper ſuccollavit Sortis reparator adverſæ. No viſsimū adversùs Thraces diſcrimen, quos Corcyrà excuſsit, opibus, ſeipſo Reipublicæ oblatis adversùs Martem, quamvis octuagenario maior cū Morte luctaret, cui tandem ſuccubuit Anno 1538. In Vinea D. Franciſci cineres habes. Eius funus in Gemellorum Templo eloquentia exornavit Bernardi Navagerii Cardinalis futuri.

Is primus, qui Phrygiatis uteretur paludamentis, & in feſtis Deiparæ, ornatus veſtibus exiret argenteis. Sanſovinus *de dignit. Principis lib. xi.*

Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus, Io: Bapt. Cont. Doglion. Vianol. Io: Bapt. Ægnatius p. 209. Sagredus.

EPITAPHIUM.

Andreæ Gritto Duci Optimo, & Reip. Amantiſsimo, pacis terra, mariquc partæ auctori, ac Veneti terreſtris Imperii vindici, & conſervatori Heredes pientiſſimi. Vixit Annos lxxxiii. Menſ. viii. dies xi. deceſsit v. Cal. Ian. MDXXXVIII.

Nummiſmà publicum Andreæ Gritti D.

Argenteo nummiſmate & ipſe annuatim donavit Patritios, cujus in dextera ſedebat Marcus Evangeliſta patronus urbis, ſiniſtrà tenens librum Evangeliorum, ſed clauſum, belli argumentum, quod Gritti ſeviit Principatu. Dexterà vexillum porrigit Duci flexis

xis genibus accipienti, & manu poſitâ infra manus Evangeliſtæ in ſignum ſubiectionis. Inſcribitur circulus *S. Marci Veneti, Dux Andreas Gritti*. Caſus iſte in recto, ille in obliquo; ut derivatio, dependentia quaſi *Dux filius patris* annueretur ab Evangeliſtâ. In poſtico nullum ſymbolum, ſed pura inſcriptio: *And. Gritti Principis munus Anno* I. *vel Anno ii. iii. iv. uſque ad xv.*

Monetam uſualem percuſſam ſub hoc Principe habes pag. 198.

Nummiſmata privata Gritti Ducis.

Duo occurrunt: Alterum Baſilicam exhibet S. Franciſci in vineâ Gritto gerente Principatũ, extructam, cujus ipſe frontiſpicium ſuo ære ædificari curavit. Palatiũ namque vicinum, quod modò Nuntii incolunt Apoſtolici, Grittæ Gentis erat. In altero Nummiſmate Abundantia cum Cornucopiæ Gerionem calcat Peſtem, Famem, Bellum, ſub epigraphe *Dei Opt. Max. Ope*, reſtituta Principe intercedente.

Plures filios habuit, quorum nothus Aloyſius ex Græcâ Amaſiâ, dum Byzantii degeret, gemmarum peritiſſimus, & lapillorum, Solimano Regi percharus, cuius in aulâ diù amicè verſatus, intimamque cum barbara gente, conſuetudinem nactus, apice occupato fortunæ, opes congeſſit immenſas. In Daciâ miſſus adverſus Pannones cum equeſtribus copiis, pugnâ initâ tumultuariâ ad coronam Vngaricam aſpirare cępit, nec longè aberat, niſi Epiſcopi Varadinenſis cœde, quem ipſe necari juſſerat, Palatinos ſibi concitaſſet, qui feroces repetito certamine Turcas profligarunt, Grittum, in poteſtatem redactum, cæſa gladio cervice Regiis in caſtris obtruncarunt. *Petrus Iuſtin. p.* 149.

P E

PETRVS LANDVS

DVX LXXVIII.

Creatus die 20. Ianuarij. Anno 1538. obiit 8. Novemb. 1545. cum regnaſſet Annos ſex: Menſes 9. dies 8. Ætatis ſuæ LXXXIII.

EPIGRAPHES PRISCA.

Pace cum Solimano Turcarum Imperatore facta, Patriâ ab Annonæ caritate liberata, Imperium validis munitionibus egregiè munitum, omnibus æquus, in privatam domum nihil præter gloriam intuli.

IAcet ſub marmore Princeps, cuius ſub gladio iacuère Thraces, & Apuli. Iacuiſſet etiam Sirenum domus Neapolis, ſi victoriam Virtus daret non Fortuna. Princeps aſſumptus pacem procuravit, obtinuitque charitatis pretio, quàm liberalis exhibuit ſubditis caritate oppreſſis. Eo ſedente Vſcocchi ad piraticam palan-

palantes patibulo affixi. Litora S.Nicolai, ſeu Venetiarum valvæ, tormentis, munimentis exculta. Aſtrea nè vel exteris in urbe deeſset; *Auditores* electi *Noviſsimi*, qui advenarum minora iudicarent litigia. Sex Annos cum imperaſset ſenio confectus in ſeptimo requievit ad fanum D. Antonii; ejus Faſtos ad populum exponente Michaele Barozio, in Gemellorum Templo; Poſteris ex ſuo Principatu ſolà gloriâ relictâ.

Sanſovinus, Doglionus, Io: Baptiſta Contarenus, Petrus Iuſtinianus, Petrus Marcellus, Vianolus, Andreas Maurocænus, Io: Sagredus.

EPITAPHIVM.

In ædibus S.Antonii, ubi pro foribus duæ marmoreæ inſpiciuntur Statuæ: altera Claſsis Imperatorem, altera Principem exprimit.

Petro Lando Venetiarum Principi, poſt varias Pace, ac Bello in Vrbe munerum Publicorum dignitates, Foris Præturas, præſertim Patavinam iterum adminiſtratas, ad Maximilianum Imperatorem, & Leonem X. Pont. Max. legationes obitas, Claſsis cum ſummo Imperio bis Præfecto, Apulo Bello, Neapoliſque obſidione egregiè functo, ex D. Marci Procuratore ad Principatum evecto Landa Familia Proavo optimè merito P.

Sub ſecunda

Vixit annos XXCIII Principatum tenuit Annos VII. obiit anno M. D. L. V. Menſe Nov. Die VIII.

Ex pluribus monetis ſub eo ſignatis; argentea, quæ ad manus venit, habetur ſupra pag. 202.

Nummus Ducalis

Cuius in fronte ſedens Marcus Euangeliſta vexillum porrigit Duci in genibus flexo, cornu redimito ſub epigraphe. *S. M. Ven. Petrus Lando Dux*. F.V. nomen hic habes *Franciſci Venerij* officinæ præfecti monetariæ. A tergo. *Petri Lando Principis Munus An. vii.* annuatim renovatum uſque ad Annum vii.

FRAN-

FRANCISCVS DONATVS

DVX LXXIX.

Creatus die 22. Novemb. Ann. 1545. obiit 23. Maii An. 155; cum ſediſset Annos vii. Menſes 6.

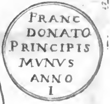
ELOGIVM VETVSTVM.

Curia parte luculenter ædificio exornatà, omni belli ſuſpicione ſemotà, dum Reſpublica ſub meà ſalutari tutelà ſecurè admodum reſpiraret ſeptimo Principatus Anno, Vitæ amplius octuageſimo, in unam publicæ ſalutis atque opulentiæ curam excubantem Mors oppreſſit.

LXXIX

EX gravi Sapientum ordine, inter quos, quatuor ſupra viginti vices conſederat, Princeps aſsumitur Franciſcus Donatus Eques & D. Marci Procurator eo tempore, quo Orbis ferali bello conflagrabat, exceptà Republicà, quæ funera reſpiciebat à longè, oculis tamen cum ſuo Leone excubabat apertis, & pacem cuſtodiebat, armata caſtrorum curà commiſsà Guido Vbaldo Ruvereo Duci, cui vexillum publicè credidit primo ſuæ electionis Anno, Princeps Donatus. In hoc otio Moles poſita Palatina, quàm ſuper Gigantæos gradus janitores cuſtodiunt Neptunus & Mars, Pari

com-

Digitized by Google

communem atque Iuſtitiæ. Errarium etiam & Athenæum Pelaſgo lapide poſita, regimini æquè utilia, & neceſsaria, quæ invicem ſe ſe adiuvent, exornent, & fulciant. Moritur interim perturbator ille Religionis Lutherus, Sanctorum inimicus & hominum; & quia turpes ejus ſervarunt reliquias Saxones, quibus fœtore nulla adimere potuerunt aromata; Principes, promovente Iulio II. Romano Pontifice, excubabant, ut cum Apoſtata errores occumberent, latis legibus, quibus coercerentur Novatores, admirabili in hac proviſione, utriuſque gladii concordià; præcipuè Venetiis, in Conſilio Decemvirum, auctore Duce Donato, *Vt quæ in urbe Veneta in puniendis hæreticis, priſcà conſuetudine, ac legibus recepta eſsent; eadem in reliquis Imperii Veneti oppidis, ac continentis urbibus ſervarentur: nempe ut reorum quæſtionibus, ac iudiciis, quæ ab Eccleſiaſticis viris fiunt, Magiſtratus adeſſent Reipublicæ, nihil niſi iis præſentibus agi, decernive poſſet. Iurisperitos, ſi gravius aliquid incideret, conſulere liceret. Quod ius tantum civitatibus eſſet: qui in oppidis, vel pagis delinquerent, ab urbanis iudicarentur Magiſtratibus*. Quo ex decreto magnam apud Pontificem Donatus, totaque Reſpublica tulère laudem. Iulius gratiis actis Principi ac Senatui, publicam religionem, ac pietatem ſæpius concelebravit egregiis præconiis. Donatus in poſterum paci totus intentus, Anno VIII. vitam poſuit, dignus longiori vità, niſi dignior fuiſset æternà In æde Servorum nobili Mauſolęo jacet, laudatus more Maiorum, in templo SS. Io: & Pauli, à nepote Ioanne Donato.

Lege Petrum Iuſtinianum, Petrum Marcellum, Sabellicum, Ioannem Baptiſt. Contarenum, Sanſovinum, Doglionum. Andræam Maurocen.

EPITAPHIVM.

D.O.M. Franciſco Donato Principi Optimo ſingulari in Patriam Charitate in rebus adminiſtrandis prudentia, integritate, eloquentia Celeberrimo, præcipuis legationibus magiſtratibuſque tùm Vrbanis, tùm provincialibus in difficilimis Reip. temporibus egregiè functo Principatu, Salutaribus legibus, pacis tranquilitate publicis operibus, bonis denique omnibus inſignito, Franciſcus & Dominicus Donati Avo Op. M. P. CC. Obiit anno Chriſti MDLIII. ætatis vero LXXXV. Princip. VIII.

NVMMISMA.

Publicum ſupra habes pag, 204. productum uſque ad Ann. VII. unde octavum non complevit.

M. AN-

M·ANTONIVSTRIVISANVS

DUX LXXX.

Electus die 3. Iunij Anno 1553. obiit die vlt Maij, Ann 1554. cum regnaſſet Annum unum, minus tribus diebus.

EPIGRAPHES ANTIQUA.

Religionis amantiſsimus Anno circumacto moriens in gremio patrum ante aras, in Cælum, unde veneram, vitæ integer evolavi.

LXXX

MArcus Antonius Triviſanus ex Procuratore D. Marci, Lando ſubrogatus defuncto, potentiam, morum ſanctitate fulcivit. Procurator D. Marci in ſomniis monitus Ignatium Loyolam ſub dio in foro cubare, concubia nocte ſurrexit, accenſiſque lampadibus quæſivit, hoſpitio excepit novum Apoſtolum, à quo juſſus ſe ad Patriæ Principatum accingere, thronum ſcandit invitus, ne retrò abiret contumax, & refractarius. Electione cognita, coram Crucifixo procubuit, conſilium, auxilium eflagitans pro bono regimine. Zelator Iuſtitiæ, ſemel in hebdomadà ad cancellos deſcendens Forenſes, judices excitabat, caſta ſervare jura. Magiſter Temperantiæ unà cum Decemviris comeſsationes & ludicra interdixit nocturna

ćturna. Pacem, quam infantem invenerat, ſervavit virginem inter laſcivientes Reges, qui armati valvas poſcebant, pulſabant. Annum in Principatu abſolvit, vitam in arà relinquens, ad pedes Chriſti patientis, flagris involutam & orationibus, dum Sacerdos hoſtiam litaret incruentam. Sic mori ſolebant Sacerdotes antiqui. In ſinu Patrum expiravit adſtantium, eadem oratione commendans animam, & Rempublicam. Exordium funeris à fletu Patrum, qui propriis manibus oculos clauſere defuncto. Eius Lipſana non ſine veneratione in vineà aſservantur D. Franciſci. Ejus eulogium Bernardinus Lauredanus expoſuit in ædibus Gemellorum.

Iacent oſsa in medio templi ſub epigraphe.

Oſsa Marci Antonii Triviſani Principis. Vixit Annos 79. in Principatu 1. M. D. LIIII.

Sanſovinus, Io: Baptiſta Contarenus, Andreas Maurocenus, Petrus Marcellus, Doglionus, Vianolus.

E P I T A P H I V M.

M. Anton. Triviſanus Princeps integerrimæ vitæ, & paternà virtute, ac gloria ſemper clarus, omnibus honoribus egregiè perfunctus, à patribus invito ipſius genio Princeps cooptatus, cum Annum Rempublicam ſanctè gubernaſſet, Religionis amantiſsimus, dum ſacro, in imaginum aulà intereſſet, nullà ægritudine, flexis ante aras genibus, in gremio patrum moriens migravit in Cœlum beatiſs: M. D. LIV: I. Octob.

Nummiſmata M. A. Triviſani D.

Quorum unum privatum habes ſupra pag. 206. cujus in fronte Imago & nomen, *Marcus Antonius Triviſano Dux. V.* À tergo legitur. *Marcus Antonius Triviſano Dei gratia Dux Venetiarum &c. Vixit Anno I. in Principatu Obiit M. D LIIII.*

Alterum publicum eſt, cujus in fronte Dux flexis genibus vexillum accipit Reipublicæ, ab Evangeliſta Marco. In poſtico legitur *Marci Antonii Triviſani Principis Munus Ann. I.*

FRAN-

FRANCISCVS VENERIUS

D V X LXXXI.

Electus die 11. Iunii Anno 1554. obiit 4. Non. Iunii Anno 1556.

VETVS ELOGIVM.

Biennium magnâ animorum propenſione cum in Principatu vixerim, non ſine abſolutâ Religionis, ac Prudentiæ laude, Bonam Sfortiam, atque Aragoniam Poloniæ Reginam in Italiam adventantem, nullo non honoris genere excepi.

LXXXI

ABſque prænſatione, & ambitu Thronum ſcandit Franciſcus Venerius juſtitiæ merito, & ornamento virtutis. Pacem ſibi poſt tot bella relictam ſuſtinuit, Marte ultra Alpes proſcripto. Ferox Turca cum Appula præmeret Regna, & Hieroſolymitani Equites ſpetie perſequendi Infideles, ad piraticam converſi nonnullas naves amicæ diripuiſſent Reipublicæ, & in portubus Venetis, Turcarum oppreſsiſſent navigia, hoſtem eis concitando potentiſsimum; placuit: ad reſarcienda damna, eorum proventus in publicum redigi; donec civium, ſubditorum, & in urbem navigantium indemnitati proſpiceretur, & à violentiâ in poſte-

Digitized by Google

poſterum abſtinerent. Reclamanti ſupremo Ordinis Magiſtro, miſsis primò Legatis;interprete poſtea Vargas Legato Cæſaris;eà facundia quà præpollebat,& argumentorum copià reſpondit Venerius,ut victus Hiſpanus palmas jungeret adverſus Milites Hieroſolym.Paulus ipſe IV.P.R ad pacis præſidium,& tutelam ſocietatis humanæ, Magiſtro prohibuit Veneta ſcrutari navigia, Maria excurrere Reipublicæ,&Thraces quærere à longe;ne minuti navigii ſpolium, Regnorum jacturà cogerentur compenſare fideles. Magnà itaque Zelotypià ſervatâ pacem, neque in gratiam Pontificis cum Columnis diſsidentis (huic Henricus Rex Gallorum, illis Albanus accurrerat) turbare volens Venerius, externos Legatos Fæciales venientes in urbem,omnes cum Caducæo remiſit, dictus, propterea *Princeps pacis*. Bonam Sfortiam Ioannis Galeatii olim Ducis Mediolanenſis filiam,Sarmatiæ Reginam,in Apuliam redeuntem eà pompà excepit, quà laſcivire ſolet armata Pax. Biennio Rempublicam geſsit ſemper fœlix, nunc in Cœlo fœlicior exuviis poſitis ad templum SS.Salvatoris,oratione decoratus funebri à Bernardino Lauredano.

Sanſovinus, Io: Baptiſta Contarenus, Andreas Maurocenus, Petrus Marcellus, Doglionus, Vianolus.

EPITAPHIVM.

Franciſcus Venerius Princeps, priſcæ maiorum virtutis ac diſciplinæ verè imitator, nullo nec adumbratæ laudis ſtimulo, nec privatæ utilitatis errore unquam permotus, in regendis populis ſummæ continentiæ, in dicunda ſententia Senatoriæ gravitatis pacis & concordiæ amantiſs. in omni ſermone ſapientiſs. ſemper in Principatu, nihil præter ornamentum Principis quod eſt iuſtum Imperium pulcherrimum libeis rcivibus exemplum. Vix. Ann. LXVI. D. IV. in Principatu Ann. I. Menſ. XI. D. XXII. Obiit IV. Non. Iunii M. D. LVI.

NVMMISMA.

Publicum habes pag.208. cuius in fronte Marcus Evangeliſta vexillum porrigit. In adverſo legitur: *Franc. Venerio Principis munus Ann. I.*

LAVRENTIVS PRIOLVS
DVX LXXXII.

Electus die 14. Iunij Anno 1556. obiit die ... Ann. 1559.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Optimarum artium ſtudiis clarus, peſtilenti lue ſedata, admirabili prudentià adminiſtratà Rep. Pontificem, ac Cæſarem Neapolitano bello diſtractos, in priſtinam amicitiam reduxi: ut, ex Italia diuturnis bellorum incommodis afflictata, irruptiones atque arma exterarum gentium ſalubri conſilio pellerentur.

LXXXII

COmitiis ex lege habitis, poſt Venerii funera Laurentius Priolus tunc inter Conſiliarios quintus Philippo Trono, Stephano Theupolo, Thoma Contareno Marciis Procuratoribus ad ſummæ dignitatis faſtigium nitentibus, prætermiſsis, nondum in illud cooptatus Collegium, quod raró accidit, Princeps creatur terno ſæviente hoſte, Bello, & eo deterior qui peſsimus hoſtis, Fame, & Peſte. Deo tamen auſpice ſplei plenus & religionis, in die coronationis ſuæ, concionem exorſus ad populum, *Si ambulavero in medio umbra mortis non timebo ma'a, quoniam tu m:cum es:* Eſuriem Agrariis legibus, Luem ſollicitudine, induciis Bellum extinxit. Vrbem poſtea coniu-

coniugis coronatione Ziliæ Dandulæ M. Danduli I. C. & Equitis filiæ recreavit, accurrentibus more vetuſto, Artium Magiſtris, magno faſtu, & pompà renovatà priſci ritus memorià, quæ centum ab hinc Annis inveterata exoleverat: nam à Paſchalis Maripetri Principatu uſque adhæc tempora Duciſsa Veneta in urbe viſa nō erat. Ingens itaque ad ſpectaculum totius civitatis multitudo confluxit. Ad Barbadicas ædes in Gervaſi vico Patres Bucentaureo acceſsere frequentes. Ibi Duciſsa aureo talari amicta pallio, inſulà redimità Ducali, Matronis comitantibus in apertum prodiit excepta à Conſiliariis, celſoque Trono media locata in ipſo Bucentauro ad D. Marci ripam appulit per forum innumerabili multitudine ſtipatum populi, media inter duos Conſiliarios M. Centanum, & Ant. Iuſtinianum inſigni pompà in Ducarium tranſiit. Inde aulæis, ſignis, ramentiſque auri Opifices, tribunalia Iudicum, mirè exornarunt, multitudoque miniſtrorum aderat baculos geſtantium, quibus è medio dimoverent turbam. Paratæ quoque in propatulo menſæ ac lautiſsimæ epulæ, expoſità magni pretii eminenti pulpito ſupellex, ubi crateræ, phialæ, abaci, ſciphi, aliaque ex argento & auro vaſa ſpectabantur. In triduum Civitas lætitiæ indulſit. Alienum tandem nè uſurparet Priolus triumphum, ad Superos evolavit, cum quibus vicerat, in æde SS. Salvatoris exuviis poſitis, vel S. Dominici; in Gemellorum æde laudatus à Leonardo Iuſtiniano Laurentii filio.

EPITAPHIVM.

D. O. M.
Laurentius Priolo Dux
Sapientia Eloquentia Inſignis
Legationibus ſummis quibuſque muneribus Clarus
Pauli IV. Pont. Caroli V. C.eſaris
Concitatos animos Delinivit
Pacem Fundavit, Italiam tranquillavit
Peſtilentiam Extinxit, Remp. bene geſsit
Pius, Fortis, Prudens
Procu. D. M. de Vltra ex Teſt. Lud. Priolo Proc. Nep. P.
Vix. Ann. LXXVIII. Menſ. II. Dies III. In Princ. III.

N V M M I S M A.

Publicum Laurentii Prioli ſupra pag. 210. in quo S. Marcus ſedens vexillum porrigit Duci genuflexo cornu redimito. In poſtico *Laur. Priol: Principis munus An. I.* & quia idem repercuſsum Anno II. & III. hic ſtudio omittitur.

O 2 HIE-

HIERONYMVS PRIOLVS

DUX LXXXIII.

Creatus Cal. Sept. Anno 1559. obiit Anno 1567. die 4. Nov. cum ſediſſet Ann. viii. Menſ. ii. dies iv.

EPIGRAPHES PRISCA.

Clementiæ cultor & ſævitiæ deteſtator accerrimus, Principatum animi candore, liberalis ingenii bonitate ac religione, fraternæ virtutis æmulus ſuſcepi.

Fallitur, qui inter Venetos thronum negat hæreditarium: virtuti namque ſemper tribuitur. Hinc gemini fratres Laurentius, & Hieronymus trahuntur in ſolium; quod hiſce ſyderibus Fata crederentur inhærere Reipublicæ. Tanta erat concordia Fratrum, ut major natu, minorem ſibi prætulerit, vaticinio quodam inſtrui, quod minor fato præcurreret. Ex D. Marci Procuratore de Vltra, Laurentius Princeps aſſumptus, quoſnam janitores deſignaret Conclavis Ducalis? interroganti reſpondit: fratrem defunctum, qui foribus reſeratis, pauperes ipſe inquirebat venientes. Navis tunc cum agitaretur Eccleſiæ inter Tridentinas Alpes

agmen

agmen immiſit Pontificum pius Princeps eà inſtructione, quod extra arcam Noe perire eſset, regnante diluvio. Inter tot fluctus, quibus Europa tota demerſa, vel naufraga novis Lutheri, & Calvini ſuperſtitionibus jacuit; ſola Venetorum Ditio virginitatem Catholicæ Religionis caſta ſervavit, Religionis æquè cuſtos & Libertatis. Gratus Pontifex Pius IV. Senatui liberam facultatem rependit eligendi Venetiarum Patriarcham, & in eo Iuſpatronatus perpetuo confirmavit: dono dedit S. Marci Palatium, quod Paulus II. Romæ olim ſuperbiſsimum ædificaverat, ut ibi Oratores Veneti cum Veneto Cardinale Tit. S. Marci cohabitarent. In tantà ſerenitate Inſulam pretioſiſsimis gemmis, unionibuſque ornatur Ducalis, pretii ſupra centum aureorum nummum millia: duabus additis ex auro coronis, quarum una Cretæ, altera Cypri Regnum deſignant. Binas poſtea ex Pario marmore ſtatuas, ſummis in gradibus Scalarum, quà Palatium aditur, erigendas curavit, alteram Martis, Neptuni alteram, quibus bellicæ præſertim Maritimæ Reipublicæ vires exprimuntur, eà arte à Sanſovino exculptæ, ut ſpiraculum quodamodo vitæ habere videantur. Baſi Martis inciſo carmine *Adria bellipotens Martis fulgore coruſcat*. Neptuni; *Sceptra Maris Venetis trado, regna uda relinquens*. Novum etiam argenteum nummum percuſsit ſolidorum 124. qui *Ducatum* componunt. Dimidia quoque & quarta ejuſdem Ducati pars ſignata, in quorum latere inſculpta Leonis alati imago cum epigraphe Ducatus Venetus. In altero, flexo poplite Princeps inſpicitur, D. Marcum ſella ſedentem adorans: ac de more Ducis nomen inciſum continet. Senio tandem confectus Princeps, morbo accedente comitiali, ſepulchro illabitur D. Salvatoris, laudatus more majorum à Io: Baptiſta Gritti Aloyſii filio.

Andreas Maurocenus, Petrus Iuſtinianus, Marcellus, Sabellicus, Sanſovinus, Doglionus.

Nummiſma publicum.

Vnicum cuius in fronte, more ſolito S. Marcus Duci vexillum porrigit. In adverſà parte, *Hieronymi Prioli Principis munus Anno I.* In peripherià vero. *Salutis Anno* 1559. *Et ab urbe condita* 1139.

Monetam etiam uſualem habes pag. 212.

Digitized by Google

EPITAPHIVM.

D. O. M.
Hieronymus Priolo
Dux
Iuſtitiæ, Prudentiæ, Legum
Vindex Tutor
Vrbem
Ædibus Specimen Templis
Exornavit Auctavit
Pacem Italiæ Confirmavit
Remp. Sartam Tectam
Ab omni Periculo Servavit
Fraternæ Virtutis Æmulus
Procu. D. M. do ultra ex Teſtamento
Lud. Priolo Proc. Fil. P.
Vix. Ann. LXXVII. Menſ. XI.
Dies XXI. In Princ. III.

PETRVS LAVREDANVS

DUX LXXXIV.

Creatus 12. Octobris 1568. Annum agens 86. obiit 4. Non. Maii 1570.

EPIGRAPHES PRISCA.

Innuſitata annonæ pennuria: frumento ſumma prudentia importato, publici navalis incendio compreſſo, exortum Turcicum bellum conſtanter ſuſcepi, ſic, ut non dubia victoriæ ſpe, maxima eius conficiundi oportunitas pararetur.

LXXXIIII

FElix diſcordia, in quà potentior eſſe non poteſt, niſi qui melior. Naturæ lex iſta: Potioribus deteriora ſubmittere. Per tredecim dies, Electores diſſoni, diadema prænſantibus Mathæo Dandulo, Hieronymo Grimano, Aloyſio Mocenico, Iacobo Æmiliano D. Marci Procuratoribus, cum in præſentes minimè convenire poſſent, in Petrum tandem Lauredanum, Mocenico in primis adnitente, inclinarunt ſenio confectum, Annos agentem ſex ſupra octoginta, præter totius Civitatis, ipſius quoque expectationem. Ex gente antiquitùs *Mainardà*, quæ à Mutio Scevola adverſus Por-

Digitized by Google

ſenam Hetruſcorum Regem facinore claro, elementa duxit, poſtea Veneto SenatusConſulto inſignibus mutatis ac nomine *Lauredana* dicta, regio licet prognatus ſanguine, ad Ducalem nunquam aſpiraverat dignitatem,forte contentus privatà; vitæ fre.us innocentia viam ſibi ad Conſiliariorum Sexviratum muniverat. Tunc nil ejuſmodi cogitans, cum è foro digreſsus per viam mercatoriam domum reverteretur, delatæ dignitatis nuntio recepto, à M.Antonio Franceſchi ſcriba ad palatium deductus, poſtridie in Baſilicà D.Marci, ab Electoribus Populo oſtenſus, Principatus inſignibus inauguratur.Diſcordia hæc ab Vrbis patrono immiſsa Marco Evangeliſta,quod ſenior nec ſanior reperiretur in Vrbe ad placandos Superos ferro, flammà, fame imminentes Reipublicæ. Incendio Navalis Armamentarii, claſsicum pro Selymo Vulcanus cecinerat adversùs Cyprios; jamque Thracià tota contra infelix regnum pluebat ſagittas; cum optimus Princeps Annorum pondere preſsus,& legum obſervantiſsimus frequens in Curia, in Comitiis,in Senatu, maieſtate plenus, ſemper adſtans Bellum vicinum agnoſceret plenum diſcrimine, clades ne inſpiceret funeſtas, oculos clauſit bonorum omnium luctu, quamvis à populo maledictus furente,qui agrorum ſterilitatem in Principem referebat innocuum:quaſi Lauredani ſacrilegio Annus areſceret. Hinc moriens converſis in Cœlum oculis,in verbo Pſalmiſtæ emiſit ſpitum. *Ab alienis parce ſervo tuo.* Eius cadaver ad Iobi fanum delatum in humili jacet ſepulchro abſque epitaphio Patritium Antonium Zenum habuit encomiaſtem in D.Marci Baſilicà,non in Gemellorum æde,Cœlo prohibente turbine, & tempeſtate. Res inſolita & inaudita. Volens innocentiſsimo Principi Marcus Evangeliſta exequias canere, & iuſta ſolvere excluſà plebe, quæ ſubſanabatur inſana.

Ab hoc Principe contignatio Superior, & dextera erecta eſt Palatii, quod modo in vico S. Pantaleonis incolunt eius pronepotes Conſtantinus & fratres Senatores omnes, qui Magiſtratibus omnes præfuerunt, & præſunt Excelſis.

Sedente Lauredano obiit Zilia Dandula vidua Principis Laurentii Prioli, Ducali exornata funere: triduo namque in *Publicorum* aulà, balſamo delibuta, eminenti ſuggeſtu ſub aureo amiculo Ducalique inſula humi condenda iacuit, circa quam ad pheretrum viginti ex Monialium virginum cœtu (teſte *Petro Iuſtiniano pag.*423.) miniſtræ per alternas vices excubarunt. Princeps inde, Senatuſque frequens cum toto civitatis Clero, monialiumque cœtu ingenti numero ad Gemellorum ædem, eam è foro ſublatam

tam deduxit ibique de ejus laudibus ab Antonio Stella D. Fantini Antiſtite viro doctiſsimo oratio publicè habita eſt.

Andreas Maurocenus in vita Leonardi Lauredani, & in Hiſtor. Veneta. Æmilius Finetus de orig. Lauredanæ familiæ. Vianolus, Io: Bapt. Contar.

N V M M I S M A.

Publicum, in quo Marcus Evangeliſta vexillum Lauredano porrigit more vetuſto, cum inſcriptione, *S. M. Venetus. Petrus Lauredanus Dux.* Retro legitur in medio: *Petri Lauredani Principis munus Anno I.* In peripheria verò. *Salut. An.* 1568. *Et ab Vrbe condità* 1468.

ALOY-

Digitized by Google

ALOYSIVS MOCENICVS DVX LXXXV.

Creatus die 5. Maii 1570. obiit 3. Non. Iunii 1577.

Depulſa fame, conſociatis Chriſtianorum Principum viribus, Selimi Turcarum Regis Claſſe profligatà, atque inde victorià una omnium nobiliſſimà partà Henrico Gallorum Rege magnificentiſſimè excepto, Servatori Deo æde dicata; Vrbe bello, fame, incendio, peſtilentià liberatà, Remp. florentem relinquimus.

ALoyſium Mocenicum, non tam ſupremis Legationibus ad Selymum Turcarum Regem, Adrianum VI. R.P. & Caro-

lum

lum V. Imperatorem; ac Marciâ Procuratoris purpurâ, quàm domeſticâ trium Principum in familiâ educatione efformatum Ducem Lauredano Patres ſubrogavere defuncto. In Procinctu cum eſset Marcus Evangeliſta, & libro clauſo, Claſsi totus intenderet adversùs Thraces, qui Fato præcipite, Cypri urbes quatiebant, cæſo Regni capite Nicoſiâ; Thronus vacavit. Hoc in tumultu, inter Martis bombos, & armorum ſtrepitus, nè falsâ rerum humanarum ſpecie deciperentur Patres, Ducem aſsumere decreverunt de domo Principum, legibus obſoletis, præteritiſque Correctoribus Fori, & Inquiſitoribus Ducis defuncti. Die ſolummodo ab electione tertio eum circumtulerunt in foro, miſsilia ſpargentem in populo, ne nundinis & officinis occupatâ plateâ, populari direptioni exponerentur merces. Clavo aſsumpto regiminis Mocenicus Hieronymum Zanium fortiſsimæ & numeroſæ claſsi præfecit: majorem a Pontifice, Philippo Auria expectabat ſed tantos conatus & ſumptus Hiſpanorum & Auriæ cunctatio diſcuſsit, ut per otium Turcæ tres naves prædâ refertas opimâ ultra virgines & ephebos ad libidinem in tutum ex Cypro ſubducerent. Nobili tamen Matronæ deſperatione accenſo pyrio pulvere naves illas Ignis ſorbuit vel Mare. Ceſsit paulo poſt Famaguſta, poſtquàm muris glande ſuffoſsis, ſolius Bragadeni pectus ſupereſset. Honeſtiſsimis conditionibus pactâ urbis deditione, earum nullas Turca ſervavit. Marcus Bragadenus de eiurandâ Religione fruſtrà tentatus, vivus excoriatur. Cor ei impavidum non valentes etrahere, detraxere corium. More ſerpentis innovatus Marcus, relictis exuviis, ad ſuperos evolavit canendo, *Cor mundum crea in me Deus*, quod ſuo ſanguine emundaverat martyr fidei, eroas Patriæ. Eius laus etiam penes Tyrannum maior fuit, quàm Cyprus perdita. Partâ victoriâ cæpit Selymus inter ſuos Occidentem dividere, de pelle agens nondum captâ ferâ. Venetiis namque Mocenico Principe in ſupremis declamante Comitiis, & Patritios excitante, collatitiâ congregatâ pecunia, ære ſub uſuris recepto, aucto Procuratorum numero D. Marci, jurato fœdere cum Pio V. R. P. Hiſpaniarumque Rege, occurſum Barbaris cum triremibus 209. celocibus 70. ſex Venetis Liburnicis, ſub ducibus M. Antonio Columna, Io: Auſtriaco, Sebaſtiano Venerio, parati Veneti vincere, aut mori. In ſinu Naupacti per viginti quinque millia paſsuum, inter Cephaleniam & Naupactum, ad Echinades, Acheloo flumine Aetoliam interlabente, Nonis Octobribus, quinta fermè diei horâ, D. Iuſtinæ ſacrâ obviavere Turcæ, & per quatuor horas fortiſsimè hinc inde certatum: donec auram inſuflante Dei Matre, vento, fumo obruti Turcæ, proiecere Lunam ſub pedibus eius. Victoriæ civitas incredibili

perfuſa

perfuſa gaudio, accurrit protinus in Templum Deo grates perſolvens. Triduo per forum ſupplicatione habitâ, Princeps, Senatus, omneſque cives cum Clero adfuere, celebratiſque ſacris, Princeps Patres purpurâ induti ſacratiſsimam ſumpſere Euchariſtiam. Carceribus exilioque damnatos ſolverunt: egenis, publicè privatimque exhibuère eleemoſinas: funebres celebrari laudes in D. Marci templo mandarunt eorum, qui in acie pugnando pro Patria occubuerant. Ad ſpetiem triumphi, Pannorum Porticus, ædeſque ſacræ in Rivoalto, incredibili auleorum, frondiumque cultu exornatæ: trophæa ex hoſtium manubiis, armorum varietate micantia erecta. Idem in viâ Mercatoriâ apparatus pompâ extructus inenarrabili. Superbus quoque Aurificum, & à ſerico Textorum ſplendor. Germani ſimiliter Mercatores tantæ lætitiæ participes, ad primum victoriæ nuncium, ludicra prębuere ſpecioſa ſuo in foro, ubi interdiu, noctuque reſeratis per triduum foribus, variis oblectamentis, in Muſicis & tripudiis, taurorum curſibus, genio indultum. Faces excelſis totius civitatis turribus diſpoſitæ tenebras ſuperabant nocturnas. Lata lex etiam, ut D. Iuſtinæ die inter Feſtos relato, quotannis Princeps Senatuſque in lato clavo, & togâ ad eius templum accedentes, grates teſtarentur Divinæ clementiæ. Excuſsum mox etiam nummiſma, in quo Iuſtina Virgo ſtans claſsi eminet, ſub epigraphe *Memor ero tui Iuſtina virgo*. In alio quoque argenteo nummiſmate, quod annuatim Principis munere, patritiis diſtribuitur, inſcriptio hæc legitur *M. D. LXXI. Anno navalis magnæ victoriæ, Dei gratiâ contra Turcas*. In aulâ veteri publicæ bibliothecæ, excellenti penicillo Iacobi Tentoreti pugna ad Actium expreſsa Navalis. Tantâ clade depreſsi Barbari vaſa colligebant Byzantii, cum diſcordiâ fatigati victores Chriſtiana, vix pacem retulerunt ex tanto hoſtium naufragio: frementibus Superis, qui iram ſuam Lue, Igne adversùs nos effudère mortales. Venetiis Curia tota conflagravit, more inſolito, noctu ex turri tintinnabulariâ D. Marci campanâ pulſante Maleficii, horribili ſono, totius urbis terrore. Dux ipſe in ædes cum ſe recepiſset vicinas Ioannis Legii Marcii Procuratoris, mandante Dominio revocatus eſt in Ducarium. Menſe Maii, ex feſtivis faculis evolantibus ex turre D. Marci, ob electionem Gregorii XIII. R. P. renovatum incendium officinas omnes nundinarias in foro corripuit D. Marci, quæ ibi annuatim congregantur in feriis Aſcenſionis Dominicæ. Deceſsit etiam uxor Principis Lauredana ex nobili Marcellorum familiâ, pietate inſignis, eiuſque funus publicè celebratum ſub aureo amiculo, cadaver aromatibus delibutum triduò jacuit in foro poſitum. Elatum Senatus, Principumque Oratores, propinqui, domeſtici

meſtici pullati omnes ad præparatas in Gemellorum ædibus exequias deduxerunt,eam publicè laudante Octaviano Maggio, qui à Secretis erat. Accedenti poſtea in Vrbem Henrico Gallorum Regi,qui auditâ fratris Caroli ix. morte Sarmatiâ relictâ, per feneſtram demiſsus cubiculi, in quâ degebat, ſecretò fugam arripuerat,quatuor Legatos miſit in occurſum, ut in Carnis Regem cum frequenti Patritiorum, inſigniumque virorum comitatu exciperent.In vico Margariæ, (iacet hæc in margine Eſtuariorum ſexageni occurrerunt Senatores lato clavo amicti purpureo,& Murianum mille paſsibus ab Vrbe deduxerunt. In terram exſcendenti ingentes tormentorum, fiſtularum conſultationes factæ. Domus Capella Henricum excepit. Ad eum inviſendum poſtridie Mocenicus Princeps cum Senatu, triremi Imperatoriâ, quam decem & quatuor ſequebantur triremes delatus advenit. Salutato Rege,eadem Imperatoriâ unà ad ædē D.Nicolai in litore,devectus, à Ioanne Triviſano Venetiarum Patriarcha ſacris infulis redimitto in fanum Benedictinum deducitur, ubi poſt Deo gratias actas, Bucentaurum ingreſsi, per rivum grandem, incredibili pompâ ad magnificentiſsimas Fuſcarorum ædes, à Mocenico uſque in cubiculum deductus,ubi ſub uraniſco Ducem Rex ſibi aſsidere voluit. Per aliquot dies Venetiis commoratus, nullum in ſe publici ſplendoris argumentum deſideravit. Ludi habiti, Naumachiæ inſtitutæ: in Baſilicâ D.Marci ſacra celebrata ritu ſolemni, quibus Rex unà cum Principe ac Senatu, aliique Italiæ duces interfuere. In genua procumbenti ſcabellum appoſitum, ab eoque bina pulvinaria pari intervallo aliquantulum diſtantia Legatus obtinebant & Princeps. Sabaudus, Ferrarienſis, Mantuanus, Nivernienſis ſequebantur. Octo diebus exactis,cum Ferrariâ iter in Galliam arripere ſtatuiſset, à Principe & Senatu uſque ad LizzaFuſinam quinque milliaribus ab urbe diſtantem deducitur. Eadem cimba vehebantur Rex ac Princeps. Alterâ ſequebatur Legatus Pontificis. Reliquos Duces Senatores claudebant. Diſcedenti iter fauſtum, cunctaque proſpera precatus Princeps, Senatus omniumq; Civitatis Ordinum ſtudium & obſervantiam, neque ullo tempore benignitatis memoriam, quâ ipſe Regio aſpectu Rempublicam exornaſset elabi ex animo Venetos paſsuros. Erat in hoc Principe, ſummæ gravitati non impar coniuncta eloquentia, inſitumque oris totius decus,quo cunctos in ſui ita alliciebat amorem, ut ad ſuſtinendam Venetam Maieſtatem plaſmatus videretur. Illum Rex amplexatus Reipublicæ gratias egit ingentes, in quâ tuendâ & augendâ,ſi ſe aliquando occaſio obtulerit, Regni vires, opes collaturum,ſeipſum quoque ad futurum pollicitus. Cum ve-

rò eà

rò eà tempeſtate, Gallia Religionis diſsidiis, Procerumque ambitu fluctuaret: Mocenicus flexo colloquio ad arcana Regni, & Chriſtianæ Reipublicæ, Henricum ad inteſtina tollenda diſsidia, mulcendoſque beneficiis proceres monuit; ut inde vires & exiſtimatio accreſceret Gallici nominis in eos, qui torvis oculis amplisſimi Regni potentiam aſpiciebant. Conſilium, uti à viro magnis rebus gerendis aſsueto profectum magnifacere viſus eſt Rex, aſserens hoc unum ſibi votum, cunctos Regni proceres & ordines ad pacem traducere, concordiæ vinculo connectere. Regis memoriam ne poſteri præterirent, (Arnoldo Ferrerio Regis flagitante Legato) Patres in urbem marmore appoſito iuxta Giganteos gradus, Regis acceſsum inſculpi mandarunt.

Henricus III. Galliæ Rex, & primus Poloniæ Chriſtianiſsimus, accepto de immaturà Caroli IX. Galliæ Regis fratris coniunctiſsimi morte, triſti nuntio, è Polonà in Franciam ad ineundum regnum hæreditarium properans, Venetias Anno Sal. 1574. *decimo quarto Kal. Aug. acceſsit, atque ab Aloyſio Mocenico Sereniſsimo Venetorum Principe, & omnibus huiuſce Reipublicæ ordinibus non modo propter veteris amicitiæ neceſsitudinem, verum etiam ob ſingularem de eius eximiam virtute, atque animi magnitudine opinionem, magnificentiſsimo poſt hominum memoriam apparatu, atque alacri Italiæ prope univerſæ, ſummorumque Principum præſertim concurſu exceptus eſt: Ad cuius rei, gratique Regis animi erga hanc Rempublicam memoriam ſempiternam, Senatus hoc monimentum fieri curavit: Arnoldo Ferrerio Secretioris Conſilii participe Regio apud Rempublicam Legato id etiam poſtulante.* In urbem revertenti Mocenico, Henrici nomine Adamas præfertur formæ prædivitis, quam initio accipere abnuens, cum moleſtum id cognoviſset id Regi futurum, acceptum Senatui detulit, cuius decreto aureis incluſum Liliis in Baſilicà aſservatur D. Marci. Lætitiam urbis morbus comitialis Tridento per occultos quaſi cuniculos Venetias intruſus ſupra octuaginta hominum millia abſumpſit, non tam contagio, quà ignavià Hieronymi Mercurialis, & Hieronymi Capivacei in Patavino Gymnaſio Medicinam profitentium, quià Medicis Venetis diſſentientes coram Principe, ſermone potius expolito, quàm docto morbum dixerant epidemicum, ſed non peſtiferum. Agnovit Mocenicus manum Domini, quem ut placaret, concione ad populum habità in templo D. Marci cuius exordium, *Niſi Dominus cuſtodierit civitatem fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam*: publicam pœnitentiam ſuo impoſuit exemplo, quà die naſcentis Deiparæ ſacro abſolutà, contagium poſtridie deſæviit, quatuor tantummodo defunctorum nomina in foro propoſita, quę ſupra ducenta dietim numerabantur. Pium Principis votum, quali formà & ritu conceptum ab Andræa accipe Maurocæno. *Vſu ſatis compertum eſt quàm*

verum

verum ſit, quod Rex, ac Propheta Divino afflatus ſpiritu cecinerit. Domino civitatem non cuſtodiente fruſtra qui eam cuſtodiunt, vigilare; quam enim induſtriæ vim, quæ adiumenta, quæ remedia tentata non fuiſſe, ut populus peſtifera lue liberaretur? quæ humana præſidia prætermiſſa, ut publicæ civitatis ſaluti conſuleretur? cuncta in irritum ceſſiſſe: funera funeribus aggerari, recentes calamitates præteritis cumulari, ut tandem à ſummo vertice uſque ad pedem nihil ferè intactum relictum ſit. Quis dubitet (inquit) hominum cogitata, atque inventa præpotenti hoc morbo inferiora eſſe? gladioque huic obſiſti non poſſe, qui Dei Opt. Max. vibratus dextera in hanc beatam olim, fortunatamque civitatem ſæviret. Quis Servatoris irati oculos, unicumque intuitum ſuſtinere poſſit? qui veluti inſitæ miſericordiæ oblitus iratum, iuſtoque furore adactum ſe nobis oſtenderet. Ampliſſimæ huius civitatis otio aſſuetæ, luxu, deliciiſque diffluentis errata id commeruiſſe, quibus modo receſſibus, quibus latebris ab eo ſe obtegeret, quem ubique præſentem, neque in Cælum aſcenſu, neque in inferna deſcenſu, neque velociſſimis pennis in remotiſſimas regiones tranſgreſſu vitare poſſet. Vnicum tantùm præſentibus malis remedium eſſe, ut qui iratum Numen offenſa laceſſiverint, iidem pænitendo ieiuniis, aliiſque pietatis operibus placare niterentur, hoc tantùm immenſam Dei Opt. Max. benignitatem conciliari, decretaque in miſeros mortales (ſi ita fari licet) immutari, ſi contritum Ninivitarum pectus, profunda populi humilitas, Regis in ſolum procumbentis, ſeque proſternentis pietas, latam à Deo ſententiam vaſtam perdendi civitatem, revocare potis fuit, cur qui ſacra Baptiſmatis undà abluti, nunquam alium Deum, quàm qui ex nihilo cuncta in lucem produxit, agnovimus, qui nullam aliam, quàm eius religionem colimus, fiduciæ nonnihil ſumere poterimus, ut poſt tot clades, atque ærumnas reſpirare tandem nobis liceat. Nemo eſt, qui præſentes calamitates non perſentiat, graviùs cæteris non experimur, quibus huius civitatis, totque populorum cura concredita eſt, proni itaque, ac ſupplices Deum Opt. Max. exoramus, ut noſtrorum erratorum oblitus, averſam faciem in nos convertere, egregiumque opus, cui Divinam illam ſuimet imaginē inſculpſit, agnoſcere velit. Peccaſſe univerſam (inquit) hanc civitatem, prævaricatum populum tuis ſanctiſſimis iuſſis, præceptiſque minimè obtemperaſſe fatemur: Ecce lachrimabundi veniam petimus, atque ex intimis cordis penetralibus nondum extinctæ pietatis indicium expromimus, Senatus iſte, quo cingimur, noſque ipſi Divinæ Maieſtati tuæ templum unigenito filio tuo Redemptori noſtro vovemus, perpetuum poſteritati publicæ religionis, Venetique Senatus pietatis monumentum ſingulis annis à nobis, poſteriſque noſtris religioſo cultu inviſendum, quò & peſtiferæ cladis, & Divinæ opis auxilium in omne ævum æterna memoria conſervetur. Hæc animi noſtri demiſſa ne ſpernas obſequia, à te omnipotens Pater petimus, Angelo iubeas tuo, ut cruentum illum, atque horrificum gladium vagina recondat: teque Deipara Virgo, cuius hodie ortum colimus, afflictorum ſubſidium, pelagique iſtius, quo iactamur ſtella, cuius auſpiciis fundamenta Venetæ urbis iacta ſunt, cui tot templa erecta, tot aræ dicatæ, annue precibus, filiumque tibi dilectiſſimum nobis conciliare ne graveris, tuque adeò Marce Evangeliſta

Reipu-

Digitized by Google

Reipublicæ huius patrone, quo auſpice vexilla in remotiſſimas regiones maiores noſtri protulere, iſtam, quæ tuo ductu vivit, ac ſpirat, civitatem ne deſeras. Anno ſequenti, urbe adhuc ſaluti non reſtitutà, tertio Nonas Iunii exceſsit Mocenicus, Princeps prudentià, eloquentia inſignis, proſperis & improſperis aſsiduè jactatus, amiſsà Cypro; victorià partà; pace cum Selymo ſancità; Henrico Francorum Rege hoſpitio recepto. Eius funus in æde aurea D. Marci, non in Gemellorum templo celebratum; prohibente turbine, & tempeſtate (Res inſolita & inaudità) delatum poſteà in Gemellorum ædem, ubi ſupra januam maximam cum coniuge *Lauredana Marcella* quieſcit. Peroravit in funere Laurentius Maſsa, unus à ſecretis.

N V M M I S M A T A.

Publica Aloyſii Mocenici ſeptem occurrunt. In primo ab Evãgeliſta Marco ſedente vexillum accipit ſub inſcriptione ſolità S. M. Venetus *Aloyſius Mocenico Dux*. Tenet retrò epigraphem in medio *Aloyſii Mocenico Principis munus. Ann. I.* In peripherià verò *Salut. An.* 1570. *& ab urbe condità* 1150.

Anno II. eadem frons recurrit, Anno tantùm adiecto, cujus chronologia retrò ſtabat in primo nummiſmate S. M. Venetus. Aloy. Mocen. Anno II. Tenet retro ſequentem epigraphem, memoriam triumphi ob victoriam de Turcis relatam. *M. D. LXXI. Anno magnæ navalis victoriæ, Dei gratià contra Turcas*. Nummus concordat S. C. percuſsum in quo Iuſtina virgo, quod ejus in feſto ipsà intercedente profligati ſint Barbari, teſte *Petro Iuſtiniano*, cuius in fronte Evangeliſtæ Marcus lætus & exultans Principi vexillum porrigit. Solita legitur inſcriptio S. M. Venetus. *Aloy. Mocenico Dux. M. G.* Marinus ſcilicet Grimanus, nomen præfecti rei monetariæ. Ex adverſo ſtat Iuſtina M. & V. cum publico monimento *Memor ero tui Iuſtina Virgo*. Perſevèrat adhuc nummus iſte uſualis, mutato ſolum nomine Ducis; cuius origo ab *Aloyſio Mocenico*. Aliud concordat nummiſma privatum Venetiam exhibens ſuper manubia inimicorum, medio Mari ſedentem ſub epigraphe, *Sic ſola gloriatur*, cui Fama coronam deſuper ſuſtinet & palmam. Habet in fronte effigiem Mocenici ad vivum ſculptam ſub inſcriptione, *Aloyſius Mocenico Dux Venetiarum &c.*

Ann. III. frons eadem, quæ in primo. Tenet retrò, in medio. *Aloyſii Mocenico Principis munus Anno III.* In peridherià. *Salut. An.* 1572. *Et ab urbe condita.* 1152.

An. IV.

Ann.IV. à primo minimè diſſonat. Legitur in poſtico *Aloyſii Mocenigo Principis munus Ann. IV.* In peripheriâ: *Salut. Ann.* 1573. *Et ab urbe condita* 1153. Annis ſequentibus qui fuere v. & vi. Principatus, eadem epigraphes, Anno tantùm mutato.

Anno VII. recurrit in fronte Salvator Ieſus ſiniſtrâ tenens vexillum Reipublicæ, ad quod Dux in genibus flexis manum non extendit præ reverentiâ, ſed pectus tundit miſericordiam implorans & ſalutem adverſus luem, quâ Venetum afficiebatur imperium. Stat Marcus in figurâ Leonis retrò Ducem & in angulo, non audens irato Iudici ſe oſtendere: hinc diverſa eſt inſcriptio ab antecedentibus, & Marcus non exprimitur, ſed ſolummodo Princeps, quaſi deſertus ab Evangeliſta. *Aloy. Mocenigo P. Munus Ann. VII.* Nomen non adjicitur Salvatoris, qui abſque ullâ inſcriptione ubique fulget. Tenet retro Templum magnificum ex voto Reipublicæ Redemptori dicatum, quod modò incolunt Cappucini, ſub epigraphe *Redemptori votum M.D.LXXVI.*

Anno ſequenti, die 19. Maii, Cruci SS. Sacro, tantæ moli primum poſuere lapidem, cui inſcriptum. *Ex pio, ſolemnique voto Reip. ad arcenda fulgura diræ peſtis, Redemptori Deo ſanctè dicatum: Greg. XIII. P. M. Venetiarum Duce Aloyſio Mocenigo, & Io: Trivisano Patriarcha M.D.LXXVII.* Super portam Principem. *Chriſto Redemptori, civitate gravi peſtilentiâ liberatâ, Senatus ex voto pridie Non. Septemb.* 1576. Adfuere ſolemnitati Mocenicus Princeps cum Senatu, Miſſam ſolemniter celebrante in proximâ S. Crucis Eccleſiâ, Patriarchâ: piè & latinè perorante ejus Primicerio. Hujus erectionis, (in quam decem millia Ducatorum decreta, licet centenna millia ſint abſumpta) aliud recurrit nummiſma, ſed Anno percuſſum 1583. quod ſuo loco dabitur.

SEBASTIANUS VENERIUS

DUX LXXXVI.

Electus die 11. Iunii, Anno 1577. obiit 3. Martii Anno 1478.

VETUS ELOGIUM.

Lauream ſervatæ Patriæ, quam armatus Imperator ad Echinadas paulò antè in triumphum retuleram, Princeps unà omnium ſententiâ creatus, ita civili moderatione munivi, ut dubium reliquerim; fuerim nè in adminiſtranda Rep. Princeps juſtior, & ſanctior, an in rebus bellicis fortior, & fœlicior Imperator.

LXXXVI

IMperatoriam Maieſtatem armatam literis, ornatam armis contemplare in imagine Sebaſtiani Venerii. Vitam novus Tullius cum inſumpſiſſet pro roſtris, collatâ in foro litigantibus linguâ, Corcyram Legatus miſſus eà tempeſtate, quà Selymus per tyrannidem irruebat in inſulam Cypri; nè Veneta Claſsis ſocordia & ocio marceſceret, Sopotum Chaoniæ oppidum, quadraginta à Corcyra millibus paſſuum, in ſummo montis jugo, quod Turcç incolebant vicinium depopulatores, tunc inſolentiores facti, quod per eos dies Iacobum

Digitized by Google

Iacobum Celſum claſsis legatum confusè irruentem repulerant ſocioſque navales in litus egreſsos ad diripiendas farinas in molis truſatilibus convolantes interfecerant: illud adoriri Venerius decrevit. Conciliatis itaque dono Epirotis, ordine ſervato militari, unà cum novem triremibus, duce Celſo, externoque milite rectà movet, tormenta per ardua & confragroſa itinera arci admoveri jubet, quæ cum ictu fallaci in oppidum exploderentur præaltum, ſcalis moliri meditatur ingreſsum. Tanto rumore territus hoſtis, noctu muros tranſgreſſus per rupes, & cautes arce evaſere relictà, ſtrage tamen ſuorum, in fugà intercepti ab Epirotis. Ita Soppoti totiuſque Cahoniæ regione Venetis adiectà, Venerius ob rem fortiter adminiſtratam ſummà omnium laude concelebratus, ſpem fortunæ cum iniecifset majoris, Procurator dicitur D. Marci in locum Aloyſii Mocenici Venetiarum Ducis aſsumpti. Inde cum Sfortia Pallavicino adornatis quinquaginta triremibus, Margaritini expugnatione in Almenæ montibus, propè Cibotam inſulam tentavit, ſed irrito conatu, ob loci aſperitatem, & à Mari diſtantiam. In Cyprum verò cum ſummo Imperio Legatus deſignatus Venerius, Leucoſiæ cognito à fœderatis excidio, Marco Antonio Columna Legato Pontificis, Io: Andrea Auria Hiſpanorum Architalaſso, & Zannio Venetæ claſsis Imperatore, ad conſilia vocatus ſolus cum Zannio accurrendum ſentiebat intrepidus, quamvis reliquis diſsentientibus præcipuè Auria cum Hiſpanà claſse, diſceſsus decretus fuerit. Tanto infortunio perculſa civitas Zannium domum in quæſtionem evocavit, ſubrogato Venerio ad claſsis Imperium. Et quia ante acceptum de ſupremà ſibi dignitate delatà nuntium, Venerium in Cyprum traiecisſe verebatur Senatus; claſsis Legatum cum auctoritate Imperatorià Auguſtinum ſubdelegavit Barbadicum. Gratiſsima fuit Claſſiariis Venerii electio; quod eximia ei oris majeſtas, proceritas corporis, color in facie purpureus, quem ſenilis ætas nondum pallore infecerat, artuum robur ac firmitas, ut ad armatractanda Anni impedimento non eſsent; cui corporis formæ vivida virtus, audenſq; animus inſidebat, ut Imperatoris munera obiret intrepidus. Hinc militibus venerabilis, propter liberalitatem & paternam charitatem amabilis, Suppoti expugnatione cognitus, totius Chriſtianis Orbis periculum in ſe ſuſcepit adversùs Selymum qui Cypro expugnatà, totius Occidentis Imperium mente vorabat, & Romam Fidei Chriſtianæ caput in Meſchitam Mahumeto vovebat. Procurante interim Pio V. R. P. cum Hiſpanis renovato fœdere, ad Echinadas Acharnaniæ ſcopulos convenere; ubi luſtratà claſse, 220. triremes, ſex Galeatiæ, naves viginti quinque, ultra minora

P 2 navigia

navigia duce M: Antonio Columna Pontificis nomine, Io: Auſtriaco,& Sebaſtiano Venerio, dum futuri certaminis ordo diſponitur, inſolentia Martii Tortonæ regiæ cohortis præfecti, qui ſub S. Floræ dynaſtà merebat, cuncta turbavit. In Andreæ Calergii triremi turbidus ille homo cum claſsiariis inito diſsidio, rumore ſuo, non ſine ſeditionis periculo, vicinos concitabat, audiente Venerio,qui illicò ſuæ triremis ductorem,mox maris magiſtrum, ſocioſque nauticos mittit ad ſedandum tumultum. At is diſploſo ſclopeto gravem intulit plagam miniſtri humero, milites jam concitatos in nauticos acuit, contumeliis onerat, duos occidit nec Veneto nomini parcit.Horum nonnulli ità ſanguine aſperſi Venerium adeuntes, indignum expoſuere facinus,nec propter Imperatoris nomen, nec Reipub. majeſtatem exemplo peſsimo tolerandũ.Præfectum itaque ac ſocios comprehendi jubet,comprehenſos antennæ ſuſpendi.Eà re commotus Auſtriacus, furori calcaria addentibus Aloyſio Requeſcenio, & Andrea Auria, Columnam advocat,ſententias exquirit. Is ad deliberandum impetrato tempore, ut morâ interiectâ animum leniret, poſtea Regium juvenem aggreſsus, incredibili ingenii dexteritate, quà prece, quà ratione, quà ſuaſionibus tantum effecit, ut æſtuantem animum mitigarit: ut verò cum Venerio conſuleret, adduci non potuit. Diſcuſſo turbine in hoſtem vela dedere,qui 230.triremibus,biremibus 60. mare præmebat. Ducem Venerius habuit Virginem matrem, quæ vento cœlitus emiſso, Thraces obruit,diſsipavit horarum quatuor nec ultra ſpatio, cæſis, cum ipſo Duce, triginta millibus Barbarorum, 3486. in libertatem aſſertis. Navigiis captis 190. Octoginta flammâ vel undâ hauſtis, fuga triginta ſolùm elapſis. Tormenta in prædam ceſsere majora 116. minora 256. Hinc Pius V. P.O. triumphum Virgini decrevit quotannis iterandum. Ab eà autem die,quà Mutius tribunus laqueo, Venerii juſsu necatus fuerat; Auſtrius, Hiſpanique ab ejus conſuetudine cum abſtineret; ſtatuere Patres ad deliniendum animum Auſtrii, ut è claſse evocatus Venerius, navale in Adriaco exerceret imperium ubique ab Auſtrio diviſum, ſubrogato Iacobo Fuſcareno, qui ob Hiſpanam cunctationem cum tempus otioſus inſumeret, pacem renovare Patrum animis inſedit. Venerius interim poſt duos Annos,quibus ſumma cum laude Mari præfuit, regreſsus obviam habuit ingentem populi multitudinem ad inſtar triumphi. Turcarum præcedebant ſpolia,captivi,arma,inſignia ferebantur ante victorem; qui in purpuræ lato clavo, & ad humeros fibulato graviter incedens omnium in ſe ora converterat. Deductum ad D. Marci Baſilicam cum nobiliſsimo comitatu Princeps ad fores Templi cum Senatu

excepit

excepit honorificè, memorabilem victoriam, fœlicemque ei in patriam reditum gratulantes, ad ſacra piè acceſserunt. Quibus peractis, ad ſuas Venerius ædes in area ſitas D. Marci, patritios omnes, qui eum officii gratià comitati fuerant, epulo excepit lautiſſimo. Hoc triumpho Reſpublica unicum ornavit Venerium (quod antea in civitate nemini, ex tot Ducibus, qui claſsibus præfuere, contigiſse legitur) ut unicam, & cæteris majorem teſtaretur victoriam. Mortuo Mocenico Principe ex innumero ampliſsimorum civium numero nemo fuit, qui Venerii virtuti adverſaretur, cui Invidia ipſa concesſerat. Cunctis itaque Patrum ſuffragiis Dux renunciatus, cum ioci causà à ſuffragatoribus interrogaretur; an vellet privatus prandere, vel Princeps? Sapienter reſpondit: *Privatos minori curà prandere ſolitos*. Ejus conjugis *Cæciliæ Contarenæ q. Natalis* publicam coronationem horribile diſtraxit incendium, quo, die 20. Decemb. 1577. cadente Sole, aula Scrutinii, Cancellaria Notariorum Mortuorum dicta, Conclave Quadraginta Virale Aula ipſa Supremi Comitii cum Imaginibus ad vivum exculptis Principum Venetorum conflagravit; unde diebus Faſtis, prope navale armamentarium, in Remorum Conclavi opus fuerit congregare Comitia, quò Dux & Conſiliarii pontonibus appellebat. Eius in electione ſuffragari volens Pontifex ipſe Romanus Gregorius XIII. dono miſit *Roſam Auream*. Superi ut ſuo Commilitoni Peana canerent, luem revocarunt graſsantem, Templo contenti Redemptori ſacrato: ad quod, Dominicà 3. Iulii peſtilentiæ immunitate vulgatà, Princeps cum Senatu poſtquam ſacris ſolemnibus in Baſilicà adfuiſset D. Marci, ſtrato ponte, qui è foro ad oppoſitam Iudaicam pertinebat, acceſsit cum ſupplicatione ſolemni totius Cleri, ſacriſque Collegiis, ibique Miſsà celebratà gratias Deo ſolvit. Ad Legum poſtea cuſtodiam, & coercendas ſumptuoſas Legationum expenſas creatis Cenſoribus; datis Ærario Triumviris; ad procurandam Annonam Cerealibus inſtitutis Ædilibus, in Curià Paradiſo depicto, labore conſumptus naturæ conceſsit, Muriani ad Angelorum ædem ſepultus, cum illis prò patrià excubiturus.

Secundus is Principum Venetorum, cui in Gemellorum æde, Inferiæ non ſint ſolutæ, ſed in Baſilicà D. Marci, poſtquam novies proiectò in aerem cadavere, ultra progredi Cœlum vetuit, apertis cataractis Cœlorum, ut in funere tanti Principis præficam ageret.

E P I T A P H I V M.

Hic magni Principis ac invicti Sebaſtiani Venerii iacent oſſa: dum illi digna erigantur Mauſolea.

Nummiſma publicum.

Vnum percuſsit Venerius, cujus in fronte S. Marcus vexillum tenet Reipublicæ: Dux verò in genibus flexus, ambabus manibus, victoriæ palmam ab eo contra immanem Turcarum rabiem, relatam offert Evangeliſtæ, uti protectori, & apudq; Deum interceſſori. Angelus deſuper Duci cornu imponit; volens per hoc exaltationem ſui in Deum referre, ſub epigraphe: *Sebaſt. Vener. Princ. munus Ann. I.* In adversà parte, ſtant Claſses adverſæ, & Deus deſuper urgens fidei inimicos ſub epigraphe. *Magna Dei Miſericordia ſuper nos. Ann.* 1577. Tempus, quo nummus percuſsus: non quo pugnatum. Anno namque 1571. certamen contigit, ex quo inter cætera inimicorum ſpolia, vulnus retulit, virtutis monimentum perpetuum, quo honeſtiſsimè claudicando, gradum facere prohiberetur Venerius, niſi identidem ſuæ gloriæ reminiſceretur, virtutemque teſtaretur abundè. *Nicolaus Craſſus p. 33. in Sebaſtiano Venerio.*

Digitized by Google

NICOLAVS DE PONTE

DUX LXXXVII.

Creatus die 19. Martii Anno 1578. obiit 29. Iulii Anno 1585. ætatis ſuæ 98. Principatus ſeptimo.

EPIGRAPHES PRISCA.

Rempublicam graviſsimo ære alieno liberatam, ac plurimis belli ſubſidiis, & pacis ornamentis auctam reliqui.

Felix Reſpublica, in quà Philoſophi regnant, & Principes philoſophantur. Ex cathedrà ad tribunal vocatus Nicolaus de Ponte rexit Forum Iulium; inde ad Cæſarem Legatus, poſtea Paravio Præfectus, Prætorium ibi ædificavit, Montem Charitatis erexit, ad cujus inſtitutionem octo aureorum nummum millia, uno prope die à civibus expreſsit eo nomine, ut tempore opportuno frumentum emeretur ad totius comodum civitatis, quæ fœdè Annonæ penurià propter intemperiẽ Cœli laborabat. Hinc gratiſsima Civitas Pontium tanti muneris auctorem oratione à Iulio Sperone publicè habità laudatum, magno Optimatum, plebiſque plauſu, aureo dona-

vit vexillo, cum epigraphe *Fundatori perpetuo Charitatis*. Ad Ro. Pontifices poſtea ſepties miſſus Orator, eà eloquentià coram Iulio III. Italiæ ac Chriſtianæ Reipublicæ calamitatē deploravit, ut ab oculis piiſsimi Pontificis lacrymas excuteret. Paulò ante Orator Ordinarius ad Paulum III. legatione abſolutà, Romà digreſſurus equeſtri donatur dignitate: cujus honoris inſignia nullus Rom. Pontifex Legato cuipiam Veneto contulerat; primuſq; ille virtutis ergo hoc familiæ ſuæ decus Pauli III. P.M. munere conſequi mæruit. Ad Oecumenicum tandem Legatus Concilium Tridenti congregatum pro Eccleſiæ reformatione tam in Capite, quàm in membris, non ſolùm Majeſtatem propugnavit Reip. adversùs Bavaros, præeminentia ſervatà, & ſcripto ad poſteros monimento tranſmiſſo, ſed Religionem, Venetamquè palā fecit pietatem, cujus exemplo devicti Reges & Principes Chriſtiani ſacris acquievère decretis. Omnium namque prima in verbo ſacri juravit Concilii. Servat enim Imperium Religio, Religionem Imperium, & mutuo ſe juvant auxilio. Vltima ejus ad Gregorium XIII. Legatio, ut initæ pacis cauſis expoſitis, Pontificem deliniret ſubiratum, & pacem excuſaret cum Turcis inutilem, ſed neceſsariam. Eo audito, ſenis prudentiam dicendique vim admiratus Gregorius ſubiecisſe fertur: *Non debuiſse Patres ſecum ſilentio uti, quem Dei O. M. vices gerentem cuncta Chriſtianorum noſcere oportebat. Veruntamen Deo permittente pace confectà, nil ultra additurum.* Mortuo tandem Principe Sebaſtiano Venerio, dum paribus meritis & ſuffragiis pro diademate certant Iacobus Superantius, & Paulus Theupulus, Pontio tunc Marcio Procuratori diadema defertur. Is fortunæ ſuæ faber à Philoſophiæ ſtudiis, quam publicè, mandante Senatu profeſsus fuerat, ad Rempub. tranſgreſsus clavum tenuit, iratoque Ponto pontem ſtravit, ut tuti cives naufragia ſpectarent, & Bellorum tempeſtates ſecuri proſpicerent. In hac malacià, aggeratis montibus Forum D. Marci marmore undique cinxit, & in ea iterum Patritios convocavit Aulam abſolvit Supremi Comitii: Adiunctorum Magiſtratum in Concilio Decemvirum abolevit: diſsidia cum Romano Pontificē pro ſede Aquilēienſi cōpoſuit: Aedes Andreæ Gritti olim Venetorum Principis, in vineà D. Franciſci, viginti quinque milliū ducatorum ære publico paratas (diſtrahentibus eas hæredibus Cōtarenis S. Gervaſi & Protaſi, ac Vincentio Maurocæno Equite, & D.M. Procuratore) Legatis Apoſtolicis, dono dedit: Iaponiæ Principes ex ultimà Thulle venientes in aulà ſuſcepit, Romanam adoraturos Remp. Venetias traductam. Cives cum in omnem luxū ſe ſe effudiſsent; revocatis legibus Sumptuariis, mundum interdixit muliebrem, qui decem auri libras excederet. Cænis Pavones, Phaſianas

ſianas aves, cubiculis ſtragulas veſtes ex auro, argento intextas, & purpurà amplo delatoribus præmio deſignato. Blancã Capellã à Franciſco jam adamatam Mediceo M. Hetruriæ Duce, nunc & ab eo ſolemniter deſponſatam cum Senatu adoptavit, eiuſque fratrẽ, Bartholomæum, ac fratrem Victorem torque donavit aureo. Seminarium ad juventutis educationem pro reſtaurandà Eccleſiaſticà diſciplinà cum ex lege Tridentini Concilii perpetuo duraturum erexiſſet Patriarcha; Princeps etiam pro Ducali Baſilica, ære publico, proventu majore conſtruxit, dotavit. Curotrophium ad refugium ſpecioſæ & honeſtæ virginitatis ſub Matronarum curà aperuit. Aſceterium VeſtalibusS. Crucis cum Baſilicà in quibus lapidem poſuit angularem, paravit, Nicolaum ex filio nepotem. Reipublicæ beneficio, inter Procuratores D. Marci feſtivus aſſumpſit. Civium intentus ſaluti, dum calet & medio Sol eſt altiſſimus Orbe, mane ſuprema voluit celebrari Comitia. Majora dediſſet niſi artubus mortalitatis ſolutis, emigraſſet eius anima centennaria, in æde Charitatis exuviis relictis. Eius in funere peroravit Io: Carolus Scaramella.

Sanſovinus, Io: Baptiſta Contarenus, Andreas Maurocenus, Petrus Marcellus, Doglionus, Vianolus.

EPITAPHIVM.

Nicolao de Ponte Principi, qui ad Reipublicæ adminiſtrationem nobiliſſima Scientiarum ornamenta, ſingularem quoque ſapientiam atque innocentiam cum attuliſſet, ampliſs. honoribus & Legationibus apud omnes Europæ Principes præclariſs. functus, illiſque potiſs. duabus, alterà ad Tridentinam Synodum, altera exactà iam ætate ad Greg. XIII. P. M. ſuſcepta, optimè de patrià meritus, ad Principatum evectus, Repub. graviſſimo ære liberata, Vrbe plurimis Belli ſubſidiis & pacis ornamentis aucta, diſceſſit memorabile ſuis civibus exemplum An. 1585. *Cal. Sextil. Vixit Annos* 94. *in Principatu vii. Menſ. iv. die xi.*

Poſt obitum Principis Nicolai de Ponte, Patres libertati patriæ ſemper intenti interdixere; nè Senatores pro roſtris declamantes, neminem Civium, *Clariſſimum, Præſtantiſſimum, Illuſtriſſimum* appellarent, ſimiliaque abhorrerent vanitatis vocabula, quæ Libertatem prophanant, & concordiam turbant, *Sanſovin. lib. xi. de Principis dignit.*

Num-

Nummiſma publicum.

In quo ſedens Marcus Evangeliſta vexillum ſuum ſiglis notatum literis *S. M. tradit Principi Nicolao de Ponte*.. Angelus de Cœlo veniens, & cornu ſuſtinens ſuper verticem Principis, à Deo datum annuit,& non ab homine *S. M. Venetus.Nicol.de Ponte D.* 1579. legitur in Peripheria; cæteris omiſsis, ne actum agamus, de Duce genua flectente, quæ dedimus in ſuperioribus. Stat in alterà parte S. Ioſeph cum virga florente, ſub epigraphe *S. Ioſ. Virga floruit. Principis munus Anno I. vel II. III.* uſque ad VI. quia die 19. Martii D. Ioſeph Sacrà, eius aſſumptio contigit celebrari.

Duo alia exhibeo nummiſmata ſed privata; quorum primum translationem S. Stephani Protomartyris ad alium locum, in Eccleſià S. Georgii, teſtatur factam Anno 1581. Secundum ad memoriam revocat erectionem Baſilicæ S. Crucis cum Monialium cęnobio, Ann. 1583. cuius in fundamentis nummiſma repoſitum, cuius in fronte Dux flexis genibus Crucem dexterà ſtringit. In adverſà S. Marcus Leoni aſſidet allato ſub epigraphe *Fundamenta iacta Cal. Iunii* 1583. Primumque lapidem cum nummiſmate Dux ipſe repoſuit.

Sub eodem Principe templum abſolutum Redemptori ſacrum nummiſma teſtatur Anno percuſſum 1583. cuius in fronte Templum ſub epigraphe, *Redemptori votum* 1576. Ex adverſo, Magi ſtellà ducti infantem Chriſtum adorant cum muneribus.

PASCALIS CICONIA

DUX LXXXVIII.

Electus Ann. 1585. obiit die 5. April. 1595. ætatis ſuæ 85. Principatus ſui ix. Menſ. vii. die xv.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Bello undique ferveſcente pacem ſervavi, & ex ſublicio Rivoalti Pontem complevi. Carcerum Fortia, Proc erumque tecta ampliavi. Palationes Vrbis, & Palmæ fundamenta ieci.

LXXXVIII

PRinceps adeſt, qui naturâ & ſine lege juſtitiam obſervat, Paſchalis Ciconia. Hunc adora; quia à patria enutritus, uſque ad ſenium ei cultum rependet, non legis imperio, ſed bonitate naturæ. Dies, Menſis, Locus, quibus Princeps eſt renuntiatus, Ducem præluſere Sanctiſsimum: Die namque Dominico Menſis Auguſti, dum oraret in Templo ex D. Marci Procuratore ad ſceptra vocatus: mentem referunt Auguſtam, dominium diuturnum, & religioſum etiam in prophanis imperium. Annos emenſus duodecim in tyrocinio Principatus, Patavio præfuit, & pharmaco orationis, urbem

bem ſanavit in peſtilentiâ.Cretam ſummo cum imperio Legatus non ſolùm adverſùs natantes Barbarorum ſylvas,qui cum ducentis triremibus,expugnatâ Cypro,Iovis patriæ imminebant, eluſit: ſed Deum ipſum in Euchariſtico pane velut alter Simeon excepit in ulnâ ſuâ;cum è manibus Sacerdotis Hoſtia elapſa Sacratiſsima, ad ſolum Ciconiam declinavit,teſtatum volens: nè unum Ciconiam perderet,ſervaſse omnes. Sic alter David, poſtquàm bello, Cretæ,Patavio in peſtilentia,Princeps Patriæ, in fame præſto fuit. Nutrivit eodem tempore ſerpente Ciconia pullos, perditis vel clauſis facinoroſis hominibus,ad quorum carceres marmorea excitavit clauſtra, ut in eis humanitatem ediſcerent, quam didicerant: vel ſi feritatem, quam aſsumpſerant, non exuerent, in illo Amphiteatro velut beſtiæ jacerent. Mare etiam concluſit, undaſque Rivalti,arcuato Monte vel ponte catenavit, ut tacito murmure Vndæ plauderent Reginæ Maris.Tantum ſpectaculum Neptunus ipſe perfoſsis Tridente rupibus non excitaſset. Hoſtem tandem prohibere volens externum,gemino propugnaculo,altero in Foro Iulio,clauſit Italiæ fauces, eique *Palmæ* nomen impoſuit, & ſigno Crucis munivit. Cephalenem altero inſulam armavit, ut valvas undique clauderet.Sic diebus plenus,& gloria,Anno Imperii decimo,ad Ieſuitarum templum,Cornu poſuit, ubi receperat.

Andreas Maurocenus Doglion. Vianolus, Io: Bapt. Contar. Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus.

EPITAPHIVM.

Paſchalis Ciconiæ Venetiarum Principis
Memoriæ ſempiternæ

Qui poſt Remp. domi, foris è dignitate ſæpius adminiſtratam,poſt Cretenſem Inſulam, cui per decennium ſummo cum Imperio præfuit, in Navali ad Echinadas prælio incolumen reſervatam,qua cauſa Cydones illi Statuam in foro E.C. patriæ ſuæ tandem Princeps mira omnium conſenſione creatus, eam pariter per decennium tanta aſsiduitate, & diligentia gubernavit,ut de eius commodis, atque utilitatibus non primo ſinem fecerit,quam animam efflæverit,& ad Superos, cum diù æternitati ſuæ interfuiſset, non ſine opinione ſanctitatis evolavit.

Obiit Die 11. Aprilis M.D.XCV.
Ætatis ſuæ Anno LXXXV. Menſ.X. Dies XXV.
Principatus vero ſui IX. Menſ.VII. Dies xv.
Paſchalis Ciconia ex fratre Nepos mæſtiſsimus
P. C.

Num-

Digitized by Google

Nummiſmata Publica.

Per Annos decem, nummiſmata decẽ percuſsit ejuſdem formæ, ſub eodem Symbolo, Annorum ſolumodo mutato numero. In fronte vexillum Reipublicæ Ciconia accipit ab Evangeliſta. De Cœlo Angelus cornu ſuſtinet perpendiculare capiti Principis; ope annuens divinà ſuſtineri diademata Regum. Inſcriptio legitur. *S.M.Venet. Paſc. Ciconia D.* 1590. In adverſo Crux Redemptoris geminis latronum aſsociata crucibus, ſub epigraphe, *Hinc ſalus & Reſurrectio Ann. I.* & ſic uſque ad X. incluſivè.

Aliud nummiſma in fundamentis poſitum *Palmæ*, in quo Leo allatus cum gladio in ſiniſtrà, non in dexterà, ad pacem manutenendam deſtinatà, & armis alienà. Tenet ſub gladio crucem ad cujus tutelam ſemper vota dirigit.

Leo Mare calcat, in quo ſemper victor Eccleſiam propugnavit Romanam. Huius in peripheria legitur: *Paſchale Ciconia Duce Venetiarum &c. An. Dom.* 1595. In adverſo exponitur propugnaculum *Palmæ* ita appellatum à loco ubi ſitum. Fulget in medio Crux ſub epigraphe *In hoc ſigno tuta.* In peripherià verò: *Fori Iulii, Italiæ, & Chriſt. Fidei propugnaculum.*

Tertium offero nummiſma, ſed privatum; de reſtitutione Eccleſiæ Caſtellanæ, ſub Duce Ciconia. Ann. 1594. Quartum recurrit nummiſma, quod cum manum effugerit, ſculptum non exhibemus. Inſpicitur in eo octavum miraculum orbis, Pons ſcilicet Rivialti (cujus in extructione nunc quingenta millia ducatorum non ſufficerent) Ann. 1591. abſolutum inſignibus exornarunt Ciconiæ Ducis, ſub epigraphe. *Paſchale Ciconia Venetiarum Duce, Anno Chriſti* 1591. *Vrbis Conditæ* 1570. Curantibus Aloyſio Georgio Procuratore, M. Antonio Barbaro Equite, & Procuratore, & Iacobo Fuſcareno Equite, & Procuratore.

MARINVS GRIMANVS

DVX LXXXIX.

Sexto Kal. Maii die Mercurii 1595. hora xiv. Electus: ut ex ſepulchrali inſcriptione in Eccleſia Monialium S. Ioſeph.
Principatus virtute parti memoria ſempiterna M.D. XCV. VI. Kal. Maii. Ætatis LXII.
Obiit die 26. Decemb. An. 1605.

SCHEMA VETVS.

Vir frugi priſcum ævum renavavi: plauſus communis Regum etiam Barbarorum gratulatio teſtis fuit. Piratas exegi: excepi Principes. Floruit Reſpublica aureà Rosà miſsà coniugi à Clemente VIII. Pontifice.

LXXXIX

QVod luctus occupet extrema gaudia, à Grimano diſce Principe. Venalicum reterrent certamina campò Iacobus Fuſcarenus, Marinus Grimanus, Leonardus Donatus Equites & D. Marci Procuratores: ætate reliquos anteibat Fuſcarenus gemino Maris imperio clarus. Grimanum commendabat vitæ innocentia, dicendi libertas, non fucata eloquentia, Magiſtratus ſoris domique præclariſsimè geſti. In Donato morum integritas, ſeveritas priſca, Reipublicæ mira peritia uſu rerum comparata ſenili, in

li, in Magiſtratibus, & Legationibus. Virtuti etiam adulabatur Fortuna pluribus ſanè calculis, ſed ad electionem minimè integris. In hoc campo, ex ambientium præſtantia diſtracti ſuffragatores ad diem decimum ſeptimum, more inſolito protraxere Conclave: donec à Sapientibus ſcripto excitati in Grimano convenère, eo civitatis gaudio, ut furere & inſanire populus ſedilium publicorum incendio. Vrbis lætitiæ lætiſsimo Princeps reſpondit imperio, Annonâ Iuſtitia, Pace, quas ſolas optare viſa eſt Natura. In ſolos Vſcoccos mari prædabundos coactus immittere claſsem ſub Benedicto Mauro, unico prælio Mare purgavit, liberumque reſtituit. Gravior inde in Fluminalabor, ut ad litora refluerent pompa minori, nec ſalum in ſolum verterent. Fractis propterea eorum cervicibus, Aquam diviſit ab Aquis, legemque poſuit, nè tranſirent terminos ſuos. Graviſsimum tandem ab arce Romanâ fulmen. Imminutæ Pontificiæ auctoritatis ſuſpicio Paulum V. Burghesium in Venetos concitaverat. Irritum repoſcenti quidquid in Eccleſiaſticos viros, eorumque bona decretum eſset; Reſpublica Majorum objiciebat ſtatuta tempore & uſu firmata; ne ſubditorum delicta impunita riderent, & patrimonia civium diſtraherentur. His Pontifex replicavit anathemate, quod Sacra naſcentis Servatoris nocte dum Hora VII. Senatores ut divino intereſsent ſacrificio in aulam convenerant, eodemque tempore Grimanus Princeps morbo conflictatus agebat animam, Legatus Romanus Horatius Matthæius, detonuit horribili voce, quæ cum ad aures decumbentis intonuit, oppreſsit; nocte ſequenti Princeps expiravit Exuvias ſaxum excepit in Fano D. Ioſeph.

Andreas Maurocenus, Petrus Iuſtinianus, Marcellus, Sabellicus, Sanſovinus, Doglionus.

Sub hoc Principe cum Rhætis fœdus percuſsum Anno 1603. ut ex ſuperiori nummiſmate; cujus in fronte Leo allatus cum gladio evaginato ſuper Crucem, in cujus honorem arma tractat. Ex adverſo Inſignia exhibet trium Cantonum.

Nummiſma publicum.

Marini Grimani V.P. in quo Salvator Chriſtus benedictionem largitur Principi in genibus flexo, verſiculum recitanti Davidicum *Benedic anima mea Domino. Marin Griman. D. An. I.* Eodem tempore Ieſus vexillum porrigit D. Marci, Duci humiliter recipienti. Ex adverſo Leo allatus, & diademate coronatus in pedes erectus, dex-

terà

Digitized by Google

terâ Crucem ſuſtinet ſub epigraphe *Sydera Cordis. An.* 1595. & ut vota exprimeret Reipublicæ, & familiæ, quæ in ſtemmate Crucem gerit aſsumptam in expeditione Hieroſolymitanâ adversùs Turcas.

Monetam ibidem habes uſualem.

EPITAPHIVM.

D. O. M.
Marino Grimano Principi
Opt. Fœlicifs. Præturis Præfecturis Legationibus
Summis quibuſque in Rep. Muneribus egregiè perfuncto
Qui
Annonam adlevavit, Ærarium auctavit, Vrbem exornavit
Ab ipſaque noxia avertit Flumina.
Palmam Oppidum extruxit
Ad Chriſtiani Orbis ſecuritatem.
Motam Galliam Ciſalpinam compreſsit.
Salutare Reip. fœdus opportunè iecit.
Pacem Italiæ ſuaviſsimam confirmavit
Protulit Pius, Prudens
Obiit Ann. M D V.
Vixit Ann. LXXIII. Menſ. VI. Dies XXV.
Ex his X. Imperabundus.

Coniugem habuit Maurocænam Maurocænam, quam publicè coronatam Roſâ donavit Aureâ Clemens VIII. P. R. ut ex epigraphe ſepulchrali in eadem Eccleſia S. Ioſeph.

Diadematis impoſiti Hilaritas publica:
M. D. XCVII. 4. Non. Maii. Ætatis LII.

Nummiſma Argenteum, & Aureum.

In fronte Imago ejuſdem Maurocenæ cornu ornatæ Ducali, cingulo præcinctæ cujus in medio *Crux*, ſub epigraphe *Maurocena Maurocena*. A tergo Corona laurea, cujus in medio legitur *Munus, Maurocena Grimana* Duciſsæ Venetiarum. Ann. 1597. cum duabus Roſis aureis, quibus à Rom. Pontifice donata fuit.

LEO.

LEONARDVS DONATUS

DUX XC.

Creatus 1605. x. Ianuarii. Obiit 17. Iulii 1612. Principatu: Anno 6. Menſe 6.

EPIGRAPHES PRISCA:

Vtramque expertus Fortunam, integram Principis faciem præbui, non minus adverſis, quàm proſperis clarus. Omina infelicia vana effeci providentia; potentiſsimas claſses unâ ſolâ obiectâ navi deterrui.

VEnetiis naſcitur Leonardus Donatus ex patre Io: Baptiſta, Ann. 1536. Idibus Februarii. Bononiæ, Patavii, ſtudiis incubuit, & pro capeſcendà Republicà, Hiſtoricis omnibus evolutis Latinis & Græcis, Meditationi volens rerum uſum adiungere, totam peragravit Europam; quibus inſtructus, Annum agens 25. Ordinum inter cooptatus Sapientes ſententiam ſuam non ſemel Senatui expoſuit oratione ſenili, rationumque pondere gravi, inde exordiens, ubi alii finem imponunt. Arcana rimatus terreſtria, maritima, eiſque in commentaria collectis, quaſi in caput tanti cor-

Q poris

poris ſeipſum efformaret, Aedilis creatus (Proviſor iſte Communis qui cum ſuffragio Senatum ingreditur) cum in eo munere operam daret, ad Philippum II. Hiſpaniarum Regem Legatus tempore ſane difficillimo, quo Selymus Turcarum Imperator Cypri Regni cupidus, Venetis bellum indixerat, adornatà oratione fœdus promovit, quod poſtea Romæ juratum inter Pontificem, Venetos, & Hiſpanos, cuius fructus victoria, ad Echinadas parta Anno 1571. quæ in Turcas Chriſtianam ſervavit Rempublicam, qui captà Cypro Orbem mente vorabant univerſum. Reſtitutus in Patriam, Præconſultorum continentis numero exceptus, unà cum Io: Maurocæno Card. S.R.E. futuro, ex S.C. apparatui præfuit, quem in honorem Henrici III. Gallorum Regis Venetias advenientis, magnificentiſsimè inſtruxit Reſpublica. Annum ſupergreſsus vix 40. inter Conſilii Sapientes exceptus (dignitas quæ ſenibus & ſanioribus tribui ſolet) Legatus abiit extraordinarius ad Rudolphum Romanorum Regem, quo Venetis reconciliato, laſcivire deſiit Mehemetis ferocia. In patriam reſtitutus, cum ad placandam Nemeſim ſupernam, lue ſæviente, Mocenicus Princeps Redemptori voviſset Baſilicam, nec de loco convenirent Patres; Donati prævaluit ſententia, ut in eà Vrbis parte, quam Iudecam vocamus, excitaretur ſub Cappucinorum cuſtodià. Ad ſeptem ſubſequenter miſsus Pontifices, cum Greg. XIII. jura retinuit Patriarchatus Aquileienſis, donec eius obitu controverſia decubuit. Sixtum V. irarum plenum adversùs Senatum, quia Henricum IV. Navarræ Regem, ab eodem Sixto extra Eccleſiam poſitum, primus omnium Regum, propter obitum Henrici III. Regem Galliæ ſalutaſset, reconciliavit; eoque impellente Papa Evangelium promovens, non imperium, Maſsilienſes ſe ultrò dedentes reiecit, Henricum expectans ad pœnitentiam; qui poſtea fidem profeſsus Romanam, ſervandam poſteris tranſmiſit incorruptam. Ab hoc Pontifice Inſulam oblatam Brixienſem, & in proximà promotione purpuram, reſpondit cum Evangelio: *Manete in vocatione quà vocati eſtis*. Eum Vrbanus VII. Gregorius XIV. Innocentius IX. Clemens VIII. non tam gratulationis causà, quàm arcana ferentem Chriſtianæ Reipublicæ audierunt cum voluptate, ſuſtinuerunt cum patientià, & uſque ad cenſuram oranti aures præbuere gratiſsimi. Clemens VIII. Reipublicæ ſubiratus ob Sciaram exterorum Principem, & Romanæ inimicum Eccleſiæ, inter Centuriones receptum Reipublicæ, auditâ excuſatione à Donato propoſità mitigatus, ne abſque cauſa apparèret iratus Oratorem dimiſit vindictam poſcens, quam non exigere jam decreverat. Bacchantibus interim in Pannonià Turcis, Veneti qui eo fines

poſsident

poſsident latiſsimos: in Carnis, per quos olim ingreſsi Barbari penitiora vaſtarunt Italiæ: Donatus cenſuit, ut quamprimò propugnaculum erigeretur, ad cuius deligendum locum opportunum,cum aliis miſsus, in Foro Iulio Palmam erigi curavit, quæ inter præcipuas Europæ arces recenſetur, Fidei propugnaculum, & Libertatis. In hoc æſtu,extincto Amurathe,deſignatus Donatus qui pacem inſtauraret cum illius ſucceſsore Mehemete II. mori etiã contigit Principem Paſchalem Ciconiam,faſtigium prænſantibus Iacobo Foſcareno Illyrici legatione,gemino claſsis imperio, ac Ducæ Cretenſis claro, nec non Marino Grimano. His Donatus acceſsit,tantis legationibus ultra Brixienſem Præturam meritus; ut difficulter agnoſceres, in quem ſummus honor incumberet. Diviſis propterea ſuffragiis cum protraheretur electio, opus fuit publico decreto Electores monère;darent Principem. In hac ſinuosà Comitiorum ſorte, licet major ſuffragiorum pars Donato obtigiſset, quæ uti alios à culmine adipiſcendo avertebat, ita ad illud conſequendum ſibi minimè ſufficiebat, ad ſuos converſus gratias egit de eorum benevolentià, quæ nè Reipublicæ officeret,Principem pro ſuo eligerent arbitratu,rogavit. Quibus dictis, non ſemel in ſuffragia itum: Grimanoque tandem dignitate collatà; Donatus Byzantium abiit, ubi fœliciter confirmatà pace,per id tempora rediit, quibus, Henricus IV. armatus irruens in Carolum Emanuelem Allobrogum Ducem, Salaſsios repoſcebat. Allobrogum ex adverſo propugnante Hiſpano cum 30. peditum,ac quatuor equitum millibus,cuius tutelæ ſpecie cum pacem Italiæ turbaturus dubitaretur Hiſpanus; oppida communire decrevit Reſpublica,legato cum ſupremà facultate Donato,qui continenti præeſset. Munitis itaque oppidis, centuriato milite, validam tutelam adversùs irruentes diſpoſuit eà tamen ſumptuum moderatione,ut magnam auri partem in reſtaurandis propugnaculis acceptam, errario reſtituerit quemadmodum & in Byzantina legatione contigit, in quà Barbarorum ſitim auctoritate, & maieſtate magis explevit, quàm auro. In hac noviſsimà legatione,laborum aſsiduitate ſupra vires fatigatus, miſsionem à Senatu impetravit, ex eoque tempore domi, orando, conſulendo, tantà animi contentione incubuit, ut ipſa ſenectus, quæ vocem, vires mentis & corporis rapere ſolet, nec frangeret, nec debilitaret. Mortuo tandem Clemente VIII. ob novas difficultates exortas inter Venetos,& Paulum V. ad hunc Legatus, priuſquàm itineri ſe committeret; Dux moritur Grimanus, eique urbe acclamante univerſà, Donatus ſubſtituitur 4. Idus Ianuarii, poſtera die inauguratus,dum ſuperſtitioſo diſcordiæ omine pueri in ingreſſu palatii,

Digitized by Google

globulis niveis,poſtea ſaxis certando, vexillum perfregerunt Reipublicæ. Nec longè reſeratis literis Pauli V.(Pontificatum iſte ſuum ab Interdicto auſpicatus fuerat in Venetos) quas in obitu Grimani Principis legere renuerant, imò Collegio abſtinuerant, ne anſa daretur Mathæio Nuntio Apoſtolico, Vni & Quadraginta Virali Concilio, juxta mandatum, denuntiandi, ut tanquàm Interdicti ab electione novi Principis abſtinerent. Literarũ ſumma erat, ut ſub pœnà anathematis ipſo jure infligendi, latas leges revocarent, Clericos carceri datos Romam remitterent intra 24. dies, quibus elapſis, Venetos excommunicatos pronuntiabat; tribus aliis tranſactis, Imperium omne Venetum Interdicto ſubjiciebat Eccleſiaſtico. Sententiam hanc prælo excudi Pontifex juſſerat. Quo cognito Senatus, ne acciperentur, prohibuit, iuſsis Eccleſiarum Prælatis ſub pœnà capitis in Religionis cultu nihil innovare: Ieſu tantùm ſodalitii homines viſi aliquantiſper nutare. Qua poſtea ratione, Pontificio obſiſtendũ foret edicto, cum diverſæ opiniones recurrerẽt; Principi placuit, *ſola Obteſtatione fulmen declinare*, datis literis nomine Leonardi Donati Principis ad ſubditos, quibus eos certiores faciebat, *mentem eſſe Reipublicæ, in avitâ Religione perſiſtere Catholicà & Apoſtolicà, ac conſuetum in Romanos Pontifices ſtudium, obſequium, Maiorum exemplo exhibere. D. O. M. exorarent, ut Pontificis flectat animum, & ad æquitatem cognoſcendam permoveat.* Dum hæc fiunt, Aſcendentis Servatoris recurrit ſolemnitas, reſtituti Alexandri III. Reipublicæ gladio, memorià celebris. Bucentaurum conſcendit Princeps cum Senatu, latera ſtipantibus Oratoribus Regum, ipſomet Horatio Matthæio Pauli Nuntio, qui verecundià perfuſus, cœpit pauca profari. *Concordiæ adhuc locum eſſe, ſi aliquid remitteretur.* Cuius verba in Senatu recitata, reſponſo excepta ſequenti. *Ingentem ex Pontificis inſueta agendi formà moleſtiam percepiſſe Rempublicam; indignè cum eà actum eſſe: cæterum ſi anathema ſuſtulerit Papa, de rebus agere non recuſaturum Senatum.* Adiecit Donatus Princeps, *neque minis, neque anathemate cum Principibus agendum, periculorum impendentium culpa immunem fore Rempublicam: iam in vetera illius inſtituta, leges, fundamenta impetum factum, de hiſque profligandis tentatum.* In hoc error verſatur, Matthæius reſpondit. Temporalem Iuriſdictionem Reipublicæ eripere non cogitat Paulus: leges tantùm adversùs Eccleſiaſticam Immunitatem conditæ, ut tollantur, poſtulat. Adiecit Donatus. *Iam ſe ætatem in maximarum rerum negotiis excepiſſe pertractandis, multa Romæ difficillimis temporibus cum Summis Pontificibus pertractaſſe: neminem anathematis fulmen nè in minores quidem Principes vel intorſiſſe, vel arripuiſſe.* Cum Matthæius, *Chriſti tandem Vicario obtemperandum eſſe.* Illico Princeps. *Libenter obtemperabimus, ſi ea quæ Chriſtus iuſſit, præcipiet.* Poſtridie poſtulato

diſceſſu

diſceſsu Matthæius Romam abiit. Princeps typis excuſsam obteſtationem inſignioribus Vrbis locis affigi mandavit: datis literis ad omnes Imperii urbes, quibus quæ inter Rempublicam, & Pontificem contigerant, ſignificavit; ad eorum bona, vitam, exiſtimationem tuendam, vires, opes congregare Rempublicam, in Deo ſperarent. Hæc à ſingulis oppidorum Magiſtratibus in publicis civium cœtibus perlecta, mirum! quàm cunctorum animos inflammaverint, omnes certatim opes, fortunas offerre. Legati, qui ab univerſo Venetorũ imperio Principatum Donato gratulaturi accedebant in Vrbem, gratulationibus oblationem miſcentes, vitã, fortunas Reipublicæ devovebant. Nec minor in Eccleſiaſticis viris obſequens animus inſpiciebatur. Soli Theatini, Capuccini, & horum Anteſignani Ieſuitæ, qui Brixiæ ſe motus excitaturos Paulo promiſerant, cum turbas invexere non permitterentur, urbe exceſserunt viri alioquin prudentes, qui nunquàm imprudentiùs peccaverunt. Propterea à Patribus caſtigati, lege latà, *nè ampliùs reciperentur*. Pace itaque deſperatà, cum omnia in bellum erumperent; inſidiis Duce ipſo appetito, cujus conſilio cuncta dirigebantur, Cardinalis Ioieuſa ab Henrico IV. Gallorum Rege Venetias miſsus, ut pacem omni meliori modo reſtitueret, Hiſpanis ipſis non diſsentientibus, qui in ſpetiem, cauſam Pauli ſuam feciſse fingebant, poſt varias concertationes tandem conventum, *Vt Religioſi, qui vinculis detinebantur, in gratiam Regis, Pontifici traderentur. Papa Interdictum revocaret. Legatum Veneti Romam mitterent, qui de amotis cenſuris, deque viâ ad amicè tractandum patefactâ, Pontifici gratias ageret. Quicumque in hiſce contentionibus Rempublicam ſcripto defenderint, nil detrimenti patiantur.* Sic omnia in priſtinũ reſtituta exceptis Ignatianis, quos remittere, intercedentibus Hiſpanis & Gallis, Senatus apertè negavit.

Pace reſtituta, in piratas Princeps arma direxit, Legato Io: Bembo qui ab Vſcocchis prædas repoſceret & vindictã. Ipſe autẽ quaſi per otium, poſtquàm publicis vacaſset negotiis, & quietis causà ſe in Muſæum recepiſset, animi correptus deliquio, ad Superos tranſiit ſedendo. Princeps qui in adminiſtrandà Republicà ut parem non habuit; ita in profeſsione Religionis Catholicæ, Sacerdoti propior quã Principi, exomologeſi ſemper paratus ſanctè mori, abiit Deo & Patriæ totus intentus. Religionem, pietatẽ Optimi Principis Tabulæ teſtẽtur noviſsimæ pro hęredis inſtitutione ab eo facta

In nome dell' Onnipotente Dio Padre, Figliuolo, e Spirito Santo, Trinità individua, il cui altiſsimo nome humilmente invoco, acciòche ſi degni di aſsiſtermi nella ordinatione di quanto ſcriverò quì ſotto eſsere la mia ultima volontà. Nell' Anno della noſtra Salute 1612. Adi 18. Maggio in Venetia, nel Palazzo publico della noſtra reſidenzia Ducale, dell' età noſtra ſeptuageſimo ſeptimo entrante, &

della preſente noſtra dignità Ducale di Principe di Venetia, ſeptimo entrante.

Concede mihi Clementiſsime Domine mortis horam, quæ ſit animæ meæ ſalutaris, ne derelinquas me Domine Deus meus, ne diſceſseris à me puriſsima Virgo, Beatiſsima Mater, & Sancti Dei omnes intercedere dignemini pro meâ omniumque ſalute.

Laudatum in funere à. . . . . . Mauſoleum excepit in Eccleſiâ S.Georgii Maioris, cum ſequenti epitaphio.

Leonardi Donato Venetiarum Principis Oſſa eius iuſſu hic condita ſunt. Qui totius ſuæ vitæ curſu ſumma ſemper integritate, continuiſque laboribus tranſacta nihil carius unquam habuit, quàm patriæ libertatem, Reiq. Publicæ decorem, & commodum.

Vixit annos 76. Menſ. 5. obiit anno Domini M DC XII. Sui Ducalis Regiminis Anno 6. Menſe 6.

Andræas Maurocenus non ſolum in hiſtoriâ, ſed in vitâ eiuſdem Leon. Donati ab eo exaratâ. Doglion. Vianolus, Io: Bapt. Contar. Sanſovinus, Sabellicus, Petrus Marcellus, Petrus Iuſtinianus.

Nummiſma publicum.

Cuius in fronte Princeps vexillum recipit ab Evangeliſtâ, more ſolito. *S. M. V. Leonard Donato Dux. P. C.* nomen Præfecti officinæ monetariæ. In adverſo Idem Marcus Evangeliſta gladium exhibet Reginæ Maris Venetiæ, lancem tenenti æquilibratam ſub epigraphe, *Rectum iudicium diligam An. vi.* uſque enim ad Annum ſextum, idem repetivit nummiſma, numquam mutato ſymbolo, quod huic Principi una eſset præ cunctis Iuſtitia.

Monetas ibidem habes uſuales pag. 241.

M. AN-

M. ANTONIVS MEMVS

DVX XCI.

Creatus x. Cal. Aug. 1612. obiit 31. Ianuarii 1615. cum ſediſſet An. 2. Menſ. 6. dies 9.

PRÆCONIVM VETVSTVM.

Domi iuſtus, foris ferox Piratas exegi, bella externa ſuſtuli. Pacatâ Italiâ, Aquilas terrui Leo, mox Columba reduxi. Servavi, & propagavi Imperium.

PAri merito aſpirantibus ad diadema M. Antonio Memo, Antonio Priolo, Io: Bembo, Io: Mocenico D. M. Procuratoribus, in eo ſuffragiorum æſtu ad Memum Fortuna declinavit, cogente forſan Natura, quæ Memum ſupra cæteros erexerat ab humero & ſurſum. D. Iacobi luce inauguratur cum Anuum explevisſet ſeptuageſimum eà morum humanitate, & corporis maieſtate, ut veluti Princeps coleretur antequàm eſset. Armavit illicò in Vſcoccos, qui pyraticâ rabie Venetos contra Ferdinandum Archiducem Auſtriæ concitaverant gravisſimorum ſcelerum minimè vindicem. Georgio Danicicchio Duce,

 Hie-

Hieronymum Marcellum pro Maris libertate excubantem inopinatâ perfidiâ ad Beſcham, vinculis ſtrinxerant. Antonium Georgium promiſsâ deditione deceptum, Seniam in nationis ludibrium traduxerant. Chriſtophorum Venerium in Mandra Pagiinſulæ portu cum trireme agentem furtim interceptum occiderant; occiſi ſanguinem circumlatum ex pateris biberant, cor coxerant, devoraverant. Non propterea Senatus humanitatem exuerat, belluas, graſsantes leniebat officio, provocabat gratiis, ut ad pœnitentiam excitaret. At cum omnia incaſsum; militem conſcribi mandavit. Turbas interim augebat Emanuel Sabaudus ob principatum Montisferrati, quem vacantem aſſerebat ex morte Franciſci Mantuani Ducis: arma tamen ponere coactus, tutelam gerentibus Venetis & Hiſpanis Gonzagæ Domus. Inter tot Belli faces Princeps extinguitur, marmoreo exceptus monumento ad ædem D. Georgii.

EPITAPHIVM.

Marco Antonio Memo in regendis populis ſingulari ſumma urbis, & Orbis lætitia ad Ducatum Venetiarum evecto, Petrus, & Marcus Antonius ex Tribuno Memo pronepotes, & hæredes Patruo digno fieri curarunt.

Vixit Annos LXXIV. in Ducatu III. Menſes III. dies VI.

Obiit XXVIII. Octob. M. DC. XV.

Andreas Mamocenus, Petrus Iuſtinianus, Marcellus, Sabellicus, Sanſovinus, Doglionus.

IO. BEMBVS

DVX XCII.

Menſe Novembrio Anni 1615. electus, obiit 1618. die 19. Martii.

ELOGIVM PVBLICVM.

Sero perveni ad regimen, Togatus onuſtus honeſtatum inſignibus, paludatus poſtea Terrâ, Marique bellavi Pacis communis cauſâ, laurus & palmas meſſui, abegi cupreſſos. Pax floruit.

IOannes Bembus Auguſtini filius & ..... filiæ Alberti Baſsi Nobilis popularis, cuius hęres poſseſsionem ſubiit Palatii amplisſimi ad ripam Blaſii, cum gazâ prædivite, quâ antiquæ familiæ ſplendorem reſtituit. Tyrocinia Martis edoctus Ducibus Antonio Canali, & Sebaſtiano Venerio; Trierarcha Venetum vindicavit pudorem, raptam à Turcarum claſse triremem per glandium tempeſtatem remuleans. Ad Echinadas inſulas illius victoriæ particeps, quam ipſi Superi, Septima Octob. annuatim celebrant: Vſcoccorum etiam ſanguine, juſtâ Nemeſi paluda-

Digitized by Google

ludamentum purpuravit: In Romano diſsidio, gladio accinctus ſed abſque cruore, leges ſervavit patrias Sedi Romanæ diverſas, ſed non adverſas. Ex D. Marci Procuratore Princeps aſsumptus clangore bellico, & claſsico ſtrepitu contra piratas (qui aulico favore procaces animum attollebant, & criminationibus noſtris inconcuſsi debacchabantur) in Archiducales urbes, ubi non pauci Dynaſtæ prædonibus patrocinabantur, ſigna decrevit, Gradiſcam Styriæ oppidum, admotis caſtris circumſedit; dumq; ibi, teſselatâ fortunâ dimicatur, novum bellū Petrus Toletanus Mediolani Gubernator, & Petrus Dux Oſsunæ Prorex Neapolis ambo nomine, & odio pares in Venetos excitarunt; ut undique diſtracta Reſp. iniuriam propulſare prohiberetur. Favit, fovit Fortuna. Æquor, Ventus piraticam potiùs, quàm bellum Hiſpanorum, occupatis per eos pluribus onerariis, ex Syria redeuntibus. Deditionem meditabatur ex adverſo Gradiſca, cum à magnis concordiæ arbitris Ludovico XIII Gallorum Rege, & Carolo Allobrogum Duce pacem obtinuit: quâ contentus Bembus, ut eâ frueretur fœlicius, ad Cœlos emigravit Anno Principatus ſecundo, Menſe tertio, DD. Io: & Pauli exceptus contubernio.

Vianolus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecâ Cornelia Piſcopia, cui titulus Corona della Nobiltà. Opus Zilioli.

N V M M I S M A.

Publicum geminum, cuius in fronte *S. Marcus Ven.* ſub epigraphe *S. M. V. Ioannes Bembus.*

NICOLAVS DONATVS

DUX XCIII.

Electus Menſe Aprili 1618. præfuit dies 40.

SCHEMA VETVS.

E Senatore Dux. Ortum bellum ex malè ſanà pace ſuſcepi, & ſuſtinui: vim & inſidias compreſsi, repuli, vitavi conſtans, cautuſque quadraginta diebus, quibus ſolis præfui, Rempublicam ſervavi auxi, ornavi.

XCIII

MAppa Geographica grandem inſpice plagam lector, quadraginta ſcilicet dierũ curriculo Faſtos æternos Nicolai Donati. Civis numeros omnes in Magiſtratibus cum abſolviſset, publicà utilitate contentus, Throno vacante, etiam cum Procuratoribus D. Marci in arenam deſcendit & vicit, titulo meriti, non dignitatis. A Pace, Principatus exordia, quam cum Auſtriacis initam Populo ſignificavit. Inſidias inde Oſsunæ ProRegis, & Alphonſi Quevæ Hiſpani Oratoris, uno momento detexit, percuſsit; excubantibus ad illius urbis cuſtodiam Divis, quam in medio aquarum Deus poſuit Fidei Firmamentũ. Inſatiabilis Oſsunæ animus poſt-

quàm

quàm repetitis inſidiis,corruptis militibus urbes, claſses invadere tentaſset, ipſam in urbem perduellium immiſsâ catervâ (Burgundiones illi ferè omnes & Galli) publica,privataque ædificia rimari mandavit; Inſularum,pontium,Canalium ſitus, ſtructuras, latitudinem,profunditatem diligentiſsimè obſervari, ſuper quibus, in ſecretioribus Quevæ conclavibus, noctu conveniebant apparitores meditantes, quomodo Armamentarium incenderent, Aerrarium ſubruerent,pontes interſcinderent,pyrio pulvere, eadem tẽpore, compita platearum obruerent, ne cives ſibi accurrerent auxiliatores.Domos,propterea & ditiſsimas officinas occultis ſignaverant characteribus,ut eas expilarent, ditiſsimos ex optimatibus interficerent, ac Venetam libertatẽ nocte obruerent ſempiternâ. Nauticum ſolumodo expectabant apparatum,quem ſub imperio Haillot Angli piratæ Oſsuna adornaverat in ſubſidium coniuratis, qui Turrim Marciam aſcendebant quotidie,ut eius ſpecularentur adventum.Dum hæc perfidè alto premuntur ſilentio; vox cælitus emiſsa Oſsunæ claſsem partim à piratis captam,partim naufragio diſperſam,quæ fuſtim in Adriacum irrepſerat, evulgans excitavit Patres triremes in altum ducere, cum quibus duo ex primoribus coniuratis enavigare coacti:reliqui in autumnum opprimendæ civitatis diſtulère conſilia. Interim duo ex eis Gabriel Monteca ſsinus,& Balthaſsar Iuvènus nobiles Galli, vel Numine impellente, vel ſceleris executione diffiſi,ſerie conſpirationis detectâ;per nota ſymbola ſocios in tabernis meritoriis latitantes & domiciliis,Conſilio decemvirũ prodidere.Quæſtione decreta,laqueo,ferro, Aquâ puniti,extincti publicæ libertatis hoſtes. Deo Servatori, ac vindici gratiis actis,qui ſedem Evangeliſtæ voluit immunem. His ſolutis, Donatus Princeps illicò in Cœlum abiit, nè triumphum uni Deo debitum uſurparet,qui ſolus excubaverat ad Venetæ libertatis cuſtodiam.Obiit de Animâ,ac Republicâ æquè ſollicitus, vocibus intermixtis hanc & illam commendando,imò cum Regio carmine, *Niſi Dominus cuſtodierit civitatem fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.*Corporis exuviæ ad D.Claræ templum Muriani poſitum, Reſurrectionem expectant,ſarcophago exceptæ temporario.

Sanſovinus, Io: Baptiſta Contarenus, Andreas Maurocenus, Petrus Marcellus, Doglionus, Vianolus.

EPITAPHIVM PAPYRACEVM.

Hac tumbà
Inclyti ac Sapientiſsimi Principis oſſa Nicolai Donato iacent, dum illi dignior erigatur.

Nummiſma nullum percuſsit cum in Principatu vixerit ſolumodo dies 40.

AN-

ANTONIVS PRIOLVS

DUX XCIV.

Electus Menſe Maio Ann 1618. obiit die 13. Aug. 1623. cum ſediſſet An. 5. Menſ. 2. dies 29. ætatis ſuæ 75.

EPIGRAPHES ANTIQVA.

Rexi pacificus: Magnificus excepi Leonoram Imperatricem, Vallis Tellinæ tumultus ſedavi, eamque Petri clavibus ſubiectam reddidi.

THronum prænſat Antonius iſdem artibus, quibus Rempublicam procuravit. Omnium prima Roſtra plauſere Romana,

na,ubi lingua Pontificem exarmaverat, & Petri claves fixerat eloquentiæ clavo.Subalpina miſsus in caſtra,ubi maiori animo quàm damno bellum gerebatur inter Ferdinandum Grçcienſem Archiducem & Venetos, Sabaudum & Inſubres; rumorem in Hadriaco augente Oſuna Neapolitano ProRege (Hiſpanorum namque Germanorumque bella iiſdem geruntur auſpiciis, ſubmittentibus iſtis ferrum & ſanguinem; illis conſilium,& aurum) pugnavit fortiter. In Iſtriam Legatus juxta quam hoſtili claſse Oſuna mugiebat; hoſte fugato, navibus fretum inſedit, ut ex Hiſpaniâ navigantem pluribus alliſam ſyrtibus pacem exciperet, firmavitque Vigliæ, ubi de ſuâ aſsumptione certior factus, cum olivis & palmis, remeavit, occurrentibus duodecim Patritiis, qui ritu ſolemni comitarentur in aulam. Per luſtrum regnavit, etiam poſt obitum ſine querelâ. Eius exuvias ſepulcro exornarunt Filii in Eccleſia S.Laurentii, Matthæus Cardinalis S. R. E. Aguſtinus Epiſc. Bergomenſis, eiuſque filia, nurus Ducis Io: Cornelii.

Nummiſmata publica.

Quinque percuſsit. Primum An. 1618. cujus in fronte Evangeliſta Marcus vexillum porrigit Duci in genibus flexo, cornu redimito. *S M. V. Anton. Priol. Dux.* T. B. nomen præfecti officinæ monetariæ. In adversâ parte, Archangelus cum lilio in ſiniſtrâ ſalutat Mariam Virginem Matrem. Infra Venetia ſedet Regina Maris, Leone latus eius ſtipante, Cornu ſuſtinens Principis, qui ibidem flexis genibus opem implorat Deiparæ, pro bono regimine, cuius in ſacro nativitatis die electus fuerat. In peripheria verò. *Ave ſemper virgo*, unà cum Angelo inſonat Princeps. *Ecce Ancilla tua:* unà cum Virgine matre alia conſonat virgo Venetia. *Anno I.*

Secundi nummiſmatis frons eadem, ampliato Annorum numero 1619. I. R. Præfecti nomen Monetarii. Ex adverſo ſtat Chriſtiana Religio innixa Cruci dexterâ Cœlum annuens; quia non humanum inventum, ut Mahumetarum eſt Superſtitio, vel Romana fuit Idolatria. Eius epigraphes. *Meliora ſuperſunt An. II.* quod Fidei virtute meliorem ſemper ſui Principatus ſperaret fortunam.

Tertii nummiſmatis frons eadem ampliato Annorum numero 1620. mutatoque Præfecti nomine Monetarii. Ex adverſo, triumphat Chriſtus reſurgens,& ſuper ſydera ſcandens cum Crucis vexillo; Ad pedes jacet Leo allatus cum libro aperto, pacis ſymbolo ſub epigraphe, *Omnia Deo & Patriæ Ann. III.* quod hæc Principum vota.

Quarti nummiſmatis idem poſticum & frontiſpicium, quod in primo.

primo, numero Annorum ſolumodo mutato 1621. *Anno IV. C. D.* nomen eſt Monetarii Præfecti.

In quinto nummiſmate mutato *Anno 1622. An. V. Z. A.* & Præfecti Monetarii nomine, ſtant imagines tertii nummiſmatis, mutata epigraphe, *Si Deus pro nobis, quis contra nos.* Toto namque ſuo Principatu, nullam paſsus incurſionem hoſtilem.

Sextum recurrit nummiſma, ſed privatum inſtaurationem exhibens Templi Caſtellani factam An. 1621. Duce Antonio Priolo, ut in eo legitur: cuius in fronte Petrus Princeps Apoſtolorum cum clavibus, ſub epigraphe, quæ ſit inſtaurationis argumentum *Et turres Hieruſalem gemmis ædificabuntur.* Ibidem inſignia viſuntur Theupuli Patriarchæ Venetiarum.

FRAN-

FRANCISCVS CONTARENVS

D V X. XCV.

Electus die 8. Septemb. Anno 1623. Obiit die 6. Decemb. Anno 1624.

VETVS ELOGIVM.

Brevis vita ſpei interceſſit magnarum rerum, vota publica intra expectationem manſerunt, vix fui, quàm deſii.

GRandem Animam ne mireris; cujus in educatione convenere concordes Ars & Natura. Ducem ex-hibeo excelſum, qui univerſam peragravit Europam & Aſiam, ut Magni Principis Idæam colligeret. Romani, Germani, Angli, Turcæ non ſemel Legatum paſsi, audierunt, exaudierunt vel inviti. Bis coram Paulo V. Chriſti Vicario, duobus armato gladiis oravit ferociter; ſed quia pro Lege, & Rege à Clericis nil impetravit. Laudavit Pontifex eloquentiæ ſtylum, ſed quia iſte audire non exaudire decreverat, ſolùm ad pompā Legatum admiſit. Die ortus natali Deiparæ; hac creditur filio ſuo prænſaſse honores: quod dignitates om

nes

Digitized by Google

nes dignitates etiam cum Principatu eodem fuerit ſortitus die : Adhunc Principem cum veniſſent gemini Reges; Abiſsinorum Regis filius, & Sigiſmundus Moſcoviæ, Rex Poloniæ futurus cognoverunt, alibi Principes naſci, Venetiis fieri. Obiit Franciſcus dolens & quærens, non quærens Reipublicæ mala, quæ ex Rhetià prævidebat. Anno primo, Menſe tertio ſui Principatus ad D. Franciſci quievit, more Regio. *Lucent enim Principes etiam in tenebris, & umbra Mortis.*

EPITAPHIVM.

Franciſcus Contareno Venetiarum Princeps
Priſcis moribus, Priſca Virtute, nova facundia
Bonus Civis, gravis Senator, pius pater
Merito prius, quam dignitate Princeps:
Non opinione, aut fortuna, ſed ſuapte virtute
Principatum nactus
Rebus domi, foriſque præclariſsimè geſtis
Decem Legationibus apud maiores Orbis Dynaſtas
Digniſsimè perfunctus
Vel nolens, & invitus tantæ Reipublicæ præſit
Vixit in Principatu An. I. Menſ. III.
Obiit An. ſal. M. DC. XXIV. die 6. Decemb.

Nummiſma Publicum.

Anno I. & II. percuſsit ſed ſub eadem epigraphe, Anno tantùm mutato. Eius in fronte Marcus Evangeliſta vexillum porrigit Contareno Duci. *S. M. Ven. Franc. Contareno Dux.* Ex adverſo legitur. Franc. Contareno Principis An. I. *Salutis 1623. ab urbe conditâ. 1203.*

IO. CORNELIVS

DUX XCVI.

Electus die 16. Maii Ann. 1624. obiit die 23. Decemb. Ann. 1629.

EPIGRAPHE ANTIQVA.

Vallem Tellinam meâ operâ liberam reddidi. Frenavi externorum audaciam Mantuam iuvi armis, pecuniis, commeatu. Reſtanti fortunæ reſtiti, & flatum extremum emiſi.

THronum ſcandit Io:Cornelius, de purpurâ, vel diademate nulli debitor; cum abſque ambitu per omnes Reipublicæ gradus ad Thronum aſcenderit ſemper invitus. Veronæ fidelis, Bellicoſæ Brixiæ, Docti Patavii moderatus habenas, faſces tandem ſtringit ſed quam officii, non Regni, licet ex eâ familiâ, quæ Patriæ terrena contulit Regna; morum innocentiâ prænſans cœleſtia. Refractariis civibus, & male parentibus nil maius minari ſciens, quàm ſe ſe abiturum e Regno; ad vulnera venit, ſolùm cum ſurrepentibus vitiis Georgii Fratelli in tyrannidem verſa eſset Inſula Cretæ, cæſoque Divina providentia tyranno, libertatem Inſulæ reſtituit, In-

Inſulam

ſulam ſibi. Imperium ſui cum maximum crederet, & ſine Iuſtitià Iovem ipſum non poſse in Cœlo conſiſtere, libentiſsi mè annuit Georgium filium ſuum (qui Renerium Zenum unum ex Triumviris Excelſi Conſilii ſecuri percuſserat, quia Venetà libertate Ducem ipſum increpaſset indulgentem, & quaſi vitiis Georgii patrocinantem) ex albo proſcribi expunctum patrit o, memorià expoſità, quæ licet deleta marmore, in hiſtorià perſeverat, citra tamen iniuriam Corneliæ Gentis; cum & Cœlum ſua patiatur phænomena. Obiit Princeps ut vixit, Sapiens, juſtus, pius, plus Patriæ, quàm filii Pater. Mauſoleo excipitur apud Clericos Regulares S.Nicolai de Tolentino quod ei excitavit generoſa propago Franciſcus gener Antonii Prioli Venetiarum Principis & Georgius frater, Equites ambo. M.Antonius Abbas & S.M. Primicerius, ac Frider. S. R. E. Cardinalis.

EPITAPHIVM.

Ioanni Cornelio Venetiarum Duci Inclyto
Iuſtitia, ac pietate conſpicuo
Primæ verè Soloni ſapientiæ, Mecenati ſupremi Adriatici cœtus Apollini,
Qui poſt Veronæ, Brixiæ, Pataviique præfecturas optimè geſtas
Poſt Proc. dignitatem, Altioraque Reip. decora
Tandem meritorum dives, ſolium maieſtatis aſcendit,
Quo per luſtrum, & menſes aliquot feliciter illuſtrato,
obiit tandem Anno Domini M.DC.XXIV. Ætatis ſuæ LXXV.
ut cornu eius in terris eximium, Cœleſti exaltaretur in gloria,
Mauſoleum hoc,
Quod Franciſcus filius erigere in amoris ſignum decreverat,
Federicus Nepos gratiſsimus adimplevit,
Anno ſalutis M.DC.LVI.

Nummiſmata publica.

Quinque occurrunt uſque ad Annum quintum incluſivè, quorum omnium in fronte Princeps ſiniſtrà vexillum tenet ei oblatum ab Evangeliſta Marco; dexterà pectus tundit, ſub inſcriptione *S.M.ven. Io.Cornel.D. D. B.* In adverſà parte Princeps cornu poſito, flexis genibus Crucem adorat in altari poſitam.

NICOLAVS CONTARENVS

DUX XCVII.

Creatus die ... Ianuarii 1630. Obiit 2. Aprilis 1631.

EPIGRAPHE PRISCA.

Natus ad ſublevandam patriam peſte, fame, bello afflictam ad defendendam Mantuam armis oppreſſam: quam ſi minus obſidione liberare non potui, ſtrenuè iuvi, & captam, direptamque recreavi, & iugo ſervitutis exemi.

XCVII.

CHaritati, Peſti, Bello ſuperſtes, quam ſaturaverat, quam ſanaverat, quo vicerat Nicolaus Contarenus ad Thronum vocatur. Pace partà Foroiulenſi, productis ad Tirolum finibus, ſuperatis hoſtibus, quos ipſe ferro, judicio Deus, ignaviâ illi ſeipſos confecerant. Inteſtina Quinquevir deſignatus diſsidia tollere, quæ Decemvirum inundante auctoritate gliſcebant; Officium eorum, quos à Secretis appellamus, cum perpetuum eſset, ad biennium reſtrinxit. Decemvirum antiquam facultatem decreta abrogandi Supremi Conſilii, quæ conditionibus, vel ſuffragiorum non adſcripta numero, ſuſtulit, delevit. Auctoritatem Decemvirum coercendi Patritios in Criminalibus, confirmandam cum

expo-

expoſuiſſet Comitiis,ob contradictionem Rainerii Zeni,nutantibus,& in negativam inclinantibus Patribus, ut Excelſi Magiſtratus cenſuræ delicta ſubjicerentur minora, nè deterioris conditionis eſsent patritii,quàm populares, quorum crimina non ſemper inquirebant Decemviri; conſcenſo ſuggeſtu, ad leges provocavit avitas,quibus,*Obſequio alternante & Imperio, Patritii, qui hodiè regunt, reguntur in craſtinum, & veluti Aſtra omnes in Cælo fulgent Republica vario tamen aſpectu, Lumina quandoque maiora & ſubalterna annuali, vel Lunari abſoluto ecclipſantur regimine. Conſilii Maieſtatem replent oppidò Decemviri, ſed temporanei, non perpetui, & veſtrum quilibet recurrere valet ad gradum. Vnde ergo tantus horror iuſtitiæ, & odium? quaſi ſtudeamus impunè peccare, & iudicem tollere, qui nos corrigat & emendet? Legum ſeveritate ſublatà, Iudicis maieſtate remotà, quale libertatis præſidium, quale honeſtatis refugium? Filiis, Filiabus, coniugibus noſtris, ſi rigorem non timeant otioſi, procaces, prodigi, feroces, nec famam templum ſervabit, nec thalamus pudicitiam edocebit. Soli Decemviri, terrore nominis adverſus laſcivientes, dignitatem manutenent familiæ, ipſamque diſtant peccandi cogitationem. Pœnas nobis cum minuere conamur, provocamus iniurias. Hæc nobis æqualitas; Iniuriam haud pati, ſed minimè inferre. Abſit à vobis, ut fortiores vinculis coerceantur laxioribus, & pœnas exprobremus duriores, vel ſevera iudicia. Attrociora delicta non meminerunt Legislatores antiqui quaſi non cognita, & inaudita. At noſtri vel leviſſimæ culpæ rigida obiecere flagella, ut his firma ſtaret innocentia Reipublicæ. Fœlix patria, fœliciſſimi populi, admirabile Imperium, cui pro lapide angulari leges, & prò coronà libertas: in quà Optimates exemplo præcurrunt,& potentior ſolum qui melior. Patres! uti cum Principibus glorià certamus æquali: Imperii ſit tantum nobis, quantum ſatis pro animi moderatione, Libertatis duratione; ut cæteras anteimus Reſpublicas, ita hodie adverſus nos ipſos ſtatuendum Imperium. Aliis imperare etiam Reges non ignorant: Sibi ipſi imperare, Veneta debet eſſe Reipublicæ; Quæ hodiè in unum congregata, cunctis plaudens ſuffragiis, Deo grates reddat pro imperio, eodemque tempore libertate ſibi collatà, Iuſtitiæ ſeipſam devovendo, & pro optimo populorum regimine, adversùs Optimates Forum eligendo quod gravius, legem, quæ ſeverior, & pœnam, quæ attrocior.* His dictis, quaſi rubore ſuffuſi Patres, plenis calculis legem firmarunt contra ſeipſos, inter publica monumenta, adſcriptà facti memorià cum nominibus Baptiſtæ Nani, & Nicolai Contareni, qui legem propugnarunt. Ab hac die quaſi de fœlicitate ſecurus, Legati virgam in ſceptrum commutavit. Sed brevi in luctum citharà verſà; recluſoque Viennæ, Iani templo, & in unam Mantuam armatà totà Germanià, ferales iterum ſenſit faces Peſtem, Famem, Bellum. Ab Auſtriis intercepta Mantua, Barbarorum ra-

 pinis,

pinis, laſcivie, feritate obruta, ſuo ſanguine Auſtriam demerſit pietatem. Imperator Ferdinandus II. parcere voluit, cum non potuit. Ex hac flammà contigui contabuere populi. Lue ad Venetos pervagante, urbs ferè concidit tota, abjiiſsetque in ſepulchrum; ni Virgo Mater penſili lychno, quinquaginta auri pondo, dono recepto deſcendiſset auxiliatrix. Templum etiam ſoſpitatrici poſitum, ad Miraculum ſub titulo Mariæ Salutis: juxta quod ſuis mollibus vileſceret Memphis. Lugubres Metamorphoſes cum quatuordecim Menſes ſpectaſset in aulà, tædio conſumptus ad novum Mariæ fanum, abiit in ſepulchrum parentum ſuorum.

Vianolus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecà Cornelia Piſcopia, cui titulus Corona della Nobiltà. Opus Zilioli.

Nummiſma Privatum.

Quid non mortalia pectora cogit vindictæ libido? Lue ſæviente, quæ populorum ſtrage, venenum ubique ſpirabat; colluvies adfuit malorum hominum, qui ex Italià & Hiſpanià Mediolani congregati, fulmina Cœlo ſubmiſerunt irato. Imparem ad devaſtandam Europam Mortẽ credentes & Martẽ, toxica addidere Theſsala, ſuccoſque Cantharidis, aquà infectà luſtrali, quà urbes ſpoliarunt, ut in eis hominem non invenires. Venetiis ſolummodo, virorum abſumpta ſupra ſexaginta millia, in urbibus Reipublicæ, ſupra quingenta millia hominum deſiderata. Patent adhuc Mediolani ædificia diruta, ubi hoſtes conveniebant generis humani. Tanto in diſcrimine, præſidium ſibi in Deo ſtatuens, Templum Princeps vovit Deiparæ ſub auſpiciis *Salutis*, in Baſilicà D. Marci congregatis civibus, ubi ex pulpito, in quo populo oſtendi ſolent electi Duces, Princeps ipſe vocibus & lacrymis pœnitentiæ, miſericordiam ſollicitavit ſupernam, evocatà in patronam Virgine Matre, cui pro donario lychnum obtulit aureum, qui in æde Lauretanà arderet inextinguibilis: Templum in urbe, cujus primum lapidem, poſt reſtitutam ſalutem, *Die* 21. *Novembris* 1631. Princeps ipſe comite Senatu poſuit monimentum pietatis, quà nos viſitavit Mater Miſericordiæ. Concordat.

Num-

Digitized by Google

Nummiſma Publicum.

Cuius in fronte, Princeps vexillum accipit ab Euangeliſta Marco *S. M. Ven. Nicolaus Contarenus Dux. V. M.* n omen hoc Præfecti Monetarii. In adverſo Princeps flexis genibus auxilium implorat Deiparæ ſedentis ſuper portam Principem Templi erecti ex voto Senatus, ſub auſpiciis Virginis Salutis, ſub Regia Epigraphe *In tribulatione dilataſti mihi.* In Pſalm. 4. pro gratià receptà. *Cum invocarem, exaudivit me Deus iuſtitiæ meæ: in tribulatione dilataſti mihi.*

EPITAPHIVM.

Habuit commune cum Agnatis defunctis, in eodem Templo, atque communi ſepulchro.

Digitized by Google

FRANCISCVS ERICIVS

DVX XCVIII.

Electus Ann. 1631. obiit tertiò Non. Ianuarii Ann. 1645.

EPIGRAPHE ANTIQVA.

Romanæ Lupæ in Caſtrum irruenti Leonem Venetum cum Parma obieci, & adverſas acies repreſſi communis concordiæ cauſa, donec pax extitit. Rurſum pro Eccleſiâ Romanâ bella pia, & iuſta ſuſcepi, & Lunæ Turcicæ in Creta, Caneâ occupatâ, creſcenti me oppoſui, obiecturus abdicato Principatu Caput, ni Mors prius me abſtuliſſet. Corde D. Marco in pignus relicto.

XCVIII

FRanciſcus Ericius Legionum Tribunus, Caſtrorum Præfectus, ductor exercitus, nunquàm infauſtus, ubique victor, quod eius conſcientia timeret aurum, non ferrum. Gloriæ avidus non rapinæ, diſciplinam reſtituit in caſtris, pœnas ita amore temperans, ut crimen puniret non hominem. Eques ac D. Marci Procurator ad Ferdinandum II. Legatus Imperatorem, & ad Pontificem Vrbanum VIII. oſtendit Venetam Rempublicam, populorum fœdera ambire, non jura. Bello præpoſitus Mantuano fulmina

mina

Digitized by Google

mina repreſſit Aquilæ Germanæ, quæ Mantuam irrepſit ſolùm, cum inſidias ab Ericio detectas Mantuanus non timuit. In Caſtris diadema ſuſcepit; loco, in quo milites coronantur. Primum facinus novi Principatus in piratas, quos ad Apollinis urbem jugulavit. Graviora inde cum Barberinis diſſidia, qui ad clavum Martis abutebantur Clavibus Petri. Ob titulum Eminentiſſimi ab Vrbano VIII. Cardinalibus datum, origo diſcordiæ: renuente Republicà cum aliis Regibus, à ritu diſcedere antiquo. Truncata poſtea Pontificis Alexandri III. vetus inſcriptio, & Caſtri Concameratio Venetos concitavit in iram, Farneſios in furorem; unde Italia tota ferro exarſit, & igne. In hoc bello Vrbanus emiſit animam, quam ſenio confectam reluctantem traxerant ad arma Nepotes parvo decore, nullo fructu. Ita inſtante Ericio judicavit Innocentius X. P. R. quum illicò poſt aſsumptum Triregnum, ad ſyllabam, memoriã reſtituit Alexandri III. Sedatis Barberinis; inſurrexère Barbari, ſola imperii libidine Regnũ poſcentes Cretenſe. Sexto Idus Maii, 1645. Byzantio exiit Turcica Claſſis octoginta inſtructa triremibus, navibus roſtratis decem, totidemque Anglicis mercede conductis, cum ſexaginta armatorum millibus. Accedebant Tunetanæ tres, duæ quinqueremes, una immenſæ magnitudinis Sultana, ultra ducenta diverſæ formæ navigia: quæ multitudine ſuà totum operiebant Helleſpontum. Tantis viribus Cydoniam, die ſeptimo ſupra quinquageſimum obſeſſam proditoriè oppreſſit. Non propterea vires Reſpublica abiecit & conſilium: Claſse auctà, cum pro electione maritimi Imperatoris (qui alter Dictator cum ſummà poteſtate imperat) conveniſsent Suprema Comitia, reſeratis arcanis Schedulis, quibus Patres nomina Candidatorum exhibent, ad experienda ſuffragia, Franciſci Ericii Sereniſſimi nomen publicavit Magnus Cancellarius à pluribus ſecretò propoſitum. Suſpenſa propterea Generalis Maritimi electione; proponentibus Conſiliariis, voto & voce plaudente Comitio, requiſitus Princeps, armorum imperium aſsumere, ſuiſque auſpiciis Claſsem dirigere adversùs Turcas, ne communem videretur damnare conſenſum, ex ſede ſurgens Ducali, hilari fronte reſpondit. *Cum vitam totam vel in ſtudio, vel in officio inſumpſerim, ut Rempublicam utiliter promoverem, ultimam etiam ſenectutis periodum lubens devoveo, ne vel unicà die Populorum ſaluti ſubtractà offendam canos meos. Patriam unicè non dilexiſsem, ni eam obſequio colerem, & obedientià. Si me itaque pro Civium, Populique ſalute, Fata in caſtra revocant, ætate etiam reclamante octuagenarià, lubens accurram, virili corde, ſanguine meo Superos Reipublicæ conciliabo. Eſtote fortes, ab hac victima ſenili diſcite, quomod Patriam diligere teneamur.* Sancti Principis votis

plau-

plauſere Cives planctu jubilationis: undique eius nomini benedicente populo. Duos ei Conſiliarios Senatus adiecit, inter tamen diſſonas Præfectorum opiniones ſolius Principis prævaleret ſententia. Centuriato itaque nobili Satellitio, in procinctu erat Princeps, cum vigiliis oppreſsus, ætati ſuccubuit, dieque decubitus decimo, anxiè jactatus inter gemitus, & ſuſpiria, ſe diutiùs afflictæ patriæ prodeſse non permitti, animam Deo reddidit, in victimam Reipublicæ Corde relicto, quod in cornu Euangelii humari juſſit ad aram D. Marci, ubi velut hara cuſtoditur devotionis & Fidei. Exuvias ad D. Martini, marmore claudi, voluit prope armamentarium, quod ipſe cum Cœlitibus aſſumpſerat cuſtodiendum.

Andreas Maurocenus, Petrus Iuſtinianus, Marcellus, Sabellicus, Sanſovinus, Doglionus.

EPITAPHIVM.

Dei Gloriæ
Patriæ amori, poſteritatis Documento
Franciſcus Ericius Venetiarum Dux
Cœleſti ope, Reip. Benignitate
Præcipuis dignitatibus Terra, Mari perfunctus
Decimum ſummo armorum inſignitus imperio
Abſens, ad Principatus faſtigium evectus
Vivens
Hoc perenne grati animi monumentum
Fieri iuſsit.

Nummiſmata publica.

Quindecim percuſſit licet Annum xv. non compleverit in Principatu. Omnia tamen ſub eadem epigraphe, Anno tantùm mutato. In fronte ſuſtinet Leo allatus nomen Franc. Erricio V. D. Munus An. 1. 2. 3. uſque ad 15. M. A. M. nomen Præfecti Monetarii, quod annuatim mutatur. A tergo ſurgit Palma, cui inſiſtit Virgo Deipara cum filio Ieſu Redemptore noſtro, ſub epigraphe *Dedi ſuavitatem odoris.*

Nummiſma Privatum.

Cuius in fronte Marcus Euangeliſta cum inſcriptione, Franciſ. Ericio die iv. Men. Octob. 1634. quà primus lapis poſitus pro erectione Templi S. Annæ; unde ex adverſo ſedet Virgo Deipara, adſtante Annà matre, ſub epigraphe *Monialium D. Annæ eleemoſ. à fundam. erectum.* Quod deſtructa primà æde, nova fuerit erecta Ericio ſedente.

FRAN-

FRANCISCVS MOLINVS

DUX XCIX.

Electus die 20. Ianuarii 1645. Obiit 28. Febr. An. 1654

SCHEMA VETVS.

Fluctuatum in Europà: ego firmus ſteti. Suſtinui Rempublicam, Vlturus Caneam, Terra, marique cum Turca conflixi: ferme victor utrobique evaſi. Pro unâ Caneâ: plurima oppida expugnavi, & captâ Cliſſa vicem Turcis repoſui.

Franciſcus Molinus inter Marinfluctus, & Martis fulmina natus, enutritus, gregarius primò poſtea navarcha ad faſtigium conſcendens, Architalaſſus mare calcavit, Dalmatiæ præfuit, & Claſſis Imperator in Ægeo mari adversùs Thraces detonuit. Cydoniam ſervaſset; ni Fata urbis ad

mortem Martem hunc penè traxiſſent; undè Molini morbo Barbari benè uſi prævalerunt, in Cretà. Ferocem vultum ne paveas: Animam auream claudit organum ferreum ſub dio, ſub turbine, luſtris duodecim incruſtatum. Senio & ſago confectum, dum letho proximum proci crederent, Ioannes Nanius q. Auguſtini, Aloyſius Mocenicus q. Aloyſii, Rainerius Zenus q. Franciſci Mariæ, Marcus Iuſtinianus q. Iuſtiniani, Petrus Sagredus q. Ioannis, Andreas Legius q. Io: omnes D. Marci Procuratores, & Aloyſius Mocenicus q. Thomæ Eques, qui paribus certabant calculis, in eo Principatum deponere decrevere, donec collectis viribus fortioresi pſi brevi recurrerent. Decepti tamen cognovère, dignitatem quandoque ſalutare collyrium eſſe morbo, & ſenectuti. Molinus enim convaluit; & Rotà inclinante Fortunæ, Gentilitia ſtetit, illamque fefellit; quæ ſola cecidit. Annos ſupra novem ad clavum ſedit Reipublicę Princeps rigidus, ſed innocens & impollutus. Eius auſpiciis, prudentià, fortitudine deſiit Turcam formidare Reſpublica. In Croatià namque & Dalmatià fortiter propugnatis urbibus, prolatiſque finibus, Cliſſam in ſummo vertice montium, veteranis cuſtoditam militibus, *Sororio* præſide Ibrahimi Turcarum Regis nepote, quintodecimo ab oppugnatione die arcem expugnavit inexpugnabilem. Victoriam celebrem cumularunt Novegradus, Huriſsa, Tinus, Nadinus, Saſsus, Vrana, àrx alta Salonæ, quibus jactura reparata Cydonis. Vltra ne peteret, morte impetitus, apud Auguſtinianos, in æde quievit Proto Martyris, octuagenarius, juſtis receptis in Gemellorum templo, more vetuſto; perorante Iacobo de Amore Clerico Regulari, An. Principatus ix. Menſe I. die VIII.

Sanſovinus, Io: Baptiſta Contarenus, Andreas Maurocenus, Petrus Marcellus, Doglionus, Vianolus.

Nummiſmata Publica.

Novem occurrunt, quorum frons & epigraphe ſemper eadem cum Marco Euangeliſta ſedente, dexterà Ducem benedicente, ſiniſtrà vexillum porrigente Duci in genibus flexo, cornu redimito; *S.M.Ven.Franc.Molino D.* nomen pręfecti Monetarii *I.A.B.* Excipias nummiſmata Annorum 7. 8. & 9. quorum in fronte retro Marcū ſedentē, & Principem patronum Reipublicæ, ſtat etiam S. Antonius cum Lilio, patronus & ipſe aſſumptus Reipublicæ, cuius è corpore devotiſſimè evulſum brachium Patavio Venetias, jubente Senatu, traductum tutelæ pignus, & Religionis argumentum, Anno 1656. die 13. Iunii.

In

Digitized by Google

In poſtico primi nummiſmatis Triremis Imperatoria Mare ſulcans impavida ſub epigraphe, *Fulget inter fluctus*, argumentum imperii maritimi ab eo in Turcas, Deo Duce gloriosè peracti; ac Ducalis regiminis, triremis ſymbolo expreſsi, quod etiam inter Turcarum turbines fulget & fluctus. Hinc in nummiſmate Anni ſecundi, ſui Principatus, eadem triremis exponitur ſed fluctibus penè ſubmerſa ſub eadem epigraphe, *Fulget inter fluctus*, quod maiora licet, urgerent à Turcis diſcrimina; Triremis fulgeret Reipublicæ.

Sic Anno tertio, minimè remittente Turcarum incurſu, eadem triremis exponitur Maris æſtu agitata, Lumine tamen vigente ſuperno, ſub epigraphe: *Dominus illuminatio. In hoc ſperabo.* Anno quinto, inſcriptio mutatur, *Perſtat lumen, quia Numen.* Anno quinto, inſcriptio pariter mutatur, *Dux, dum Lux.* Anno ſexto, Nummi poſticum ſpeculum exhibet Archimedis, Solis radio percuſsum, ipſum naves Turcicas repercutiens in portu *Foggiano*; ubi à Iacobo de Riva Venetæ Claſsis præfecto, tormentis petita Turcica claſsis, immiſsaque navi incendiarià, ſuccenſa ferè tota flammis conſumitur.

Anno ſeptimo Moyſes ſculpitur virgà ſegregans Mare Rubrum, & ſicco pede tranſiens cum populo ſibi commiſso inter chryſtallina mænia, oculis tamen ſemper in Cœlum converſis, une manus Domini ſemitam demonſtrabat, ſub epigraphe, *Hinc ſperans, nil errans.*

Anno VIII. Sol Cœleſtis ignem de terra ſuſcitat juxta templum quod verum & unicum Venetæ libertatis propugnaculum. Quale fuerit hoc templum? Deiparæ, dic, *de Planctu* appellatæ, Molino Duce, à Senatu erectum ad placandam Nemeſim ſupernam, & Sacris Veſtalibus traditum cuſtodiendum, ut ibi ſub inſtituto Eremitico S. Auguſtini Deum precibus urgeant pro incolumitate Reipublicæ. Omnia eis ære publico ſubminiſtrantur pro vitæ alimonià. Quinque Sacerdotes dietim ſacra faciunt juxta votum Reipublicæ; abundè & largè eis conſulente Senatu.

Hinc 6. April. 1658. ſedente Piſauro Principe inſcriptio erecta marmorea ſuper portam, Principem

D. O. M.
Comploranti Deiparæ
Publico voto Templum
Sacriſque Virginibus excitatæ ædes
Vt piis Fidelium manibus
Pro Reipublicæ incolumitate litetur
Anno M. DC. LVIII.
Ioanne Piſauro Venetiarum Principe.

Verba

Verba illa, *Vt piis Fidelium manibus, pro Reipublicæ incolumitate litetur*, nè prætereas: in eis enim cauſam habes huius erectionis.

Anno IX. Flamma in aere fulget nulla lignorum ſtrue, vel pabulo ſuffulta combuſtibili, ſub epigraphe; *Et non fulta, non fluxa*: quam piè explicabis, Deo ſolum miſericorditer afflante, ſtetiſse, fulſiſse Rempublicam adversùs præpotentem Turcarum tyrannidem. Vel Rempublicam annue ab omnibus Chriſtianorum Principibus derelictam, ſolam pugnaſse, viciſse immanem ac ferociſsimam rabiem Barbarorum,

C A-

Digitized by Google

CAROLVS CONTARENVS
DVX C.

Electus die 25. Maii 1655. Obiit 1. Maii An. 1656.

SCHEMA VETVS.

Auxi Remp. occupatà Egene opulentà inſulà. Vola urbe, cuius volabat fama, in Leonis mei ungues incurrit: capta armatum viſcum ſenſit. Potentiſſimam Turcarum claſſem diſieci. Alas & Vela Turcis ademi.

CORnu Ducale prænſantibus Io: Piſauro, Leonardo Fuſculo, Io: Barbadico, Hieronymo Fuſcareno, Bertucio Valerio D. M. Procuratoribus; à præturis, Feltriæ, Tarviſii, Iuſtinopolis, Brixiæ, Veronæ, & Magiſtratibus urbis ad ſolium vocatur Carolus Contarenus, dum vitam domi meditaretur beatam. Eum quæſivit Reſpublica, non ipſe Rempublicam. Torvis reſpiciens oculis diadema, ſpreviſset oblatum, ſi Veneti non Reipublicæ naſcerentur, ſed ſibi. Eius coniunx Paulina Lauredana, raræ pietatis Princeps fulgere voluit ſine diademate, merito coronata Religionis,

atque

Digitized by Google

atque modeſtiæ. Feria V. Maioris hebdomadæ, ad populum emanavit electio Ducis; dum ictu oculi ſtrata jacerent in præliminaribus Ducalis Baſilicæ, cadavera eorum, qui frequentià hominum præfocati, adoraturi venerant miraculoſum Chriſti ſanguinem; ferale forſan nuntium noſtrorum Principum. Tres enim hoc Anno Veneti adoravere Duces. Mærorem temperavit Lazari Mocenici victoria ad Seſtum & Abydum, quem celebriorem fecere locum ſuâ clade Turcæ, quàm Poetæ, fabuloſi Amantis naufragio. Contra Peſtem, quæ Romam, Neapolim umbrâ mortis obruerat, noviſsima Contareni cura, imploratis de Cœlo cuſtodibus, quorum imagines ei dono miſerat Alexander VII. Cœli Claviger. Ità Corporibus depulſa lue; & animis majore infuſà pietate, ad Superos evolavit grates acturus, ad D. Bonaventuræ, relictis exuviis An. I. Menſe I. Die VI. ſui Principatu. Eius in funere peroravit Petrus de Comitibus Romanus S. Theol. Doctor.

Coniugem habuit Contarenus Paulinam Contarenam; matronam pietate, & pudore gravem, quæ ad declinandas ſalutationes, & populares plauſus, prodire nnmquam voluit, in publicum. Obiit hæc 20. April. 1660. & cum Principe Carolo ad D. Bonaventuræ jacet.

Vianolus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecâ Corneliæ Piſcopiæ, cui titulus Corona della Nobiltà. Opus Zilioli.

Nummiſma publicum.

Vnum occurrit, cuius in fronte S. M. Evang. vexillum porrigit Duci in genibus flexo, ſub lemmate *S. M. V. Carolus Contaren. D.* Ex adverſo ſurgit Heliotropium Solem reſpiciens ſub epigraphe, *Oculi mei ſemper ad Dominum*; ut ſtabilem in Deo fiduciam exprimeret, & mentem vel in ipsà Principatus caligine à Deo nunquàm divulſam.

FRAN-

Digitized by Google

FRANCISCVS CORNELIVS
VEL
CORNARIVS
DUX CI.

Creatus die 16. Maii 1656. Obiit 5. Iunii. cum ſediſſet dies 20.

EPIGRAPHE PRISCA.

Omnium expetitus votis, brevi ab omnibus deſideratus, vigeſimo die, qua fui electus, mors acerba ſpem præcidit; oſtenſus potiùs ad expectationem, quam datus ad poſſeſſionem.

SEriem Principum inſtaurat Franciſcus Cornelius, primus poſt centeſimum. Omen æternæ Reipublicæ, ſi iterum ſæculares Duces expectemus. Thronum ſcandit filius & gener Principis, meriti titulo, non naturæ. Nec alia hæreditas in urbe liberâ. Hinc parentibus ſuccedunt liberi non impuberes, ſed cum ſeneſcunt. Inter prenſationes Bertucii Valerii Equitis, & D. M. P. ac Leonardi

Foſcoli P. D. M. ad ſolium Cornelius rapitur afflante Deo, acclamante Populo, dictante Senatu, urgente familiâ, ſolo renuente Franciſco, qui à die electionis cœpit vitam abhorrere propter vittam. Vbi enim curæ? niſi in curiâ. Dies viginti in aulâ moratus, vitia execratus, quæ cum ſint hominum, quaſi temporum excuſantur, ſeptuagenario maior contabuit. Ad Theatinos juxta parentem Mauſolæo donatur ab Epiſcopo Patavino filio Federico; Romæ inter purpuratos agente altero Federico fratre, Venetiarum Patriarchâ. Ei ſymbolum rectè adjicies ab eo aſſumptum, ſed non cælatum, morte intercidente: *Deus iudicium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis.*

Vianolus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecâ Cornelia Piſcopia, cui titulus Corona della Nobiltà. Opus Zilioli.

EPITAPHIVM.

Franciſco Cornelio Ioannis Ducis filio, Centeſimo Venetiarum Duci, Integerrimo Principi de Republica optimè merito, Patriæ patri, urbis decori, urbiqu e probitatis exemplo: qui poſt Brixiæ præfecturam, aliiſque honoribus decoratus, pleno Electorum conſenſu, licet renuens, regali diademate decoratus affulſit. Hic præcipiti nimirum abreptus Fato, poſt novem ſolummodo ſupra decem dies ſui Principatus, Superas evolavit ad Ædes, ut citiùs immortali laurea donaretur. An. Dom. 1656. Ætatis ſuæ lxxi. Hoc alterum Mauſolæum Sereniſsimo parenti Federicus filius evexit An. Sal. MDCLVI.

Nummiſma Privatum.

Supra habes pag. 273.

Digitized by Google

BERTVCIVS VALERIVS

DUX CII.

Electus die 5. Iunii 1656. Obiit 30. Martii 1658. Aetatis ſuæ lxii. Princip. 1. Menſe ix. die 26.

SCHEMA VETVS.

Brevi ævo multarum ætatum geſta Orbi repreſentavi Copiis campos texi: Claſsibus operui Mare. Ad fauces Helleſponti eliſi Turcarum guttura hiantia, & anhelantia cædes. Inſulas continenti navium ponte iunxi. Vicina Troia è littore totum pelagus ardere vidit ad incendii ſui ſolatium. Nuſquàm invictus, ubique triumphator. Obrutus mole trophæorum, ſeſquiannum vix explevi.

CII

EX domo Sapientiæ Princeps deducitur Bertucius Valerius, cum Bello tonante Barbarico, leges diceres confuſione obrutas, & pulvere ſepultas Mavortio. Verùm ſolita Reſpublica plus gladio certare Iuſtitię, quàm ferro, in armorum ſubſidium, Eloquentiam vocavit, & Principem fecit; ut hæc in extremo rerum diſcrimine jura dictaret. Eius vita quaſi in peregrinatione poſità, Provinciis præfuit; Externos Legatus adivit, Hetruriam præcipuè acerbis ja-

Digitized by Google

ctatam conſiliis unus & ſolus ad pacem direxit. Ad Sereniſsimum Cardinalem Catholici Regis fratrem, in Inſubrum arce, eà gazà, Nobilium flore, auri profuſione aſcendit, ut Hiſpanos alioquin Tagi arenà tumidos recreaverit ad invidiam. Bis Romam ingreſſus, Divinæ Religionis, atque humanæ majeſtatis theatrum, primò ad Innocentium X. mox Alexandrū VII. in ſplendidiſſimâ procerum legatione, Sereniſsimæ Reipub. probavit obſequium, demiſſione, & magnificentià, Patriæ reſtitutus, Ducis ornamenta ſuſcepit, licet totius vitæ curſu Princeps, Reipublicæ adminiſtratione fuerit. Hæc enim opus virtutis, ille fortunæ famulatricis. Hæc pro merito, ille pro mercede. Eius auſpiciis Laurentius Marcellus navali inito ad Dardanellas certamine, totum Byzantium in mari expugnavit, ſed globo traiectus interiit; mox tamen eius locum Badoerius tenuit, à quo navium, tormentorum, cadaverumque agere, triumphato Ægeo, duplicis victoriæ præmium acceſſit expugnata Tenedos cum Cycladum coronà: Orientis ipſe Imperator, qui formidabili claſſe, Cretæ catenas vehebat, cæpit domi trepidare. Vbertas acceſsit Annonæ, quæ inſigni ſocietate victoriis copulata populo fœlicitatem produxit. Etiam Ieſu Societas, quæ Venetiis expulſa jacebat ſine ſpe indulgentiæ; deprecante Alexandro VII. R. P. ſuffragante Duce, refixo penitùs decreto, magnificè reſtituta humaniùs culta, & honorificentiùs habita. Tantis auſpiciis ſola Pax defuit, licet ipſius Principis declamatione (qui per Annos tredecim Bellum expertus erat inutile) ſæpe inculcata; Nemeſi forſan prohibente ſupernà; ut Veneti totius Regni jacturà, irati Numini pœnas darent ad menſuram peccati. Bello à Senatu decreto, aurum Princeps ſubminiſtravit Regia liberalitate, dono oblatis decem millibus Ducatorum, ut ſuo exemplo cives alliceret, & Reſpublica ferrū tractaret pro Chriſti religione ſecurior. Huic declamationi de pace cum hoſtibus ineundà, paucis diebus ſupervixit, orationis ardore ſanguine efferveſcente, cuius incendio organa conflagrarunt. Sic exeunt Animæ Grandes, quæ ſemper ardent pro ſalute Reipublicæ. Sacramentis itaque ritè & catholicè procuratus, Ducale paludamentum ad Redemptorem ſuum ſub Euchariſtico velo latentem remiſit, diadema reſtituens à quo receperat. Orans, & rogans evolavit Anima grandis, Reipublicæ Victoriam & pacem. Exuviæ ad D. Iobi, Mauſolæum expectant erigendum in ædibus Gemellorum.

Nanius, Vianolus, Andreas Valerius, Martinonus, Oraſus in eius vita. Fr. Coſmus Cler. Reg. qui eius in funere peroravit.

Num-

Nummiſma Publicum.

Cuius in fronte Marcus Euangeliſta vexillum porrigit Duci &c. *S. M. Venetus Bertucius Valerius D.* Ex adverſo Aquila Gentilitia cum Dracone certans ſub epigraphe; *Reſiſtit in pavida.* Bellum annuit à Republicà geſtum contra Draconem Munſulmanum; quem ſæpè conculcavit, & Mari demerſit. Eumdem nummum bis percuſsit Anno ſolùm mutato I. & II. cùm nomine Præfecti Monetarii. Teſte namque Plin. *lib. x. cap. 4. Nat. Hiſt.* Aquilæ non ſatis unus hoſtis. Præter Cervos; *acrior illi cum Dracone pugna, multoque magis anceps, etiam ſi in aere. Ova hic conſectatur Aquilæ aviditate maleficà: at illa ob hoc rapit ubicunque viſum. Ille multiplici nexu alas ligat, ita ſe implicans, ut ſimul decidant.*

Digitized by Google

IO. PISAVRVS

DVX CIII.

Calendis natus Septembris 1589. in Principem eligitur die 8 Maii Ann. 1658. obiit Anno ætatis ſuæ 71. Cal. Octob. Salutis 1659.

PRÆCONIVM VETVSTVM.

A me ſibi timuit Gentium terror Othomanus. Dalmatia fruſtrà tentata, ſtetit in armis invicta, in fide conſtans. Claſſes potentiſsimæ hoſtium depreſſæ Caſtrum Ruſſum, inexpugnabile creditum, expugnatum & in meam poteſtatem redactum. Iuſtus in pœnis repetendis à Voino proditore. Pius in ſolvendis iuſtis Lazaro Mocenico triumphatori. Parum Patriæ vixi, gloriæ ſatis.

VIctor Piſaurus & Helena Superantia Io: Equitis, ac Marci Procuratoris filia Ioannem genuit; Libram excurrente Sole: æquitatis & juſtitiæ præludium, Ferali puerperio cum dubitaretur cæſurus parentem, ſervavit naſcendo. Impubes, cuia eſt pericula non agnoſcere, vel non curare; cum Morte luctando (noluit iſta vel non valuit, vitæ prohibente Auctore, falcem extendere) ex

turri

turri illapſus altiſsimâ, in profluentem illæſus cecidit arcano Numinis, quod eum Moyſis inſtar, ex aquæ vortice, ad aulæ verticem deſtinaverat. Naturâ magiſtrâ Orator priùs natus, quàm factus, amorem majeſtate concilians, & morum innocentiâ maieſtatem, togam induit cæruleam Sapientibus adſcriptus, qui navalibus præſunt. Primâ ex Ordine ſui inſtituti declamatione ſuſceptâ, novus Demoſthenes, qui coram Philippo Rege, rubore obrutus ſiluit, impegit in ſcopulum, Senatus Majeſtate ad tantillum temporis, oratoris diſtrahente memoriam. Legatus ad Allobrogum, ut Tellinæ Vallis invaſores Hiſpanos ſuadâ repelleret, triennio ſuæ legationis, arcanam illam molitus eſt machinam, quâ impactas Venetæ libertati compedes fregit. Digreſsus inde ad Ludovicum XIII. Gallorum Regem, incidit in latrones, quibus gazâ totâ permiſsâ, ut vitam redimeret, Regi per literas ſignificavit, ut quando amiſsâ ſuppellectili Legatum agere prohiberetur, paratum eſse inter gregarios milites, ſuæ Maieſtati ſervire. Graſsatoribus poſtea coniectis in vincula, & ſupplicio deſtinatis (ne eius animum curvaret iniuria) veniam eis rogavit, & Rege annuente impetravit. Ibi cum Ludovico Iuſto, & Carolo Sabaudo, jurato fœdere ad Rhetorum tutelam, quietem firmavit Regi glorioſam, Catholicis neceſsariam, Venetis opportunam. *Piſieux*, quod Regi infidelis adversùs fœderatos cum Hiſpanis conſpiraret, munere exceſsit deportatus & urbe, ruinam impellente Piſauro, quum Regi, miniſtri avaritiam expoſuit. Traiecto inde Oceano ad Britannos venit, ubi in Iberos concitato Rege, cum Carolo Iacobi filio, qui ob immaturam patris mortem, thronum aſcenderat, renovatâ amicitiâ, Rempublicam promovit pede inoffenſo, Miniſtris quandoque indulgens; quorum arbitrio Reges ipſi, Ludovicus in Galliâ, Philippus in Hiſpaniâ, in Angliâ Carolus, juvenes omnes, armorum potentiâ & libidine gloriæ non inæquales, quamvis voto diſcordes, in eo tamē conveniebāt, ut eis cuncta permitterent. Reſtitutus in patriam, eo in ſacrario, in quo Sapientia regnat, cuius arcana nec mens concipit, nec lingua promit, ſedit M. Conſilii Sapiens, donec ad Vrbanum VIII. R. P. qui per mortem Franciſci Ruverei Vrbini Ducis, Principatum illum, antiquum Eccleſiæ Feudum, Eccleſiæ reſtituerat, præteritis propriis nepotibus; quorum uni Thadæo nomine ſola præfectura obtigit Romani Capitolii, irarum occaſio, & origo diſcordiæ. Huius enim prærogativâ, cum Oratoribus Regiis præcedere conaretur nepos Pontificis; ſolio illi abſtinuère concordes. Ex hoc communi diſſidio, ſingulare Venetus ſubiit. Obviantibus ſibi Piſauro, & Barberino Romanorum præfecto, ſiſtit iſte currum, Veneto excur-

 rente

rente aurigà, qui nocte ingruente Barberinum non agnoverat. Errore cognito, per nobilem interpretem Piſaurus officium excuſationis abundè ſolvit. Quo minimè Romani contenti; ſequenti die pecuniâ corruptus auriga Piſauri, occurrente Præfecto, ſimulans ſibi excidiſſe pileum, equos cohibuit, ut interim Barberinus excurreret inſalutato Piſauro. Domum poſtea cum perveniſſet, fugâ ſubtractus, armatorum ſtipante catervâ, in domos abiit Barberinas. Piſaurus verò mandante Senatu, Româ ſecedens minimè viſo Pontifice, Venetias rediit, ubi Nuntius Apoſtolicus jam Principis non admittebatur colloquio. Rumorem augebat titulus *Eminentiſſimi* Cardinalibus Romæ decretus cũ interdicto, ne minori acquieſcerent titulo, Regibus tamẽ exceptis, qui à priſco *Illuſtriſſimi* titulo Cardinalibus dari ſolito, recedere noluerunt: inter quos Reſpublica eos Cardinales, qui literas ſub titulo *Illuſtriſſimi* reſpuerant, juſtè ſuccenſa, obiurgabat liberè; nec tamen offendebat, propulſabat ſolùm irruptiones Cardinalis *Pallota* Ferrarienſis Legati, qui in Padi ripà diſgregatis aggeribus, limina obruebat antiqua, curſum mutabat aquarũ, novis vallis muniebat cõfundebat fluminis oſtia. Immiſſus propterea Lucas Piſaurus cũ triremibus cuncta in priſtinũ ſtatum reſtituit cęde tamen promiſcuà, donec interprete Gallorũ Rege, mandavit Cardinalibus Papa, epiſtolas Reipublicæ ſub titulo *Illuſtriſsimi* nè rejicerent, quæ Regibus fuit ſemper æqualis. Facinoroſos, qui aurigæ fugam ſtipaverant, proſcribi juſſit: Fugæ ignaros teſtatus nepotes, ſeque moleſtè accepiſſe cum Piſauro geſta nepotis. Teſtatum etiam volens, quanti faceret Rempublicam, eamdem *Brevi* excitavit, Agrippinæ Coloniam Legatum mittere pro pace inſtaurandà Principum Chriſtianorum. Senatus quamvis noviſſimà attrocique injurià Vrbani exacerbatus, qui in aulà Ro manà hiſtoriam mutilaverat Alexandri III. Venetorum omiſsà victorià adversùs Ænobarbum, cuius filium Othonem traxere captivum; protinùs deſignato Io: Piſauro, excelsà animi magnitudine docuit, vulnera ſua non inficere alienam ſalutem. Piſaurum tamen, qui ſemel ad Ladislaum Poloniæ Regem, bis ad Ferdinandum Auguſtum acceſſerat, quò minus ad conventum pergeret, dignitas exemit collata D. Marci Procuratoria. Domi verò non ſedit otioſus, orto diſſidio inter Pontificem, & Ducem Parmenſem, occaſione concamerati Caſtri, cuius dominium adoriebantur Barberini, ad tutelam Parmenſis induxit Senatum, à quo Legatus in caſtra, occupatis Padi ripis, Romanos ab incurſione traſpadanà prohibuit: impellente calumnià, in Patriam revocatus, juſſuſque rationem reddere, clariorem fecit inquiſitione innocentiam, ſuamque exiſtimatio-

mationem illuſtravit inimicorum iniuriâ. Senatus, Piſauri gloriæ volens teſtis accedere, oratorem legavit unà cum Bertuccio Valerio, Aloyſio Contareno, & Nicolao Sagredo (omnes iſti Principes futuri) ad Alex.VII. R. P. quo intercedente, & Piſauro declamante, Ignatiani ab initio huius ſæculi Venetâ ditione proſcripti, nunc refixo decreto', tam ſplendidè tam amicè in urbe recepti, ut jam de exilio conqueri non valeant. Horum reſtitutione ſperabat Piſaurus ad Cretæ præſidium conciliare Pontificem, eiuſque ære, & milite, ut jam Alexander promiſerat, regnum fulcire, cujus diadema nè Reſpublica Barbaris ultrò cederet, non ſemel in Senatu, orator ſtetit facundus, ſexque millibus ducatorum mutuo collatis, Senatum eloquio victor firmavit nutantem. Paucos poſt dies, ut expeditionem, cuius erat auctor, urgeret citiùs, & fortiùs; mortuo Valerio, ipſe Princeps aſsumitur, magnà omnium acclamatione, quod eo minor Orbi Chriſtiano non ſufficeret periclitanti. Sed heu! Menſe poſt Annum ſexto, jam curis Legationum confectus, publicique Sapientis munere, quo, vicibus quatuor ſupra viginti, conſilio, ſapientiâ, eloquentiâ præfuerat, Sacramentis ritè munitus Cœlos conſcendit inter Patres, qui optimè geſsere Rempublicam. Corporis exuvias Mauſolæum excepit, regalis ſtructuræ à nepote excitatum Leonardo Piſauro D. M. P. in æde magna Minorum. Eius in funere peroravit Chriſtophorus Ivanovichius Ducalis Canonicus.

Baptiſta Nanius, Vianolus, Chriſtophorus Ivanovichius Ducalis Canonicus, Emanuel Theſaurus.

Epitaphium ad dexteram Mauſolæi.

Ioannem Piſaurum Venet. Ducem
Aureum inter optimos Principes vides;
Qui per mortes ad vitam prodiens,
In lethali Puerperio Matrem ſervavit naſcendo.
Idem Patriæ auguratus, cui naſcebatur
Poſt inde Patria totus vivens, nullus ſibi
Apud Allobroges cum Carolo Emanuele,
In Tellinæ Vallis invaſores,
Impactas Venetæ libertati compedes fregit.
In Galliâ Ludovico Iuſto Glorioſa
Orbi Catholico neceſſaria, Venetis opportuna
Gallicanæ quieti allaboravit.
In Anglia Iacobi Regis obitum,
Mirà calliditate celatum, mira ſagacitate rimatus

Priſ-

Digitized by Google

Priſcam benevolentiam fœliciter firmavit.
Romæ intonante novo Titulorum Decreto,
Ioanni Piſauro debuit Reſpublica,
Quod maximis æquata Regibus avita iura ſervavit.
Hinc labris innata ſuadà
Legatus ligatos eloquio Principes, quò lubebat adducturus
Semel ad Ladislaum Poloniæ Regem,
Bis ad Ferdinandum Auguſtum Conciliator,
Mox ad Monaſterii Conventum Caduceator deſignatus
Mercurius videri potuit, ni Martem oſtendiſſent
Eridani ripæ Romanis ereptæ, aut Venetis aſſertæ
Vel teſte Calumnià
Quæ veri facem, & viri Famam, ut extingueret
Clariorem fecit, ventilando.

Ad Lævam.

Hoc vero vel nolens patere livor;
Quod Regni pulcherrimi Iactum
Voce, argenti proprii exemplo, Publico Ferro
Cunctanter ac conſtanter averſatus avertit,
Et Cretenſem Venetis Coronam,
Venetam Italis Gloriam conſervavit,
Ac ferè abſortam Ottomanis extorſit.
Hinc tot labores, maximo cumulàns labore, Principatus.
Proh quantum Patriæ Principem dedit
Nempe qualem Orbis optaret;
Qui caput Reip. de vultu noſceretur:
Cui pro ſupercilio comitas, pro verbis oracula;
Pro Eroicà teſſerà conſtantia atque Religio
In Delitiis munificentia ſupra Regalem,
In Conſiliis ſapientia, quà Ævi ſui Salomon audiit,
In votis implacabilis in Chriſti Hoſtes hoſtilitas
In nutu ſemper victrix authoritas
Quæ nuper quam maior privato fuerit in Privato
Feliciter oſtendit ingeniorum eruditioni, animorum Pietati
Celituum Plauſui reſtituta Societas Ieſu
Sic heus nimis breve Principatus ſpatium.
Quod Menſe Poſt annum primum Sexto abſolvit,
Geſtorum Granditate protendit
Atque, ut etiam poſt fata Reip. prodeſſet

Flo-

Florentiſs. ſobolem Patriæ oppignoravit
Ex Leonardo Fratris Filio.
Qui opum Hæres, Sectator operum, Reip. Procurator,
Patruum amantiſs. quà debuit pietate vivum coluit,
Quà potuit redivivum Patriæ reddidit.

Nummiſma Publicum.

Cuius in fronte Marcus Evangeliſta cum Duce, more ſolito, *S. M.V. Io: Piſaurus*. cum nomine Præfecti Monetarii N.C. In adverſo ſtant *Religio*, atque *Conſtantia*, quæ pro Religionis tutelà, tot luſtris, adversùs Thraces arma tractavit: cum epigraphe, *Religione* & *Conſtantià. Anno I.* Non ſcilicet libidine Imperii, ſed ſolius Religionis voto, & ad defenſionem Chriſtianæ Fidei, extrema ſubiiſse diſcrimina in Regno Cretenſi, quod in medio Mari ſitum ad Orbis dominium.

D O-

DOMINICVS CONTARENVS
DUX CIV.

Electus 3. Idus Octob. 1659. obiit die 26 Ianuari An. 1674. cum ſediſſet An. xv. Menſ. 3. dtes ii.

SCHEMA VETVS.

Bella ex bellis ſata lauros mihi & palmas pepererunt. Stupens in meis claſſibus mare obriguit. Legationibus peragravi Europam. Plurimos excepi hoſpitio Principes. Ad Cretam totius Vrbis vires expertus, multis prœliis victor extiti: bello tamen non victor, ſed pace decorâ fœlix, & quæ omni victoria extitit glorioſior. Hac elicita potius precario, quàm vi extortâ, ea quaſi teſtamento patriæ relictâ, decrepitus obii.

CIIII

EA virtutē Dominicus Contarenus thronum meruit, ſine quâ Virtutes ipſæ ſpernuntur ut vitia. Moderatio hæc, quæ quo rarior, eo celebrior. Magiſtra namque Naturæ corruptæ, quæ neſcia imperare ſibi, poſt amiſsam Innocentiam arido trunco in foliis virtutē reliquit, de hoc meritis, quod prima operuere vitia. Per obitum Ioānis Piſauri, de Principatu inſtaurato ambitu, dum alii pro diademate certant, Ateſtini ſeceſsus otia quæſivit; eo cæteris dignior,

quod

quod omnibus artibus, quibus alii ſtudent prænſando; ipſe uſus fuerit, abſtinendo. Nolens itaque ad ſolium rapitur fœlici quidem omine; cum protinus pax inter Hiſpanos & Gallos illuxerit, nec longè tota Europa Chriſtiana quieverit. Eiuſq; vinculum nuptiæ Mariæ Thereſæ Hiſpaniarum Infantis cum Ludovico XIV. Gallorum Rege. Cum Sabaudo etiam renovatum fœdus eà lege, ut nomen abhorreret Cypris Regis Codicemque ſuppnimeret de titulo Regio. Vanus equidem de nomine titulus; Regnum poſſidentibus Barbaris. Tribus luſtris Reipublicæ præfuit, alternante fortunâ, quæ Turcarum amica Cretenſes perdidit, poſtquam Barbarorum Claſses, atque phalanges terrâ, marique profligatas cæcinifset. Inſtructis Contarenus novis ad Inſulæ libertatem ſuppetiis, eiuſque gratiâ, à Romano Pontifice Ordinibus ſuppreſsis, Canonicorum S. Georgii in Algâ, Ieſuatorum, & Eremitarum D. Hieronymi, quorum divendita patrimonia ad nongenta Ducatorum millia excreverunt, impar afflictis rebus auxilium, cum ſolo Anno *1668.* in commeatu & militum delectu, Milliones quatuor, & ſexcenti nonaginta duo mille ducatorum ſint numerati, Anno ſequenti (Salutis *1669*) etiam Ludovicus Rex Gallorum ſeptem peditum millia, equiteſque quingentos duce Franciſco Belfortio Vindocinenſi, Galliæ Architalaſso ſub Pontificis vexillo in Cretam deſtinavit eo plauſu, ut quaſi ad proximã obſeſsæ urbis liberationẽ geſtirent, ſpe forſan non improſperâ, ſi cum terrigenis locorum & inſidiarum gnaris vexilla miſcuiſsent. At Gens moræ impatiens, & individuæ gloriæ ambitioſa, dum 24. Iunii, ſola erumpit, primoque impetu victrix, æquatis aggeribus (quos ad tutelam excitaverant Turcæ) victrix exultat, inopino caſu, cado accenſo nitrati pulveris, ſuſpicati Galli ſolũ omne ſuffoſsis calcandum cuniculis, trepidare primùm, mox pedem retrahere, inſequentibus eà ſtrage Turcis, ut Galli non victi, ſed ſepulti & obruti à ſeipſis viſi ſint; eorum deſideratis mille & amplius, inter quos ipſe Belfortius, cuius cadaver nunquam potuit inveniri. Adfuit illico Venetus, cum Epirotis & Germanis ut juvaret retrocedentes, ſed pannico timore correpti pugnam amplius reintegrare negarunt. Vocato itaque ducum conventu, cum Galli novæ irruptioni ſemper obſiſterẽt, pro extremo obſeſsorum remedio, placuit partem urbis exſcindere, novis munimentis, & foſsâ circumdare, ut eam ex integro ſibi expugnandam Infideles ſentirent. Exoratus Novalea Gallorum Dux huic operæ ſuos commodare milites, tempus obiecit elapſum jam ſibi à Rege præſcriptum, eodemque tempore conſcenſis navibus vela fecit, neglectis Ducum precibus, qui urbis excidium præcipiti imputabant diſceſsui. Diſceſsu Gallorum

co-

Digitized by Google

cognito Turcæ, illico impetum renovarunt in obſeſsos, eà tamen conſtantià ab obſeſsis recepti, ut inglorii receptui canere cogerentur per aliquot hebdomadas. Milite tandem deficiente,immò & ſolo, in quo pedem figerent obſeſsi,deſperato auxilio,die 6.Sept. 1669.cum Barbaris convenère, ut iſti Inſulam retinerent,quam uſurpaverant arcibus tamen exceptis Sudæ, Garabuſarum,& Spinæ Longæ; Cliſsam cederent cum cæteris oppidis, quæ in Dalmatià & Albanià Venetus occupaverat. In hac triennali obſidione, periere militum Chriſtianorum viginti novem millia, præter ruſticorum & captivorum triginta & octo millia, qui in ſuffodiendis cuniculis, excitandiſque aggeribus operam præſtare coacti. Sic Regnũ Cretenſe Annos habens viginti quinque infirmitatis ſuæ, ad Galli cantum expiravit. Ludovicus Rex Gallorum XIV.redeuntem Novalliam in campeſtria relegavit. Clemens lacrymari non deſtitit, donec animam efflavit, cædis ſpirans atque minarum,in nepotem Vincentium Roſpiglioſum, quem inter Cardinales promovere negavit,ut pullatus nænias caneret illius Regni,quod crudelis ante obitum dereliquerat. In hac nobili urnà ultra 150. Milliones auri, ſepulta ſunt toto bello, Centum millia militum vel Martyrum, inter quos renuens conſolari Contarenus,quia non eſset,decubuit,& tandem obiit ad D. Benedicti ſepultus. Eius in funere orationem ſcripſit.

Fr. Coſmus Cler. Reg. Cong. Som. recitavit Vincentius Todeſchinus Canonicus S. Marci.

Nummiſmata publica.

Sexdecim Contarenus percuſsit; in fronte primi ſedet Marcus Euangeliſta vexillum Duci porrigens more priſco, ſub antiqua epigraphe *S. M. Ven. Dominicus Cont. D. M. A. S.* Ex adverſo ſedet Venetia coronata inter duos Leones, ſuſtinens ſiniſtrà bilancem, dexterà gladium, inſtrumenta Iuſtitiæ, cuius ad dexteram olivæ ſurculus,ſub epigraphe, *Opus Iuſtitiæ Pax An. I.* Importunum nummiſma, hoc fuit qui accuſaret; quod Turcico ſæviente bello percuſsum,eoque tempore,quo amiſsà Regni Cratenſis parte maiori,nova ſemper ingruebant diſcrimina. Verumtamen ſi arcana nummiſmatis perpendes,religioſum,opportunum, neceſsarium, quod in graviſſimo & religioſiſſimo Principe ſummam arguat prudentiam, invenies. Annos ſexdecim regnavit Contarenus, & raro ſymbolum ſupradictum in ſuis nummiſmatibus mutari permiſit, volens inceſsanti murmure,in auribus obſtrepere civium,

bello

bello Turcico extinctam pacem, ſolà revocandam juſtitià, quæ in Reipublicæ hieroglyphico, *Iuſtitia & Pax deoſculatæ ſunt* (quod ſuper Giganteos gradus occurrit pertranſeuntibus) Fato percita quodam, & à pace fulmine diſsociata de Cœlo immiſso, ſed non abſumpta, cunia legebatur *Iuſtitia & .... deoſculatæ ſunt*, in cinerem diſſoluto titulo Pacis, eodem illo Anno, quo in Ducali Sacello à quodam Cretenſe imagine ſurreptà paciferà, quæ ad oſculandum Principi offertur atque Sapientibus, Cretenſe protinùs ſequutum eſt bellum, iuſtitià fœliciter abſolvendum, quæ ſola Superum ſupererat teſtimonio. Hinc etiam Anno ſui Principatus ſecundo 6. 11.12.13.14.15.16. eodem repetito ſymbolo, Annum ſolumodo mutavit & nomen Præfecti Monetarii.

Anno III. Stant in poſtico Victoria allata in ſiniſtrà tenens palmam, & Pax olivam ſuſtinens, jungentes dexteram eamque Lilliis colligantes, ſub epigraphe, *Volunt hoc pignore iungi. Ann.III.* Cuius ſymboli ſignificatum crederem primo non diſsimile: nempe Morum candore, & innocentià Lillius ſignificata, Victoriam parari & Pacem.

Anno X. Principatus, qui fuit Salutis 1669. collectis in unum viribus Barbarorum, Creta tertio jam Anno obſeſsa cœpit arciùs ſtringi. Hinc Princeps ope implorata Deiparæ, cum jam humanam deſperaret, expreſso ſydere, & in eo Deiparà cum Ieſu infante, rogabat enixius. *Sit tuta hoc ſydere Creta. An.X.*

N I.

NICOLAVS SAGREDVS
DUX CV.

Electus die... Ianuarii Ann 1675. obiit 15. Aug. Ann. 1676.

EPIGRAPHE ANTIQVA.

Electus animata expectatio, Viva ſpes fui. Mox & deſiderium. Evectus in ſolium, mox defletus. Auctoritatem Imperii officiosà omnium Civitatum gratulatione aſſervi.

EX ea Familia Nicolaus, quæ Reipublicæ patritios, Eccleſiæ Martyres, Cœlo Senatores genuit. Septem vicibus, Reipublicæ Maieſtatem ſuſtinuit: in Hiſpania primo, quæ licet Sedes Conſilii, Sagredi ſalibus prægustatis, non abnuit eum conſulere, ut ſibi conſuleret. Bis ad Germanos, ad Romanos quater, ubique fœlix mentem exhibuit auream ſub crine argenteo. Nec alium decebat Principem hoc in ſæculo, quod poſt reſtitutam pacem, dixere aureum. Iuſtitià equidem, Prudentià, Providentià, vitia abhorruit, utilia quæſivit, præmia diſtribuit. Princeps Pacis, vultu ſerenus, manu liberalis, lingua facundus, moribus

bus innocens, præfuit more Sapientum. Indulgentiæ totus intentus legem voluit; ne infra ducatos quindecim, ære alieno gravati truderentur in carcerem. Vrbem, quam lateritiam invenerat, marmore ſtravit. Legationes, quæ in Principum creatione obſoleverant, eo Continentis gaudio reſtituit, ut in eis viſi ſint ſubditi laſcivire. Publico bono natus ad clangorem buccinæ, quæ arcano murmure, Turcarum novas irruptiones ſignificabat, vitæ pertæſus mori voluit, ne ſub ſe Principe pax publica interiret. Sex Menſibus ſupra Annum cum regnaſset, ſtando exceſſit, ne videretur impulſus cadere. Si eum quæris in vineâ invenies D. Franciſci. Encomiaſtem habuit in funere Todeſchinum Canonicum D. Marci.

Vianolus, Io: Baptiſta Contarenus, M. S. in Bibliothecâ Cornelia Piſcopia, cui titulus Corona della Nobiltà. Opus Zilioli. Io: Palatius in dedicatoriâ Leonis Maritimi.

Nummiſma Publicum.

Cuius in fronte ſedens Marcus Euangeliſta vexillum porrigit Duci cornu redimito, in genibus flexo. *S. M. Ven. Nicola. Sagredo.* Adjunge nomen Præfecti Monetarii G. D. In adverſo *Zodiacus cum Sole in Libra.* ſub epigraphe, *Æquâ temperat arte. An. I.* Æquitatem annuens iſtius Principis, quæ amabilem ſimul & venerabilem reddidit. Non minus enim malus Princeps ſub quo omnia licent, quàm ſub quo nihil. *Tam omnibus ignoſcere crudelitas eſt, quàm nulli. Modum tenère debemus, ſed quia difficile eſt temperamentum, quidquid æquo plus futurum eſt, in partem humaniorem præponderet,* ait Seneca *l. 1. c. 3. de Clem.*

T ALOY-

Digitized by Google

ALOYSIVS CONTARENVS

DVX CVI.

INSCRIPTIO PVBLICA.

Aloyſius Contarenus Dux Venetiarum creatus die 26. Auguſti 1675. vixit in Principatu Annos ſeptem . Obiit die xv. Ianuarii 1683. Ætatis ſuæ Ann. 83.

POliticus ſed Chriſtianus venit nobis ex alto Princeps eo tempore , quo meritis & Fortuna ad Thronum evocantibus Ioannem Sagredum Equitem , ac D. Marci Procuratorem , Comitiis placuit ſupremis , non probare Electores, quos Sors decreverat Sagredo dictante . Tanto in diſcrimine, apparuit Dominus clavo præſidère Reipublicæ , ventis imperans & mari, nè fluctibus operiretur navicula Marci. Novi namq; Electores propoſiti & confirmati , abiurato prius vinculo ſanguinis & amicitiæ , in Contareno convenère, nullo murmure , ipſo plaudente Sagredo ,

cui

cui charior fuit Libertas Reipubl. quàm dignitas Principatus. Arcana Syderũ crederem ad ſedem Contarenum evocaſſe, ut grates rependerent ei, qui panem Angelicum ſibi ad ludibrium expoſitum, ubi cum gelido Mari Romana obriguit Religio, timore vacuus, plenus fide illicò in terram provolutus adoravit, & coram Batavis Heterodoxis, Latriæ cultu, ſub ſpeciebus Euchariſticis Carnem adoravit & Sanguinem Chriſti patientis. Ad Gallos Legatus, Hiſpanos, Romanos, ubique Venetus nonniſi pacem tulit, & Regum concordiam, quam Galli ipſi diſtraxerant, & revocare neglexerant. Exultavit Gallia non tamen ſine rubore, cum à Veneto Oratore vidit, Regi Ducem reconciliatum Aurelianenſem, quem Gallia ipſa concitaverat adversùs fratrem. Venetorum hæc inſtituta; non litigantium colligere ſpolia, ſed ſua cuique ſervare, redimere. Citra miraculum cum deſperaretur Fratrum concordia, quos bello pluſquàm civili, ſeditioſis junctus excitabat Iberus, paucis Aloyſius Regem pacavit victoriâ laſcivientem; inter victos expreſſo nomine Fratris. Quid enim miſerius, fratrem expugnare, non ſeipſum? Noviſsima Aloyſii legatio ad Pontificem; quà abſolutâ ſine ullâ imperii querelâ, & abſque iniuriâ ſacerdotii, dictus eſt Princeps. Novi Principatus curâ adversùs peſtem, quæ poſt deformatam Viennam Auſtriæ, ad portas irrepſerat Venetorum in Foro Iulii, & Veronæ ſuburbiis. Proviſores propterea creati Salutis, ut in Provinciis excubarent; ipſe Domi ante aras procumbens, Angelos meruit auxiliatores; quorum vigiliis repreſſus morbus, (qui nec à ſano prævideri, nec ab ægroto agnoſci, nec à medico ſanari valebat) Provinciam inter virulentia cadavera ſervavit incorruptam. Tirranide tandem ingruente Turcarum (qui pacem menſtruam fingebant, vendebant, ut aurum expilarent) inter ſpem & metum migravit Princeps Optimus, ætatis octuagenarius; cum regnaſset Annos ſeptem, Menſes quatuor, dies viginti, ad D. Franciſci in Vineâ ſepultus, funere accepto in Gemellorum templo, ubi peroravit Fr. Io: Maria Foreſtus Cler. Regularis Som.

Nanius, Vianolus, Andreas Valerius, Martinonus, Oraſus in eius vita. Io: Palatius in dedicatoria Aquila Romana.

Nummiſmata publica.

Octo recurrunt, quorum in fronte Marcus Euangeliſta cum Duce Aloyſio Contareno *S.M.V. Aloyſius Cont. D.* A. Z. nomen Præfecti Monetarii. In adverſo legitur: *Aloyſii Contareno Principis munus. An. I.* In peripheriâ verò *Salut. An. 1676. & ab Vrbe condità, 1256.* Quod repetitum, Annorum mutato numero, uſque ad Annum VIII. Principatus, Salutis 1683. ab urbe conditâ 1263.

M. ANTON. IVSTINIANVS
DUX CVII.

Creatus die 25. Ianuarii 1683. Obiit die 24. Martii 1688.

INSCRIPTIO PUBLICA.

M. Antonius Iuſtinianus Dux Venetorum: qui adverſus irruentem Turcam cum tercentis millibus bellatorum, in necem Chriſtianæ Religionis, immiſſa claſſe: Leucate uſque in Acarnaniam, Nicopoli, Ambracii ſinu, totaque Peloponneſo Provinciis octo Peninſula grandi, inter Patras & Naupactum gravida Mari, ſpoliavit Barbaros. In ſinu Rhizonico Caſtrum Novum ſuo adiecit Imperio. Obiit Anno Sal. M.DC.LXXXVIII. Ætat. lxx. Glorioſi Principatus IV. Annona, fælicitate etiam Marte ſeviente, relictis.

FOrtuna non ſemper cæca, Iuſtitiæ potius, quàm ſibi conſulere cupida, neutra ſtans inter Silveſtrũ Valerium, & Franciſcum Mau-

Maurocænum Equites, ac D. Marci Procuratores, qui pro diademate amicè certabant, nolentem traxit M. Antonium Iuſtinianũ Equitem; cuius familias cum jura ſcripſiſset Orbi Vniverſo, hactenus tamen inter Venetos, Principatus titulum non attigerat. Eius audito nomine Comitia, minimè expectatà ſuffragiorum urnà voce probarunt & plauſu: eademque horà *Io:* Cœlum rependit cæde vulgata Turcarum, & Tartarorum ad triginta millia per Polonos & Valacos in agro Bialogrodienſi. Principatus exordio, fœdere cum Cæſare, & Polonis inito, Turcis (ſine exemplo) bellum indixit, qui ambitionis æſtro, Venetos tot Provinciis exuerant. Claſſi proinde Franciſco Mauroceno præfecto, in Leucadem Inſulam vela vertit, quam xvii. dierum obſidione capit, & uſque in Acarnaniam terminos producit Imperii. Inde in Ambracium ſinum, Nicopolim expugnavit, totaque Peloponneſo Provinciis octo Peninſula grandi, ſpoliavit Barbaros. In ſinu Rhizonico Caſtrum Novum, geminato triumpho, ſuæ poteſtati ſubiecit. In hac malacià fœlicitas naufraga lacrymas luſu prædixit. Leonem Reipublicæ gentilitium apluſtriis ornatum ex haſtili in terram proſternens, dum in D. Marci Baſilica (eius recurrente natali) Sutorum apparitor purpurà indutus coram Senatu, & Oratoribus Principum, luderet more priſco, inter pueros canentes *Io: Marco*. Eodem namque Anno, morte ſublato Iuſtiniano Sanctiſsimo Principe, Victoria illiſa ſcopulis penè jacet. Oratio à me habita in eius funere, cum tota ad hiſtoriam ſpectet, & aliàs typis data, hic adjicitur.

CHRISTI VICARIO
INNOCENTIO XI
ROMANO PONTIFICI.

Filiorum lachrymis adde Tuas, qui Pater Orbis, Sanctiſsime Pontifex. Filium amiſiſti M. Antonium Iuſtinianum, Venetorum Principem; cuius nomen ſi ſacro Sacerdotis in ore, præ letitiâ, & charitatis neceſsitudine abſque lachrymis non recurrebat viventis, quid erit mortuo? Graphidem hanc vitæ ſuæ ad Principes dirigere meditabar, cum recordatus Iuſtinianum à te ſalutatum tanquàm Principem Tuum, *iniuriam credidi, alienum facere, & quod Tuum eſt, inſciâ Beatitudine Tuà alteri tradere. Dignum tamen Tuà paternà benedictione quà ſingulis hebdomadis proſequebaris, ex præſenti ſciagraphia ipſi habeant Principes, & cognoſcant,* Legitimam hæreditatis in paternà benedictione conſiſtere. *Hanc cum Catholici Principis ſymbolum Iuſtinianus crederet, morbo repreſſo, Morte relegata, noluit ex hoc Mundo recedere, niſi priùs a delegato Beatitudinis Tuæ, benedictionem ſuſciperet Apoſtolicam, quam in teſſeram Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ communionis oſtenderet Petro. Claves ergo Clementiæ Tuæ, & Clavibus Pontificiæ Poteſtatis, Cœli ianuas vel mortuus pulſat confidens, quòd de Eccleſiæ Theſauro, pretioſo ſanguine Chriſti, Sanctorum meritis aſſequi permittatur inclyta gaudia. Diebus viginti quatuor cum Morte, duello conflixit mirando: citiùs mori non ſuſtinuit, Evangelium expectans, quo nobis obſtrictum canimus Redemptorem:* Quæcumquè ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cęlo. Quęcumquè ſolveritis ſuper terram erunt ſoluta & in Cœlo: *ut rigidos Cælorum oſtiarios libello placaret fiduciario, de peccatis ſibi remiſsis per Tuam Apoſtolicam Benedictionem. Die expiravit, quæ dies dicitur* Miſericordiæ: *ea namque die obiit, qua Petro impoſitum:* Non ſeptiès parcere, ſed ſeptuagiès ſeptiès. *Vt Tu Chriſti Vicarius, legitimus Petri ſucceſſor, & delegati Tui parcere tenerentur Chriſti lege coacti.*

Clavibus adiunge Suffragia. Reſpice pie Pater de ſede magnitudinis Tuæ, ad animam dilecti Principis. Nunc enim ſcio, quià quæcumquè popoſceris à Deo, dabit Tibi Deus. *Credidit enim filius Tuus, & Domus eius tota, quòd intercedente Innocentia Innocentii,* Cornu eius exaltabitur in gloriâ. *Lachrymis ſuis mortuum Chriſtus revocavit ex monumento Lazarum: ob lachrymas Tuas, Principem evocabit ad vitam Æternam. Si enim, ut fertur, repetitis lachrymis excepiſti obitum eius: ad pedes Beatitudinis Tuæ provolutus dicam; quod ad Monicam de Auguſtino Ambroſius:* Non poteſt eſse; quòd filius tantarum lachrymarum pereat.

Mediaſtinus

Io: Palatius.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

PRincipem ſi à tyranno ſecernere neſcis, vitam lege Iuſtiniani. Omnia, quæ in eà, ſunt leges Reipublicæ, Chriſtiani mores, geſta Principis. Ab eo præterita fuge, vel cautè habeas; ne ad iniuſta declines, vel inhoneſta. Lege & luge; quià amiſsũ invenies eũ, cuius exemplo cõponitur Orbis.

Nullus in eà ordo: quòd lachrymis exarata, non atramento. Qualem methodum ſervare poteſt, qui quærit Principem, Patrem, Mecœnatem, ſi inveniat mortuum? Veneti ego Cleri noviſſimus, primus tamen (nullo rogante) ab eo aſsumptus inter Ducales Canonicos, eo prò me ambiente, promotus ad munera, portionem beneficii rependo lachrymis recenſendo non mercenariis. Linguà velocior oculus peroravit in funere; & planctu, vocis vicem implevit. Plangebant Viduæ, Pupilli, Pauperes, Senatus, Populuſq; Venetus, immò Nationes conterminæ defuncti Principis cineres eà pietate colebant, ut de oſsibus nil ſupereſset, ni per cuſtodes coacti fuiſsent à Manibus manus retrahere. Cooperti dolore, pudore, & confuſione in areà D. Marci, alii cineres benedicebant, alii palmas elevabant, alii genu flexo percutiebant pectora ſua, gementes, atquè ſolliciti, quòd propter ſcelera populi, orbarentur Principe, cuius imperare officium erat, non regnum. Mortis jam menſis elabitur; & adhuc civitas plena luctu, non temperavit à fletu. Non ergo mirum, ſi nullus ordo, ubi poſt obitum Iuſtiniani Principis, horror penè ſempiternus inhabitat. Sciagraphiam hanc ad typos rapuit violenta Senatorum pietas: mens namque erat hiſtoriam ſcribere. Talis enim Iuſtiniani vità, ut pro eo ſolo inſtruenda foret hiſtoria, etſi nullum eſset hiſtoriæ monumentum. Paucis pedem offero, ex quo Geometra menſuram colligat magni Coloſſi. De mortuo ſcribo, viventibus tamen, qui eum viderunt, & cognoverunt: propterea in veritate, quæ contubernalibus non abſconditur, cum libertate, quæ mortuis non obtruditur. Orationem incomptam fateor, & inelegantem: at pullatum eſt veſtimentum, quod æternitati diſpoſitum, ſed extempore. Hæc tamen gloria, quòd in gravi ſeditionis diſcrimine, quod ad regium tumulum excitavit frequentia populi, ut raperent ſpolia; Senatus, Regumque Legati orantem laudaverint, obiurgando; vera dixiſse, ſed pauca. Eius apophtegmata, de regimine Principum, colligent, qui arcana tractant Reip. cum erariũ im, pinguetur geſtis potiùs, quã auro Principis. Nos more Aſtrologico Aſtra Cœli, quæ vel bubulcis patent, admirando, philoſophamur.

INNOCENTIO XI.

CHRISTI VICARIO

V I T A

M. ANTONII

IVSTINIANI. V. P.

RAPTIM IN EIVS FVNERE DICTA
Die 29. Martii 1688.

In Templo SS. Ioannis & Pauli à Canonico Io: Palatio.

AD te venio (S. P. M.A.I.) doloris nuntius. Famà, vel infamià cum ſemper vivant Reges; audies vel invitus quæ de te ſentire volo, & dicere, quæ ſentio. Samuel ſi pythoniſsæ excantationibus excitatus quamvis ſepultus reſpondit: quantò magis de te peroranti aures dabis Princeps inſepultus? Hinc timor; Timor! Timeant, qui verba faciunt coram tyranno; huic enim vel mortuo non maledicerem, niſi & ſepulto. At de Principe juſto, ſacro, ſancto (quis enim juſtum Principem audebit proferre prophanum?) non ſit in tenebris ſermo. Fugite Larvæ, abite Præficæ, lachrymæ mercenariæ; lugebunt filii funera patris. Vos chorus virtutum, quæ jacetis incomptæ, lugete, ſed more virtutis; vità Principis vitia exprobrando ſubditorum. Quales porrò charactere; lego in peryſtilio tumuli regii? Quis ſcriptor? Hiſtoria eſt Quale ſcriptum? legamus

E P I T A P H I V M.

M. Antonius Iuſtinianus Venetorum Princeps hic jacet;
Venetam neſcit hiſtoriam, qui Iuſtinianam ignorat familiam:
Hiſtoriæ maxima pars eſt nobilis Domus
Armata Ducibus, Præfectis, Architalaſſis:
Ornata Inſulis, Sapientibus, Conſiliariis.
Siſte Hiſtoria invida, vel ignara: Ad familiam declinas, ubi

Per-

Digitized by Google

Perſona eſt decor familiæ? Vaſto Princeps natat in pelago virtutum ſuarum, & proavos inquiris? Aliena laudat, qui familiam laudat. Reſcribe ergo: vel lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Reſcribe.

Redit iterum ex thalamo ad tumulum
Romanorum Imperator Iuſtinianus
Procuratorum, Equitum, Sapientum gente relictà,
Quorum ſinguli conſurgent iterum Principes, Imperatores.
Fabii iſti, omnes periere quondàm
In bello Græco non prò familià, ſed prò Republicà.
Horum internetionem cum maximè doleret Deus,
Ad eos reparandos, de Cœlo miſit *B. Nicolaum, & Annam*
Nuptias conciliante inter Sanctos Alexandro III. R. P.
Clavo Chriſti, Clavibus Petri.
Familiam hanc Sanctorum proſapiam nè dubites:
B. Nicolao patri adjice filium, *B. Laurentium*:
Et ſi vox populi eſt vox Dei:
Filium alterum prò tertio Beato reſona:
M. Antonium Iuſtinianum Venetorum Principem.
Beatus namque vir, qui timet Dominum.

Sed undè eloquentià procaci Principem appello *Beatum?* Beatum Sapientia facit. Viros enim ſapientes Iupiter ætate, non fœlicitate vincit. Die natus ſecunda Martii 1619. habet pro Horoſcopo Venerem dominam, & Martem Dominii participem, cum Sole cum Sole in medio Cœli, & Saturno in domicilio Mercurii, & Mercurio in domicilio Iovis, nec non Saturno in Geminis, cum Trigoni dignitate intrino Platico cum Marte, & in quadrato cum Iove. Pars Fortunæ cum Iove portendunt morum integritatem, religionem, prudentiam, dominium ſuprà omnes, cum ſupremà fœlicitate, ni exemplo Principis, Aſtronomos potiùs errantes, quàm Stellas crederem. Offerenti enim Andreæ Argolo Mathematicorum Principi Iuſtinianam geneſim magno elaboratam ſtudio; poſt actas Iuſtinianus gratias, libellum clauſum, & minimè lectum reſtituens inquit. *Futura neſcio, poſſibilia ſcio: propterea non deſperabo, quòd ad utrumquè paratus. Characteres lego Cœlorum, ſed in eorum Creatore confido.*

Horoſcopon Iuſtinianæ familiæ, Genitores Sancti: Ordo Fatorum, educatio. Res enim efficax eſt natura; ſed potentior eſt inſtitutio, quæ malam naturam corrigit, & vertit in bonam. Quales naſcantur liberi; nullius in manu: quales evadant, humanæ eſt

pote-

Digitized by Google

poteſtatis. Eiuscum ſimus diſcipuli, cuius & filii, bonum ſortiri magiſtrum, non difficile; ſi optimum nactus ſis genitorem.

Naſcitur M. Antonius Iuſtinianus ex Petro Iuſtiniano agnomine *S. Zuanino*, & Marin à Iuſtinianà cognomento *Epiſcoporum*; quorum natalium ſplendorem uſque in *Iuſtinianum* Romanorum Imperatorem produces, ni Romanam ignores hiſtoriam. Gens tanta in uno Nicolao Iuſtiniano ſuperſtes revixit, initis nuptiis cum Annà Michaelià, quos, Eccleſià non diſsentiente, appellamus Beatos: undè à Sanctis meritò dicitur reſtituta. Sanctorum namquè commertium connubium eſt, ſi ad liberorum ſolatium, non in remediũ concupiſcentiæ. Hinc prole ſuſceptà eò rediit, undè venerat, ad cœnobium, & coniugem ſecum traxit: ut qui duo erãt in carne unà: unanimes modò in gemino cęnobio, iſte S. Georgii, illa S. Hieronymi, nuptias conſenſu continuarent non concubitu. Servat adhuc à fundamentis erecti Monaſterii memoriam jus Patronatus, quò matronæ Iuſtinianæ, & Michaeliæ gentis permittuntur ſe ſe recipere in Monaſterium S. Hieronymi, veluti in domum paternam: quemadmodum & viri in eremum Camaldulenſium, quorum Pater *Paulus fuit Iuſtinianus*. Hiſce magiſtris didicerat Petrus, ut veſtiret pauperes, ſpoliare filios, & panem familiæ, eſurientibus diſtribuere.

Sub hoc Horoſcopo Princeps M. Ant. adolevit ad ſtudia unà cũ fratribus Hieronymo, Franciſco, Daniele, Ioanne. Primus poſt legationes ad omnes Europæ Principes, Romæ Eques Orator obiit. Secundus Eques linguà facundus, prole fœcundus (à quo Petrus Senator, Hieronymus, Sebaſtianus, Antonius) dignitatis contemptor humanæ, interrogatus quid frequens in templo quæreret? reſpondebat, *Munera in regno Dei*. Tertius ex Senatore Epiſcopus Bergomenſis propagavit Eccleſiam, cùm quà Annos quatuor ſupra viginti ſinè jurgio adhuc convivit. Hinc ad pinguiorem vocatus infulam Vicentinæ Eccleſiæ ex clementia Innocentii XI. R.P. ſpirituale non auſus temerare coniugium, *Moriendum* (excuſavit) *cum quà contraxerat*. Quartum fratrem Ioannem Equitem, & Senatorem ampliſſimum, olim Veronenſis Provinciæ Præſidem, Proviſorem Salutis, & apud Iſtros Inquiſitorem, nunc Prætorem deſignatum Patavinæ Provinciæ Laticlavum ornat. Plura de eo ſileo, quia plura prohibet: cætera adjiciam, cum prohibere ceſſabit.

Me interim revocat juventa Principis in Patavinà Vniverſitate tranſacta, vel cum Oratoribus Reipublicæ apud Reges, undè Philoſophus prodiens, Orator, Aſtrologus, alumnus, & ſocius *Fortunis*

Digitized by Google

Iunii Liceti ſacro Codici *de Animi Immortalitate* eà modeſtià manum impoſuiſſe dicitur, quà ſolent Principes philoſophari, ad veritatem, non ad vanitatem. Curà non minori legibus cum incumberet, diſputante Lælio Mancino, de præcedentià inter Ius Canonicum, & Ius Civile, quæſtionem Iuſtinianus corripuit ſupervacaneam Chriſtiano aphoriſmo. *Quæ Cæſaris dentur Cæſari, quæ Dei Deo*. Non opus legibus adjicere Canones, ſi ſatis: *Honeſtè vivere Alterum non lædere, ſuum cuique tribuere*. Diſſerente *Singlitico* de Regimine Principum quaſi *quod libet, liceat:* ut Caracallæ privigno ſuadebat noverca; *O. I C. Liberet quod licet* (Iuſtinianus repoſuit) *ni veſtra conſilia, adulationibus abundarent*.

Hæc fuere tyrocinia adoleſcentis excelſi; donec ad Rempublicam evocatus, primà illà die, quà togam induit, cum fortè apud Architam Tarentinum legeret, *Pari paſſu ambulare Tribunal, & Altare*; Alphonſi æmulus Regis Aragoniæ, qui ſi decem, & quatuor vicibus totam Scripturam percurriſſe legitur; Iuſtinianus nullum ſacri textus (Vos Theologi appello teſtes) habuit incognitum. Hac lectione moderari dicebat impietatem Hiſtoriæ Romanæ, quam extempore recitantem audivi ſæpè, cum memorià, & eruditione certaret cum Equite Dominico Zanio ad Hiſpanos Venetorum Legato.

Magiſtratus cum ſubiiſſet more patrio, Senator dictus, & ſummà cum poteſtate Annonæ præfectus eà tempeſtate, quà Cretam obſidentibus Turcis, querente maris Imperatore, fœtido pane contabeſcere remiges; Inquiſitione Iuſtinianus ſuſceptà, Chimico experimento, (cuius artis eſt plurimum delectatus) panem nauticum in furfurem, ſimilam, & farinam ſegregando, artocoporum fraude detectà monſtravit; ex tribus autopyri partibus duas ineſſe furfuris: propterea piſtoribus eiectis antiquis, novos eà Reipublicæ utilitate conduxit, ut primùm claſſe ſervatà; quadraginta etiam Coronatorum millium annuale diminueretur ſtipendium. Solers tunc Iuſtiniani virtus cœpit omnium in ore verſari, quanto Reipublicæ comodo, tanta rei familiaris jacturà. Cùm enim non longè poſt, omnium graviſſima ad Ludovicum XIV. Chriſtianiſſimum Gallorum Regem, à quo uno auxilia ſperabant Veneti contrà Turcarum inundationem, vacaret Legatio: omni excuſatione reiectà, & familiæ poſthabitis ſupplicationibus, pleno ſuffragiorum calculo Legatus deſignatur, quamvis Legationis nomen pullatus adhuc lugeret infauſtum ob fratris mortem Equitis Hieronymi Iuſtiniani, qui poſt repetitas legationes ad omnes Europæ Principes, Romæ Orator conciderat: ac patrimonium fraternà diſperſum ſobole, & præfecturis

exi-

Digitized by Google

exinanitum novo oneri penè deficeret; majorum inhærens veſtigiis,qui nunquàm uberrarunt à legibus patriis,& familiæ ſemper prætulere Rempublicam; ſupplicem profectò libellum expoſuit, ut legatione abſtinère liceret impoſitâ, ſalvo tamen more paterno,cuius erat, *Non Perſonam,ſed familiam Reipublica tradere in holocauſtum.*

Inſtructâ ergò legatione non minùs auro, quàm aureis moribus,eam fidem apud Gallos ſubiit, ut inter prima ſalutationis officia, Rex de Iuſtiniano Palatinis diceret. *Legatum habemus Venetorum,qui me fideiubente,vos non decipiet,cum ſit proles Sanctorum.* Hic Hiſpano quamvis implicità bello Galliâ, militem tamen in ſuppetias ſcribere Venetorum, Anteſignanos centuriare, Strategos, Duces (inter quos Mars ille Gallicus Marchio S. Andreæ Mombrunius) Probolarios, *quamvis* petitum ſæpè, Iuſtiniano negatum nunquàm.

Mementote navalem expeditionem octo millibus ſuffultam peditum, duce *Belfirtio*, quam Rex miſit in Turcas, Iuſtiniano orante, & ſecedere nolente,priuſquàm Rex fidem interponeret, quod Primò vere moveret in Barbaros. Secundam adjicite expeditionem, quam ex Honorariis excitavit Aquila Iuſtiniana, duce Rohannenſi: admirante Ludovico juventam nobilem, ferocem animo,ſuperbam opibus,ſolo relicto patrio, vaſto ſe committere pelago ex ſolâ libidine gloriæ. Rex cupidus arcanum aſſequi, quo Iuſtinianus Galliam viduabat nobilitate præclarâ (ſuprà mille namque nomina dederant) ut in fatalem plagam traduceret,ad ſe accerſitum interrogat. *Quâ ſuadâ Principes, Duces, Comites, Marchiones è ſinu matrum, è gremio coniugum valuiſſet eripere, ut in umbram mortis traduceret?* Matronæ ipſæ (Iuſtinianus reſpondet) *inſtruxère iuventam. Sexus Fœmineus, qui ſemper devotus, religione pectora induit virilia. Rogando,arguendo in eam verecundiam adduxit, ut nunc erubeſcant domi marceſcere.* Laudatâ Rex Iuſtiniani ſolertiâ non ſolùm expeditionem probavit, ſed nomine & ipſe dato, loco perſonæ contulit,quadraginta aureorum millia. Tertia Gallorum expeditio (*Iuſtiniano* auctore) fuit Sexus fœminei: quum Gallicæ Amazones ſuſceptâ tutelâ fidei Chriſtianæ, ſacro ſe obſtrinxere fœdere, viritim annuam conferendi pecuniam, *donec Cœlum nobis placatum pacem redderet.* Sic Viri exemplo excitati fœmineo erubeſcerent, otio, luxuque ſuo Chriſtianam perdidiſse Rempublicam. Fœdus tamen Matronarum evanuit, Iuſtiniano in Patriam recedente, vel procurantibus palatinis, ad effugiendam infamiam, quam eis excitabat fama fœminea. Noviſſima expeditio fuit Lotharinga mille equitum, ter mille peditum; Lotharingum

Ducem

Ducem Iuſtiniano excitante, Avorum exemplo, *quòd contrà Infideles phalangibus præcedere Chriſtianorum, Domus ſit Lotharingæ*. Equitatus porrò cum pabulo deficiente, onerofus urbi crederetur obſeſsæ, non eſt receptus. Valida hæc auxilia Regia fulcivit munificentia, quæ Iuſtiniani illecebris irretita tantum dabat, quantum iſte poſcebat. Geminavit munera Ludovicus, cum verba Legatus, qui ex collatis centum aureorum, millibus majorem partem in ſortem nauticam Batavis erogavit.

Redeuntem modò comitemur in patriam, & poſt Decemviralem, & Conſiliariam dignitatem, ſummâ cum poteſtate Continenti Præfectum. Iubilæi inſtar Hebræi Veneta eſt Inquiſitio; quum clangente buccinâ ſacerdotali, prædia priſcis reſtituebantur colonnis. Peccaſse pudor erat, & pœnitentia verecunda ſi voluntaria. Sic apud Venetos pro tubâ Sacerdotali, *Inquiſitionis* eſt nomen. Satis ſi inſonet, ut homines ſeſe componant comiſſi melioris arbitrio. Plura ergo cum recurrerent eligendorum nomina; nulli tamen competenter, repetita licèt ſuffragarentur Comitia (cenſurâ ſemper odioſâ, vel cenſore non omnibus grato) audito Iuſtiniani nomine, ſuperabunda vere ſuffragia, datiſque collegis, *Michaele Fuſcareno*, qui olim non privatorum advocatus, ſed Reipublicæ Advocator, poſteà in ſupremo Sapientum Ordine, fide, prudentiâ, facundiâ conſenuit; faſtiſque Venetis conſcribendis delectus, ubi alii deſierunt, incœpit, Annales ſcilicet non tàm conſcribendo præteritos, quàm hiſtoriam geſtis ſuis exhibendo futuram.

Hieronymo Equite Cornelio, qui ex Magno Sapientum Ordine, Provinciæ Fori Iulii in Fortalitio Palmæ Generalis præpoſitus, Maris poſteà ac Dalmatiæ, Albaniæ bis Imperator victoriis onuſtus cruentis occupati *Singhi*, atque defenſi, propugnatæ *Tudue*, Caſtrum Novum è Turcarum faucibus ereptum ſanguine ſuo, Reipublicæ aſseruit, & in eo navigantibus portum ſalutis, ac libertatis tutelam, Procurator D. Marci Extraordinarius raro exemplo dictus, ſucceſsorem habuit in munere Inquiſitionis Antonium Barbadicum Senatorem graviſſimum, fratrem Eminentiſſimi Barbadici, quem ex morum integritate, Eccleſiaſticâ diſciplinâ, Literarum ſcientiâ, Cardinem meritò appellamus Eccleſiæ. IV. Octob. Anno 1672. Bergomi fuit Iuquiſitionis exordium, quam diebus viginti ſupra quatuor Annos, & quatuor. Menſes, Vtini abſolvit toto luſtrato Continente, eâ ſollicitudine, ut nec Feriis daretur requies. Quinque mille, tercentas, & triginta ſignavit Sententias auditis partibus; quinque vicibus tantùm à Collegis diſsonans, quibus præcedebat ut ſenior. Ter mille, noninnin-

ningentas, & ſexdecim in abſentes ſubſcripſit, quas *Contumaciales* appellant. *Mandata* ſupra decenna millia, quibus reſtitutà Libertate, apertà Annonà, correcto Ambitu, moderato Luxu, pauperes, pupilli, viduæ dote ſervatà, vel redemptà geſtientes præ lætitià ſcribebant in ſuperliminaribus domorum *Io Libertas*. Adductis moribus aureis in ſæculum ferreum, vidiſses inopem nullo interprete, coram judice ſermonis libertate fatigare Magnates, dies jactantem antiquos (quum potentior, qui melior) adire judicem, quaſi parentem, qui diù, noctuque oſtio cubabat aperto, credens poſtes ſuos ſatis ſecurè, ſtipari juſtitià, eam dummodò exerceret contrà ſeipſum. Brixiam cum veniſset . . . fœmina Mediolanenſis natalibus, & honeſtate præclara, fortunà tamen miſerrima, prædia ſua expoſtulans occupari ab . . . . . cive præpotenti; nè innocens diceretur perire, quia indefenſa: honeſtati primò Iuſtinianus conſulens, ſpecioſam fœminam religioſo ſuſcipi mandavit hoſpitio, indè liti deſignato Advocato, cum cognoviſſet tandem petitionem eius iniuſtam, curru honorifico remiſit in patriam, ære ſuo pęnam ſolvens temere litigantium.

Patavii cum duo Cauſidici . . . . . poſt longas altercationes tranſegiſsent, Iuſtinianum rogabant, tranſactioni ſubſcriberet. Negantem urgebant, quòd in voluntariis nullæ ſint partes judicum. *Si nullæ ſunt partes iudicum* (Iuſtin. abſolvit) *cur iudicem fatigatis? Tribunal non eſt convenientium, ſed diſſonantium*. Cautè providens, nè in damnum conſpirarent poſterorum. Tantis vigiliis vires imminuit, & penè vitam. Bis enim Bergomi, & Rhodigii ægrotavit ad mortem. Medico autem labores immodicos improperanti reſpondebat. *Nos vitam agimus prò Republica: vos prò familià*. Arbitratus rationes populi eſse Reipublicæ, & Reipublicæ eſse populi: egit procuratorem Reipublicæ, & patrem Populi. Indè longo ſuæ Inquiſitionis luſtro, unius tantùm *Guidoti* homicidæ mortem facinoroſis obiecit, ut unius pęna foret cæteris in exemplum. Sic nemo juſtitiam contempſit impunè, neminem Iuſtitia oppreſſit iniquè.

Non minora inter Conſiliarios, & Correctores aſsumpti fuere facinora. Eloquentià gravis declamationes ſuas volens vitæ non diſsimiles, Græcorum ſæpè recitabat proverbium. *Talis* hominibus eſt oratio, qualis vita. *Sicut uniuſcuiuſque actio dicenti ſimilis eſt, ſic genus dicendi aliquando mores publicos imitatur. Si diſciplina civitatis laboravit, & ſe in delicias dedit; argumentum eſt luxuria publicæ, orationis laſcivia*. Oravit raro, ſemper tamen extempore, haud gloriam quærens, ſed Rempublicam. Magni animi ambitionem extollenti cuidam ex patribus, me præſente, reſpondebat. *Magnum re-*

. . . . .

gnum imperium ſui. Nemo regere poteſt, niſi qui & regi. Cum nullam ambiret dignitatem,eum omnes prenſarunt. Invitum ſemper, & reluctantem purpura inſequuta fugientem, centennis, centenniſque ſuffragiis cum ad dignitatem vocaret Procuratoriam;abſtinuit iſte, non grave ducens, aliquem antè ſe videre, cum poſt ſe plures reſpiceret. Ambitio quandoque eſt habita, quæ erat moderatio,muſſitante Senatu: Iuſtinianum Rempublicam parvi facere,dignitates non ambiendo. Oh ſors infœlix! in liberà Civitate ſervitute detineri ſpetioſà, & ſpetie Principatus ſervire legibus, & magiſtratibus. Niſi dicamus cum Tullio: *Legibus ſervimus,ut magis liberi vivere valeamus*. Vitam cogitabat privatam, cum throno ſiſtitur Maieſtatis excelſæ. Principatum ambiebant tres Senatores, immò D. Marci Procuratores de Republicà optimè meriti ſorte etiam fœlici,Deo tamen (cuius in manu ſunt ſortes Regum) adverſo, qui in comitiis clàm pro Iuſtiniano vota prænſabat.Triumviri iſti,(O digni Principes licèt ſinè coronà!) cum cognoviſsent Iuſtinianum ex alto vocari, acclamantes unanimes, *Iuſtinianus regnet*, ad Solium traxere nolentem, eo fœlici præludio, ut cum Princeps in die coronationis ſuæ (quæ 27. Ianuar.Ann. 1683.contigit anniverſaria Bergomenſis Epiſcopatus initi à Daniele Principis fratre) ad Templi valvas congiarium in populos erogaret, argenteo nummo manu Ducis in oculos Turcæ ibi ſtantis caſu projecto (Caſu? linguam corrigo. Non caſu, ſed manum Principis dirigente Deo) Turcam exoculavit. Hoc facto præludens vulnera, plagas, quas Aquila Iuſtiniana illatura erat in faciem Lunæ. Prognoſtica hæc in Regibus non contemnenda. Solet namque Cęlum hiſce præludiis Principes excitare, quemadmodum Anno primo belli Cretenſis, Reipublicæ hieroglyphicum, *Iuſtitia,& Pax deoſculatæ ſunt* (quod ſuper Giganteos gradus legit viator) percuſsum fulmine in ſolo verbo *Pacis*, unde truncum legeretur, *Iuſtitia & . . . deoſculatæ ſunt*, nuncium fuit belli funeſti,quod proximè eſt ſubſecutum,Iuſtitià conficiendum,quæ ſolà Superum ſupererat teſtimonio. Sic eodem Anno in Ducali ſacello Cretenſis quidam imaginem ſurripiendo paciferam, Cęlo annuit permittente, pacem turbandam in Regno Cretenſi per Turcas ab ipſis Cretenſibus ſollicitatos.

Non inſulſum ergo Iuſtiniani vaticinium, quod impleri cęptum primo ab eius electione convivio, die Marco Euangeliſtæ ſacrà, cum Aquilæ Pontificia, Cæſarea, Veneta, Polona, quæ in ſymbolis ornabant menſam, ſupervenientis tabellarii voce animatæ inter tibicines fędera conclamarunt adversùs Turcam; Iuſtinianus nè videretur confidere in Principibus; in quibus non eſt

ſalus,

ſalus,oculis elevatis in Cęlum,ſubmiſsà voce, quà tamen exaudiretur à circumſtantibus, inquit: *Sciant gentes, quia non in gladio, & haſta ſalvat Dominus,ſed in nomine Domini exercituum.* 1. Reg.17.

Sic quum in aulam Auditorum ductus ab Aloyſio Gritti Senatore ſeveritatis antiquæ, & tanquàm Seniore Comitii (quod XLI. appellamus) ad juſtitiam præmonitus, quòd ibi per triduum,cadaver eius ſiſtendum foret, & judicandum, non minori pietatis documento reſpondit: *Scimus,teneri Principes rectè agere,non propter cenſuram,ſed propter conſcientiam.* Reipublicæ gratias agendo, tria cum ſe propoſuiſset acturum, Imperare, Iudicare,Deum colere: ita Imperii eſt moderatus habenas, ut re non minùs quàm verbo ſe vocatum diceret ad officium,non ad regnum. Mirificè cauſarum,litium, rei navalis de expeditione ſollicitus, Magiſtratus,Aulam eà frequentià ſubiit: ut toto luſtro ſui Principatus urbe nunquàm relictà,nulla Rogatorum, Decemvirum, vel Suprema ſint acta Comitia abſente Principe, niſi infirmitate præpedito. Immò in lecto doloris decumbens Secretarios frequentiores voluerit,quàm medicos dicens: non niſi poſt Rempublicam licère Principi, curare corpus, vel familiam. Horis nocturnis vacante Senatu, cum Sapientum convivio animum recreare crederetur ſollicitudinibus feſsum, Interlocutores inquirebat cautè, quid diceretur, quid ageretur in urbe, & ſpetie eruditionis, Criminalia ſæpè tractabat, ut in throno non minùs judicem ageret, quàm advocatum. Privatorum jura credens publica, publica privatorum, oravit ſæpè contrà ſeipſum, repetito apophtegmate, *Venetos eſſe regendos iure paterno, non more Principis.* De Eccleſiâ ſi arcana recurrerent; ei una ſententia placuit. *Adoranda potiùs, quàm diſputanda. Meminerint, Venetorum Principem eſſe Petri advocatum, nec unquam Marcum conſpiraſſe adversùs Petrum: immò Evangeliſtam cum Apoſtolorum Principe ſuum contuliſſe Euangelium. Propterea quæ Cæſaris, Cæſari, quæ Dei, Deo.* Pontifici obloquentes verbo corrigens acerbo, vel ſupercilio exclamabat; *Si crederent, non maledicerent.* De ſacerdotibus dicere ſolebat: *cum ipſis agendum, quemadmodum cum genitoribus filii apud Romanos, qui cùm patre nunquam lavabant in balneo, nè hominem ſibi ſimilem eſſe cognoſcerent, ſed Deum crederent.* De Eccleſiarum cultu ſollicitus, Excelſo illi Magiſtratui præpoſitus, cuius manum (Balthaſsaris exemplo)ſæpè videmus ſcribentem in pariete, brachium verò nubibus involutum, vocatis ad ſe Eccleſiarum Rectoribus inquit: *Eccleſiæ clavibus clavum libenter Princeps adiiciet, nè Domus Dei fiat ſpelunca latronum, ſivel in tenebris prophanatores nobis innoteſcent. Vigilate, quia Paſtores eſtis præpoſiti ſuper gregem Domini.*

Nomen Domini ſi ab aliquo homuncione blaſphemari contingeret.

tingeret: tremebat, fremebat. Sacro muniens ſe ſigno Crucis; quaſi Dæmonem repelleret irruentem, ter repetito verſiculo *sit nomen Domini benedictum*, viciniorem ingrediebatur Eccleſiam, ut pro blaſphemo intercederet. Rogatus ſæpè ab affinibus, vel Palatinis apud Eccleſiarum Rectores, & Cleri moderatores, commendare domeſticos reſpondebat, *quæſiſſe claves Eccleſiæ, nec inveniſſe*. Immò Venerabili Congregationis S. Mariæ Formoſæ ſpontè offerenti Cappellanum eius *ad integram* (Honor eſt Eccleſiaſticus (*Portionem aſſumere, conſiderare impoſuit, ne aliquem offenderent*. Inſtante F. . . . . Ordinis Seraphici, ut Capitulo Provinciali commendare dignaretur Foroiulienſes, ſtomachatus Princeps quòd Seraphici quæ ſua quærerent, non quæ Chriſti: in Supplicatione ſolemni, quæ Anno 1687. Calendis contigit Ianuarii, inter concionatores non admiſit Seraphicos, licèt Venetà pietate nunquàm excluſos, ut placidè revocaret errantes. Cæterum eà veneratione proſequutus eſt Eccleſiaſticos, ut inter privatos parietes nunquàm eos pateretur capite diſcooperto. Confeſsarium ſuum *F. Laurentium Iuſtinianum Carmelitam Diſcalceatum*, & meum fratrem ſecundùm carnem, unà tantùm vice extra tribunal pœnitentiarium alloquentem ſuſtinuit, nè ex uſu & conſuetudine hominem cognoſceret, quem timere volebat ut Deum. Senatores, Cives ſi aliquàndo vocaret, rogaret, ſemper in aurà tenui, & nè preces crederentur armatæ; non audiri quandoque gaudebat ab iis, quos ſemper exaudiebat.

Eccleſiaſticas dignitates cum ſæpè petentibus non contulerit, reſpondebat ambientibus: *Querelas inſtruerent contrà Innocentium XI. Chriſti Vicarium, à quo didicerat, Præfecturas Eccleſiæ non ambientibus diſtribuere*. Regimen Ducalis Eccleſiæ, cui ex Romanorum Pontificum privilegio, præſunt Venetorum Principes, *Soli Domini, & Patroni*, zelantiſſimo Ioanni Baduario eiuſdem Baſilicæ Primicerio (Hunc Princeps ob morum honeſtatem, & ſacram eruditionem Eccleſiæ præfecerat, & prætulerat affinibus ſuis) commendans, excuſabat ut plurimum, *Satis ſibi oneroſum, rationem reddere Principatus, etſi Eccleſiam ſibi non ſuperimponeret, cuius volebat eſſe filius, & non patronus*.

In ſacello D. Nicolai diù, noctuque votis intentus, ut populo annonam expoſceret, eaque fruge impetravit; ut etiam bello ſæviente Barbarico, frumenti modium unius nummi pretio venale dederit, nec emptorem habuerit. Eſt hæc pars ſæculi aurei. Arma tractare ſemper victricia, & otio marceſcere.

Huc facit pactum initum cum D. Nicolao, die electio-

V nis

nis ſuæ. Circa meridiem ex comitiis deſcendebat coactis ad implendum thronum vacantem mortui Principis Aloyſii Contareni, Sacrum quærens ſollicitus nec inveniebat: cùm invitatus à Ceremoniarum Præfecto in ſacellum D. Nicolai, quòd tùnc ad reponendos pluteos, & forenſium diſputationes uſurpatum jacebat ſqualidum; miſeratus Iuſtinianus ſacri loci paupertatem, & ignominiam, cœpit ex corde à Sancto illius aræ tutelari, Principem intercedere futurum, qui ſacellum illud purgaret, ac D. Nicolao honorem, & cultum reſtitueret. Vota ſuſcepit Sanctus; eo enim intercedente, die craſtinà Iuſtinianus ipſe, Princeps deſignatur invitus; qui pacti memor aram protinùs repurgatam frequentari voluit ſacrificiis, & holocauſtis, eo cultu, ac Nobilium frequentià, ut ſacerdotes ſupra viginti, Hoſtiam Deo immolent ſanctam, & immaculatam. Originem etiam huius ſacelli libello typis dato, omnibus notam voluit; Anno ſcilicet 1200. D. Nicolai auſpiciis, *Henricum* Dandulum expugnaſse Byzantium, noſtroque ſæculo, non niſi per milites ſanctos è manibus Barbarorum redimendum amiſsum.

Hoc in ſacello, geminà apertà feneſtrà; alterà ex Regià poſt publicam populorum audientiam, tribus ſaltem adſtabat Sacrificiis devotus, ſemper genibus flexis: alterà Davidem æmulatus, D. Marci reſpiciebat in templum, excubias agendo ſuper Arcam Domini: unoque oculo aulam, Eccleſiam altero cuſtodiendo.

Lex, & Religio iunxere fœdera; pravas
Hæc mentes hominum corrigat, illa manus.

Eà animi conſolatione ſacram Miſsam auſcultabat, ut morbo ingraveſcente lethali, quo die obiit 24. Martii, ceſsari noluerit à Sacro, rogans ut quemadmodũ omnibus diebus vitæ ſuę cultum impleverat; ipſo die obitus, Deo indulgente permitteretur Hoſtiam adorare immaculatam. Exauditus eſt planè, & plenè. Cum enim præceptum illà die legeretur in Euangelio. *De peccatorum remiſsione non ſepties facienda, ſed ſeptuagiès ſeptiès*, plenus ſpe, & charitate cœpit Deo gratiàs agere, veluti de Chriſti miſericordià ſecurus. Hieronymum, Auguſtinum cum avidè legeret, vocatus in aulam lamentabatur, quòd deſerere cogeretur *Civitatem Dei*. Suadentibus à tot moleſtiis quieſcere tandem, nec tantis animam fatigare vigiliis, monitum objiciebat Dominicum, *Vigilate, & orate*. Ipſo in convivio cum ſemper verba miſceret cœleſtia, commenſali arguenti F. Danieli Seguaſtæ *prandendi horam eſſe, non concionandi*, reſpondebat: *Dei verbum cibum eſſe, quo anima ſaturantur, & corpora*. Nonnè dixit Chriſtus: *Non in ſolo*

pane

pane vivit Homo, ſed de omni verbo, quod procedit ex ore Dei? Aulà feriante inſulas adibat vicinas, præcipuè ubi Hoſtia Sacroſancta erat expoſita, quam ſaltem in Menſe pià cordis compunctione ſumebat. Templa quærens ubi longè ab hypocriſi occultus, & gemens, cum Monachis in choro pſalleret, Davidem æmulatus Regem, cui ſi otium componendi carmina Deo; eadem ſaltem tenerentur Principes legere, & recitare. Siſcitanti cur ſemper Templa inquireret inviſa populo? Chriſtum adducebat in exemplum, qui oraturus ad Patrem ſeceſsit in hortum trans torrentem Cedron. Miſteriis frequenter, & meditationibus involutus Theologos interrogabat venientes, de arcanis divinæ legis, quæ ſæpè non ſine rubore ignorabant. Hinc Agryptico fatigatus morbo noctes percurrebat inſomnes, arcana mente revolvens: domeſticis à contemplatione vacare ſuadentibus præceptum Domini 1. *Ioſues* Principibus objiciebat impoſitum. *Non recedat volumen legis ab ore tuo: ſed meditaberis in eo diebus, ac noctibus*. Huius timore in aſceterium fugere meditatus coronà depoſità, abſtinuit; nè votum profanaret, & pactum cum D. Nicolao initum, quo prænſante credebat, à Deo ſe ad Principatum aſſumptum. Vt quieſceret tamen, non una ſententia ſatis. Conſulti auſterioris inſtituti Patres, ſcrupulo liberarunt; & æſtu, deſperationis prognoſtico, ſi abiecto diademate recordaretur, *Coronam ſuſcepiſſe cogente Deo, depoſuiſſe ſuadente homine*: Dubius porrò nè proſperæ fortunæ curſu quaſi Syrenarum cantu deluſus, aurà falleretur inani; congaudentibus occaſione diuturni triumphi imponebat; *Deum rogarent, nè Rempublicam dereliqueret*.

Anno 1686. 7. Septemb. horà 20. Expugnatæ Budæ fœlici nuntio recepto, flexis protinùs in terram genibus, altà voce *Te Deum* intonuit, & uſque ad ultimum verſiculum cum adſtantibus recitavit. Alterà die in Baſilicam deſcendens cum Senatu, & Oratoribus Principum repetivit: eadem pietate ſervatà quoties fauſta recurrerent; propter quod magnà populi lætitià cum in publicum prodiret, acclamaretur. *Il Principe delli Te Deum laudamus*. Eius imaginem cum Eques, & Procurator S. Marci Angelus Maurocænus ad Sarmatas Legatus Extraordinariùs Regi offerret *Ioanni*; hoc ſuſceptam elogio Rex invictiſſimus (*Gratiſsima mihi imago iſtius Principis, qui ſanctè regit Rempublicam*) appendi voluit in ſuo cubiculo, ut ſibi foret juſtitiæ exemplar, virtutis imago.

Legatus eius Extraordinarius *Io: Stanislaus Sbonki* Epiſcopus Premislavienſis; ac Reipublicæ Senator Polonæ, cum in pleno

Collegio, ſermone peroraſset Latino; expoſitas Iuſtinianus excipiens periodos, quamvis ex tempore, tàm eleganter reſpondit, ut ſecedens Polonus vicinis diceret; *Cum crederem me ad Venetos verba facturum, Romanos inveni*. Moſchorum pariter Ablegatus cum ſuæ legationis reſponſum per interpretem expectaret, in quem intentus ora tenebat: verba Latinè faciente Principe, admiratus Moſchus viciniorem interrogat Conſiliarium, *Habetis ergò Principem Latinè loquentem?* Conſiliarius abſolvit. *Dei Gratia habemus Principem, qui reſpondet Hebraicè, Græcè, & Latinè*. Verè Hiſpani, Galli, Itali, Latini, Græciperitus idiomatis, conditionem dicebat infœlicem regnantium, ſi more cœcorum, Regnum, Vitam, Famam interpreti concredere tenerentur. Turcicam ſolummodò viſus abhorrere linguam, quam *tympanum* credebat *Irati Dei*.

Anno 1687. Menſe Auguſto cum *Muſtaphà* Naupliæ Baſsà, eiuſque frater *Aſſan* Baſsà dedit à Peloponneſi Regiâ, Venetias ſe contuliſsent, poſcentes obſequii causâ admitti in conſpectum Principis (quem crepidis adiere depoſitis) Annuit oſtiario dicens: *Arcus iſte Dei, ſed in nubibus Cœli*. Quid enim arcus in nubibus? niſi arma divinæ Iuſtitiæ tholo Pietatis ſuſpenſa veluti in triumphum?

O Aquila Magnarum alarum grandis, cuius triumphos poſteri credent forſan fabulis involutos; cum in Annalibus Venetorum recurret Reſpublica bellum agere adversùs Mundi tyrannum non in tutelam, ſed in vindictam; poſtquàm triginta per Annos Cretico fatigata bello, ærario pauper, ſpoliata milite, orbata regnis; crederetur ab æmulis animam trahere. *Non aliter in caſtra deſcendunt Reges, Auctore Deo*. Iuſtiniani buccina militaris erat tuba ſacerdotalis. Arma Principis lachrymæ, & orationes; quibus, repetitis miraculis Barbaros catenavit, ereptis urbibus, ademptis regnis, redemptis Provinciis, clauſo Mari; *Dextera Domini fecit virtutem: dextera Domini exaltavit me*. Principem dicite Miraculorum, quo regnante, Reſpublica ſedendo potiùs, quàm pugnando, imperium propagaverit ultrà dimidium. Gregorium dicite Thaumaturgum, qui hinc emigrando, vix tredecim Infideles relinquat, cum tot fideles invenerit ſui Principatus exordio. Quantum Terræ, Mariſque reliquerit, quo, in orationibus ſuis ſpoliavit Amorrhæum, Leucoſiæ à ſcopulis, & totam per inſulam uſque in Acarnaniam apluſtria ſuſpicite læta. Declinate Nicopolim, cui nomen victoria fecit. Ambraccii ſinum veſtra navigia calcant. Peloponneſus adeſt, provinciis octo peninſula grandis, inter Patras, & Naupactum gravida mari, Rhizonicum cuſtodit ſinum *Caſtrum* veſtrâ

victo-

victoriâ *Novum*; donec Byzantium immò Hieruſalem redeat Aquila Grandis.

Nil mirum; cum Cœlites haberet ſub ſignis. Quo ſtipendio? ſtipendio Iuſtitiæ, cuius Deus ipſe tenetur ſtare decreto. Propterea duorum, & quinquaginta menſium longiſſimo ſpatio, quo Inquiſitorem egit in Continente, duobus ſolummodò intra Annum diebus, Chriſti naſcentis, & reſurgentis tribunal clauſit: reliquis quamvis feſtis, & ſacris, audiendis litigantium querelis totus intentus, nec in Sabbatho requievit. *Vivorum namque & mortuorum iudex*(Iuſtiniani ſunt verba)*qui poſt mundi opificium quievit in Sabbatho, eodem in Sabbatho auſcultabat clamores pauperum*.

Vos viduæ (appello teſtes) *quæ habitatis in Domo Dei, non in tabernaculis peccatorum*, quo patrono? quibus ſtrenis? quantâ pecuniâ emiſtis manſiones illas? Interprete paupertate, pretio lachrymarum; cum honeſtatem patritiam frigore oppreſsam & nuditate cognovit Aquila Iuſtiniana, non ad munera reſpiciens, neque ad perſonas, *ſub umbra alarum ſuarum protexit nos*. Nobis orantibus, *Turbabantur magnates à facie eius, patris orphanorum, & iudicis viduarum*.

Perambulante Principe ad auram poſt meridiem in aulâ, quæ dicitur *Convivium Pinguium*; remotis oſtiariis, me tantùm latus ſtipante ſiniſtrum; pauper quidam recluſo velo introivit audacter. Togatus quidã, qui & ipſe ſtabat ad oſtium foris, exemplo pauperis excitatus, greſſu præcurrens velocior obtulit libellum ſupplicem. Audiſſes tunc Principem irato ſimilem caſtigare venientem. *Si ingredi Domum privatam nulli permittimus invito Domino? quantò minùs palatium Principis?* Se excuſante Togato, calcaſse veſtigia pauperis. Abſolvit Princeps: *Et adhuc neſcis aulam Iuſtinianam eſſe Domum pauperum? Vade, inquire, nec redeas, donec de hac veritate ſecurus*. Idem agitur in throno Dei, ad quem pauperes ingredi non prohibentur vel per ianuas, vel per feneſtras. Verè pauperum advocatus eleemoſynas iterum erogare rogatus ad renovandam D. Pantaleonis Baſilicam (cuius in opus jam aurum liberali pietate contulerat) reſpondit; *vivum Dei templum, Pauperes eſſe*. Non legiſtis apud Patres, quòd *ornatus Sacrorum, redemptio eſt captivorum*?

Et hæc portio ſtipendii ab eo ſoluti commilitonibus ſanctis. Portio altera; Munera non muneri diſtribuere; non carni, & ſanguini; ſed ætati, virtuti, ſapientiæ. *Si mei non fuerint dominati; tunc immaculatus ero*. Aphoriſmus, quem Princeps dietim aſsumebat in ſymbolum. Dicite vos Præſules Marcianæ Baſilicæ: Quot inter nos dignitate refulgeant, qui poſt viginti Annorum ſervitium jacebant languidi, ab eo promoti, licèt hominem non haberent, qui mitteret in piſcinam? Immò ipſi refulgeant æmuli Iuſtinianæ

gentis, quibuscum inimicitiam faceſſerent palatini, nè eos promoveret, reſpondit Princeps: *Ex hoc propterea eos exaltare tenemur, cum vicarii ſimus illius Regis, qui legem impoſuit; Diligite inimicos veſtros.*

Hoc ſtipendio Cœlites Veneta conduxit in caſtra, & more vetuſto quaſi clavo fixit inter altaria, ut Sancti ipſi nobiſcum triumphare, vel cogerentur perire. *Regnum Cœlorum vim patitur*, largitionum in pauperes, vel ad virgines elocandas. Hiſce artibus Aquila Iuſtiniana ſedem repetebat antiquam, Byzantinam hæreditatem. *Virtus Domini erat cum illo*. Innocentii XI. R. P. verba ſunt, qui teſte *a Eminentiſs. Colloredo* à die coronationis ſuæ Principem nullà hebdomadà ſine benedictione reliquit, clamans. *Utinam Iuſtiniano ſimiles eſſent reliqui Reges terræ.*

Sanctiſsime Pontifex, Beatiſsime Pater? quo luctu, quo planctu mortem accipies chariſsimi Principis, cum quo (ut ſæpè dixiſti) non dubitabas etiam adversùs Acherontem arma movere? Interroganti, quomodò ceciderit ſanus jam factus? dicam. Mors Venetam deluſit Rempublicam. Mors namque irretita lachrymis populorum, orationibus Provinciarum, ſimulato receſsu decepit. Civitate enim orante, cum Mors Principem aggredi non auderet, ſanum finxit; ut Civitas ab oratione ceſſaret, & Rempublicam ſecuriùs falleret.

Et tu Anima regalis cur decipi es paſſa? Quum toto ludimus Orbe, oculos claudis, & quaſi naufraga clavum projicis, in tempeſtate recedens? Non receſsit, conſcendit altiùs, ut è ſpeculà Cœlorum, Reipublicæ conſulat infirmitatibus. Hoc Anno, quo de terrarum certamus imperio; cum timeret ſollicitus, in terrà ſtando, non audiri in Cęlo, vel non exaudiri, volavit ad thronum Dei, ut ibi cum B. Nicolao, & Laurentio Iuſtinianis Deum precibus urgeat, emolliat lachrymis, expugnet orationibus. Hinc moriens religioſo S. Franciſci ſacco cooperiri prohibuit, indignum ſe mortuum putans illo cilicio, quo vivens non maceraverat carnem. Indui tamen voluit lugentis habitu, ut pęnitentis exuviis Deum placare poſset nobis iratum. Moyſes erit inter B. Nicolaum, & B. Laurentium, qui manum elevando, vos Veneti Heroes, excitabit ad palmas. Deus, qui in Trinitate gaudet, cum duos Iuſtinianæ gentis teneret Beatos, exegit tertium, ad tutelam Reipublicæ Chri-

a *Nota literas Eminentiſs. Colloredi 3. Aprilis 1688. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacbrymarum? dum amiſimus noſtrum Sereniſſimum, vel Sanctiſſimum dicam; neſcio aut Sereniſſimum, & Sanctiſſimum Principem Iuſtinianum. Die Iovis, cum Beatiſſimo Patri Innocentio XI. obſequia filialia eiuſdem Iuſtiniani expoſuiſſem noviſſima; à lacbrymis continere non valuit; eoque affectu, & paternà charitate reſpondit, qualem decebat erga Principem Sanctum.*

Chriſtianiſsimæ. Moriens, vocibus expiravit alternis,& quaſi in choro caneret,unà vice animam,alterà vice Rempublicam commendando. *Non aliter expiravit Deus, poſtquàm Verbum factum eſt caro.* In pervigilio abiit Verbi Incarnati,ut feſto intereſset,quod Sancti in Cœlo celebrant, & pro Annuntiatione Deiparæ, & pro nativitate Reipublicæ Chriſtianiſſimæ; nè aliquod diſcrimen ſubiret Reſpublica,ſi inter Matrem Dei,& Matrem Fidei(quæ eſt Reſpublica) fœdera renovarentur abſente Principe. Si enim Chriſti eſt, redimere Mundum; Venetorum eſt, tueri redemptum. Hoc voto Aquila Iuſtiniana volavit ad verum Iovem; ut cum eo armata fulmine, primo Vere iterum deſcendat in Barbaros. Teſtem profero Eccleſiam univerſam: eo namque die expiravit, quo canitur in Euangelio: *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo?* Vt exemplar initi fœderis cum Chriſti Vicario, cum Petri advocato Leopoldo I. Romanorum inviɛtiſsimo, religioſiſſimo Imperatore,oſtentando ad tribunal Dei,ſpargendo in curià Cœlorum, Sanctos excitet in ſuppetias. Quieſcite ergò abſtergite lachrymas, quemadmodom enim in Cœlos aſcendiſse credimus; ita veniet, & cum eo multitudo militiæ cœleſtis, qui in Terram Promiſſionis reſtituant Rempublicam Chriſtianiſſimam.

Hæc volens Senatui innoteſcere, Vigiliam Annuntiationis præfixit funeri, dicens: *Hoc die in Eccleſiâ iacebo:* nè Mors antè hunc diem auderet accedere, & ut Patres de optimo Principe providerent,quem ipſe præviderat, & prædixerat *Franciſcum Maurocenum*, nè in poſterum dubites *Maurocenum* Principem dictum, *ut adimplerentur Scripturæ Prophetarum*. Salutem adhuc adulantibus medicis: in nepotem converſus, poſtquàm hiſtoriam recitaſset Gallorum Regis, qui expiraverat inter conſilia medicorum, adiecit. *Actum eſt de hoc Mundo Antoni: O quàm peritus, & ſuavis medicus eſt Sacerdos!* In Mortis articulo ſedere voluit: nè obiret more Romano,ſed Chriſtiano. Gentilium namque ſi eſt Imperatorem mori ſtantem: Chriſti fuit, in Cruce mori ſedentem. Solus inter Venetorum Principes legitur obiiſse ſedendo; quòd ſolus ſatis poſteros edocere,ſanctè vivere, & benè mori. Sed unde C. P. veſtrum Principem defertis ad tumulum ſine coronà. Cornu eſt quidem diadema Regum, non tamen ſine fortunà. Laureola virginitatis, ſoliùs eſt diadema virtutis, quæ cum ſit in carne, vitia carnis ignorat. Cum venerit ad thronum Dei, coronà retentà non imperii, ſed virginitatis coram eo,qui eſt Rex Regum, more ſtabit Hiſpano, capite cooperto,cum reliqui priuſquàm accedant, coronas ſuas in mare projicere teneantur.

Nec vacat myſterio Cereus Iuſtiniano tranſmiſſus Principi à Sanctitate Innocentii XI. Summi Sacerdotis, Principis Apoſtolorum, & Prophetarum forſan (dicunt aliqui) ut ceræ ſymbolo Iuſtinianum lucernam diceret ſupra montem poſitam, ut luceat omnibus, qui in domo ſunt. Vel mecum dicite; ut Iuſtinianum paternè excitaret ad virginitatis cuſtodiam, per ceram ſignificatæ, quam Apes opere virginali producunt.

Ex pulſu imminere ſibi agnoſcens mortis articulum, ut mori appareret, quomodò mori ſolent Heroum Animæ, *gradiendo, non fugiendo*, dixit primò: *Deficit vena, ſecedit vita*. Indè cubicularium interrogavit, *An ſciret, quomodò moriantur Principes?* neganti adiecit: *Vigila, nam poſt brevia ſuſpiria, animam dabimus Creatori ſuo: Litanias interim recitemus Sanctorum*. Cum ipſe reſponderet, *Ora pro me:* gemebat dubitans non tremere, & dolere fatis. Cum veniſſent ad Invocationem *Sancti Marci*, placidè expiravit, reſpiravit, Fœlix obitus, expirare in oſculo pacis. *Pax tibi Marce Euangeliſta meus*. Æmulos hic factos crederem Sanctos, volentes ſingulos animam ſuſcipere Principis Iuſtiniani. Sed Deo volente, vicit Marcus; ne iniuria fieret Euangeliſtæ, ſi Sancti alii falcem ponerent in meſſem Marci. Eius ſi inſpicias linguam, Marci invenies ſignatam ſymbolo; ut pro certo habeas; Veneti in ore Principis haberi ſemper Euangelium, & Euangeliſtam.

E P I T A P H I V M.

In Eccleſia S. Franciſci in Vineis.

D. O. M.

Marco Antonio Iuſtiniano Venetiarum Principi G. V. I. qui poſt ampliſsimà munera domi, foriſque honorificentiſsimè geſta omnium magis, quam ſuis votis ad Patriæ faſtigium evectus, Rempublicam difficili tempore acceptam Caſtro Novo, Leucade, Nicopoli, Naupacto, Athenis totaque Peloponeſo auctam reliquit, in cuius Principatu undequaque Fauſtiſsimo nihil præter diuturnitatem univerſi deſiderarunt. Daniel Epiſcopus Bergomi, & Ioannes Eques Optimo, tàm Fratri, quàm Principi P. P.

Obiit Anno Domini 1688. *Ætatis* 69. *Principatus* 4. *ſuo magis quàm Republica tempore.*

Nummiſmata Publica.

Quatuor recurrunt, quorum frons ſemper eadem cum Euangeliſta Marco ſedente, vexillum porrigente Duci in genibus flexo.

xo. *S. M. Ven. M. Anton. Iuſtinianus*. Adiunge nomen Præfecti Monetarii D. P. quod annuatim mutatur cum Anno Principatus I. II. III. IV.

Vrbs Veneta exhibetur in adversâ parte primi nummiſmatis cum claſſe in Turcas veladante, deſuper Angelo cornu tenente ſiniſtrâ, & dexterâ Deum omnium motorẽ, qui eũ miſerat monſtrante ſub lemmate, *Deo ducta Duce*. Antiqua namque Iuſtinianæ familiæ ſententia, teſte *Bernardo Iuſtiniano lib. I. ut tantæ Vrbis nullus agnoſcatur auctor præter Deum, cum reliquæ urbes hominem, vel falſa Numina ſibi aſſerant*. Vno lemmate Princeps plura aſſerit, Vrbem primò ipſam à Deo conſtructam non ab homine: ſecundò Cornu ſibi minimè ambienti delatum, prænſante Deo. Deo tandem impellente, initio ſui Principatus, bellum indixiſſe (quod ſine exemplo) Othomanæ tyrannidi, quæ unico ambitionis æſtro, Rempublicam tot Provinciis exuerat. Ad Leucadem itaque miſsâ claſſe S. Maura, arcem Ionio infeſtam, 17. dierum obſidione capit, eademque fortunâ Nicopolim cum ingenti commeatus copiâ; quam ibi Turcæ coacervaverant.

In obliquo ſecundi nummiſmatis Leo Venetus An. 1685. in pedes erectus cum gladio ad deditionem Coronim urget Peloponneſi, ſub monte Thermatio, cæſis priùs Barbaris, qui ad tutelam urbis ibidem caſtra tenebant; dumque obſeſſi deditionis obtentu, ſuffoſſis cuniculis Venetos opprimere tentant, ab iſtis ſubitâ impreſsione intercepti incolæ, & præſidiarii omnes efferâ militis irâ trucidantur. Tantam victoriam ut Deo cederet auctori Iuſtinianus, ſub epigraphe ſculpſit. *Fortitudo mea, & laus mea Dominus*. ΚΟΡΩΝΧ.

Anno III. exhibetur Dominus ex alto fulminibus Lunam petens inſigne Turcicum, expugnatis Pilò (veteri Navarino) & poſt acrem cum Turcis pugnam, in quâ 800. papiliones cum impedimentis nobis ceſsere, etiam novâ arce; 3. Id. Iulii Methone Turcici in Peloponneſo imperii ſede, IV. Kal. Septemb. Naupliâ (Neapoli Romaniæ) ſitu, munimentis, incolarum numero inclitâ, prælio conſerto in urbis conſpectu, nobis præeunte Deo (ut in nummo Anni III.) fulminibuſque perſequente Lunam (quam ſub epigraphe *Donec totum impleat orbem*, pro inſigne Gentilitio deferunt Barbari) lemmate Iuſtinianus inſultat adverſo, *Donec orbata Orbe. Vicit Leo*.

An. 1687. Principatus quarto, die x. Kal. Aug. exſcenſione in Peloponneſo factâ, *Patras* Maurocænus (licet adhuc non advenisſent Auxiliares) fugato Seraſcherio, deditione recepit. Inde in ſinum Corinthiacum illatus utraque arce ad freti fauces potitus, & urbe

Nau-

Naupacto potitus, fugiente copiarum præfecto, qui cum ſeptem millibus non longe caſtrametabatur. Pridie Idus Auguſti Corinthum Barbari flammis dedere, quà occupatà, ad ſinum Saroni cum proris converſis, expugnatà *Cyllene*, ſeu *Caſtro Torneſio* Athenas Maurocænus venit; ubi 600. Turcæ in arce incluſi juſto exercitui reſiſtere auſi, poſt aliquot dierum obſidionem armis ſpoliati extruſi ſunt. Virtute non minori *Hieronymus Cornelius* in ſinu Rhizonico, ſolis Venetorum copiis, pridie Kal. Octob. Neocaſtrum (*Caſtel Novo*) tentat, & fortiter per dies 30. à Barbaris defenſum expugnat, poſtquam Seraſcherium retudiſset, qui cum juſto exercitu obſeſſis ſuppetias laturus accurrerat. Hinc Leo in quarto nummiſmate palmas ſtringit ſub epigraphe *Solus, & Simul*, quod eas ſoli Veneti ſanguine collegiſſent abſque auxiliatoribus. Infra habes L. P. nomen præfecti Monetarii.

Defuncto Principe Iuſtiniano, proponentibus Legum Correctoribus, decretum in Maiori Conſilio, die 31. Martii 1688. nè Inſignia Principum Gentilitia, quæ in Templo Ducali S. Marci, more priſco appenſa pendent, ad excitandam in civibus memoriam eorum Principum, qui ære, conſilio, ſanguine Rempublicam promoverunt, exigendaque ad animarum ſuffragia, fidelium preces, longitudinem non excederent quinque cubitorum, & trium latitudinem ſive lignea fuerint, vel argentea; nè pietate & religione introductum convertatur in faſtum. Propterea (Inſignia Gentilitia, quæ pompà fuerant conſtructa Regali, cum novo M. Conſilii prohibente decreto appendi prohibita in templo D. Marci, (ubi alia occurrunt ad menſuram decreti) in Eccleſia pendent D. Franciſci, in Vineis.

FRAN-

Digitized by Google

FRANCISCVS MAVROCÆNVS
DVX CVIII.

Creatus 3. April. 1688. Obiit 6. Ianuarii 1694. in Epiphania Domini Aetatis ſuæ 76.

Mauſolæum à Republicâ ei poſitum in aulâ Scrutinii. In quo diligenti penicillo coronatus triumphat ſub epigraphe. *Bello, & Pace*. Alterâ in tabulâ *Conflictus exurgit nocturnus*. Tertiâ in tabulâ *Pelop onneſus* imperio adiecta Reſpublicæ. In quartâ *Leucades &*

Nicopolis cum adiacentibus. In quintâ *Quatuor Generalatus* Maurocæno commiſſi. In ſextâ *Gladius & Pileum* ei miſſus ab Alex. VIII. R.P. Omnia ſub excelſo & gravi laconiſmo *Franciſco Maurocæno Peloponneſiaco Senatus. An.* 1695.

Im-

IMperatores Maritimi quomodo fiat, ſi neſcis, tyrocinium excurre. Franciſci Maurocæni Venetorum Ducis Anno natus 1618. uſque ad Salutis trigeſimum ſextum, Domi conſtitit, pubertatem expectans impatiens, ut ferrum tractaret in Barbaros. Hinc duodevigeſimo ætatis Anno, cum propter minoritatem togâ prohiberetur, loricam induit, teſſerâ aſſumpta navali, conſcenſaque triremi ut Nobilis (tyrocinium hoc Venetæ juventutis inter patritios Nauticam profitentis) nomen dedit inter gregarios Martis atque Neptuni. Inde per gradus aſcendens, Trierarcha, Gubernator Quinqueremis, Proviſor Adriaci, Quinqueremium director, totius Claſſis Architalaſſus, Caſtrorum Præfectus Cretenſium, Maris tandem Imperator, uſque ad Annum Salutis 1661. per Annos xxv. ad limina ſenectutis pervenit. Spatio namque minori nequeunt adiſcere homines imperare Ventis & Mari. Hoc longo temporis ſpatio (quo penè abſolvitur vita hominis) ſæpè pugnavit, ad Aulonem cum Africanis, ad Cycladescum Turcis, toto Mari cum elementis, eliſis fluctibus, eluſis ventis, demerſis hoſtibus, victor ſemper receſſit, expugnavitque tanta propugnacula, quanta ſufficiant ad ſupputandam longævam eius ætatem. Sors tamen, quæ domina campi, nolens eum ſemper fœlicem, fatali cribravit ſydere Cretæ. Quinque jam luſtris cum adversùs nobilem Inſulam ingrueret Turcarum lacrymabile bellum, quibus adverſa omnia, Iovem præter; ut propudium lueret Othomana domus, claſſem inſtruit 60000. millibus militum validam, quibus Cretam everteret. Rex ipſe in orâ Græciæ, ut ſubſidia procuraret vicinior, & Maieſtatis afflatu Duces provocaret, ſecum duxit pythoniſſam incantationibus celebrem; ipſe Aſtrologiæ Iudiciariæ non ignarus, non minus Turcis, Nabathæis, charus ac Perſis, quia eorum calleret idiomata, cœpit Acheronta movère, à Stygis evocando turbina, & grandines, quibus noſtras triremes obrueret. Vizirius per ſubterraneas concamerationes, & cuniculos pyrio ſuccenſos pulvere, ligone irrepens in viſcera obſeſsæ urbis, XVIII. extructis oppugnaculis (quorum tormenta ſummi ponderis evomentia pilas, Babylonicos ipſos quaſſaſſent muros, verberabat mœnia, pilicrepis impetebat turres, diſiiciebat domos. Vrbem forti munita præſidio, Franciſcus propugnabat Maurocæno cuius exemplo, excitatæ Chriſtianorum cohortes, Anno Salutis 1667.) hoſtem propulſarunt bacchantem, brevi menſium curriculo ſuccenſis furnulis 388. Subterraneos iniere conflictus 18. Irruptiones in caſtra

26.amiſſis Officialibus quadrigentis: foſsoribus 600. Honorariis 180. ultra inhabiles 339. Aggreſsores incenſis furnulis 223. impetus promoverunt XIX. amiſſis militibus 1500. Foſsoribus 5300. Officialibus 3000 inter quos tres Baſsà. Anno ſequenti, Terra Marique renovato impetu, præcognito Turcarum adventu; cum duodecim triremibus milite inſtructis fortiſſimo, ut ſeptem Chriſtianorum triremes in anchoris ſtantes noctu interciperent; Maurocænus occurrit cum lampadibus, facibus, & armis, initoque nocturno certamine, quinque Barbarorum triremes demerſit, duas fugavit, quinque captivas traxit, deſideratis Turcarum militibus 1300. ultra 113. Chriſtiana mancipia. Compedibus ſolvit Chriſtianos 1100. Turcas in vincula traxit 410. cum tribus trierarchis, totidem cæſis. Ex noſtris tres deſiderantur Patritii; officiales plurimi: milites 210. Remiges 120. ultra Saucios quaſi mille. Nec Turcæ feliciores in ſolo, quamvis 21500. numero aucti cum 58. tormentis, ultra baliſtas mænia percuterent. Nam Maurocænus ex claſse ad caſtra evocatus ſolerter providens, fortiter pugnans, quàmvis cæmentis cuiuſdam furnuli, penè oppreſsus, poſt incenſos cuniculos 292. ſubterraneos conflictus 20. egreſſiones 47. duodecim repreſſis Turcarum aſsultis, glorioſè triumphat, deſideratis hoc Anno patritiis 8. Officialibus 600. inter quos Stator Generalis, quamplurimi Comites, & Tribuni: militibus 5340. invalidis 600. Turcarum cecidere milites 23200. Magnatum 17. Invalidi 6600. incenſis furnulis 154. Nec prætereundi toto Orbe celeberrimi Galli. Honorarii venère Dux Roaneſius de la Fevillade, Comes à S. Paulo, aliique Heroes gloriâ cogniti numero 400. unà cum equitibus Hieroſolymitanis 60. qui cum Allobrogibus 50. Cretenſibus 70. irruentes in hoſtem, magnâ ſtrage turbatis caſtris, cæſiſque Turcarum millibus redière victores, amiſſis Chriſtianorum 110.

Anno tandem 1669. aucto ſupra viginti millia obſidentium agmine: propugnantium 2600 peditum: equorum 800. pro Gallicis turmis, quæ ſub imperio Ducis Navalliæ, & Franciſci Vindocinenſis Ducis Belfortii, auxiliares advenerant 7400. nocte 24. Iunii, forti quidem animo exierunt in hoſtem, ſed infelici ſucceſsu. Altercantes Fortuna & Virtus, hæc ut Cretam ſervaret, illa ut perderet, Fortuna vicit. Territi namque Thraces cum receptui canerent; nitratus pulvis caſu, vel Furiarum facibus accenſus? latet, Francos cuniculorum ſuſpicione perculſos ſiſtit, & in uno Belfortio repentè oppreſso, totius exercitus opprimit fortitudinem. Quid indè? fortuitò, Gallico mioparone cremato, nec flammarum immuni regiâ triremi, conſiderantes non Barbarorum fer-

ro,

ro, ſed Chriſtianorum ſacrilegio turmas peti; & à Cœlitibus in carnifices delectos Thraces, omnes receſsere auxiliares præcedente Roſpilioſo nepote & Legato Clem X. die 21. Aug. à Generalium, Ducumque comitiis Vrbis defenſione damnatâ, quaſi Fato periret; ut jam præluderat famoſus ille Aſtronomus Michael Noſtradamus *Cent. 4. n. 1.*

Cela du teſte de Sang non expandu,
Veniſe quiert ſecours eſtre donnè
Apres avoir bien long temps attendù,
Citè livrèe au premier corn ſonnè.

Deſtitutam cum agnoviſsent Thraces urbẽ, ferociſsimo impetu cœperunt muros conſcendere ovantes, at propugnantium deſperatione repulſi, maiora moliri Mauroçeno anſam dedere, cuius in auxilium 827. advenerant milites duce Mirandulano, qui contentus Cretica vidiſse litora, calcare non auſus, expoſito in terram milite abiit. Hoc fultus Maurocænus præſidio, vallo urbem intercidere propoſuit. Cum Turriano Melitenſium Duce, cæteriſque honorariis Principum ſuorum mandata exponentibus ad receſsum, omnium votis, deditio decernitur honorifica, ſalva ſcilicet claſse, Inſulis adiacentibus & fortalitiis, Sanctorum reliquiis, & arcibus in Dalmatiâ per Venetos occupatis. Deſiderantur hoc Anno, ex noſtris Catharinus Cornelius Venetus Imperator cum duobus patritiis, Comite Valdechio Tuliſurgenſium præfecto, Piſtolotio Hetruſcorum Ductore, cum aliis tribunis, chiliarchis & ſigniferis. Milites ceciderunt 8167. Honorarii Regis Chriſtianiſsimi 2000. Foſsores, remiges 2706. Eruptiones 17. conflictus ſubterranei 7. Impetus repulſi Turcarum, 16. Incenſi furnuli, & cuniculi 482. Tormenta ænea ſubtus terram ſepulta, pyrio tumida 287. Ex Turcis periere Ahmedus Ianizerorum Aga: Paſsà Caramaniæ. Milites incluſis foſsoribus, 31300. Dum pax agitaretur, cuſtodiebant caſtra validi milites 24600. Propugnabant mœnia 3500. toto triennio, Turcarum deſiderantur ultra Præfectos 70000. Honorarii, captivi, foſsores 38000. Chriſtianorum, numeratis foſsoribus, & remigibus 26000. Senatus priuſquàm deditæ urbis certior fieret, gratitudinis ergo, Maurocænum Procuratorem declaravit D. Marci, plaudentibus Comitiis maioribus die 20. Septemb. 1669. Paulò poſt urbis deditione cognitâ, Patritii muſsitare cæperunt, palam arguere, quaſi publicâ abuſus auctoritate Maurocænus paci indecoræ ſubſcripſiſset & inutili. Propterea ab Anno firmatæ pacis juxta vaticinium *Antonii Carnevalii* editum & promulgatum Kalendis Ianuarii 1669. *Domenica* *à 28. Ottobre, onde viene intimato il Principal Miniſtro à render conto*;

c con

e con sì rigoroſo composto, che vogli la ſua ſorte non trovi impicci faſtidioſi, in Comitiis namque generalibus, Antonius Corrarius Senator morum integritate ſingularis, minimè tamen concionibus aſſuetus, Iudiciali genere in Maurocænum invectus, accuſare cœpit immeritò purpurâ redimitum Procuratoriâ eum, qui Regni pretio, pacem paraſset. Exageravit multa prò legum obſervantiâ, àd Inquiſitionem tandem provocavit; quæ ſi in Beatorum Canonizatione non omittitur; tanto magis cum læſæ Maieſtatis ſuſpicio urget, priſco venit exercenda rigore. Arriſit Conventus, Inquiſitione commiſsâ; immò in *Advocatorem Communis* Corrarius ipſe die 25. Novemb. aſsumptus novis Comitiis, 4. Cal. Novemb. electionem Inquiſitoris à Senatu factam, unà & Maurocæni electionem in Procuratorem D. Marci ſub cenſurâ propoſuit; die 23. Novemb. ſimilia peroranti, & ordinem præcipuè electionis damnanti Eques Io: Sagredus eloquio gravi, arcanis Legationum venerabilis, ſequentibus reſpondiſse fertur. *Mortale quidem inſidum fragilibus remis impellere marmor, verberare fluctus, & curſum vento tenère, ſed non longè hoc parvo ſugeſtu in turbido mari, veſtrorum metere ſinus (Sereniſſime Princeps, Conſcripti Patres) At publicæ utilitatis aſtro, cui Motor paret aquarum, quo felici rate, non bis vela dedi profundo, & nunc ſecundo fluctu alta ſecabo. Regiis Comitiis morem, accepta purpura grates perſolvere, Corrarius implet: ſed Gentilium ritu, victimam libando, non pecudis, ut barbarorum, ſed innocentis Patritii, & de Republica benemeriti: barbarie, & ingratitudine contendens vos antiquitatem vincere. Aureo videtur tonàre ſermone, & Demoſthenis gerere arma, ſed bis ſupra, Demoſthenes ipſe ad gratiam concionatus, aureo in poculo propinavit venena. Corrarii facundia pretioſum videtur ſepulchrum lapillis fulgens, ſed cineribus plenum: duobus càrpebat Corrarius Maurocæni purpuram, merito, & ordine, 28. Septembris. Nunc oblitus quod præcedere natura exigit, iuris non ſervati prætextu confugit ad ordinem. Maurocæni cur merita non recenſes? longa triginta annorum ſerie victricia tractaſſe arma, Turcarumque opima retuliſſe ſpolia? nocturnum cur ſubticère conflictum? Dicet Corrarius non laudare, ſed accuſare. In quo accuſas? peculatus forſan? abſit: Pecuniâ publicò annonæ Præfectis, Conquiſitoribus, Ducibus numerata, reddant ipſi rationem vilicationis. In quo accuſat? Creticam deditionem? non ſolum totius militiæ, Patritiorum, Commilitonum, Principum, Chiliarcarum, Præfectorum tantarum nationum eflagitantium pacem (nè Creta vi capta, Chriſtiani Ditio Barbaris langueret expoſita) Sed iure Senatus; quum repetenti Maurocæno inter Creticæ cæmenta pro Patria glorioſè occumbere, mandatur, cæterorum conſilio in arena conſilium capere, claſſe ſalva, Sanctorumque reliquiis. Quid igitur? ſi Comitiorum obſtet conſiliis, glorioſam oppetens mortem, reum facis; ſi pacem præferat, accuſas. Quò ſe vertat, non datur; undique anguſtiæ: nec moriendo invidiam effugit, Si tot virorum conſiliis, imò præceptis iam perdita urbis glorio-*

ſam

Jam comparat pacem, cur ſolus aſcitur, & inter patritios, extraneoſque Præfectos, quibus improbatur defenſio, in ſolum Maurocænum invehitur? Invehitur quia vivit, nec demerito, ſed gloria invidià excutitur. Mauſolæo donarentur cineres, ſed quia Fata volvère ſuperſtitem, in Fata querimur. Horum cognitio Advocatoris Communis cenſuram exigit: nec ego conſanguinitatis, vel beneficiorum neceſſitudine iunctus cenſuram vitupero, ſed laudo: Ad hanc provoco Corrarii vigilantiam. Quod ſi obmuteſcit in merito, nec de corpore conſtat delicti, cur non ſervati iuris prætextu perſequitur innocentem? Innocentem, & juſtum non damnabis, *natura lex eſt. Violat ipſe iura, qui legum gloriatur parens. Nemo cum duplici fungatur officio, quomodò idem Corrarius accuſator, teſtis, & iudex? iuris non ſervati prætextu civem benemeritum Suprema hæc damnabunt Comitia, ſolo inſtigante Corrario ab anno firmatæ pacis, & delictum, cuius tamen probationes debent eſſe luce meridiana clariores, pœna præcedet? Si pœna eſt menſura delicti, quale delictum veſtræ ſubiicit cenſuræ Sapientiſſimi Patres? Purpuram non duplicatis calculis Maurocæno collatam? Quid aliud? non ultra. Hoc dato, qui peccavit, ille qui dedit, vel qui recepit. (Non qui recepit, claſsicum enim pro Patria canebat in caſtris. Qui dedit ergo. Teneant itaque auctorem ſuum delicta, & publici erroris innocens haud pœnam pendat. Demus violato iure collatam purpuram: accuſantem ſentio, defenſorem non video. Maurocænum Corrarius inſimulat, & priuſquam audiat, condamnat. Cum vellet Dominus innocentiæ veſte Adamum exuere, ſontem licèt, prius evocat,* Adam ubi es? *aſtantem interrogat,* cur comediſti? *excuſantem redarguit: ſilentem, & confitentem damnat. Et vos non Dii, ſed homines: non reum, ſed inſontem, pro leviſsima labe, (ſi ſic eſt) & aliena, inauditum damnabitis? Sodomorum clamor ad Cælum aſcenderat, & licèt oculis Æternæ Sapientiæ nuda ſint omnia, & aperta, Cælo vociferante Angelorum de Sodomis querente Senatu, Natura ipſa accuſante naturæ hoſtes, reſpondit Dominus velle teſtibus comprobare queſtus.* Deſcendam, & videbo. *Actores replicant, quia pœna non menſuraret culpam: Quomodo qui omnia cognoſcis in Verbo, à teſtibus ſciſcitaris notitiam? Erumpe Domine, in furore tuo argue naturæ inimicos?* Deſcendam, & videbo. *Viderat Dominus ſontes Sodomas, vidiſtis vos Maurocænum inſontem. Accuſabat ibi Angelorum Senatus, hic accuſator eſt homo. Iudices haud Dii eſtis, ſed homines: & homo maiora audet, quàm ipſe Deus? & ſi vos Dii terræ eſtis, & Dii excelſi homines, cur Deorum non imitamini Deum.* Deſcendam, & videbo. *Deſcendite, & videte malignantes Hebræos, cum adversùs Chriſtum, falſum quærerent teſtimonium, duxerunt eum ad Annam primùm, ad Caiphas, indè à Caipha ad Pilatum, ut acta peragerent: nec diviſerunt veſtimenta eius, & ſuper veſtem ſortem miſerunt, priuſquàm crucifigerent: Quid Maurocæni inſimulat Corrarius? veſtem purpuream: de vita primùm cenſura exeat, & poſteà veſtimenta dividat. Hiſce commoti Patres, votis nutantibus, in futura Comitia diſtulère iudicium: quibus nova Corrarii non obſtante concione, intromiſſione reiecta, & Corrario ob-*

mute-

Digitized by Google

miteſcente, à Senatu inquiſitione facta, probatus eſt Maurocænus manibus innocens, *licèt tanti regni iacturam dolens Reſpublica, civium non pepercerit innocentiæ, quam concivium agitatam diſcrimine inclinare fas erat, ut ſurgeret.* Hiſce commoti Patres, ſuſpenſis ſuffragiis judicium in futura diſtulere Comitia, in quibus præterità novà concione Corrarii, cui Michael ſatisfecit Foſcarenus; intromiſsione reiectâ, factà tamen per Senatum Inquiſitione, probatus Maurocænus *manibus innocens & mundo corde*, deſertus ab Auxiliaribus (quorum Duces, Navalliam Rex Chriſtianiſſimus Ludovicus XIV. relegaverat in campeſtria: Roſpiglioſum nepotem Clemens X. P. R. nec videre ſuſtinuit) voluiſse, non tamen Fata prohibente, valuiſse urbem jam undique quaſsatam, & ab omnibus deſtitutam propugnare, ſapienter pacem redimiſse oblato buſto, cuius nulla erat imago. In patria ergo quievit uſque in Annum Salutis 1683. quum in Viennam Auſtriæ cum ducentis millibus Armatorum irruente Turcà, coactà eſt Reſpublica Continentis confinia cuſtodire, & in omnes belli caſus, milites vocare ſub ſignis, duce eodem Franciſco Maurocæno. Ad iminentis belli nuntios excitati Morlachi in finibus Dalmatiæ, excurſione factà in loca Turcarum, rapinâ onuſti in conterminam poſtea ſe recipientes Venetorum ditionem, Barbarum excitavere Regem, qui inſolentibus minis, centum aureorum millia à Veneto Oratore, in damni (aiebant) compenſationem extorſit. Ad duos porrò menſes Viennæ obſidione protractà, quibus in obſeſsos ſævire ſolet armatus furor, Ioanne adveniente Caſimiro Polonorum Rege cum ſuis Sarmatis, Prid. Id. Septemb. à fœderatis funduntur Barbari eo terrore, ut non milites, ſed ſtolida animalia lanienam viderentur ſubire. Reduces Strigonium verſus, iterum à fęderatis cæſi, Strigonium etiam poſt brevem obſidionem nobis permiſerunt in ſpoliū. Venetiis, Principe Contareno ſublato Iuſtinianus ſucceſſerat, qui paucos poſt à ſuà inauguratione menſes, inter Miſsarū ſolemnia, Cæſari & Poloniæ Regi fœderatam in Turcas pronuntiavit Rempublicā, bello indicto Otthomanorum tyrannidi, quæ unico ambitionis prætextu eam tot olim expoliaſset provinciis. Summà itaque cum auctoritate bello gerendo, tertio præfectus Franciſcus Maurocænus, Leucadem duxit (vulgo *S. Maura*) arcem Ionio infeſtiſſimam, quam 17. dierum obſidione expugnavit 8. Id. Aug. 1684. indeque, quòd Turcæ Nicopolim non longè diſſitam timentes, valido fir maſsent præſidio, oppida vicina diripuit, ut Turcas in diverſa diſtraheret. Quod fœliciter cum ceſſiſset, in Ambracium ſinum reverſus, terra marique in vadit Nicopolim, nec niſi tormentis attritam, cuniculiſque convulſam dedi-

Digitized by Google

tione recepit, cum ingenti bellico apparatu, quem ibi Turcæ coacervaverant. Ad inſulas poſtea digreſsus Aegei maris, aliquas captivorum raptu, omnes exacto emunxit tributo. Anno ſequenti Salutis 1685. exſcenſione in Peloponneſum factâ, Iunio exeunte, Coronim obſidet: caſtrametantes nõ longè Turcæ, & in Chriſtianorum vallum repetitis aggreſſionibus irruẽtes, ut ab urbe Maurocænũ avocarent. Occurrit Maurocænus impavidus, conſertoque prælio, VII. Id. Aug. fœliciter fugavit Barbaros. Obſeſſi verò cũ ſpe deditionis, Venetos vidiſsent circa mœnia incautè congregatos, ſuffoſſis cuniculis eodemque tempore erumpentes ex urbe, Chriſtianos abigere cogitarunt: ſed aſtu intercepti militari, ut progredi nec regredi permitterentur, internecinâ clade atteruntur, cedente victoribus urbe, in quâ præſidiarii & incolæ ferè omnes eſſerè trucidantur. Diviſis ſpoliis ſeceſsere Auxiliares. Maurocænus verò accedentibus ad obſequium Mainotis fortis, priuſquàm hyberna repeteret, bino cum Turcis conſerto prælio, Calamatam, Zarnatam, totamque Tzaconiam in fidem recepit. Anno 1686. ad novas offenſiones redux Pylon, ſeu Navarrinum vetus (cuius in portis inſignia viſebantur, lapidea Maurocænæ Gentis, & Maripetræ, ante Annos 200. locata) 3. Non. Iunii, primo inſultu occupavit: inde in novam arcem directis tormentis, adfuere Barbari cum ſuppetiis, ut eam qualicumque periculo cuſtodirent. XIV. Cal. Iulii, prope caſtra, acri contentione certatum: at nobis fœliciter cedente pugnâ, occupatiſque tentoriis 800. cum impedimentis, arcem etiam poſtridie recepit. Movit inde Methonem, Turcici in Peloponneſo Præfecti ſedem, & quamvis ſitu validiſque munimentis ſecuram, 3. Id. Iulii expugnat cum opimo ſpolio, quod in eâ veluti primariâ Regni arce Barbari depoſuerant. Victoriam Senatus gratè rependit, inter Equites aſsumens Franciſci nepotem, in poſteros etiam perpetuò dignitate tranſmiſsâ. Methone expugnatâ, Naupliam duxit ſitu, propugnaculis, incolarum numero inclytam, in orâ ſinus ſitam Argolici. Eò præcurrerat Seraſcherius Corynthi cum Turcicis copiis; ſed prælio conſerto, quod validâ Turcarum impreſsione cæptum ante Vrbis conſpectum, fugatuſque deditionem permiſit obſeſsis, quorum multa millia nè ritus deſererent patrios, in Aſiam traiecère. Occupatâ Naupliâ facile fuit, urbes & arces habere vicinas, inter quas Argos. Serpente interim in Claſse & caſtris morbo lethali, hunc, Eccleſiæ Deiparæ (*Vatto Pedi* appellant) reſtauratione ex voto decretâ, cum imagine argenteâ, & ſupellectili ſacrâ divertit. Voto namque ſoluto, poſt menſes octo, die 20. Iulii 1687. Salus invaluit. Inde dato claſſico Patras venit, fugatoque Seraſcherio,

rio,

tio,qui Vrbi ſuppetias ferebat, eam deditione recepit. Inde in ſinum illatus Corynthiacum, utràque arce ad freti fauces poſitâ, cùm urbe Naupacti potitus, incredibilem rerum copiam ſingulis in locis invenit,ultra gemini exercitus impedimenta, quæ fugientibus Turcis, victori ceſserunt. Pridie Idus Aug. flammis à Turcâ datam Corynthum etiam obtinuit, ultro ſe dedentibus Græcis, qui regionem incolebant. Proris poſtea converſis in ſinum Saronicum, Caſtrum Torneſium, antiquis Cyllenem levi obſidione recepit, tentataque inutili tormentorum diſploſione, Epidauro, Athenas venit,ubi ſexcenti Turcæ arcem propugnabant, qui paucos poſt dies exiere inermes, non more militum, ſed prædonum. Tanto imperio aucta Reſpublica, memoriam Maurocæno decrevit, erectâ ſtatuâ in Decemvirum armamentario ſub epigraphe, *Franciſco Maurocæno Peloponneſiaco adhuc viventi Senatus poſuit Anno M.DC.LXXXVII.* Anni ſequentis 4. Cal. April. in Cęlum abiit religioſiſſimus Princeps M. Antonius Iuſtinianus. Succeſsor ei datus nullo votorum diſsidio Maurocænus Claſsis Imperator, binis adiectis Conſiliariis, cum quibus arcana regiminis communicaret. Princeps volens victoriis coronidem ponere, priuſquam Venetias rediret, Chalcidem duxit, invalidâ tamen obſidione, ità forſan exigentibus Superis,ut ſe agnoſceret hominē. Barbari quamvis ab initio obſidionis, inſigni clade detriti, paulatim timore diſcuſso,non ſine gravi noſtrorum Ducum millitumque jacturâ,qui inter labores perierunt,fortes urbem ſervarunt. Princeps ex mærore contabuit,ſpe vitæ quaſi deſtitutus. Hinc 12. Septemb. 1689. urgentibus Medicis, regreſsu decreto 11. Ianuarii, litora appulit D. Nicolai, occurrentibus duodecim Oratoribus à Senatu miſſis, paulo poſt eodem Senatu cum Bucentauro, in quà triumphantis more receptus, Venetias venit, ubi ritu priſco coronatione abſoluta thronum tenuit. Septima Maii, Alexander VIII. P. R. plaudere volens tantis laboribus pro fide,& patriâ exantlatis, pileum & enſem religioſo ritu ſacratos,ſoliſque Principibus conferri ſolitos, per Archiep. Theſsalonicæ Ioſeph Archintum,dexteræ capitique Maurocæni,pompâ impoſuit ſolemni. Geſsit interim imperium foris Hieronymus Cornarius,qui in ſinu Rhizonico Neocaſtrum, Kninum in Dalmatiâ, Epidaurum expugnavit in Peloponneſo. Ei ſucceſsit Dominicus Mocenicus, cuius locum ut impleret Reſpublica,coactis comitiis,ex ducentis, qui in Scrutinio (Locus ubi ſoli Senatores exhibitâ ſchedulâ nomina exponunt Candidatorum à Comitiis adprobanda, vel reprobanda) convenerant; quinque ſupra nonaginta, diſtinctis ſchedulis Franciſcum Maurocænum Venetorum Principem nominarunt. Tres ſupra tri-

ginta ſchedulà vacuà neminem propoſuerunt. Reliqui nomina ſcripſere diverſa. Voce itaque magni Cancellarii, publicato nomine Principis, juxta morem priſcum, ut ſi inter Candidatorum nomina Dux recurrat; cæteri ſileant; ullus exponatur ſuffragiis, donec de Principis voluntate fiant certiora Comitia: Principe namque annuente, de eius requirenda aſſiſtentià, & claſsis directione calculi exiguntur, cæteris præteritis, qui fuere propoſiti. Polus itaque Bernardus ex Conſiliariis ſenior officioſo & ad Principem accomodato ſermone Ducem interrogavit, *An acquieſceret?* Negavit ille, vires accuſans minùs fortes & firmas. Franciſcus Foſcari ex M. Sapientum numero, qui tunc inter Conſiliarios ſedebat (is ille qui olim Advocator Communis, mandante Senatu adversùs eumdem Maurocænum inquiſierat) gravi ſurgens eloquio, quo Senator ille prævalet, arreptà occaſione ſtantis Senatus, qui Ducem colloqui videns cum Conſiliariis, ſurrexerat, & adhuc ſtabat, *Advertat*, inquit, *Serenitas V.* [illegible] *Senatus, qui ſtans tantæ expeditionis vos Ducem efflagitat, ſecurus quod ſicut merita ſupergrederis priorum Principum, quorum præſentia fuit ſemper noſtris claſſibus ſalutaris, etiam in præſenti diſcrimine ſola pro cunctis vindictam ſ mes de inimicis noſtris. De valetudine hæſitas? Erit huius cura Chriſto Redemptori, cuius Crucem expandes in labarum, totique Senatui, imò Orbi Chriſtiano univerſo, cuius precibus fortis aderis & triumphator. Memoria recurrat tantorum Principum, Obſerii Antenorei, Angeli, Ioannis, Vrſi Participatii, qui vel morti proximi arma tractantes, libertatem & imperium vobis, & nobis ſervavere fortiſſimi. Vos adduco, glorioſiſſimi Vrſeoli, Græcorum terror, Latinorum gloria Dominice Michael, de Cælo adſtat Sebaſtiane Ciani, cuius ſub ferro cecidit Ænobarbus: Henrice Dandule, qui orbatus lumine ſed mente validus, manu promptus Orientem Veneto ſubmiſiſti Imperio: Andreas Contarene, qui in bello Clodienſi, patriæ libertatem, & patriam libertati ſervavit. Annue glorioſiſſime Princeps poſcenti Senatui, annue expectanti populo, annue Orbi deſideranti; abſolve hac noviſſim expeditione triumphos, quos tibi ab alto decrevit Rex Regum; & Dominus Dominantium.* Hiſce excitatus Princeps, eo magis quod ætatem ſuam abſolviſset in caſtris, reſpondit, *Indulgendum eſſe tempori, quo maturè deliberaret.* Rogavit tunc Foſcari, *decretum ſaltem audire patienter, Supremis exponendum comitiis.* Obmutuit Princeps. Legente itaque inter cætera Secretario, *Non obſtante ætate gravi Serenitatis ſuæ, rogandum eſſe &c.* Hiſce verbis quaſi læſus, *Expungite* (inquit) *verbum ætatis. Cor enim impavidum, & ſemper idem non ſeneſcit.* Permittit ergo (adiecit Foſcari) *Serenitas ſua decretum ſub ſuffragiis recurrere*: eodemque tempore in aulam M. Conſilii redeunte Principe cum Senatu exceptis ſupputatiſque ſuffragiis, 797. Principis expeditionem exigebant: 39 negabant: 12 nutabant. Io: plaudentibus Comitiis voce inſo-

inſolitâ gaudii, & jubilationis. Latum decretum eodem in loco, eademque die 25. Novemb. 1692. quâ Anno 1669. declamante Corrario, accuſatus fuerat in Procuratorem D. Marci malè promotus. R[illegible]nti itaque Senatui (cuius decretum in pleno legitur Collegio) Dux cornu depoſito, è throno ſurgens, Invocato primum Deo Optimo Maximo, qui in Supremis Comitiis, vota direxerat, ut vires effunderet, arma benediceret, quæ pro eius gloria Patres tractabant intrepidi, ultimam vitæ periodum obtulit in holocauſtum Deo, Fidei, Patriæ libertati. Diſpoſito itaque ſatellitio verè Regio, 24. Maii 1693. ſacro adſuit in Ducali Baſilicâ, labarum benedicente Patriarcha; ſecunda Iunii claſſem conſcendit, illicoque Inquiſitione factâ adversùs milites & remiges, quia aleis luſiſsent, mandavit pecuniam reſtitui, ſub pœnâ capitis, aleis in poſterum interdictis. Naupliam poſtea navigavit, recreavitque ſpetie Maieſtatis Provinciam, cuius ipſe auditas querelas brevi compoſuit, plaudentibus undique populis, præſentia Principis confirmatis, quem ad Imperium Natura ſtudioſè efformaverat. Bello inde totus intentus, occurrit Turcis, qui ad fretum frequentes convenerant, ut datâ occaſione in Peloponneſum erumperent: at cum nil otioſi moverent, valido relicto præſidio, Smyrnas venit ut naves interciperet onerarias, quæ noſtro cognito adventu aufugere Byzantium. Abſente Principe, Turcæ collecto ex vicinioribus milite irrepſerunt; dieſque inſtabat certaminis, cum inſperatò reverſus Maurocænus adadfuit impavidus Caſtra dirigens eo terrore, ut nocte incenſis Turcæ tentoriis receſserint fugâ præcipiti. In Chalcidem collimabat, cum immaturo adhuc illius regni Fato, Princeps confligtare debuit adversùs mortem: quam ſemper Reges oppugnare valent, ſed nunquàm vincere. In die Epiphaniæ ſuccubuit, ut cum aliis Principibus feſtum ageret, ſed ritu meliori. Abſque auro pergit, ut Deum placaret facilius thuribus pœnitentiæ. Viſcera, Naupliæ, humo data apud Dominicanos Reformatos in Eccleſiâ S. Antonii, Cadaver Venetias relatum tumbâ quieſcit Regali, in templo Proto Martyris. Eius in funere ad Gemellorum ædem ſoluto peroravit Fr. Hieronym. Textor Benedictinus Lector Patavinus.

equire

EPITAPHIVM.

Franciſci Maurocæni Peloponneſiaci Venetiarum Principis Oſſa 1694.

Nummiſmata Publica.

In quo Marcus Euangeliſta, ut in aliis nummiſmatibus vexillum porrigit Duci. *S. M. V. Franc. Mauroc. Dux An. I.* Tenet retro Figurã Peloponneſi ſedentem ſub Palmà, victoriæ ſymbolo cum epigraphe *Peloponneſus reſtituta*. A.G. nomen præfecti Monetarii.

Anno II. novum habes nummiſma, cuius in antico, more vetuſto Euangeliſta Marcus Duci vexillum tradit: in poſtico verò Gladius evaginatus ſub epigraphe *Ictu non abſtinet*, quòd nunquàm ceſsaverit pro patrià meditari adversùs hoſtes.

Anno III. in anticà epigraphe ſolita *S. M. Ven. Franc. Maur. D. An. III* Tenet retro memoriam Pilei & gladii dono miſſi ab Alex. VIII. R.P. cum epigraphe *Non alià fruitur victorià laude.*

An. IV. Tenet in poſticà Maurocæni Imaginem erectam ſuper inimicorum ſpolia, in aulà Decemvirum, Senatu jubente, unde epigraphe: *Mauroc. Peloponneſiaco viventi. S. C.* ibidem inciſa.

An. V. Armata manus ſecurem ſtringit, bipennem, clavos, ſagittas, Macheras, cætera armorum genera ſub epigraphe *Quem non exercuit arcum?* nullam ſcilicet omiſiſse bellandi artem, in ſalutem Reipublicæ.

An. VI. Habes in poſticà quatuor Biretta Generalitia, cumque baculis, quibus cornu ſupereminet Ducale, dignitatum ſymbola ſub epigraphe *Virtutem veſtigat, & ultro ambit honos*. Quod abſque prænſatione obtigerit Anno 1660. 1663. 1684. & 1692.

SIL.

SILVESTER VALERIO
D V X CIX.

Die 30. Martii 1630. natus, Dux eligitur die 23. Februarii, die 27. coronatur An. 1693.

Silveſter Valerius Bertucii Valerii Principis filius thronum ſcandit paternum, rarà equidem fœlicitate; quòd raró Reſpublica in Principem, genitum aſſumpſerit poſt genitorem. Succeſsio hæc virtutis, non ſanguinis. Soli namque Deo, & Patriæ, non Patri Veneti debent imperium. Hoc ſibi forſan in Valerio Natura exiget, quod patre magiſtro, arcana edoctus regnandi, Princeps agnoſceretur futurus antequàm eſset. Togà indutus, quum Pa-

tria plena periculis, conſumptis vectigalibus in tutelam illius regni, quod in medio Mari ſitum ad Orbis imperium, arma tractabat in Barbaros, publicam Maieſtatem privato cenſu fulcire cogitans, collatâ pecuniâ Aerarium redêmit; cuius exemplum libenti animo cives alii amplexati, Purpurâ redimiti D. Marci Procuratoriâ, monimentum retulêre publicæ gratitudinis. Ætatis itaque quartum nondum ſupergreſsus luſtrum; inter Seniores conſedens Rempublicam conſilio juvit & auro; gravi Turcarum dedecore, qui cum totius Orbis Chriſtiani ſpolium mente voraſsent, ſolùm poſt Annos fere triginta Cretam deditione acceperint. Ad Auguſtiſsimam poſtea Leopoldi Cæſaris coniugē Margaretam legatus, eâ pompâ accurrit, ut auro profuſo, magnificentia Legati cùm Regnantis maieſtate certaverit. Hinc ſtrictiori vinculo Leo junctus & Aquila in eam coierunt neceſsitudinem, ut à Turcis obſeſsâ Viennâ, litem Veneti ſuam fecerint, & cauſam Fidei propugnandam ſuſceperint etiam dubiæ Fortunæ diſcrimine. Ab hoc dignitatis & exiſtimationis incremento nullus honor, qui Silveſtrum non prænſaret, & ultrò minimè ambienti munera occurrerent. Quinquies ad Rom. Pontifices Legatus deſignatus, Imperii & Sacerdotii concordiâ in patriâ ſummopere promovit. Aerario præfectus, etiâ inter anguſtias, militibus ſtipendia ſubmiſit auguſta, nullâ ſemper Minervæ iniuriâ. Decies namque Studiorum Moderator Palladis æquè ac Martis Mæcenas publicam Maieſtatem armavit literis, decoravit armis. Cuſtos ſocietatis humanæ, vitam Civium adverſùs Epidemicum morbum (qui ex proximis Germaniæ caſtris irrepſerat) neceſsariâ ſumptâ ſeveritate non tam Rempublicam, quàm Italiam ſervavit, ac ſaluti reſtituit & otio; in quo publicam ipſe Bibliothecam à Cardinale Beſsarione Reipublicæ cuſtodiendam tranſmiſsam aſsumens, ſalvavit in eâ, Fidei teſtes Catholicæ, & Græcæ monimenta pietatis. Ad Superos tandem evocato Franciſco Maurocæno, Bellici Ducis Idæa, Cornu prænſantibus Hieronymo Baſadonna D. M. Procuratore, Andrea Ericcio Franciſci Ericii Venetorum Principis nepote, & optimi civis Idæa, Silveſtro Valerio Equite, ac D. M. Procuratore, ſorte de Cœlo miſsâ, Reipublicæ præfuit, ac ſolio ſedit paterno, populo acclamante univerſo, totius Vrbis gaudio, quę adhuc geſtiens ad Faſtos Principem exeuntem vocibus ſemper comitatur feſtivis. Die ſuæ aſsumptionis ſeptimo, coniugem coronavit Eliſabeth Pauli Quirini filiam, Marci Ruzini ex matre neptem, Hieronymi, & Pauli Quirini ſobrinam (quatuor iſti D. M. Procuratores) quæ die quarto Martii 1694. in Camerâ Ducali Cornu redimita officia excepit gratulationis à Conſiliariis, cæteriſque

Colle-

Collegii Ordinibus, Magiſtratibus Vrbis, ac D. M. Procuratoribus. Acceſſerunt etiam purpurà induti Electores Principis. Apertis choreis, Matronæ convenere patritiæ, quarum ſingulis bellaria, hypotrimata, tragmata abundè ſubmiſſa. Alterà die ſedens, Cornu redimita, paludamentoque induta Ducali Nuntium excepit Sedis Apoſtolicæ, Regumque Legatos; qui ad eam advenerant, iiſdem cæremoniis, quæ obſervari ſolent cum Ducibus Reipublicæ Venet. Sereniſſimæ. Pridie Nonas Iulii, ad creationem, & deſponſationem novæ Abbatiſſæ; in aſceterium Sanctimonialium (quas *Virgines* appellamus) accedente Principe, adfuit etiam Quirina Coniux ſub Baldachino ſedens, intra Capellam majorem, latera ſtipantibus Matronis patritiis; cum ſuo Capellano & Canonicis, eodem ritu ſervato, in cæremonialibus, quem geſſimus erga Ducem. Viſitavit plura Monaſteria Veſtalium tam in Vrbe, quàm extra Vrbem, imò & in Continenti, pie & in ædificationem Religionis, quam Heroina zelantiſſima omni gradu, omni tempore, indefeſſa ſemper promovit, ornando Templa, virgines elocando, pauperibus elargiendo. Sanctis votis Deus benignè faveat; Ducique Sereniſſimo victorias largiatur, atque Triumphos.

Nummiſmata Publica.

Duo recurrunt, quorum in fronte ſedens M. Evangeliſta vexillum porrigit Duci in genibus flexo. Anno I. Anno II. Sanctus Marcus Venetus Silveſter Valerio D. Venetiarum. In adverſà parte primi nummiſmatis, gemina ſurgit Palma gemini figura triumphi, Valerià auſpice Aquila Venetæ aſſerti Reipublicæ in expugnatione Narentæ, coloniæ olim & urbis Epiſcopalis nunc oppidi, à litore 20 millibus paſſuum recedentis; à Salonis 72 in ortum, Scodram verſus & Epidaurum. Mari verò Chios Icatii inſula, quæ ſola Maſtichem gignit, portu inſtructa capaci, & arce munitiſſimà à Turcis tyrannicè occupata Anno Sal. 1565. à Venetis redempta Anno 1694. quo tempore Nummiſma percuſſum fuit, in quo Aquila roſtro *boni eventus* epigraphem pandit. *Terra, Marique*. Infra verò, *Chios, Narenta*.

In Poſtico Anni Secundi duas exhibet Aquilas volantes ad Solem, quarum altera præcedit ſub epigraphe, *Exemplo monſtrante viam*. Aquilæ namque ſuos ſolent probare partus Solis intuitu, *Plin. lib.* 10, *cap.* 3. genitricemque volantem ſequuntur nati: ut in Aquilà *Valerià*, quæ in Aquilarum genere obtinet principatum. Veſtigio patris inhærens filius, ad Solem uterque pervenit Supremi Regiminis. *Num-*

Digitized by Google

Nummiſma privatum Valeria Duciſsæ.

Cuius in fronte Imago eiuſdem Duciſsæ ad vivum exculpta cum nomine artificis. I.F.N. In adverſo legitur *Munus Eliſabeth Quirina Valeria Duciſsa Venetiarum- 1694.*

Pro Duce Valerio lege Volumina Typis data *Dagli Accademici Ricovrati.*

Nummiſmata in hoc Opere inciſa mihi humaniſſimè commodata à Senatore literis, ac Republicà merito *Thoma Cornelio q. Franciſci* adnotare placuit: ut veritatem inquirenti Nummiſmatum Muſæum pateat, pro antiquitatis experimento.

A D-

Digitized by Google

ADNOTATIONES
AD FASTOS DVCALES.

Venetiarum Origo. pag. 1.

VEnetorum Rempublicam liberè natam, non factam, cui ab initio Leges fuere non Reges, brevi didimus pag. 1. plaudente ipſo Caſſiodoro *ep. 24. lib. 12.* data *ad Tribunos Maritimorum*; ex quà facile Venetiarum Inſulas ſcilicet Rivi alti cum adiacentibus ſegregabis à Venetiarum terreſtri Provinciâ, cui imperabant Longobardi; unde ad Rectores ſcribendo Maritimos liberos, & ſoli Deo ſubditos, *Tribunos* appellabat *Maritimorum*; cum verò ad miniſtros Venetiæ Provinciæ terreſtris, *Canonicarios Venetiarum* dicebat, ut ex tribus epiſtolis eiuſdem Caſſiodori *lib. 12.* datis *Canonicario Venetiarum*: teſte *Dogliani* in opuſculo *Venetia Trionfante*. De Canonicariis lege Bulengerum *lib. 6. cap. 10. De Imperatore*. Concordat Io. VIII. P.R. *ep. ad Urſum Venetiarum Ducem*, in qua Epiſcopos Equilienſem, Olivolenſem, Caprenſem, Torcellenſem, Metamaucenſem, Epiſcopos appellat *Marinæ Venetiæ*.

Olivolus & Rivaltus binæ inſulæ, quæ habitatore refertæ navigantibus & mercatoribus præberent aditum, cum laſcivente populo Barbaro, in hæc æſtuaria aufugere Majores noſtri, Templo carebant uſque in diem 25. Martii, Sal. An. 421. nec erat, ubi ſacra conficerent, quamvis de templi extructione inter incolas non ſemel recurriſſet ſermo. Propterea indignatus Deus, quòd ſolùm de focis cogitarent minimè verò de aris; ignem noctu excitavit ex Domo *Entinopi* navium architecti, qui vento furente Caſas vicinas corripuit, Aquâ minimè ſuffragante, quæ imittebatur. Hinc vir ille, bonus & pius indignationem agnoſcens Supernam, cui verba incolæ dederant de Eccleſiâ condendâ, ſed non compleverant, elatis in Cœlum manibus præcari cœpit. *Conditor Syderum ſumme Deus, cuius imperio ſubdita ſunt univerſa, ſiſte huius Venti rabiem, flammæ impera, ne ultro ſæviat: Peccavimus, qui templi tui hactenus rationem neglEximus: Proſtratis parce; quod enim incendio supereſt libens in ædem voveo.* Vix nuncupatum votum; præcantibus Deus adfuit, & in imbrem mutavit ventum. Ædes ex voto conſtruitur, & in eà memoria inciſa lapidea, quæ ex temporis vetuſtate conſumpta, ſæpius refixa à piis & ſtudioſis illius, Eccleſiæ Rectoribus, tandem ignaviâ & deperdita, hic reſtituitur.

Fun-

Röys de France appellat hunc Ducem nomine *Aureum*, familia *Marcellum*, nativitate *Heracleanum*, cognomine *Tegallianum*, ab avo *Vitali Marcello*, *dicto de Gallia*, quòd ad Gallorum Regem pro arcanis Reipublicæ legatus optimè meruerit. Cognomen quod in *Tegallianum*, vel *Techallianum*, & *Tegalinum* tranſlatum ſervavere poſteri, ad avi gloriam. Auctoritas accedit graviſſima non ſolùm ex *M.S. Chronico antiquiſſimo delli Dogī di Venezia* ſino è Franceſco Venier An. 1554. *in Bibliotheca Throna* ſed etiam Faroldi *Iſtoria di Venezia*, penes quos legimus eoſdem fuiſſe *Tegallianos*, *&* *Marcellos*. Immò in dicto M.S. Tegalliani non recurrunt: & præſens Dux ſolummodo *Marcellus* appellatur. Concordāt inſignia gentilitia in Comitiis Maioribus p. ct 1, *Vnda* ſcilicet *Marina*: non *Quinqueremis* hic deſignata.

Mauritius Galbaius D.V.VII. pag. 15.

SUb quo Obealtus Marinus primus Epiſcoporum Olivòlenſium, electus à Clero, & populo, ut mos erat in Orbe Chriſtiano (teſte *Bernardo Iuſtiniano lib.* 12.) Epiſcopus dictus eſt *Mortuorum*, quòd & ipſe portionem perciperet decimarum, quæ Morientium occaſione exigebantur ad Cleri alimoniam. Cum enim in Mari Decimæ non occurrant Prædiales; ex fructibus induſtrialibus decimæ colligebantur non annuatim, ſed mortuorum occaſione (ita pacto Laici cum Clero convenerant) quæ cum in quatuor partes dividerentur, quarum prima obtigebát Epiſcopo; ſecunda Presbyteris; tertia pro Eccleſiarum reparatione; egenis quarta; hac de cauſa dictus eſt *Mortuorum Epiſcopus* Olivolenſis à loco *Olivarum*, vel *Oligulenſis* à parvo loco. *Gabriel Simeoni.* Electus Epiſcopus Obealtus à Cleri & populi Synodo Duce permittente Mauritio Galbaio, ab eodem Principe, laudatà electione *inveſtitus fuit, & inthronizatus, à Patriarcha conſecratus*. *Chron. Danduli.*

Vota populi extorquente Galbaio; defuncto Obealto ſucceſſor datur Chriſtophorus natu Græcus, ætatis ſuæ ſolumodo Annorum ſexdecim. *ib.*

Petrus Gradonicus Dux XII.

IN hoc Principe *Gradonicam* extinctam familiam nè credas, inſignia ſuſpice in Bartholomæo Gradonico Duce 53. unde *Tradonicæ*, & *Gradonicæ* gentis, idem ſit ſtipes, literà tantùm mutatà *T*, in G.

Digna etiam hiſtorià, pœna adversùs Ducis Patricidas; nè domus Proditorum altiùs elevarentur, ſed in eadem menſura perpetuò manerent. *Io. Bapt. Contar. lib. 1. p.* 23.

Non minùs memorabilis fuit Palatinæ familiæ fides erga Ducem à populo iniuſtè impetitum. Eius famulitium cum uſque ad ſanguinē ſalvare tentaſſet Dominum adversùs furentem populum, prævalente multitudine in Ducarium ſe recepit, clauſiſque januis, triginta dierum ſpatio ſe defendit;

do-

Digitized by Google

donec famė victi, eà conditione ſe dedidere, ut inſulam Popiliam incolerent cum liberis & uxoribus, quinque milliaribus diſtantem à Rivoalto, quò ſemel in Menſe deſcendere permittebantur, ut venderent piſces ſuos, (piſcatu namque alebantur) ſpecioſo illius inſulæ incremento, quam non paucis exornaverant ædificiis, accepto etiam Prætore, qui eis jura diceret. In hoc rerum ſtatu permanſit Tradonici Ducis familia uſque ad captam Clodiam; tunc enim prævalente Ligure, Popilia à fundamentis exciſa jacuit. *M.S. in Domo Maripetra.*

Vrſus Participatius. D. XVIII.

SUb Vrſo Participatio, qui poſt obitum, miraculis floruit, ſcribit *Simeoni p.*35. uſum inoleviſſe cudendi Monetam ex privilegio Cunradi Imperatoris. Mentitur tamen & doloſè volens decipitur; cum eidem Simeoni nota fuerit, & ab eodem tranſcripta epiſtola Caſſiodori circa Annum Salutis 500. quâ Caſſiodorus teſtatur, morem fuiſſe Venetis, *Monetam* cudere *Victualem*, ut ſupra *pag.* 1. Privilegium, vel Pactum ſi quod legitur, eò tendit, ut Veneta Moneta etiam à Cæſareis reciperetur ut legitima, nec reſpueretur tanquam extranea, ut ſępè ſæpius Venetiis contigit, Externorum moneta aliâ prohibita, aliâ receptâ, ſcutatis ſcilicet Florentinis, Mediolanenſibus, Aureis Imperialibus; non propterea dicuntur Veneti licentiā cudendi Monetam Regibus indulgēre. Idem pende de Regibus erga Rempub.

Eundem Ducem Protoſpatarium creatum à Græco legimus Imperatore, (dignitas erat prima poſt Imperialem) argumentum Amoris in Venetos, non Imperii: quemadmodum cum Veneti Patritii, legati accedunt ad Reges extraneos, Equites redeunt purpura induti, & aureo torque: non propterea ſubditi dicuntur illius Regis, à quo inſignia receperunt. Imperator ipſe, qui fons dignitatis civilis, Velleris Aurei Inſignia recipit à Duce Burgundiæ; non tamen Burgundo ſubiectum aſseres Imperatorem. Quot Reges, & Principes inter Patritios Venetos ambierunt adſcribi? quid inde? amoris vincula & dilectionis.

Petrus Candianus D. XIX.

PEtro Cādiano victis Iſtris, qui Virgines rapuerant; inter privilegia indulta fabris lignariis (*Capſarios* dicimus) fuit, ut Dux cum inſignibus Templum annuatim viſitaret S. Mariæ Formoſæ, accipiens à Plebano eiuſdem Eccleſiæ duo ænophora vini Cretici aurantiis cooperta chryſomelis, cum duobus pileis papyraceis auratis & inſignibus Romani Pontificis, Ducis, eiuſdemque Plebani; Inſuper facultatem cudendi Teruncios in eorum ſcholà, toto tempore, quo à Cantoribus Veſperæ recitarentur; ut in *Alb. dictorum Artificum p.*1. *apud Proviſores Communis.*

Domi-

Dominicus Contareno D. XXX.

DEfuncto Dominico Gradonico Epiſcopo Olivolenſi, alium Dominicum Gradonicum prioris nepotem populus cum Clero ſubrogavit, Sal. Anno 1065. quem Venetorum Dux Dominicus Contareno inveſtire recuſavit quia non idoneum, & Annorum ſolumodo xiix. Præfuit tamen Annis quinque, mortuuſque magnæ indolis juvenis, in Cathedrali humatur Eccleſia. *Vghellus in Venet. Patriar.*

Inſignia Contarenæ Gentis, tres ſcilicet Cœli in valvulo aureo malè intertexti Liliis à D. Leone Matina in elogiis Ducum Venetorum dices, ſi ſciagraphiam ſuſpexeris juxta imaginem huius Ducis, in aula M. Conſilii. Nec objicias Legationes ad Reges Gallorum, quarum cauſà miſcentur Lilia. Ea namque tempore non recurrebant. Reſtituas ergo ut in aula Maioris Conſilii.

EPITAPHIVM.

D. O. M.
Dominico Contareno
Qui rebellem Dalmatiam compreſſam fœdere domuit.
Gradum pulſo Aquileienſe recepit
Normannos in Apulia vicit
Pace Patriæ reddita, Religione aucta.
Hoc Nicolao, & altero Angelorum Duci
Conſtructa Templa, ampliſſimis locupletata proventibus
Sacris Divorum cineribus ornavit.
Æternæ Principis memoriæ
DC. poſt obitum annis, 27. cum præfuiſſet
Monachi Caſin. beneficiorum memores
Hic tumuli renovatione litant.
Anno 1640.

Dominicus Silvius, vel Selvus. D. XXXI.

TAntæ Religionis, & humilitatis Princeps iſte, ut in funere Dominici Contareni acclamatus in Principem à populo, in Eccleſiam S. Nicolai in littore, illicò Nobilium humeris delatus in triremem, *Te Deum laudamus* canente populo, cum ad ripas appuliſſet D. Marci, obvios habuit Conſiliarios cum Clero, qui proceſſionaliter deduxerunt in templum; Ipſe autem caligis & calceis depoſitis, nonniſi nudis pedibus Eccleſiam ingredi voluit,

voluit, ubi in terram procumbens, oratione ſolutâ, vexillum accepit D. Marci; primuſque Principum fuit, qui vexillum Reipublicæ reciperet in Eccleſiâ. Reſtituit protinus Palatii januas, ſubſellia judicum, quas in obitu Contareni confregerat Populus. Sanſovinus (ex *hiſtoria Dominici Rini Cappellani eiuſdem Principis, lib.* 11. *de Principis dignitate*.

Ex adverſo tantæ ſuperbiæ, ac luxus fuit eius coniux Græca fœmina ſoror Nicephori Imperatoris, ut dietim lavari vellet rore per ſervos collecto, ultra roſas, & aurantia. *Simeoni*.

Excitatus Silvius à Gregorio VII. Rom. Pontifice, congrua ſubminiſtrare alimenta Gradenſi Patriarchæ, cuius agri ob bellorum turbines inarati jacebant, An. Sal. 1075. eiſdem in epiſtolis ſequentia retulit teſtimonia, pro Venetæ Gentis nobilitate, ac libertate, *Poſt Apoſtolicam Sedem omnibus, quæ ſunt in Occidente gentibus clariores exiſtitis*. Sic lib. 4. ep. 27. *Dominico Silvio Duci Venetiæ, & Populo Venetiæ. Multum gaviſi ſumus pro dilectione, quam erga univerſalem omnium fidelium matrem S. R. Eccleſiam habuiſtis, & libertatem, quam ab antiquâ ſtirpe Romanæ Nobilitatis acceptam conſervaſtis &c.* Et lib. 2. Ep. 39. *Dominico Duci & Populo Venetiæ. Notum eſſe credimus non ſolùm iis, qui nobiſcum nutriti ſunt, ſed etiam pleriſque veſtrum, quod iam ab ineunte ætate Terram veſtram, & libertatem huius Gentis valde dileximus; atque ob id, nonnullorum Principum, atque nobilium perſonarum inimicitias ſuſtinuimus*.

Vitalis Michael Dux XXXII.

Coniugem habuit *Felicem*, quæ in D. Marci veſtibulo ſepulta ſequens habuit Epitaphium.

Anno milleno centeno denuo primo,
  Quo ſua non minuit, ſed ſibi noſtra tulit,
Vitalis Felix coniux Ducis hæc Michaelis,
  Occidit, inſignis moribus & titulis,
Cultrix vera Dei, cultus & pauperiei,
  Sit ſubnixa Deo, quo frueretur eo.
Comis in affatu, nullis oneroſa ducatu,
  Vultu mitis erat, quod foris intus erat:
Calcavit luxum, ſuffugit quemque tumultum,
  Ad ſtrepitum nullum cor tulit ipſa ſuum.
Indole præclara, præclaris indole cara,
  Cunctis larga fuit, larga ſed ipſa ſuis,
Ut labor ac ætas erat occurrebat honeſtas,
  Cum pia plura tulit, plura tuliſſe cupit.

Hanc

Hanc taiem deflent, modo non ſupereſſe,
  Dant pia vota Deo, quo paciatur eo.
Faſcibus ecce gravis, faſces quos condecoravit,
  Mente Deum vivit, corpore facta cinis.
Ergo quid cenſus, quid ſit decus, atque iuventus,
  Diſcite eum pereant, & cito deficiant.

Dominicus Michael. D.XXXV.

MIchaeliæ, vel Melius Michieli Gentis inſignia quum tres faſciæ eſſent cæruleæ in campo aureo: Princeps Dominicus in expeditione Syriaca cum argentum ſibi deficeret ad militum ſtipendia, Monetam percuſſit coriaceam, *Michieleti* appellatam, data fide eam redimendi auro puriſſimo; quæ ſine hæſitatione recepta, & fideliter redempta, inſignibus Gentilitiis fuit intermixta, futurum poſteris documentum.

Petrus Polanus D.XXXVI.

POlano indulgente Principe, Anno Sal. 1145. in Clero Clerus conſurgit quatuor Congregationum, quarum quælibet ſub regimine Archipreſbyteri, quadraginta Sacerdotibus conſtat, à judicio exempta Ordinarii, cum facultate lites iudicandi, quæ contingunt inter fratrem, & fratrem eiuſdem Congregationis, ſalvà provocatione, & appellatione ad Patriarcham tanquàm ad iudicem Arbitrum, & inappellabilem, iuxta pacta cum D. Laurentio Iuſtiniano, quæ typis data leguntur ſub titulo *Matricula Cleri Veneti*. Hodie novem ſunt Congregationes quaſi novem Angelorum Chori, qui excedi non poſſunt quarum prima S. Mariæ Mater Domini, cui ego indignè præſideo. *Sanſovinus*.

Vitalis Michael Dux XXXVIII.

CHium inſulam maris Icarii, olim expugnatam à Dominico Michaelio iterum occupavit Vitalis Michael. *Simeoni p. 43.*

Sebaſtianus Zianus Dux XXXIX.

QUanta contulerit ſub hoc Principe Alex. III. P.R. abundè dedimus in vita Alex. III. Adiunge, Eccleſiam S. Silveſtri conſecraſſe, ut ex inſcriptione marmorea in eodem Templo, eodem tempore poſita.

Ad honorem B. Mariæ, Patriarcharum, & omnium Sanctorum conſecrata fuit Eccleſia iſta per Dominum Alex. Papam III. die 1 Men. Novemb. in feſto omnium Sanctorum. M.C.LXXVII.

Memoriam etiam perpetuæ Indulgentiæ indultæ ab eodem Pontifice, Eccleſiam viſitantibus D. Iacobi in Rivoalto, reſtauratam habes in marmore, per Hieronymum ab Aqua illius Eccleſiæ Antiſtite.

D. O. M.

Vetuſtiſſimam Rivoalti D. Iacobo Apoſtolo à primis Vrbis conditoribus Aedem voto erectam, atque die v. Maioris hebdomadæ perpetuæ plenariæ Indulgentiæ munere ab Alex. III. Venetiis latitante condecoratam; poſt quàm Summo Pontifici, à patribus honorificè excepto Fridericus Ahenobarbus Cæſar, qui eum terra, marique armis inſectabatur: filio eius Othone à Sebaſtiano Ziani Duce, navali victoria ſuperato, pace firmata, ſe ſubiecit, & miraculo præterea maximè memorabilem, quod hæc una ignem, qui noctu IV. Id. Ian. M.D.XIII. Rivoaltum Inſulam temporis ferè momento conſumpſit, evaſerit: vetuſtate penè attritam, viri Clariſſimi Petrus de Ponte, Iacobus Maurocænus, Benedictus Eritius, & Franciſcus Maripetrus Salis Præfecti in elegantiorem hanc formam S.C. ſumma cum dignitate, & Vrbis ſpleadore reſtituerunt. Anno ab Incarn. Domini M. DC. Ab Vrbe verò condita MCLXXIX. Marini Grimani Ven. Ducis, &c. Anno 6. Hieronymo ab Aqua Antiſtite, & D. Marci Canonico Procurante.

Sic in Eccleſia Charitatis, Canonicorum Regularium, ſuper portam principalem, ubi inciſa Alex. III. R. P. inſignia, ſequentem leges inſcriptionem. *Alex. III. P. M. Federici à rabie profugus, has ſacras Regularium ædes pro munere recepto hoſpitalitatis, inexauſto Indulgentiarum theſauro perpetuò dicavit. M. C. LXXVII.*

In porticu: prope Eccleſiam S. Apollinaris cum primò Pontifex pernoctaſſet, peccatorum indulgentiam poſteris laxavit: ut ex inſcriptione ibidem antiquiſſima legitur. *D. O. M. Alex. III. P. M. Federici impietatis arma fugiens, hic primo quievit. Quod tribus ictibus Campanæ* (inviolabiliter ſervatur uſque in hodiernam diem) *poſt Veſperas, Angelicam ſalutationem, & peccatorum indulgentiam teſtatum eſſe voluit.*

Andreas Aurius. Dux XL.

Monetam cudit *Aureolam* dictam, teſte *Symeoni p.* 43.

Henricus Dandulus Dux XLI.

ALexii Imperatoris defuncti Coniux, ne throno pulſa; privata viveret, ex aratro Emanuelem vocavit, quem *Griffonem*; dictũ in delitiis enutrierat, qui cum Imperium tenuiſſet, & lectis quibuſdam prophetiis, Venetos prævidiſſet poſſeſſores Imperii Cõſtantinopolitani, furore agitatus, Dandu-

lum

lum inter inſidias aſcitum, lamina excæcavit candenti. *Simeoni p.42.*

Pactum inter Henricum Dandulum Venetorum Ducem, & Thomam Maurocænum Patriarcham Conſtantinopolitanum; ut iſte nonniſi Venetæ gentis Clericos Eccleſiis præponeret, ſibi ſubiectis; cum cæteri nationum Clerici participatione beneficiorum excluſi tumultum agerent: Innocentius P. R. pactum hoc reſcindere tentavit *cap. ad decorem. de Inſtitut.*

Byzantii, cum in Sacrario Baſilicæ S. Sophiæ, Icona aſſervaretur Deiparæ, à D. Luca depictam, quam Imperatores Clero comitante ad impetrandam pluviam, vel ſerenitatem, ac ſalutem, in publicis deferebant ſupplicationibus, Veneti effractis foribus ſacrarii abſtulerunt, Thoma reclamante Patriarcha, qui ut Venetos ad reſtitutionem cogeret, excommunicavit; anathema confirmante Innocentio R. P. ut ex *ep.* 137. Hanc tamen in Baſilica veneramur D. Marci: quaſi pio ſacrilegio per maiores noſtros devolutam, qui non ob Virginum raptum, vel adulteria, nec Regnorum ſpolia, ſed ob Sanctum Sanctiſſimæ furtum imaginis, fulmine leguntur notati. *Bzovius.*

Petrus Cianus Dux XLII.

Virginum Cœnobium à Petro erectum Ziani V. D. negare videtur inſcriptio marmorea ſuper eiuſdem templi minorem portam.

Templum hoc ab Alex. III. Pont. Friderico Barbaroſſa Imperatore, Sebaſtiano Ziano Venet. Principe M.C.LXXVII. fundatum; à Iulia eiuſdem Imperatoris filia prima Abbatiſſa rectum; Maria electa Benetti Patrit. Venet. Abbatiſſa inſtaurandum, & amplificandum mandavit Apollonio Maſſa Philoſopho, ac Monaſterii Medico, & procuratore conſulente, atque procurante.

M. D. LXXXI. Cal. Aug.

Hiſtoria tamen facile concordatur; ſi cœnobium erectum reſpicias à Petro Ziani; Templum à Sebaſtiano Ziani. Quod ita Religio exigeret, ut à Templo exordiretur.

Cœnobium hoc, Iuris cum ſit patronatus Ducalis; Princeps ipſam ſibi ſpiritualiter deſponſat Abbatiſſam, more ſolemni, Romano plaudente Pontifice.

Jacobus Theupulus. Dux XLIII.

PAtres Prædicatores S. Dominici cum locum minimè impetraſſent in ſolo Veneto; Iacobus Theupulus Dux pietate inſignis, nocte quadam, per quietem, Oratorium S. Danielis aſpiciens cum area contigua, roſis, flagrantiſſimiſque floribus plena: Volitantibus hinc inde columbis candidiſſimis, Crucem auream geſtantibus in capite, & inter flores colludentibus;

duos etiam de Cœlo Angelos cum thuribulis per aream diſcurſantes, & ſuffimentis replentes, vocem audivit ſibi dicentem: *Hic eſt locus, quem elegi meis Prædicatoribus*. Somno diſcuſſo, Princeps admiratione plenus viſionem poſtero die Patribus retulit, qui Dei conſilium arbitrantes, communi decrevère conſenſu: ut Fratribus quadringenti pedes illius inſulæ attribuerentur, pro Eccleſiæ conſtructione & Monaſterii, ſub titulo Sanctæ Mariæ, & M. Joannis & Pauli. Cuius rei teſtes accedunt non ſolùm Hiſtorici, ſed monumentum conſpicuum in fronte eiuſdem Eccleſiæ, ea parte poſitum, qua reſpicit Oratorium Pacis, cum Angelis locum thuribulo fumigantibus, & Columbis crucem geſtantibus: ut tanti miraculi memoria ad poſteros in æternum maneret. Flaminius *lib.2. vitæ S. Dominici*. Caſtillius *lib.1. cap.55.* Bzovius *Ann.1226. num.13.* In Sacrario etiam eiuſdem Eccleſiæ, Hiſtoriam pinxit Andreas Vicentinus ſub inſcriptione ſequenti

MCCXXXIV.

Iacobus Theup. Dux Venet. locum hunc divinitùs in ſomnis D. Io. & Paulo conſecrandum accepit, ut F. F. Prædicatorum eidem miniſtrare intereſſet. Quare Senatu conſentiente conſecravit. And. Vin. P. F.

Exiſtente Sacriſta R. P. F. Thoma Capello Veneto Prædicatore Generali Anno 1606.

Imago etiam occurrit exculpta Danielis ſtantis in lacu Leonum; teſtimonium antiqui Oratorii ſub titulo *S. Danielis*.

Vſque ad Principatum Iacobi Theupuli, cum nulla Hæreſis irrepſiſſet, propterea pœna fuiſſet ſupervacua: Bello furente inter Innocentium IV. & Fridericum Imperatorem à Papa excommunicatum; nè occaſione tanti diſſidii, & advenarum, qui pacis voto Venetias undique confluebant: opus duxit Reſpublica Religioni conſulere Catholicæ, viros pios, diſcretos, eligendo, qui de hæretica inquirerent pravitate. Fuere Patriarcha Gradenſis, Epiſcopus Olivolenſis, cæterique Epiſcopi Ducatus Veneti à Grado uſque ad Caput Aggeris; à quorum ſingulis ſi quis declararetur Hæreticus, judicio Ducis & Conſiliariorum, vel ab eorum parte maiori damnaretur ad flammas. Decretum habes in promotione Marini Moroſini Ducis, teſte *F. Paulo Servita*; *de Origin. Inquiſit.*

Rane-

Ranerius Zenus Dux XLV.

Auxilii memor Superni, quo Ianuenſes debellaverat, templum SS. Trinitatis ædificavit, ac militibus Templariis, iuribus ditatum & latifundiis contulit. *Ughellus p. 1342. Italia Sacra to. 5. in Patriar. Venetis.*

Laurentius Theupulus Dux XLVI.

Pluribus Epiſcopis, & Abbatibus, qui Agnatorum comitante caterva cum aliis Prælatis in Eccleſiam accedebant D. Marci, Miſſa celebrata ſolemni, & ſuæ electionis inveſtituram poſcebant, Regalia contulit, quæ ad Principem ſpectant. *Lib. Statutorum Eccleſiæ D. Marci, An.* 1269. Mos, qui uſque in Annum duravit Salutis 1451.

Io: Dandolus Dux XLVIII.

Duce Ioanne Dandulo: inſtante Nicolao IV. R. P. die 4. Auguſti 1289. captum in M. Conſilio, ut Tribunal erigeretur contra Hæreticam pravitatem, ſed citrà ſcandalum, unde ſolus Dux facultatem haberet vires ſubminiſtrandi Inquiſitoribus miſſis a Romano Pontifice, ad exercendum officium. Reipublicæ eſſet, Adminiſtratorem eligere, cuius eſſet; ex publico ærario expenſas ſolvere, & proventus inde emanantes colligere. Totum leges in Bulla Pontificis Reate data, die 28. Auguſti 1289. in qua Pontifex exaratum voluit decretum M. Conſilii. *M. S. etiam in domo Maripetra.*

Iſte Dux (ut in Chron. Laurentii de Monaco, & Benintendi Magno Reip. Cancellario apud Doglioni p. 24. Venetia Triumphante) *primo fecit cudi feliciſsimo eventu pulcherrima numm:ſmata auri, quæ dicuntur Ducati; qui obſcuraverunt famam nummorum aureorum cæterarum nationum; in tantum, ut nonnulli Principes Chriſtiani, & Pagani, moti fama perfectionis Ducatorum eorumdem, ad eorum figuram cudi fecerunt aureos infinitos.* Doglionus refert ſe vidiſſe Ducatum Aureum Romæ, & Rhodo cuſum, in quibus loco verborum, *S. M. Ven. M. Anton. Memo Dux* legebatur in Ducato Romano, *Senator Urbis, S. Petrus*. ex adverſo, loco verborum, *Sit tibi Chriſte datus, qui tu regis, iſte Ducatus*, legebatur *Roma Caput Mundi. S. P. Q. R.* In Rhodienſi inſcribebatur *Equitum Magiſter, & S. Io: Bapt.*

Petrus Gradonicus Dux XLIX.

SUb hoc Principe, coactâ Synodo Provinciali ab Ægidio Patriarcha Gradenſi (corrige in pag. 8. Conſtitut. Synodal. ubi Ægidius dicitur Epiſcopus Caſtellanus, cum eſſet Patriarcha Gradenſis,in Epiſcopatu verò Caſtellano tunc ſederet Bartholomæus Quirinus, cuius ſucceſſor Rampertus Rambertus)decretum: ut in Canone fieret memoria *Ducis*, *& pro bono ſtatu Venetiarum*. Accipe verba. *Statuimus ut in loco Canonis Miſſæ in ſecreta, ubi dicitur, unà cum Papa noſtro &c. imediatè ſubiungatur, & Duce Noſtro, expreſſo nomine, & pro bono ſtatu Venetiarum &c.* Huic Canoni occaſionem dedit coniuratio Baiamontis Theupuli.

Erecto Inquiſitionis Tribunali ſub Io: Dandulo, F. Antonius Inquiſitor Anno Sal. 1301. Monitorium laxavit ad Petrum Gradonicum Venetiarum Ducem,ut iſte obſervantiam iuraret Conſtitutionum Pontificum, & Imperialium adversùs Hæreticos, Negavit ſcripto Princeps aliud ſolvere iuramentum, cum in ſuà promotione ſatis iuraſſet juxta pacta cum Nicolao IV. à quibus recedere nefas erat.

Sub hoc Principe Conſilium erectum Decemvirale pro ſalute Reipublicæ, cui teſte *Ægnatio lib.6. pag.* 194. tria præcipuè ſcelera vindicanda commiſſa ſunt. Proditio adversùs Patriam. Monetæ corruptio, falſatio. Nefarium Sodomiæ ſcelus, ut ipſa pudicitia omnibus conſtaret mortalibus. Cum enim ad evitanda majora ſcelera permiſſum eſſet, ut ſingulis Annis ex finibus Germaniæ juniores fœminæ certo conducerentur ſtipendio,quæ juxta publicam carnificinam in ædibus Nicolai Rampani (corrupto poſtea vocabulo Carampane dictis) ubi nunc D.Mathæi phanum eſt, proſtrarent, vulgique libidini inſervirent, certà mercede perſolvendà; pœnam etiam capitis adversùs maſculam Venerem ſtatuerunt:ut ſcirent mortales,pudicitiam noſtris proavis pari gradu cuſtodiendam fuiſse, ac Reipublicæ libertatem. *Ægnatius lib.6 p.195.*

Marinus Bocchonius auctor ſeditionis popularis (teſte Io: Bap. Contareno *lib.7. Hiſt.Venetæ*) ob firmatam Optimatum Ariſtocratiam à Principe Gradonico. Antea cum annuatim eligerentur ex tota urbe viri 470. qui ſuprema comitia componerent,quorum auctoritas annua erat; lato decreto, ut illi ſoli cum ſuis deſcendentibus in infinitum, ſuprema ingrederentur Comitia, qui quatuor ab Annis admiſſi fuerant, & iterum à quadraginta Virali Collegio confirmari fuiſſent: Populares jacuerunt excluſi. Quo decreto in furorem concitatus Bacchonius plebem excitavit adversùs Ducem, & Patritios.

Tanti Principis,Venetæ promotoris Ariſtocratiæ, ſepulchrum, quod in Abbatia S. Cypriani Murani iacebat cum epitaphio, non ſine iniuria tanti Principis quæritur, nec invenitur; forſan ob Patriarcharum diſſidia, cum

Gra-

Digitized by Google

Gradonica familia; cuius in fundum Eccleſia S. Cypriani in littore olim erecta Metamaucenſi, & Ducali Capellæ immediatè ſubiecta, translata fuit, *Ughello* teſte *in Venetis Patriar. p.* 133. Propterea unionem huius Abbatiæ cum menſa Patriarchali, meditanti Sixto V. R. P. Anno 1587. Paulus & Vincentius q. Dominici Gradonici libellum obtulere, proteſtantes jus eligendi Abbatem S. Cypriani ad Gradonicos ſpectare: *Bulla Sixti V.* quo non obſtante, unione facta; ſublata eſt Gradonici memoria, Principiſque Petri Gradonici caput marmoreum in muro repoſitum turris cintionabulatiæ, nullo adiecto Epitaphio. Traditio hæc tamen, nulla ſcriptura ſuffulta.

Marinus Georgio. *Dux L.*

MArini Georgio ſepulcrum omnibus ferè ignotum apud Fratres Dominicanos habes SS. Io: & Pauli, ut in Cataſtico Sepulturarum exiſtentium in templo, & clauſtro SS. Io: & Pauli, conſcripto à F. M. Antonio Luciomo Veneto S. Theol. Profeſſore Anno Sal. 1521. quod adhuc integrum ſervant Sacriſtæ eiuſdem cœnobii, *pag.* 201. *tergo.*

Sepultura N. V. D. Hermolai da Chà Zorzi, & omnium hæredum ſuorum.

Sepultura.

D. Bertucii Georgio de conſinio S. Severi in terra iacens, eſt in clauſtro, parte Eccleſiæ, ante ſepulturam D. Anſuini de Maceriis, inter quintum & ſextum pilaſtros Eccleſiæ, cum inſigne, & tali epitaphio.

Sepultura N. V. D. Bertucii Georgio, & filiorum eius, Ioannis Franciſci de conſinio S. Severi; qui Franciſcus obiit 1400. *die* 30. *Iunii.*

Sepultura Incliti Venetiarum Ducis D. Marini Georgio eſt contigua ſupraſcriptæ, verſus murum Eccleſiæ, ſine epitaphio.

Franciſcus Dandulus. Dux LII.

SUb hoc Principe cuſæ leguntur Monetæ parvulæ *Mezanini* appellatæ & *Soldini del Leone. M. S. in Bibliotheca Trona.*

Marinus Phaletrus. Dux LV.

EIus monumentum adhuc viſibile, in ſolo jacet ad dexteram angiportus Capellæ, quam *Pacis* dicimus, eiuſque in coronice, characteribus Gothicis leguntur hæc verba,

Sepultura Dominorum Marini & Iacobi Faletro, & ſuorum hæredum de conſinio SS. Apoſtolorum.

Ex quibus Faletræ gentis commune apparet fuiſſe ſepulchrum. Verumtamen eò immiſſum cadaver Faletri Ducis proditoris, teſtatur in ſuo Necrologio M. Antonius Luciomo ſupradictus.

Sepultura D. Martini Faletro Ducis Venetiarum de confinio SS. Apoſtolorum, eſt iuxta primam portam Conventus, & eſt prima ex elevatis à terrà cum inſigne Faletro, & tali epitaphio in ore ſepulturæ: ſed commune eſt epitaphium.

Andreas Contarenus. Dux *LX*.

COntareno Duce: Inſigni Gentilitio Venetæ Reipublicæ, ſcilicet *D. Theodoro*, *S. Marcus* ſubrogatur (teſte *Andraa Mocenico lib. 1. Belli Camerac. p.* 6.) quod in certamine Ianuenſium & Venetorum inſignia ſæpè confunderentur, ob ſimilitudinem D. Theodori in Venetis alpuſtriis, ac D. Georgii in Liguſticis: miles enim uterque Sanctus. Cum etiam arma abhorreat Reipublica, nec niſi coacta ad tutelam tractet non ad laſciviem: unde Lancem in ſiniſtrà poſuerit eiuſdem S. Theodori, in dexterà clypeum, quòd pacem in votis habeat, non bellum; D. Theodoro militi, prætulit virum pacis Marcum Evangeliſtam.

Clodiæ obſeſſi Ligures, nè comeatum ad militum alimoniam coacervatum conſumeret gens inutilis, ſenes ſuos, fœminas, filios parvulos lactantes, quos ipſi genuerant eiecerunt, ferro exponentes hoſtili; quorum ſpectaculo motus Contarenus mandavit, turbam illam miſerabilem humaniter ſuſcipi, Venetias deduci, cibo refocillari. *Doglioni Ven. Trionf. p.* 27.

Expugnatà Clodia, triumphantis more in patriam Contarenus rediit Calendis Iuliis, *qui dies nobis ſacer, auguſtuſque eſt*. Ægnatius p. 285.

Antonius Venerius. Dux *LXII*.

PAtris ſeverum judicium adversùs filium ne mireris; eo namque tempore Veneti quanto pii & miſericordes in extraneos, tanto juſti erga ſuos, pœnas exercebant ad menſuram delicti. Refert ex *Petro Ancharano*, *Gaſpar Lenigus in conſilio pro Clero Veneto*: uſque in Annum 1381. caveam extitiſſe ferream in turri tintinabularià D. Marci, in quà Presbyter jam ab Anno jacebat incluſus cibum recipiens diurnum, fune ex alto dimiſsà, ut ſcelera purgaret patrata.

Michael Stenus. *Dux LXIII*.

ADoleſcens cum eſſet, vitam libertinus traduxit in luxu, & impudens: ille forſan qui adversùs Ducem Marinum Phaletrum lingua cecinit impudica. Eius electionem in Ducem tanquàm inordinatam Advocatores Communis, declamatione habità in ſupremis Comitiis, nullam declarari poſcentes, obtinuerunt; quamvis, purgato errore, nova fuerit electione promotus. Iuventutem ſupergreſſus, cum motibus mutatà fortunà

nimiam

nimiam libertatem ita caſtigavit, ut ſummis honoribus functus, in præturis Veronæ, atque Patavii, tandem in Principatu, ſummæ juſtitiæ exemplum reliquerit. *Ægnatius lib.6. p. 228. Contar.lib.9.p.114.*

Procurator cum eſſet D.Marci, duodecim Apoſtolos Græco marmore ſculptos erigi curavit.

Malè ferentes Hiſtorici Ligures & Galli eorum ducem *Bucicaldum* cum viginti triremibus ex Tyrrheno redeuntem, victum à Carolo Zeno, qui cum ſolis undecim triremibus hoſti occurrit irruenti, & vicit: ſcripſerunt; ad Monomachiam a Bucicaldo provocatum fuiſſe Zenum, imò ipſum Principem Stenum, quorum neuter voluit in arenam deſcendere. *Hiſt. du Mar. Boucicaut. An.1404.* Hęc in fabulis, cum Hiſtorici omnes non ſolum de Zeni victoria conveniant, ſed de Pauli Sauli Liguris, & Caſtermorantii Galli captivitate. Imò cum quidam genere Gallus tædio carceris, irà accenſus palàm dixiſſet, ſperare ſe quandoque Veneto ſanguine manus abluere; dirum barbari omen Patres execrati, Gallum ad geminas columnas laqueo necarunt. *Petrus Iuſtinian. lib.6.*

Anno Salut. 1408. Coactâ Synodo Diœceſanâ (permittente Principe Michaele Steno) ab Epiſcopo Caſtellano Marco Lando, ut in *Conſtitut. Patriar.p.31.* prohibitum fuit, ne (exceptis Plebanis, & Doctoribus) *nullus Clericus auderet portare corrigias, ſive zenturias argenteas, vel deauratas*. Privilegium, quod Plebanorum incuria in deſuetudinem abiit, non ſine dignitatis injuriâ.

Franciſcus Foſcari. Dux LXV.

FOſcari recentior ætas (alterum enim & quinquageſimum ætatis vix annum agebat) cum plurium vota ab eius in Principem electione retraheret; convenit prudens cum iis, qui illi uni ſtudebant, ut ſe ei adverſos profiterentur, donec ille annuiſſet. Supplex poſtea exegit à ſuffragatoribus aliis, ut ſaltem honoris gratia ſuffragiis decorarent honeſtis eum, qui D.M. Procurator Rempublicam optimè geſſerat. Quod cum impetraſſet, fautoribus annuit, ne deeſſent. Supputatis calculis, 25 ſortitos (numerus tunc in eligendo Duce legitimus) Dux ſalutatur induſtriâ aſſequutus, quod ætas negabat recentior. *Ægnatius lib.7.p.245.*

Inter ambientes Petrus cum eſſet Lauretanus Senator maritimis clarus, multiſque victoriis Imperator, ne in Principem eligeretur, unus eorum obſtitit, qui Foſcari favebant, conſcenſo namque ſuggeſtu cœpit Lauretanum ſummis extollere laudibus, ſeque unum ex iis eſſe, qui illum cunctis præferret: verumtamen prævalentibus in Oriente Turcis, qui Byzantium expugnarant: cum Mediolanenſi conſpirante Ligure; uniſque eſſet Lauretanus, qui Mari tot hoſtibus occurrere valeat; ab eius promotione abſtinerent, quemlibet alium ſubrogando, ne Rempublicam ambitus ſubverteret di-

dignitatis. Cuius oratio tantum valuit, ut Foſcari eligeretur. *Ægnatius ibidem.*

Hermolaus Donatus Triumvir Advocator Communis, vel *Decemvir* caſus à Nicolao Ericcio. *Ægnatius p.266.*

Clade nuntiatâ Caravagienſi, convocatum Senatum penè perculſum novo, celebrique facto ut Dux excitaret, pecuniâ ſuâ in Senatum tranſtulit, cum ea ſe Legati nomine diſcinctum in caſtra exhibens profecturum; quo facto adeo omnium movit animos: ut illico reparato exercitu, profuſo auro, collectiſque copiis, ſit Sfortia repulſus; paceque firmatâ, Maieſtas Veneta in ſuo conſtitit veſtigio. *Ægnatius p.274.*

Marcus Foſcari Procurator D. M. frater Ducis Franciſci, quum in Decemvirali Conſilio ageretur de principatu abrogando ipſi Duci, & ipſe de *Adiunctis* eſſet; ne ſuſpicio manare poſſet in vulgus, hoc ab ipſis agi; ſingulis diebus eò advocabatur, cubiculo tamen diligentiſſimè inclusus, gravique adauctus pœnâ, ne quid tale proderet. Hinc abrogatione vulgatâ, pietatis memor fraternæ, non longè poſt mortem fratris, diem obiit ſupremum. *Ægnatius lib.5.p.178.*

Mortuo Dominico Michaelio Patriarcha Gradenſi; Patriarcharum ut loco collocaret digniori, Nicolaus V. Venetias tranſtulit, & S. Laurentium Iuſtinianum Venetiarum ProtoPatriarcham creavit.

Anno 1433. die 23. Ianuarii; vocatis ad ſe Princeps Præſidentibus Cleri mandavit; quatuor Plebanos eligi, qui ad Concilium pergerent Baſileenſe, nec inde recederent abſque licentiâ Legatorum Reipublicæ, ſuarum fructus interim percipientes ſuarum Parœciarum tanquam Reſidentes. Huius præcepti vigore coacta Cleri Comitia ſtatuerunt, ut ſi pecunia deficeret numerata pro expeditione Plebanorum; prædia hypothecarentur ad congregandum aurum, quo Plebani Legati, Maieſtatem ſuſtinerent Reipublicæ. Nil tamen legitur oppignoratum. Verum cum abſoluto Concilio, vagarentur quatuor illi Plebani ſumptibus Cleri, negato Viatico, in patriam ſunt revocati.

Paſchalis Maripetrus. Dux LXVI.

QVod Dux Ducem Foſcari comitaretur ad ſepulchrum ſed ſine Inſignibus Ducalibus, ut diximus in vitâ Foſcari; lege Simeoni lib. 3. p. 68. *Trovandoſi il Foſcari non più atto alle facende, fù ſpogliato degl' ornamenti del ſuo Principato, e di queſti veſtito Paſqual Malpiero, che non ſtette molto, che à lui ſimilmente furono tolti, per riveſtirne (come ſi doveva) il Foſcari già morto, & accompagnarlo con eſſi alla Chieſa de Frati Minori.*

Cum occaſione Decimarum, quæ pro Clericorum alimonia à Laicis ſolvebantur, in funere mortuorum, ſcandala orirentur graviſſima, *& iuſtitia defectu* (Ita B. Laurentius Iuſtinianus in Synodo per eum congregata in

Ec-

Digitized by Google

Eccleſia D.Marci præſente Duce, ut in Conſtitution. Patriarchal. par.3. de Sepulturis pag. 100.) *multa enormia committerentur: cum ipſi Clerici ſentiant ſeculares ſibi ex iure teneri: & tamen ex cauſa prædicta cogi non poſſe. Clerici inhibeant corpus ſepulturæ tradi, niſi primo debitum faciant, & laici talia deteſtentur, putantes ſolo ſpiritu Clericos, abſque alimentis neceſſariis nutriri poſſe. Vt ſcandala evitentur declarantes ſtatuimus; quòd Clerici invitati antequàm accedant ad domum defuncti pro matutinis dicendis, quàm honeſtè poterunt abſq; conſcientiæ ſcrupulo conveniant cum facientibus ſumptus funeris, & componant &c.* Quæ omnia à Romano Pontifice ibidem confirmata leguntur. Graviſſima namque funerum occaſione ſurgebant diſſidia inter Clericos, & Laicos, non ſolum Venetiis, ſed per totam Lombardiam, Patavii præcipuè, ubi (teſte *Thebaldo Cortellerio*) cum decreviſſent Patavini, ut unius tantum *Groſſi* pœna puniretur Clerici homicida, ſacrilegus; fuerunt excommunicati.

Eodem inſtante Principe Maripetro, interprete (Bernardo Iuſtiniano Reipublicæ Oratore apud Sixtum IV. Anno Salutis 1471.) ſublatus eſt abuſus onerosus Deo, ac juri patronatus in electione Plebanorum. *Quum enim Templorum cura, ad eam uſque ætatem, Venetiis ex arbitrio Pontificis, gregariis interdum hominibus, potiſſimum demandaretur: Iidemque Eccleſias ſemel acceptas, ſæpius vel uberioris lucri ſpe, vel tædio aliquo affecti permutarent,* & in manu Pontificis reſignarent: *ob idque negligi interdum, & ſperni, ne dicam everti viderentur, optimum factu arbitratus Bernardus; ſi patritii viri, vel alii etiam, qui ſub eiuſdem Eccleſiæ cura domos haberent, Sacerdotem unum literis, & moribus Sanctiorem, qui cæteris præeſſet, eo honoris gradu inaugurarent; quod cum ei ad vota ex Pontificis decreto ſucceſſiſſet, vocarenturque deinceps Sacerdotia gentilitia, in patriam revertitur.* Antonius Stella in vita Bernardi Iuſtiniani.

Chriſtophorus Moro. Dux LXVII.

MOrus non Maurus dicendus, cum pro inſignibus Gentilitiis *Moros* gerat fructus, à quibus Morus: non homines Mauros incolas Mauritaniæ, nigri coloris, à quibus Maurus diceretur.

Inſtante Chriſtophoro Moro Venetiarum Duce ab unà, & ab alterà Bernardo Abbate S. Iuſtinæ, Luca Priore cum Procuratoribus civitatis Patavinæ, die 9. Decemb. 1463. Cardinalis Beſſarion partibus auditis declaravit, corpus in Eccleſia S. Iuſtinæ uſque modò honoratum tanquàm corpus S. Lucæ Evangeliſtæ, non eſſe: ſed verum ac legitimum corpus S. Lucæ Evangeliſtæ Roma relatum ſtare in Eccleſia S. Nicolai de Littore; quod poſtea dono eiuſdem Mori Principis, translatum fuit in Eccleſiam S. Iob.

Nota controverſiam inter Regulares S. Iob: quorum aliqui aſſerunt Prin-

cipem

cipem Moro, mandaſſe Sacerdoti, qui ei à Sacramentis erat, ut poſt eius obitum, cadaver pro reverentia quam Regularibus illis gerebat projicerent in ſterquilinium dictorum Monachorum S.Iob. Alii cum hæc veluti fabulam irrideant, inter hiſtorias tranſcribere non auſi.

S.Bernardinus Senenſis cum non ſemel Venetum Principatum poſt mortem Foſcari, prædixiſſet Chriſtophoro Moro, qui inter D. Marci Procuratores inſignis fulgebat; Foſcari autem abrogato Paſchalem Maripetrum Civitas ſubrogaſſet; cępit Morus non ſolùm tacitus irridere Sancti Bernardini vaticinium, ſed palam exprobrare, quòd ipſe repulſam paſſus poſtpoſitus fuiſſet Paſchali Maripetro. Repoſuit Sanctus: expectaret patienter veritatem vaticinii, quòd abunde impletum in Principem aſſumpto Moro poſt Maripetri obitum; nec antea promoveri permittebat vaticinium, quo poſt Foſcari obitum, non poſt Foſcari degradationem, regimen fuerat Moro prænunciatum. Maripetrus namque Principatum tenuit ante obitum Foſcari, non poſt obitum. *Ægnatius lib.7.p.152.*

Nicolaus Marcellus. Dux LXIX.

EX tantis Præturis & Legationibus omiſſis in eius vita; unum pro cunctis publicum ſuppleat teſtimonium in Cancellaria Brixienſi *fol. 68. lib. Proviſionum, die* 29. *Sept.* 1455. prolatum ab Advocato Communi, in Generali Conſilio, in laudem eius pietatis erga Templa, liberalitatis in egenos, & pauperes, iuſtitiæ erga omnes: ab eo exordiente, quod in ſacris legimus. *Hoc eſt vas aureum, ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo.*

Accedant *Gladius & Pileus*, dono miſſi à Romano Pontifice Sixto IV. monimentum Religionis in Principe, & prædilectionis in Chriſti Vicario erga iuſtiſſimum Principem. A Marcello namque uſque ad Franciſcum Maurocenum, nullum Principem hoc munere decorarũt Præſules Romani. Sic *Roſa Aurea*, ab eodem Pontifice tranſmiſſa ad eius religioſiſſimam coniugem Helenam Franciſci Barbadici D. M. P. filiam, Marci & Auguſtini Barbadici Venetorum Principum ſororem, excelſæ indolis Heroinam, & pietate parem.

Procuratore Marcello Eccleſiæ D. Marci, Ann. 1467. inventa theca lignea cum ligno S. Crucis, & uno ex clavis ſalutiferis, cum Bulla Gregorii IX. R. P. quæ per Annos 250. latuerant. Inſtituta propterea publica ſupplicatione pro gratiarum actione, ut *lib. Priuli, in Bibliotheca Cornelia Piſcopia.*

Petrus Mocenicus. Dux LXX.

IS ille, qui Eoliam populatus, & Cariam, totam Caramaniam pulſis Turcis ſuo Regi reſtituit. Huius geſta deſcr pſit Coriolanus Cepio, typiſque dedit Venetiis, An. 1570.

Andreas

Andreas Vendraminus. Dux LXXI.

NEpos illius Andreæ, qui ſodalatio cum præeſſet S. Crucis, & die D. Laurentio ſacra, cum ligno Salutis, in Eccleſiam proceſſionaliter pergeret; frequentia populi præmente ſigniferum, ex ponte in undas illabitur, Cruce ſupernatante, cuius in capturam accurrente populo, nemo eam apprehendere valuit, manus effugientem profanas; donec accedenti Vendramino ſe ultrò obtulit. Tanti miraculi memoriam ſervat pictura Gentilis Bellini, in ædibus S. Cruris.

Novi Principis recurrente electione; cum Vendramino filiorum objiceretur numerus, propinquorum caterva, divitiarum copia; vicit meritum & virtutes.

Proprio Vendraminum non peperciſſe filio publica legimus inſcriptione; cui conſonat oratio Petri Marcelli in funere habita eiuſdē Principis, quam M.S. ſervat *Fridericus Marcellus* D.M.P. & mihi ad viventiū eruditionem, humaniſſimè commodavit. *Vos Patres teſtes habeo* (ita Petrus Marcellus) *Principem Vendraminum nihil ſupra duxiſſe quàm iuſtitiam, & adverſum magnos, infirmos fovere; pro qua conſervanda, filium in exilium mittere paſſus, cum eum honeſtè potuiſſet ab exilio revocare: multorum exemplo, qui ſub eadem lege damnati, reditum in patria habuerunt. Solus tamen Princeps legem tulit, nè cui poſtea exuli, ullo ſub prætextu, capitali pæna addita, in eum locum redditus pateret, à quo ſemel exulaviſſet, ac filium primum eſſe voluit, qui huic Sanctiſſima legi obſervantiam afferret. Quid igitur hac ſeveritate præſtantius? quæ etiam pro ſervanda iuſtitia, proprio ſanguini non pepercit.* Crimen quale fuerit? nothus fuerit, vel legitimus filius Ducis? incertum. *Hinc corrige Petrum Iuſtinianum p.227.* dicentem: à Hieronymo Contareno Bettucii filio, laudatum fuiſſe Ducem Vendraminum in funere.

De eodem Duce legē carmina *Raphaelis Iovenzono: Naldi de Naldis:* & *Marci Maurocæni*, *in eadem Bibliotheca.*

Dux creatus largiſsimè pecuniam profudit in populum, & in eorum libertatem, qui ære obſtricti alieno, carcere detinebantur, inſuper ad virgines elocandas. *Petrus Marcellus orat. in funere.*

Adjice moderationis exemplum; priuſquàm enim Princeps crearetur, cum quodam plebeo altercatus pro jure dignoſcendo, ad graves inimicitias contentione prolata; electione vulgata, cum plebeus ille, turbato vultu increparet electores quaſi de iniuſta, & indecora electione; propterea à Decemviris inquiſitus tanquàm læſæ reus Maieſtatis, pęna capitis foret puniendus; Princeps clementiſſimus obſecrando, obteſtando, ut ſibi læſo liceret iniuriam remittere: ne grandem animum curvare videretur iniuria; impetravit homini inimiciſſimo; ut ultimi loco ſupplicii, in Dalmatiam reus relegaretur.

Io:

Digitized by Google

Marcus Barbadicus. Dux *LXXIII.*

CUm plures pateretur æmulos, & inimicos, omnes beneficiis vinxit; dicens: Principis ſatis eſſe ad vindictam, vires oſtendere, non extendere adversùs privatos, ſed ſolùm in hoſtes Reipublicæ. *Simeoni lib. 3. pag. 72.*

Mortuo Barbadico, incidit deliberatio, de admittendo Turcarum Oratore, ſpectatum funeris pompam? cum ille impenſius peteret; & plures negarent rituum varietatem, veſtimentorum, ordinum in Religione prophanis oculis ſubjiciendam; ex qua barbarus ſuſpicaretur, non unam eſſe omnium religionem erga Deum immortalem: reſpondit M. Sanutus *non adeo ſocordem Turcam, ſuæ quoque ſectæ rituum oblitum, in qua alii viridi, alii rubro utuntur etiam in Meſchitis vexillo, ut crederet Religionem ex coloribus recenſendam. Pertinere ſimul ad Chriſtianam, & Civilem Maieſtatem, videre Barbaros; hic Religionem non tam piè coli, quàm opulenter. Si enim diverſitas decorem affert iis, qui Principi militant humano; tanto magis eis, qui Regi ſerviunt immortali. In veſtitu deaurato circumdata varietate.* Huic ſententiæ plaudente Senatu; adiecti ſunt Turcæ, humanarum, divinarumque rerum periti, qui oportunè declararent, ſi qua illius animum vel modica ambiguitate obturbaſsent; *Marcus Dandulus I. V. D. Petrus Contarenus Adorni* Hiſtoricus Venetus, *Antonius Leonardicus* Sacerdos cæremoniarum præfectus, ac geographus ſingularis. *P. Callimachus. De Venetis in Turcas.*

Peroravit in funere Barbadici, Paulus Lucæ Piſani filius, mox Eques futurus. *Idem Callimachus.*

Mortuo Marco Barbadico: *Baldachinum, Tenſam,* ſub quo Domi ſedebant Principes, Suprema interdixere Comitia.

Auguſtinus Barbadicus Dux *LXXIV.*

PRinceps fratri Principi ſubrogatus; cornu prænſante Bernardo Iuſtiniano D. M. Proc. qui literis, & facundia celebris, ipſaque ætate venerabilis, quam magni ſemper fecere Veneti; propterea ergà eum Barbadicus ſe adeò moderatè geſſit, ut ſemper cum verecundia Iuſtinianum ſalutaverit, dexteramque iunxerit, & quoad vixit, chariſſimi loco fratris ſemper habuerit. *Ægnatius lib. 4. p. 137.*

Arma Veneto gerente Leone adversùs Gallorum Regem Carolum VIII. pro Italiæ libertate, fuit, qui Barbadico Principi cædem Regis offerret: quam ab-

abhorrente Duce, & diſſuadente, Regicidam Veneti remiſerunt. *p. 31. Ven. Trionf. Doglioni*.

Leonardus Lauredanus Dux *LXXV.*

AN. Sal. 1506. miſſis ad Principem Lauredanum Legatis, Norimbergenſes, ampla florens, ſuique iuris in Germania civitas, exemplum Venetarum legum poſtularunt: quibus cum velle vivere profiterentur; eas Princeps conceſſit. *P. Bembus lib. 7. p. 171. Doglioni p. 1052.*

Antonius Grimani Dux LXXVI.

TAntæ moderationis fuit, ut etiam Princeps dictus nullum à ſe reiecerit. Cum in ea Vrbis frequentia, quæ in domo Grimana convenerat, etiam Nicolaus Michaelius Grimano jam ſubrogatus in purpuram Procuratoriam, non dubitaſſet accedere; rogans, ut præteritæ fortunæ deleretur memoria; læta ſtatim fronte occurrens Antonius, complexuſque non ſolum oblivionem promiſit; ſed opes, ſeipſum, ſi Michaelio neceſſaria; quod & ſanctè adimplevit. *Aegnatius lib. 4.*

Andreas Gritti Dux LXXVII.

INter fortiſſima Gritti geſta, in bello Cameracenſi, quæ legere eſt præcipuè apud Andream Mocenicum, captivitatem eius adjicies, in qua legatum agens Reipublicæ apud Gallos, eorum Regem, patriæ reconciliavit, Legati tamen Characterem à Senatu non obtinuit, ut novum fœdus cum Gallo iuraret, priuſquàm plena libertate donaretur à Rege; cuius pacta cum ſibi legerentur, negavit Gritti ipſe propoſuiſſe, vel præparaſſe, ſed audiviſſe tantùm ſibi à Gallis propoſita, ut miſſa ad Senatum Venetiis conficerentur, non Pariſiis ab homine captivo. Quod cautè, ad removendam fraudem, quam fœderati cauſari poſſent. *Vviquefort lib. 1. p. 252.*

Anno Sal. 1531. Cum ſpetie Iuriſdictionis, graviſſima diſſidia gliſcerent inter Venetiarum Patriarcham, & Clerum, & duo Plebani Cleri Procuratores Romam pergerent, ut rem procurarent communem coram Sanctiſſimo, vim paſſi & Bononiæ detenti, ac in carcerem detruſi, ibidem angariati languerunt, donec inſtante Principe Gritti tanquàm innocentes abſoluti, in patriam fuere remiſſi: *lege ep. Clem. VII. Romæ datam* 8. *Ianu.* 1531. *ad Hieronymum Patriar. Venet. in p. 77. Conſtitut. Patriarchal.*

An. Sal. 1525. capto ad Papiam Gallorum Rege ab Hiſpanis: contigit venire ad Principem Gritti, Oratorem Hiſpanum victoriam nuntiaturum eodem tempore, quo Gallorum Legatus redibat triſtis, ſignificata ſui Regis captivitate. Princeps qui iam mæſtitiæ verba, & ſigna doloris cum Gallo expreſſe-

preſſerat, ne mentiri videretur, Hiſpano reſpondit: *Quod æquè amicus utrique Regi, utriuſque fortunam ſequi, conveniens erat. Propterea præceptum implens Apoſtoli; Gaudebat cum gaudentibus: flebat cum flentibus.* Aegnatius lib. 6. p. 200.

Petrus Lando Dux LXXVIII.

EX patre Ioanne, Magiſtratibus claro, & Sterina Foſcari Matrona excelſa prodit Petrus. Adoleſcentiam ſupergreſſus inter Platonis convivia, navigavit in Syriam, libris primo inter Sarcinas convaſatis, ſine quibus peregrinus veluti ſagum tranſmittitur in corigio. In patriam reſtitutus, uſque ad Annum ætatis 33. foro incubuit; quum ex Advocato, Petitionum Iudex immaturæ licet ætatis; Sapientiæ dandum, quod negabatur ætati, iudicarunt Advocatores Communis. Ordinum Præconſultor, cuius eſt, de rebus Maritimis ad Senatum referre, gloriam ſubiit non minorem, ac in Iudicialibus. Prætor Baſſanum miſſus (O celebris Venetorum moderatio! ò laudabilis ad munera gradus!) legum uſus auxilio non quantum valens, ſed quantum ſatis; laudatus rediit de juſtitia, & de judicio. Onerariis Præfectus, quæ Alexandriam mittebantur, ſocios ſervavit cum primus & ſolus periculum annuntiavit naufragii. Ærario præpoſitus, nec longè Navalis aſſumpta moderatione, pecuniam Reipublicæ adminiſtravit quaſi familiæ, in montana abiens, ut contos, remos, funes, rudentes, colligeret, etiam ſalutis incomodo, ex quo conſurgens, à Senatu præelectus, cum triremibus Pannonum Reginam in tutum reducere, officium implevit ſalva Reip. maieſtate, ac Reginæ gratitudine. Salinarum procuratione recepta, eam Reipublicæ navavit operam, ut Magiſtraſu optimè geſto, conſtruendarum ædium, quæ Germanis hodiè locantur mercatoribus, onus ſubierit, & brevi perfecerit. Continentis Præconſultor, oppidis ea vigilantia proſpexit, ut in eumdem Magiſtratum ſæpè fuerit revocatus, donec Faventiæ præfectus (Venetis hæc fidem iuraverat) urbem adiit plenam diſcriminis, Iuſtitiam ſecum ferens, quibus illecti finitimi populi, etiam non ſubditi, ad eum turmatim iudicandi confluerent. In patriam redeuntem Faventini legationibus comitantes, ut ei protraheretur imperium; quaſi Lãdo abeunte, ipſi obſequio nutarent. Bello rugiente Cameracenſi (in quo totius penè Orbis Chriſtiani viribus oppreſſa Reſpublica) Flaminiæ caſtra curavit, fortuna hoſtibus famulatrice, quam ſupergreſſus, Ravennam, Faventiam, cæteraſque Flaminiæ urbes pugnando, cunctando, ſervavit: donec ducum diſcordia, fuſis in Abdua Glarea Venetis, Gallo deditis Ciſalpinis urbibus, iuſſus Landus à Senatu Flaminiam Romano cedere Pontifici, vix ipſe hoſtium eluſit inſidias. Continentis iterum Præconſultor ea tempeſtate, qua pro aris, & focis cum hoſte victore certabant, ad pacem Senatum induxit, cuius voto ad Cæſarem Legatus, Gurcenſem Cardinalem Tridenti offendit,

dit,Maximiliani legatum,quem ſibi officioſè devinctum,ea lege ad pacem inflexit,ut Vrbes à Veneto amiſſæ, reſtituerentur omnes, Verona excepta, quam Gutcenſis parvo pretio redimendam brevi promittebat. Annuiſſet conditionibus Landus, ni Patres ex mora meliorem ſperantes fortunam, eidem mandaſſent, Gutcenſem Romam dirigere; ubi juxta Landi vaticinium, Legati Principum, qui Rempublicam armis cupiebant involutam, callidè omnia ſubverterunt. In hac expeditione,novo petitus morbo,legationem ei à Senatu commiſſam ad Gallos implere non valuit. Legatus iterum ad Pontificem mandante Senatu, etiam morbo abiit prohibente; eaque gratia prævaluit, ut nunquam vacuus rediret à conſpectu Pontificis. Victis namque prope Vincentiam,Venetorum phalangibus; ne etiam Neapolitani ingruerent,qui tranſitum impetraverant per agros Pontificis, Lando poſtulante,itinere clauſo,recluſa iterum per Leonem X. pacis colloquia. Hiſpaniarum decimas cum idem Pontifex in belli ſubſidium, Cæſari indulſiſſet; Lando reclamante,non ſolùm Cæſari abrogatur decretum, ſed Veneto permittitur,milites centuriare in agro Pontificis; cumque Lando pecunia deficeret; ex Petri ærario, decem millia aureorum obtinuit Landi nomine, non Oratoris: nè in Cæſarem diceretur Pontifex conſpirare. In patriam rediens,excitatus à Papa, aliquid petere; Patriam ſemper commendavit,quæ ſibi vita charior. Reponente Pontifice,quid aliud poſtulare,Patriam iterum commendavit.Sedens inter Decemviros,Vectigalium Gubernator, Conſiliarius,Patavii Prætor,ubi latrones,ſiccarii, ſcholarium ſpetie, rapinis inhiantes,pacem turbabant feroces,brevi otium reſtituit, munera non accipiens,nec reſpiciens. M.Conſilii Sapiens, iterumque Conſiliarius, in promotione D.M. Procuratorum, multis honeſtatus ſuffragiis, ter ob ætatem præteritus locum dedit ſenioribus. Fęlix Reſpublica,per quam Natura promota non ſubverſa,præcedunt ſenes veluti dii Penates. Mortuo Principe Antonio Grimano; à pluribus vocatus ad ſolium, Claſſi præfuit (quum bello Cæſar,ſterilitate Tellus Venetos fatigaret) reparatiſque triremibus,quæ Corcyræ exarmatæ jacebant, piratas perdidit, qui Iudæo Duce,Mare Siculum infeſtabant, frumentatione apud Siculos impetrata, vel extorta etiam Cæſare prohibente,per quam patriæ abundè conſuluit. Inde Monopolim ducens,ad deditionem compulit,eodemque curſu Nola potitus & Pulignano, Brunduſium irruit; diruiſſet, dum à Senatu juſſus Neapolim petere, quam Gallus fœderatus oppugnabat,relicto Brunduſio,corpore æger Neapolim venit, Gallos inveniens peſte conſumptos, & claſſe Andreæ Auriæ, qui cum ſexdecim triremibus ad Cæſarem deſciverat,circumſeſſos; propterea obſidione ſoluta, Gallos in tutum deduxit ſpreto Ligure, qui nauticæ peritiſſimus cum pari claſſe ad Iſciam inſulam, Gallos adoriebatur; nullo Landus amiſſo navigio,ſed tribus hoſtium occupatis biremibus; pluribuſq; onerariis, unaq; roſtrata cum tercentis Hiſpanis quibus remiges recreavit. Bruma ingruente in patriam rediit; dum plebs Patavina fureret ob ſcele-

rum licentiam,& caritatem Annonæ. Seditioni occurrens Senatus, Landum Prætorem creavit ſecundò, pœna ſtatuta ſi Provinciam intra deces dies non adjiſſet cùm ſexaginta militibus ad cuſtodiam corporis ultra lictores; Pecunia recepta, Paraviū abiit inermis, in occurſum exeunte urbe cum ramis arborum, ad *Iuſtitiæ patrem pauperum patronum*. A frumentatione exorſus, frumentum divitum avaritia reconditum, vendi juſſit. Prædives, qui frumenta tenere diſſimulabat, à Prætore amicè ſuaſus annulum, quem digito ferebat, ſpectandum tradere; Prætor cum accepiſſet, miſit eum in arrham fidei ad cuſtodes, receptaque non parva frumenti copia, cæteros ad juſtitiam piè compulit erga pauperes. In ſicarios converſus, duorum ſanguine, cæteris ita legem conſcripſit, ut reliquo Præturæ tempore, Miniſtris rerum Capitalium opus non fuerit, quos ob celeritatem profectionis ſeligere non valuerat. Milites quoque ei à Senatu deſignati cum eſſent ſupervacui; pecuniam ærario reſtituit. Hoc in otio verſabatur Landus, cum ob novam Turcarum irruptionem evocatus in patriam ad Maris imperium, inſtruendæ claſſi totus incubuit, quamvis D. M. Procurator electus, tandem per obitum Andreæ Gritti, Princeps ſubrogatus thronum tenuit plenum moleſtiæ; claſſicum canente Solimano, in quem Carolus Imperator armatam cupiens Rempublicam, ſpe lactabat auxilii, & cum Gallo pacis, quam abhorrebat. Vrbi itaque ut fame ſuccurreret, laboranti, quum nec à Pontifice, nec à Cæſare promiſſa ſubmitterentur auxilia, imò commeatus, frumenta pretio negata, fraudeque ab Hiſpano intercepta; Aloyſium miſit Baduarium, cum facultate inter arcana ſuæ legationis, redimendi pacem etiam Naupliæ pretio, & Epidauri; qui cum ad Solimanum veniſſet, & pacis impetrandæ gratia ingentem vim auri, loco urbium polliceretur; Solimanus literas proditorum è ſinu proferens, Legato obiurgato tanquàm mendaci, urbes extorſit cum tercentis Seſtertiis, gravi Baduarii infamia; donec Decemviris detectus Nicolaus Cavazia, & Auguſtinus Abondius auro corrupti Gallico, Arcana prodidiſſe Senatus, in ædes ſe receperunt Epiſcopi Mompelerii Gallici Oratoris, ad quem miniſtri profecti, ut reos extraherent; Gallo contradicente, ex Triūviris Advocatoribus acceſſit Ber. Georgius proditores poſtulans, ſed adhuc tanti Magiſtratus ſpreta maieſtate, cum vim etiam Galli attentarent, urbem totam excitarunt, ipſo aucurrente Vincentio Grimano D.M. Procuratore, fabrorum navalium multitudine ſepto; quorum furore Gallus exterritus reos tradidit; qui protinus in equuleo poſiti, prodidere ſocios Maphæum Leoni Senatorem, Conſtantinum Cavazia, Decemviris à Secretis, & Io. Fr. Valerio Sacerdotem, qui arcana edocti Reipublicæ, Gallorum Regi exteriſque Principibus aperiebant. Proinde Valerio, Cavazia, & Abondius publicè laqueo necati. Leonus, & Conſtantinus alter Cavazia abſentes proſcripti, eorum liberi in perpetuum nobilitate privati. Tanto pretio redemptam pacem cum ſubvertere meditarentur Vſcocchi, ad piraticam palantes, patibulo affixi.

Eran

Franciſcus Donato Dux *LXXIX.*

MIſſo in Continentem Stephano Theupulo, luſtratis urbibus & oppidis terreſtris Imperii, cenſa ſunt capita centies centena, quadringenta, octuaginta ſex millia, quorum à vigeſimo uſque ad quadrageſimum Annum, qui bello apti eſſent ſupra ducenta ferme millia ſunt numerati. *Henricus Kellnerus in vita Franc. Donat.*

M. Anton. Triviſan. Dux LXXX.

INitio eius Principatus, ſtatim victoria nuntiatur Chriſtophori Canalis adversùs piratas juxta Hydruntum, tribus eorum longis navibus interceptis. *Kellnerus in eius vita.*

Laurentius Prioli Dux LXXXII.

URgente inopia rei frumentariæ; jugera, novalia, campi, qui latè totius imperii Veneti finibus neglecti, & ſtagnantibus aquis inarati nullam frugem ferebant, ad culturam, mandante Principe, redacti: ut vomere fatigata tellus, per multa paſſuum millia Cererem humanæ indigentiæ largiùs ſuggereret. *Kellnerus.*

Hieronymus Prioli Dux LXXXIII.

M. Antonium Amulium Venetum Oratorem, tunc Romæ agentem, Epiſcopum cum Papa declaraſſet Veronæ; ægrè ferente Principe, cum Senatu jura prophanari vetuſta, & morem patriæ prohibentis, nè in munere Legationis Oratores ullum conſequantur beneficium ſæculare, vel Eccleſiaſticum; Amulius Epiſcopatu ſe abdicavit. *Kellnerus*, *Vianolus*. XVI. Octob. 1564 abſoluto Trident. Concilio cum Reges nutarent, nec appareret, quis eorum iurare vellet Concilii obſervantiam; Prioli Venetorum Dux, primus omnium Regum, cum Senatu obedientiam profeſſus filialem, Vrbibus mandavit omnibus Concilium publicari, & obſervari.

Petrus Lauredanus Dux LXXXIV.

INcendium Navalis Armamentarii, eo tonuit boatu, ut dirutis ſoloque æquatis vicinis Eccleſiis, Veronam uſque ſtrepitus inſonuerit. *Manoleſſo p. 8. dell' Iſtoria.*

Expeditionem parante Selimo adversùs Cyprios: Mehemet Paſſa datis literis, Principem admonebat tanquàm Reipublicæ amicus, Cypri Regnum

Z 2 Selimo

Selimo cedere, neque *unius ſaxi iacturam*, tanti Regis amicitiæ præferre. *Saxum* appellabat Regnum Cypri. *Manoleſſo p.20.*

Bonis cum ceſſiſſet Marcus Delphinus, una cum filio Daniele; ære obſtrictus alieno Ducatorum 800000: quærentibus creditoribus, fide defeciſſe dolosè, pecunia abſcondita: quamvis patritius, affinium, cognatorum minimè ſuffragante caterva, carceri datus cum filiis, ut creditoribus ſatisfaceret aliàs excluſus iacèret cum deſcendentibus ab ordine Patritio, convenit cum creditoribus. *Manoleſſo p.21.*

Aloyſius Mocenicus. Dux LXXXV.

MOcenico Principe permittente: Venetias venère Legati Sedis Apoſtolicæ Laurentius Campegius, & Auguſtinus Valerius, habitaque Cleri viſitatione, *ſingulas Parochiales Eccleſias ferè Epiſcopales* nuncuparunt. Poſtea tam ſcripto, quàm ex ſuggeſtu, ad honorem Veneti Cleri, ſequentia retribuerunt. *Utemur ſcribentes ad vos, illis verbis, quæ dum apud vos ſermonem haberemus, in S. Angelorum Templo protulimus, verbis nimirum B. Pauli ad Philip. Gaudete Sacerdotes Veneti, iterum dico gaudete: modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus. Gaudete fratres, quod in tot Sacerdotum numero inventus ſit nemo, qui vel minima hæreſeos labe ſit contaminatus; qui nè levem quidem ullam pravarum opinionum ſuſpicionem præbuerit.* pag. 171. Conſtitut. Patriarchal.

In eadem Viſitatione cum inveniſſet, Plebanos biretum geſtare non in modum Crucis, ſed quo utuntur viri nobiles: ex vivæ vocis oraculo B. P. ſuaſit; ut illa bireti forma uterentur omnes, quam Sedes probat Apoſtolica, *nolle tamen cogi quemquam*. Ibidem p.177.

Nicolaus de Ponte. Dux LXXXVII.

LEgatus congratulandi cauſa, cũ Hier. Grimano P.D.M. Marino Cavalli, Hier. Zane equeſtri dignitate fulgentibus ad Pium V. *Nicolaus de Ponte, iuſto impedimento domi ſubſedit*; (teſte Petro Iuſtiniano lib.15. pag.421.) *nec in legationem profectus eſt.* Concordat Io: Bap. Contaren. t.2.p.110. Anno 1567. *Al quale ancorche dal propenſiſſimo Senato deſtinata all'hor foſſe più ampla Ambaſcieria, frapoſto impedimento inſuperabile à Nicolò da Ponte, uno degli Eletti, convenero ſoli ſuplire Girolamo Grimani Procuratore, Girol. Zane, & Marino Cavalli.* Quale fuerit hoc impedimentum Nicolao de Ponte inſuperabile? narrat Vvicquefortius *lib.5.p.227. L'Ambaſſadur*. Præturam agente Bergomi Nicolao de Ponte, miſſus Michael Ghiſlerius Monacus Dominicanus titulo Inquiſitoris, ubi cum adversùs Venetas leges, inſcio Prætore, falcem extendere præſumeret etiam contra Epiſcopum Victorium

Supe-

Digitized by Google

Superantium; coactus eſt Prætor Inquiſitorem remittere. Is poſtea Cardinalis aſſumptus, & tandem Papa, facti memor à Nicolao de Ponte, Legatum ad ſe venientem audire minimè ſuſtinuit.

Ab hoc Principe cum Decemviris, An. Sal. 1583. Gabriel Emo Damnatorum Trierarcha publico dicitur damnatus ſupplicio, inter geminas columnas, quia prædæ cupidus contra datam fidem, Turcicam diripuiſſet triremem, cæſis 130. Turcis, ſexui minimè parcens vel ætati. *Sagredo, Vianoli*: Negat verò Vvicquefortius *lib.2. l'Ambaſſadeur p.* 126. publico reum ſublatum judicio; ſed Venetias evocatum, mari præcipitem datum, fama vulgata; quod ad declinandam infamiam, ſponte ſe proieciſſet in mare.

Paſcalis Ciconia Dux LXXXVIII.

IMpetravit Princeps Ciconia à Sixto V. die 30. Decemb. 1590. in gratiam Cleri Veneti, ut Clerici omnes alicui Eccleſiæ Collegiatæ adſcripti, de conſenſu Rectoris eiuſdem Eccleſiæ, etiam ſi titulo Beneficii, vel patrimonio non proviſi, ad Ordines gradatim promoveantur Minores, & Sacros. *Conſtit. Patriar. p.* 116. *in Synodo Prioli.*

Eodem inſtante Ciconia Principe, die 5. April. 1593. Sacra Concilii Congregatio litibus finem impoſuit, inter Patriarcham & Clerum, circa eiuſdem Cleri Comitia: ut eiſdem adeſſe poſſet idem Patriarcha, dum tamen contra eumdem Patriarcham conſilia non recurrerent; quo caſu abire teneretur, & liberam cuique loquendi permittere facultatem. *p.* 69. *in Synodo Prioli.* 12.

An. 1591. Inquiſitus Eques Hier. Lipomanus à Triumviris Inquiſitoribus, quia auro corruptus emulis Reipublicæ arcana communicaſſet regiminis; eodem tempore, quo legationem agebat apud Turcas; Senatui Dux cum Decemviris læſam Maieſtatem aperuit lacrymis intermixtis adversùs civem ingratum. Declamavit in perfidum more Principis, vindictam dirigens, ſecuram poſtulans, atque inoffenſam. Miſſus itaque Laur. Bernardo aliàs ad Portam Othomanam legatus ſpecie Mercatoris, ſecum traxit Lippomanum, qui vultu impavidus, quaſi de innocentia ſecurus riſit, donec in patriæ conſpectum admiſſus, ſceleris turpitudine victus, deſperatione obrutus ſe proiecit in mare, ex quo difficillimè à claſſiariis redemptus ſed exanimis animam expiravit, Deo ſaltem reconciliatus, argumento ſpiritus gementis ſaltem, ſi non pœnitentis. *Io: Bapt. Contaren. lib.* 2. *Vianolus.*

Marinus Grimani. Dux LXXXIX.

CVm more vetuſto, inter Miſſarum ſolemnia, ſacrum faciente Michaele Prioli Epiſcopo Vincentiæ, die 17. Feb. 1598. Soſſiam Maripetram ſibi ſpiritualiter deſponſaſſet Grimanus Princeps, abſolutis cæremoniis, Au-

relia

relia Querini Latinè peroravit, argutè & eloquenter. Inſignia gentilitia; *Rubram Crucem* à Grimana gente emeritam in recuperanda Hieruſalem Sancta, acumina cumulando cum titulo illius Templi quod *S. Mariæ in Hieruſalem* appellatur; nec non *Maripetra* Abbatiſſæ nomen luſtrando, quaſi in *firma petra* collocatum, ut legere eſt apud Sanſovinum p. 21.

Leonardus Donato. *Dux XC.*

EXeunte Pontificatu Clem. VIII. apud quem Orator miſſus fuerat Leonardus Donato, diſſidia cum invaleſcerent adversùs Venetos, Papa occaſionem abhorrens mæſtitiæ, mandavit Cardinali Burgheſio agere cum Oratore. Is cum optimè arcana teneret regiminis; ille petitiſſimus Canoniſta iura aſſereret Romana, & minimè convenirent, finem dialogo impoſuit dicens: *Si ego Pontifex eſſem, verbis non decertarem, ſed Ducem veſtrum cum Senatu excommunicarem*. Repoſuit protinus Donato. *Si ego Dux eſſem, de veſtra excommunicatione minimè contriſtarer*. Promiſſis ſtetit uterque: Burgheſius namque dictus Papa nomine Pauli V. laxavit anathema adversùs Venetos: Donato vero in Ducem aſſumptus: ſe fortiter & glorioſè defendit. Vvicquefort *lib. 2. p. 123*. unde proverbium; *Draco Burgheſius, Leonem Venetum minimè terruit. Alis ille cum verberaſſet; alæ iſti non defuerunt ad tutelam*: iuxta illud *Sub umbra alarum tuarum protege nos*.

Antonius Prioli. Dux X C IV.

MAthæus Cardinalis S.R.E. filius Ducis Antonii Prioli, electus à R.P. Epiſcopus Bergomenſis, nè leges offenderet patrias, quibus prohibentur filii Principum Venetorum, Beneficia ſubire Eccleſiaſtica, raro moderationis exemplo, abſtinuit. *Bapt. Nani lib. 5. p. 277*. defuncto verò Principe eius patre, idem Epiſcopatus collatus fuit Auguſtino eiuſdem Principis filio, & Cardinalis fratri. An. 1623. *Vghellus to. 4. Italia Sacra*.

Io: Cornelius. Dux X C V I.

FIlium habuit Federicum Epiſc. Bergomenſem creatum à Clem. VIII. quem cum Vrbanus VIII. vocaſſet ad purpuram; dubitatum inter Patres; an filius Ducis viventis, ſalvo more Patriæ, quæ filiis Principum, genitore vivente prohibet Beneficia recipere Eccleſiaſtica, purpuram ſubire poſſet? decretumque: dignitatem tam grandem non comprehendi ſub communi Rubrica *de Beneficiis*. Nani. *lib. 6. p. 390*. Dubitatum etiam; an idem Cardinalis Cornelius ex Epiſcopatu Bergomi ad Vicentinam, poſtea Patavinam translatus Eccleſiam ab eodem Vrbano VIII. diceretur offendere iura Reipublicæ? quod cum plures negarent; quia iam Epiſcopus eſſet, & de

Digitized by Google

una ſolumodo Eccleſia ad aliam tranſitum faceret: offerebat Cardinalis novum renuntiare Epiſcopatum; ſed renuente Pontifice, qui præproperè Cornelium in Conſiſtorio præconizaverat, perſeveravit diſſidium etiam poſt Ducis obitum; donec defuncto Io: Theupolo Venetiarum Patriarcha, (cuius electio iure Patronatus pertinet ad Rempublicam) Lis abiit innocuo pede; eodem Federico Cornelio in Patriarcham Venetiarum aſſumpto, adprobante Pontifice, qui Patavinum Epiſcopatum M. Antonio contulit Cornelio Federici fratri, tunc D. M. Primicerio. *Nani lib. 7. p. 496.*

Franciſcus Ericcius. Dux *XCVIII.*

CUm de Principis expeditione in Senatu ageretur: & pro decernendis ſtipendiis ſuffragia recurrerent, obiecit graviter Io: Piſaurus Dux futurus, *Principum expeditiones plenas diſcriminis; non ſolùm quod à pluribus ſaculis, eas antiquaſſent ſecretiora conſilia; verum etiam quia auri copia in ſimili expeditione neceſſaria, utiliùs impendi poſſet in augendis militum phalangibus; Quod tanta Maieſtatis expeditione excitaretur faciliimè Ibraimus Turcarum Rex, qui nunc in mulierum gynecæo marceſcebat, non ſine gravi ipſius Ducis periculo, cuius infortunia pari pede ambulabant cum fato Reipublicæ, &c.* Omnibus hiſce prætteritis Senatus minimè mutata ſententia, Principis expeditionem ſollicitavit. *Nani lib. 2. t. 2. Vianol. lib. 9.*

Franciſcus Molinus. Dux *XCIX.*

DIe 28. Aug. 1650. cum virga, & gemino annulo (ſaphyro ſcilicet paſtoralem annuente dignitatem, altero vero D. Marci præferente imaginem, tutelam annuente Principis erga Monaſterium) Gabrielam Molino in Abbatiæ poſſeſſionem induxiſſet *S. Mariæ de Virginibus in Hieruſalem*, eam ſibi deſponſando: Cœleſtis Grimana una ex Profeſſis, Latino ſermone grates elegantiſſimè ſolvit; ut apud Sanſovinum p. 22.

Franc. Maurocenus Dux *CVIII.*

GRatiſſima & plena periculis abſolvitur controverſia, quæ Clerum agitabat Sæcularem, & Regularem, funeris occaſione: Clero Sæculari cum Stola, & Cruce cadaver comitanti, ingreſſum negantibus Regularibus in Eccleſiam ſuam; eo ſcandalo, ut dietim verbis verbera miſcerentur; ut in Eccleſia Fratrum Servorum, quorum unum Laici ſodalitii SS. Hermachoræ & Fortunati, valvas claudentem, ne ingrederentur cum Cruce elevata, contumeliis impetierunt, & cereis accenſis. Sic in portis SS. Io: & Pauli, ferociter inſultantibus quibuſdam Fratribus adversùs Ceroferarios, & Cruciſe-

ciferum; qui propterea à Decemviris inquiſiti, & damnati, in carcere pœnas luerunt. Cum itaque res eo verſaretur diſcrimine, ut ad ſepulchrum haud poſſent deduci cadavera niſi à Capitibus Decemvirum ſubmiſſi miniſtri, pœnarum comminatione, iurgia diverterent: à me tunc V. Cleri Præſidente, & Procuratore, ad thronum Principis gravamine expoſito, & à Supremis Ordinibus, Iuris & Facti Inquiſitione commiſſa Proviſoribus Salutis, & Monaſteriorum tandem ſub diſquiſitione à M. Sapientibus in contradictorio, propoſito Senatus decreto à Regularibus clandeſtinè impetrato die 5. Iunii 1671. adversùs Clerum inauditum, atque indefenſum, imò nec citatum; nunc Franciſco Foſcari, eodemque tanquam M. Sapientum hebdomadario, proponente, atque Clerum eloquentia gravi, rationum pondere, pietatis merito, patrocinante, die 19. Auguſti 1688. Senatus decrevit; *ut iuxta antiquas conſuetudines atque Veneti Cleri prærogativas, uſus in poſterum perſeveraret pius, rationabilis abſolvendi defunctorum funera in Eccleſiis Regularium; in eas ingredientes Parochi cum Cruce elevata, & Stola ad collum appenſa, depoſitoque cadavere, recedant: Silentio perpetuo impoſito Controverſiæ.*

F I N I S.

Errata	*Corrige*
pag. 324 flagras	flagrans deſiderium
325 Regnanti	Requirenti Senatui

Opera iam edita Ioannis Palatii.

Leo Maritimus.
Commentaria ſuper IV. Inſtitut. lib.
Monarchia Occidentalis fol. ſeu
Aquila inter Lilia
——Saxonica
——Bavarica
——Franca
——Sueva
——Vaga.
——Auſtriaca 1.
——Auſtriaca 2.
Aquila Romana.
Geſta Pontificum Rom. fol. vol. 5.
Kempis illuſtrato.
Ovidio Iſtorico Politico.
Vita di S. Piero.
Vita delle Matrone Venete.
Faſti Ducales.

In lucem edenda.

Geſta Cardinalium S.R.E.
Commentaria ſuper Libros Decretalium fol.
Lectiones habitæ in Patavino Gymnaſio.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google